SLUŽBENI GLASNIK
ZADARSKE ŽUPANIJE

Broj 20

ISSN 1849-7527

ZADAR, 25. srpnja 2022. godine
GODINE: XXIX

AKTI ŽUPANA

1. Odluka o donošenju Programa razvoja športa Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine
2. Odluka o donošenju Programa razvoja tehničke kulture Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine
3. Odluka o odobrenju potpora iz područja poljoprivrede i ruralnog razvoja za 2022. godinu
4. Rješenje o imenovanju predsjednika i člana Upravnog vijeća Ustanove za razvoj kompetencija, inovacija i specijalizacije Zadarske županije - INOVAcija

AKT NATURA-JADERA javne ustanove

5. Izmjene i dopune Statuta NATURA-JADERA javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Zadarske županije

REPUBLIKA HRVATSKA

ZADARSKA ŽUPANIJA

ŽUPAN

KLASA: 620-01/18-1/61

URBROJ: 2198-01-22-16

Zadar, 21. srpnja 2022. godine

Sukladno članku 42. stavka 1. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi („Narodne novine“ broj 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17 , 98/19 i 144/20), a na temelju članka 28. Statuta Zadarske županije („Službeni glasnik Zadarske županije“ broj: 15/09, 7/10, 11/10, 4/12, 2/13, 14/13, 3/18, 5/20 i 5/21), župan Zadarske županije dana 21. srpnja 2022. godine, donosi

ODLUKU

o donošenju Programa razvoja športa Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine

I.

Donosi se Program razvoja športa Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine (u daljnjem tekstu: Program razvoja športa).

II.

Program razvoja športa sastavni je dio ove Odluke i nalazi se u prilogu.

III.

Zadužuje se Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA za praćenje provedbe Programa razvoja športa.

IV.

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u „Službenom glasniku Zadarske županije“ i na službenim mrežnim stranicama Zadarske županije.

ŽUPAN

Božidar Longin, dipl. ing., v.r.

Program razvoja športa Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine

POKRET S VIZIJOM!

Program razvoja športa Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine

Zadar, srpanj 2022. godine

IMPRESSUM

Izdavač
Zadarska županija
Božidar Longin, dipl.ing.

Izrađivač
Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA
Marina Dujmović Vuković, mag. iur.

Suradnici
Športska zajednica Zadarske županije
dr. sc. Željko Birkić, glavni tajnik

Razvoj i inovacije u sportu d.o.o.
doc. dr. sc. Zrinko Čustonja
doc. dr. sc. Dario Škegro

Lektura i korektura
TRIGONUM&ORBIS d. o. o.

Logotip i slogan
Media Oglasi d. o. o.

Priprema za tisak
Studio Raster

Izrazi koji se koriste u ovom dokumentu, a imaju rodno značenje, koriste se neutralno i odnose se jednako na muški i ženski spol.

Angažman Agencije za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA na izradi Programa razvoja športa Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine omogućava projekt ZADRA NOVA ZA VAS, financiran iz Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020., Europskog fonda za regionalni razvoj.

Sadržaj

PREDGOVOR 4
1. UVOD 5
1.1. METODOLOGIJA IZRADE PROGRAM RAZVOJA ŠPORTA 5
1.2. ZAKONODAVNI I STRATEŠKO-PROGRAMSKI OKVIR U ŠPORTU 6
1.2.1. ZAKONODAVNI OKVIR U RH 7
1.3. USTROJ I UPRAVLJANJE ŠPORTOM 8
1.3.1. USTROJ ŠPORTA U ZADARSKOJ ŽUPANIJI 8
2. VIZIJA RAZVOJA ŠPORTA ZADARSKE ŽUPANIJE 11
3. OPIS RAZVOJNIH POTREBA 12
3.1. OBILJEŽJA ZADARSKE ŽUPANIJE 12
3.1.1. DEMOGRAFSKA STRUKTURA ZADARSKE ŽUPANIJE 12
3.1.2. TERITORIJALNI USTROJ, GEOGRAFSKI POLOŽAJ I PRIRODNA OBILJEŽJA ZADARSKE ŽUPANIJE 15
3.2. NOSITELJI ŠPORTSKE DJELATNOSTI U ZADARSKOJ ŽUPANIJI 16
3.3. FINANCIRANJE ŠPORTA U ZADARSKOJ ŽUPANIJI 19
3.3.1. FINANCIRANJE POTREBA U ŠPORTU ZADARSKE ŽUPANIJE 22
3.3.2. FINANCIRANJE ŠPORTSKE ZAJEDNICE ZADARSKE ŽUPANIJE 23
3.3.3. OSTALI JAVNI IZVORI FINANCIRANJA ŠPORTA U ZADARSKOJ ŽUPANIJI 28
3.4. NATJECATELJSKI ŠPORT U ZADARSKOJ ŽUPANIJI 29
3.5. PREDŠKOLSKI, ŠKOLSKI I AKADEMSKI ŠPORT U ZADARSKOJ ŽUPANIJI 32
3.5.1. TJELESNA AKTIVNOST I ŠPORT KOD DJECE PREDŠKOLSKOG UZRASTA 32
3.5.2. ŠKOLSKI ŠPORT 33
3.5.3. AKADEMSKI ŠPORT 37
3.6. STRUČNI KADAR U ŠPORTU 38
3.6.1. OBRAZOVANJE TRENERA I DRUGIH KADROVA U ŠPORTU 40
3.6.2. STANJE TRENERSKOG KADRA U ZADARSKOJ ŽUPANIJI 44
3.7. INFRASTRUKTURA U ŠPORTU U ZADARSKOJ ŽUPANIJI 46
3.7.1. ŠPORTSKA INFRASTUKTURA U ŠKOLAMA 50
3.8. TJELESNA AKTIVNOST GRAĐANA ZADARSKE ŽUPANIJE 54
3.8.1. GRAĐANI U ŠPORTU I REKREACIJI 54
3.8.2. TJELESNA AKTIVNOST MLADIH I DJECE 63
3.8.3. TJELESNA AKTIVNOST I ZDRAVLJE GRAĐANA 64
4. SWOT ANALIZA 66
4.1. ŠPORTSKA INFRASTRUKTURA 66
4.2. TRENERI I DRUGI STRUČNI KADROVI U ŠPORTU 67

4.3. ŠKOLSKI I AKADEMSKI ŠPORT 69
4.4. TJELESNA AKTIVNOST GRAĐANA 70
5. USKLAĐENOST S NRS-om I NACIONALNIM PLANOM RAZVOJA ŠPORTA 72
6. OPIS PRIORITETA JAVNE POLITIKE U ŠPORTU 74
8. FINANCIJSKI PLAN 82
9. OKVIR ZA PRAĆENJE 83
POPIS KRATICA 84
POPIS SLIKA 85
POPIS TABLICA 86
POPIS IZVORA 87
Popis sudionika u izradi Programa razvoja športa Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine 90

PREDGOVOR

Šport, kao neizostavan segment zdravog društva, zasigurno zaslužuje i treba strateško promišljanje i planiranje. Zadarska je županija među rijetkim regionalnim sredinama koja je izradila Program razvoja športa te je time učinjen značajan iskorak Zadarske županije kad je u pitanju športska djelatnost.

Uz slogan *Pokret s vizijom!*, na temelju bogate športske povijesti, rezultata i sve većeg interesa građana za aktivnim stilom života, po prvi se put dugoročno planira športski život Zadarske županije.

Šport Zadarske županije čine svi kojima je bavljenje športom neizostavni dio života bez obzira na to kojom vrstom športa se bave ili koliko članova broji njihov klub/udruga. Kroz ovaj Program definirani su problemi i potrebe športske djelatnosti na području Zadarske županije. Programom su razvijene različite mjere koje će pomoći i manjim športskim klubovima da razvijaju i promoviraju svoj rad, ali i mjere kojima će se nastaviti razvijati konkurentnost natjecateljskog športa.

Daljnji razvoj športa na području Zadarske županije treba odgovarati svim njezinim građanima, ali je i činiti prepoznatljivom po učinkovitom sustavu i vrhunskim športskim rezultatima, što je ujedno i vizija proizišla iz procesa kontinuiranog rada na ovom dokumentu.

Program razvoja športa Zadarske županije sektorski je strateški akt koji je usklađen s Planom razvoja Zadarske županije 2021. – 2027., krovnim strateškim dokumentom na regionalnoj razini kojim se predlažu željeni smjerovi u kojima će se Zadarska županija dalje razvijati. Također, temeljna je podloga koja se koristi za izradu projekata koji se prijavljuju za bespovratna sredstva u nadolazećoj financijskoj perspektivi.

Program se temelji na analizi stanja, SWOT analizi i viziji kojom se definira u kojem će se smjeru razvijati športska djelatnost na području Zadarske županije.

Program je usklađen s aktualnim Nacionalnim programom športa te Nacionalnom razvojnom strategijom do 2030. godine.

1. UVOD

Djelatnost športa obuhvaća: dio tjelesne i zdravstvene kulture djece i mladeži, aktivnosti, športsko-rekreacijske aktivnosti građana i kineziološko terapijske aktivnosti. Športsku djelatnost obavljaju športske organizacije, športska poduzeća, obrazovne ustanove, učenička i studentska športska društva, te druge pravne osobe i građani samostalnim osobnim radom.

Za športsku djelatnost na području Zadarske županije nadležan je Upravni odjel za obrazovanje, kulturu i šport te Športska zajednica Zadarske županije.

Upravni odjel za obrazovanje, kulturu i šport obavlja upravne i stručne poslove u području srednjeg i osnovnog obrazovanja, kulture, tehničke kulture, predlaže javne potrebe i prati izvršavanje javnih potreba u području iz svoga djelokruga, usklađuje investicije i održavanje te predlaže razvitak mreže ustanova iz svoga djelokruga, prati i potiče razvitak znanosti i tehnologije.

Športska zajednica Zadarske županije osnovana je na temelju Zakona o sportu i Zakona o udrugama Republike Hrvatske 30. travnja 1996. godine pod nazivom Zajednica športskih udruga i saveza Županije Zadarsko-kninske, kao pravni sljednik Saveza športova općine Zadar, a koji je pod različitim nazivima djelovao od 1961. godine. Športska zajednica član je Hrvatskog olimpijskog odbora s pravom odlučivanja. Udruživanje u Hrvatski olimpijski odbor obavljeno je 6. studenog 1996. godine. Cilj je Športske zajednice Zadarske županije da svojim djelovanjem pridonosi razvitku i promicanju športa na području Zadarske županije, poticanju vrhunskog športskog stvaralaštva i stvaranju uvjeta za postizanje vrhunskih športskih dometa, razvitku športskih aktivnosti djece i mladeži, te športsko-rekreacijskih aktivnosti građana i osoba s invaliditetom s područja Zadarske županije, promicanju odgojnih funkcija športa, razumijevanju tolerancije i odgovornosti kroz bavljenje športom, širenju olimpijskih ideala i jačanju olimpijskog pokreta.

Športska zajednica Zadarske županije inicijator je provedbe projekta „Budi aktivan, budi zdrav“, koji kroz interaktivnu anketu ima za cilj utvrditi navike u rekreaciji i bavljenju športom stanovnika Zadarske županije te osvijestiti žitelje Zadarske županije o važnosti bavljenja športom. Rezultati anketnog istraživanja bili su poticaj za izradu Programa razvoja športa Zadarske županije kako bi se njime dalje usmjeravao razvoj športa na području Zadarske županije.

Programom razvoja analizirano je postojeće stanje športa na području Zadarske županije, a SWOT analizom definirane su snage, slabosti, prilike i prijetnje iz područja športa.

1.1. METODOLOGIJA IZRADE PROGRAM RAZVOJA ŠPORTA

Program razvoja športa Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine strateški je akt koji je metodološki usklađen s Planom razvoja Zadarske županije za razdoblje 2021. – 2027. godine, Nacionalnim planom razvoja športa 2019. – 2026. te Nacionalnom razvojnom startegijom do 2030. godine.

Tijekom procesa izrade Programa održane su tri radionice na kojima je sudjelovala većina relevantnih dionika iz područja športa. Radionice su organizirana kao rasprave u kojima su zainteresirani dionici iz svijeta športa i rekreacije svojim znanjem i iskustvom mogli usmjeriti analizu stanja i izradu ostatka strateškog dokumenta. Obuhvaćale su preko 50 zainteresiranih dionika. Na prvoj radionici izrađena je

SWOT analiza na kojoj su definirana četiri strateški prioritetna područja: športska infrastruktura, stručni kadar, zdravlje i rekreacija građana te školski (akademski) šport. Na drugoj radionici izrađena je vizija i temeljni strateški ciljevi razvoja športa Zadarske županije. Na temelju analize, dodatno je revidirana SWOT analiza prioritetnih područja te su izrađeni ciljevi u područjima razvoja športske infrastrukture, stručnog kadra, školskog i akademskog športa, športa i rekreacije građana te u područjima natjecateljskog športa i sustava upravljanja športom, dok je na trećoj izrađena intervencijska logika.

U daljnjem procesu izrade Programa razvoja športa Zadarske županije do 2027. godine definirani su prioriteti javne politike u športu, financijski plan te okvir za praćenje i vrednovanje.

1.2. ZAKONODAVNI I STRATEŠKO-PROGRAMSKI OKVIR U ŠPORTU

Zakonodavni, strateški i programski okvir športske djelatnosti na međunarodnoj razini čine:

- Olimpijska povelja[1]
- Bijela knjiga o športu Europske komisije[2]
- Akcijski plan „Pierre de Coubertin“[3]
- Međunarodna povelja o tjelesnom odgoju i sportu (UNESCO)[4]
- Deklaracija o sportu
- Ugovor iz Lisabona[5]
- Plan rada Europske unije u području športa 2017. – 2020.[6]
- Erasmus+ 2021. – 2027.: Sport[7]

Posebna pravna nadležnost EU-a za šport nije definirana do 2009. godine, ali su se 2007. godine Bijelom knjigom o športu i Akcijskim planom „Pierre de Coubertin“ postavila načela i temelji politike Europske unije prema športskoj djelatnosti. Ugovorom iz Lisabona definiran je okvir kojim se podupiru ili dopunjuju djelovanja država članica u športskoj djelatnosti. Unija se Ugovorom zalaže da će raditi na promidžbi športa, vodeći računa o specifičnoj prirodi športa, organizaciji, ali i ulozi koju šport zauzima u društvu i obrazovanju. Ugovorom se definira i poticanje promicanja pravednosti i otvorenosti na športskim natjecanjima, kao i suradnje među tijelima koja su nadležna i odgovorna za šport.

Upravo je Bijela knjiga o sportu iz 2007. godine prva inicijativa kojom je EU obuhvatila šport. Ova inicijativa definira strateška pitanja u vezi s planiranjem i reguliranjem športske budućnosti glede najbitnijih ciljeva kao što su: borba protiv dopinga, jačanje uloge športa u odgoju i obrazovanju, promoviranje volontiranja i aktiviranje građana u športu, korištenje športskog potencijala za socijalnu inkluziju, jačanje prevencije protiv rasizma i borba protiv nasilja, podrška održivom razvoju. Bijelom knjigom definiraju se i ekonomske okolnosti (športske politike zasnovane na dokazima, javne podrške za šport), organizacija športa (specifičnost športa, slobodno kretanje i nacionalnost, transferi, agenti igrača, zaštita maloljetnika, korupcija, pranje novca i drugi oblici financijskog kriminala, mediji). Osim

[1] *Olimpijska povelja*, Međunarodni olimpijski odbor, od 2. 8. 2016.
[2] *Bijela knjiga o športu Europske unije*, EUR-Lex, od 11. 7. 2007.
[3] *Akcijski plan „Pierre de Coubertin“*, Komisija europskih zajednica, od 11. 7. 2007.
[4] *Međunarodna povelja o tjelesnom odgoju i sportu*, UNESCO, od 17. 11. 2015.
[5] *Ugovor iz Lisabona*, EUR-Lex, od 1. 12. 2009.
[6] *Plan rada Europske unije u području športa 2017. – 2020.,* Europsko vijeće, od 15. 6. 2017.
[7] *Erasmus + 2014. – 2020.: Sport*, Ministarstvo turizma i sporta, dostupno na: https://sdus.gov.hr/istaknute-teme/medjunarodna-suradnja/eu-fondovi-i-programi/erasmus-sport/999 (31. 12. 2020.)

navedenog, definirano je i praćenje športa, i to kroz strukturirani dijalog, suradnju zemalja članica i socijalni dijalog.

Značaj ove Knjige za šport je u tome što je upravo ona utrla put komunikaciji Komisije u siječnju 2011. godine o utjecaju Ugovora iz Lisabona. Komunikacija je naslovljena „Razvoj europske dimenzije u športu“, i riječ je o prvom dokumentu koji je Europska komisija nakon Ugovora iz Lisabona donijela za područje športa. Prepoznala se povezanost s dokumentom Europa 2020 i doprinos koji mu ovaj dokument može dati u području rasta i otvaranja novih radnih mjesta te promicanju socijalne uključivosti. Plan rada EU-a na području sporta ujedno je i najbitniji dokument športske politike. EU prvi plan donijela je 2011. godine, a 2014. godine uslijedio je drugi. Plan 2014. – 2017. oslanjao se na tri prioriteta: integritet športa, njegovu ekonomsku dimenziju i odnos između športova i društva. U skladu s time osnovano je pet stručnih skupina. Najnoviji Plan rada Europske unije u području športa 2017. – 2020. donesen je 23. svibnja 2017. godine na sjednici Vijeća za obrazovanje, mlade, kulturu i šport.

Ključne teme bile su integritet športa s fokusom na dobro upravljanje, zaštitu maloljetnih osoba te borbu protiv namještanja utakmica, dopinga i korupcije, zatim ekonomska dimenzija koja je usredotočena na inovacije u športu i odnos šport-društvo s naglaskom na socijalnu uključenost. Umjesto prethodnih pet skupina osnovane su dvije.

Što se tiče akcijskih programa, najviše se ističe Erasmus+, odnosno program EU-a za obrazovanje, osposobljavanje, mlade i šport za razdoblje od 2021. do 2027. godine. Aktivnostima koje su povezane športom preko ovog programa dodijeljeno je 1,8 % godišnjeg proračuna programa Erasmus+ kako bi se pružila podrška partnerstvima neprofitnih europskih sportskih događaja. U sklopu Erasmus+ programa, EU podupire Europski tjedan športa i to na europskoj, nacionalnoj, regionalnoj i lokalnoj razini. Riječ je o nizu inicijativa predloženih u rezoluciji Europskog parlamenta iz 2012. godine. Do predlaganja je došlo isključivo iz razloga da se što više građana potakne na bavljenje izvannastavnim aktivnostima.

1.2.1. ZAKONODAVNI OKVIR U RH

Ustav Republike Hrvatske (članak 69.) određuje da država osigurava i potiče skrb o tjelesnoj kulturi i športu. Zakon o športu detaljno uređuje športsku djelatnost na nacionalnoj razini i sustav športa zajedno s pripadajućim pravilnicima koji nadopunjuju taj isti zakon. Ovaj je Zakon na snazi od 2006. godine, a prethodili su mu Zakon o športu iz 1990., 1992. i 1997. godine. Zakon o športu regulira i definira sustav športa u svim njegovim segmentima. Zakonom se između ostalog, definira obveza jedinica lokalne i područne samouprave, posebno u području financiranja športa i praćenja regulative iz Nacionalnog programa športa. Zakon o športu iz 2006. godine definirao je i donošenje 14 podzakonskih akata. Iako svih 14 još uvijek nije doneseno, sljedeći su podakti usvojeni i na snazi:

- *Pravilnik o Registru sportskih djelatnosti,* NN 112/06;
- *Pravilnik o načinu osnivanja, zadaćama, djelokrugu i načinu rada školskih sportskih saveza,* NN 136/06;
- *Pravilnik o djelokrugu i načinu rada Povjerenstva za profesionalne sportske klubove,* NN 11/07;
- *Pravilnik o načinu i rokovima podnošenja akata Povjerenstvu za profesionalne sportske klubove,* NN 11/07;
- *Pravilnik o registru profesionalnih športskih klubova,* NN 11/07;

- *Pravilnik o Državnoj nagradi za sport „Franjo Bučar“,* NN 30/07;
- *Pravilnik o načinu osnivanja, zadaćama, djelokrugu i načinu rada školskih sportskih društava,* NN 13/14;
- *Pravilnik o mjerilima za dodjelu nagrada sportašima za sportska ostvarenja,* NN 46/14;
- *Pravilnik o postupku pred Vijećem sportske arbitraže Hrvatskog olimpijskog odbora,* NN 11/15, 57/15;
- *Uredba o osnivanju Hrvatske agencije za borbu protiv dopinga u športu*, NN 18/07, 124/10;
- *Uredba o kriterijima za dodjeljivanje državnih nagrada za vrhunska sportska postignuća,* NN 111/12, 134/12;
- *Uredba o dodjeljivanju trajnih novčanih mjesečnih naknada osvajačima medalja na olimpijskim igrama, paraolimpijskim igrama, olimpijskim igrama gluhih i svjetskim seniorskim prvenstvima u olimpijskim sportovima i disciplinama,* NN 113/13.

Djelovanje športskih klubova definirano je i Zakonom o udrugama (NN 74/14, 70/17, 98/19) pri čemu je posebno važno napomenuti Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija (NN 121/14) u kontekstu zakonskog reguliranja i kontrole financijskog poslovanja športskih klubova.

1.3. USTROJ I UPRAVLJANJE ŠPORTOM

Piramidalni ustroj športa karakterističan je, kako za većinu zemalja Europske Unije, tako i za Hrvatsku. Temelj ovakvog ustroja čine športski klubovi udruženi u lokalne ili nacionalne športske saveze. Isti ti savezi na višem se stupnju ustroja povezuju u športske zajednice. Njihov najviši krovni oblik predstavljaju **Hrvatski olimpijski odbor, Hrvatski paraolimpijski odbor, Hrvatski sportski savez gluhih, Hrvatski akademski sportski savez i Hrvatski školski sportski savez**. Na nacionalnoj razini športom upravlja Ministarstvo turizma i sporta Republike Hrvatske.

1.3.1. USTROJ ŠPORTA U ZADARSKOJ ŽUPANIJI

Na regionalnoj razini sustav javnog športa strukturno je u nadležnosti Upravnog odjela za obrazovanje, kulturu i šport Zadarske županije. **Upravni odjel za obrazovanje, kulturu i šport** obavlja upravne i stručne poslove u području srednjeg i osnovnog obrazovanja, kulture, športa i tehničke kulture, predlaže javne potrebe i prati izvršavanje javnih potreba u području iz svoga djelokruga, usklađuje investicije i održavanje, predlaže razvitak mreže ustanova iz svoga djelokruga i prati i potiče razvitak znanosti i tehnologije. Na razini jedinica lokalnih samouprava, općine i gradovi najčešće imaju jedinstvene upravne odjele u sklopu kojih se odvija i skrb o stanju športa ili je takva skrb pak u domeni upravnih odjela općih društvenih djelatnosti.

Na razini Zadarske županije, krovno je tijelo sustava športa *Športska zajednica Zadarske županije*. Osnovana je temeljem Zakona o sportu (ZOS)[8] i Zakona o udrugama Republike Hrvatske 30. travnja 1996. godine pod nazivom Zajednica športskih udruga i saveza Županije Zadarsko-kninske, kao pravni sljednik Saveza sportova Općine Zadar koji je pod različitim nazivima djelovao od 1961. godine.

[8] Na djelatnost športa na odgovarajući se način primjenjuju i drugi zakoni, osobito oni koji uređuju pitanja udruživanja građana, djelatnosti školstva i gospodarstva, te propisi iz sustava državne uprave, graditeljstva, financija i zdravstva.

Ciljevi Športske zajednice Zadarske županije definirani su ZOS-om[9] i Statutom Športske zajednice. Cilj je Športske zajednice Zadarske županije da svojim djelovanjem pridonosi razvitku i promicanju športa na području Zadarske županije, poticanju vrhunskog športskog stvaralaštva i stvaranju uvjeta za postizanje vrhunskih športskih dometa, razvitku športskih aktivnosti djece i mladeži te športsko-rekreacijskih aktivnosti građana i osoba s invaliditetom, promicanju odgojnih funkcija športa, razumijevanja tolerancije i odgovornosti kroz bavljenje športom, širenju olimpijskih ideala i jačanju olimpijskog pokreta. U ostvarivanju svojih ciljeva, Športska zajednica obavlja sljedeće djelatnosti[10]:

- Utvrđuje i ostvaruje politiku promicanja športa na području Zadarske županije;
- Usklađuje aktivnosti svojih članica;
- Potiče i promiče šport u skladu s Nacionalnim programom športa, osobito šport djece, mladeži i studenata i osoba s invaliditetom;
- Sudjeluje u provedbi Nacionalnog programa športa, odnosno godišnjeg programa provedbe Nacionalnog programa športa;
- Objedinjuje i usklađuje programe športa te predlaže program javnih potreba u oblasti športa Zadarske županije, sudjeluje u njegovu ostvarivanju i podnosi izvješća o realizaciji programa;
- Sudjeluje, zajedno sa Županijskim savezom školskog športa Zadarske županije, Športskim akademskim savezom Sveučilišta u Zadru, Športskim savezom osoba s invaliditetom Zadarske županije i Športskim savezom gluhih Zadarske županije, u predlaganju programa javnih potreba koje se odnose na provođenje športskih aktivnosti djece, mladeži i studenata i osoba s invaliditetom prema nadležnim tijelima za poslove športa u Zadarskoj županiji;
- Skrbi o kategoriziranim športašima i svojim aktima uređuje opseg i način ostvarivanja njihovih prava[11];
- Sudjeluje u stvaranju uvjeta za pripremu športaša za olimpijske igre, svjetska i europska prvenstva te druga velika međunarodna natjecanja[12];
- Sudjeluje u ostvarivanju uvjeta za provođenje zdravstvene skrbi športaša;
- Sudjeluje u unaprjeđenju stručnog rada i skrbi o osposobljavanju stručnih djelatnika;
- Skrbi o javnim športskim građevinama na području Zadarske županije i sudjeluje u postupku donošenja mreže športskih građevina u RH dajući mišljenja Saboru i Vladi RH;
- Sudjeluje u ostvarivanju programa Hrvatskog olimpijskog odbora, Hrvatskog paraolimpijskog odbora i Hrvatskog športskog saveza gluhih;
- Obavlja i druge poslove kojima se ostvaruju ciljevi Športske zajednice utvrđeni Statutom sukladno zakonu i drugim propisima.

[9] Zakon o sportu, NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, 98/19, 47/20, 77/20, od 18. 4. 2020., čl. 48. st. 3.

[10] *Statut Športske zajednice Zadarske županije*, Športska zajednica Zadarske županije, od 28. 4. 2015., Zadar, čl. 10.

[11] *Pravilnik o kategorizaciji športaša*, Hrvatski olimpijski odbor, 2018.; *Pravilnik o dodjeli športskih stipendija vrhunskim športašima Zadarske županije*, Športska zajednica Zadarske županije, 2011.

[12] *Pravilnik o načelima i osnovnim elementima sustava športskih natjecanja u Republici Hrvatskoj te uvjetima sudjelovanja hrvatskih športaša i športskih klubova na međunarodnim športskim natjecanjima*, Hrvatski olimpijski odbor, 2015.

U redovnom su članstvu[13] Športske zajednice Zadarske županije[14]:

- Tri športske zajednice u jedinicama lokalne samouprave Zadarske županije (Športska zajednica Grada Biograda na Moru, Športska zajednica Grada Paga i Športska zajednica Grada Zadra);
- 18 športskih saveza Zadarske županije;
- Udruge, ustanove i trgovačka društva od interesa za razvoj športa u Zadarskoj županiji (Ordinacija športske medicine, Športski centar Višnjik d. o. o., Javna ustanova za upravljanje športskim objektima Zadarski šport i Udruga kondicijskih trenera Zadarske županije).

U skladu sa ZOS-om, članice Športske zajednice Zadarske županije pravne su osobe iz sustava športa i druge pravne osobe čija je djelatnost značajna za šport i u vezi sa športom, a koje djeluju na području Zadarske županije[15]. U Športsku zajednicu Zadarske županije mogu se učlaniti županijski športski savezi, športske zajednice u gradovima (općinama) na području Zadarske županije te druge pravne osobe čija je djelatnost od značaja i interesa za šport u Zadarskoj županiji[16], osnovani sukladno ZOS-u i upisani u Registar športskih djelatnosti[17], te savezi učeničkih i studentskih klubova osnovani u skladu s posebnim propisima[18].

S obzirom da je ŠZZŽ kao županijska športska zajednica predviđena kao nositelj aktivnosti Nacionalnog programa športa te istu ulogu ima i sukladno strateškim ciljevima ovog Programa razvoja, potrebno je izdvojiti nekoliko temeljnih akata ŠZZŽ koji se tiču upravljanja i financiranja športskih jedinica:

Pravilnik o dodjeli športskih stipendija vrhunskim športašima Zadarske županije usvojen je na 3. redovnoj sjednici Skupštine u mandatnom razdoblju 2008. – 2012. godine održanoj 20. prosinca 2011. godine. Pravilnikom o dodjeli športskih stipendija vrhunskim športašima Zadarske županije utvrđen je postupak za dodjelu športskih stipendija vrhunskim športašima I., II. i III. kategorije prema Pravilniku o kategorizaciji Hrvatskog olimpijskog odbora.

Pravilnik o nadzoru izvršenja programa i utroška sredstava članica Športske zajednice Zadarske županije usvojen je na 3. redovnoj sjednici Skupštine u mandatnom razdoblju 2008. – 2012. godine, održanoj 20. prosinca 2011. godine. Predmet je ovog Pravilnika provođenje nadzora nad izvršenjem

[13] *Pravilnik o prijamu, pravima i obvezama novih članica Športske zajednice Zadarske županije ,* Športska zajednica Zadarske županije, od 15. 12. 2011.

[14] *Matična knjiga članica Športske zajednice Zadarske županije*, Športska zajednica Zadarske županije, 2012.

[15] Zakon o sportu, NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, 98/19, 47/20, 77/20, od 18. 4. 2020., čl. 5. st. 3. Pravne su osobe u sustavu športa: udruge, trgovačka društva i ustanove, dok čl. 48. st. 2. određuje da su članovi športskih zajednica u županijama, Gradu Zagrebu, gradovima i općinama pravne osobe iz sustava športa. Članovi športskih zajednica mogu biti i druge pravne osobe čija je djelatnost značajna za šport i u vezi sa športom.

[16] *Statut Športske zajednice Zadarske županije*, Športska zajednica Zadarske županije, od 28. 4. 2015., Zadar, čl. 13.

[17] *Pravilnik o registru sportskih djelatnosti* NN 112/06, čl. 1., od 16. 10. 2006. Propisuje se sadržaj, način vođenja te postupak upisa i brisanja iz Registra športskih djelatnosti pravnih i fizičkih osoba koje obavljaju športske djelatnosti. Registar se vodi u elektroničkom obliku. Prema podatcima Upravnog odjela za obrazovanje kulturu i šport, u Registar športskih djelatnosti upisano je 558 športskih udruga i 26 fizičkih osoba.

[18] Zakon o sportu, NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, 98/19, 47/20, 77/20, od 18. 4. 2020., čl. 55. st. 1., čl. 56. i 57.; *Pravilnik o načinu osnivanju, zadaćama, djelokrugu i načinu rada školskih športskih saveza*, NN 136/06, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, od 3. 3.2014.

programa i utroškom sredstava članica Športske zajednice Zadarske županije, koji su objedinjeni u programu javnih potreba u oblasti športa Zadarske županije.

Pravilnik o nadzoru stručnog rada Športske zajednice Zadarske županije usvojen je na 2. redovnoj sjednici Skupštine mandatnom razdoblju 2008. – 2012. godine, održanoj 15. lipnja 2010. godine. Pravilnikom o nadzoru stručnog rada utvrđena su organizacija, vrste, način, sadržaj i postupak te sredstva potrebna za obavljanje nadzora stručnog rada u djelatnosti športa Zadarske županije.

Pravilnik o napredovanju športskih trenera u športu Zadarske županije usvojen je na 2. redovnoj sjednici Skupštine mandatnom razdoblju 2008. – 2012. godine, održanoj 15. lipnja 2010. godine. Pravilnikom o napredovanju športskih trenera u športu Zadarske županije utvrđeni su postupak i uvjeti vrednovanja i napredovanja športskih trenera u športskim klubovima s područja Zadarske županije u zvanje mentora i zvanje savjetnika.

Pravilnik o postupku podnošenja prijava programa za uvrštenje u Program javnih potreba športa Zadarske županije usvojen je na 2. redovnoj sjednici u Skupštine mandatnom razdoblju 2008. – 2012. godine, održanoj 15. lipnja 2010. godine. Ovim Pravilnikom uređuju se kriteriji, postupak i rokovi izrade i donošenja Programa javnih potreba u športu od interesa za Zadarsku županiju, a za koji se sredstva osiguravaju u Proračunu Zadarske županije. Sastavni je dio ovog pravilnika i dokument Kriteriji za vrednovanje i odabir programa javnih potreba u športu Športske zajednice Zadarske županije, usvojeni na 2. redovnoj sjednici Skupštine mandatnom razdoblju 2008. – 2012. godine, održanoj 15. lipnja 2010. godine. S obzirom na vrijednost i specifičnost svakog športa, njegove tehnike treninga te različitost sustava natjecanja, ali i potrebu da se ostvareni športski rezultati vrednuju primjenom jedinstvenog mjernog sustava, izrada kriterija za financiranje športa u Zadarskoj županiji utvrđena je kao potreba zbog objektivnijeg i kvalitetnijeg programiranja. Pri stručnom vrednovanju prijedloga Programa primjenjuju se opći i posebni kriteriji. Sastavni je dio Kriterija tablica s rangom športova u Zadarskoj županiji koja se obnavlja prema olimpijskom ciklusu.

2. VIZIJA RAZVOJA ŠPORTA ZADARSKE ŽUPANIJE

Šport Zadarske županije odgovara potrebama svih njezinih građana i čini je prepoznatljivom po učinkovitom sustavu športa i vrhunskim športskim rezultatima.

Zadarska županija je izradom samog akta Programa razvoja športa Zadarske županije, ali i provođenjem drugih aktivnosti usmjerenih prema unaprjeđenju i razvoju športske djelatnosti koje kontinuirano provodi, nastavila razvijati šport na način da športski sadržaj i aktivnosti koje se provode na području Zadarske županije odgovaraju potrebama njezinih stanovnika.

Sam razvoj športa te prepoznavanje Zadarske županije kao županije učinkovitog sustava športa i županije vrhunskih športskih rezultata doprinosi brendiranju i prepoznatljivosti Zadarske županije kao poželjne sportske destinacije za rekreativni šport te športski turizam.

3. OPIS RAZVOJNIH POTREBA

3.1. OBILJEŽJA ZADARSKE ŽUPANIJE

3.1.1. DEMOGRAFSKA STRUKTURA ZADARSKE ŽUPANIJE

Šport, osim fizičke i umne aktivnosti, predstavlja i odraz kulture življenja u jednoj sredini, ali i područje društvenog života koje može znatno utjecati na kvalitetu života stanovništva i na demografske procese. U skladu s Nacionalnim programom športa 2019. – 2026., razvijanje športa, u svakom smislu, pridonosi aktivnom i zdravom društvenom razvoju. Stoga je šport u Zadarskoj županiji potrebno sagledati u kontekstu razvojnih mogućnosti i s obzirom na strukturu stanovništva.

Zadarska je županija u 2011. godini, prema posljednjem popisu stanovništva, imala 170.017 stanovnika. Koncentracija stanovništva najgušća je u jezgri Županije, odnosno Ravnim kotarima s ninsko-zadarsko-biogradskim priobaljem, što čini urbanu regiju Zadarske županije i njezino razvojno središte. Uz Grad Zadar, Nin i Biograd na Moru, razvojne potencijale čine i druga veća naselja na području Županije – Benkovac, Pag i Obrovac. Međutim, treba napomenuti kako su Pag i Nin u posljednjem međupopisnom razdoblju imali značajan pad stanovnika – 11 % i 40 %. Također, koncentracija stanovništva, koje uz to obilježava i kontinuirano starenje, značajno je manja u zaleđu i na otocima.

Od posljednjeg popisa, Hrvatsku prati porast migracijskih kretanja, ponajviše iseljavanja stanovništva. Porast iseljavanja najizraženiji je posljednjih godina, u razdoblju između dva popisna razdoblja pa je teško govoriti o preciznim podatcima. Prema procjeni stanovništva Državnog zavoda za statistiku od 2015. do 2019. godine, stanovništvo je na nacionalnoj razini u kontinuiranom padu, pa tako i u Zadarskoj županiji. Međutim, prema istoj procjeni, stanovništvo Zadarske županije ipak je u nešto sporijem padu u odnosu na ukupni pad stanovništva Republike Hrvatske.

Tablica 3.1. Kretanje stanovništva u Republici Hrvatskoj i Zadarskoj županiji 2015. – 2019. godine prema Procjeni stanovništva Državnog zavoda za statistiku

Godina	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	Ukupan pad
Republika Hrvatska	4.203.604	4.174.349	4.124.531	4.087.843	4.065.253	3,29 %
Zadarska županija	170.168	169.581	168.672	168.153	168.213	1,15 %

Izvor: Procjena stanovništva Republike Hrvatske u 2019., Državni zavod za statistiku, 2020., obrada ZADRA NOVA

Kad je riječ o unutarnjem kretanju stanovništva, u razdoblju od 2014. do 2018. godine u Zadarskoj županiji 2.702 stanovnika odjavilo je prebivalište i prijavilo ga u Zadru. U istom razdoblju, 1.631 osoba s prebivalištem na području Županije prijavila je boravište u Zadru. Ukupno 4.333 osobe s područja drugih gradova i općina u Županiji privremeno ili trajno su se nastanile u urbanom području Zadra[19].

U kontekstu stanovništva, potrebno je pažnju obratiti na stanovništvo djece i mladih. Prema dostupnim podatcima, broj upisanih učenika u osnovne i srednje škole opao je u posljednjih pet godina i to za 4,4 %. Međutim, kada se odvojeno analizira broj upisanih učenika u školama na području grada Zadra i u školama u drugim naseljima županije, vidljivo je kako je broj upisanih učenika u školama u gradu

[19] *Ministarstvo unutarnjih poslova*, dostupno na: https://mup.gov.hr/

Zadru zapravo porastao. S druge strane, broj upisanih u školama drugih naselja u županiji u posljednjih je pet godina pao za 9,6 %.

Tablica 3.2. Kretanje broja upisanih učenika u škole kojima je Zadarska županija osnivač, 2015. – 2020. godine

Godina	2015./2016.	2016./2017.	2017./2018.	2018./2019.	2019./2020.
Broj upisanih učenika	13.702	13.319	12.956	12.583	12.391

Izvor: E-rudnik, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2020., obrada ZADRA NOVA

Tablica 3.3. Kretanje broja upisanih učenika u škole kojima je Grad Zadar osnivač, 2015. – 2020. godine

Godina	2015./2016.	2016./2017.	2017./2018.	2018./2019.	2019./2020.
Broj upisanih učenika	6.587	6.650	6.769	6.913	6.997

Izvor: E-rudnik, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, 2020., obrada ZADRA NOVA

Vitalni je indeks Zadarske županije u razdoblju od 2015. do 2019. godine u padu, ali i dalje je veći od vitalnog indeksa na nacionalnoj razini. Kada se uzmu u obzir podatci o vitalnom indeksu u razdoblju koje je prethodilo 2015. godini, također je vidljiv jednak trend. Prema podatcima Državnog zavoda za statistiku, u 2017. godini, među šest gradova Zadarske županije, samo je Biograd na Moru imao pozitivan prirodni prirast stanovništva. Zadarska županija prati trend negativnog nacionalnog prirodnog prirasta broja stanovnika, međutim znatno manjim intenzitetom od razine RH. Vitalni indeks Zadarske županije u razdoblju od 2004. do 2015. godine bolji je u odnosu na vitalni indeks Republike Hrvatske i to u prosjeku za 14,8 % godišnje.

Tablica 3.4. Usporedba vitalnog indeksa Zadarske županije i ukupnog nacionalnog vitalnog indeksa 2015. – 2019. godine

Godina	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.
Vitalni indeks Republike Hrvatske	69,2	72,8	68,4	70,1	69,8
Vitalni indeks Zadarske županije	75,7	80,6	71,0	77,4	79,6

Izvor: Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2019., Državni zavod za statistiku, 2020., obrada ZADRA NOVA

Zadarsku županiju karakterizira pretežno starije i staro stanovništvo. Čak 22,39 % ukupnog stanovništva čine osobe starije od 64 godine. Osobe u dobi od 20 do 39 godina, s najvećim kapacitetom radne snage i rada za društvenu dobrobit, čine tek 24,6 % ukupnog stanovništva županije.

Tablica 3.5. Stanovništvo prema dobnim skupinama u Zadarskoj županiji

Dobna skupina (godine)	Stanovništvo ukupno
<9	16.253
10-19	17.243
20-29	20.487

30-39	20.964
40-64	55.605

Izvor: Procjena stanovništva Republike Hrvatske u 2019., Državni zavod za statistiku, 2020., obrada ZADRA NOVA

Tablica 3.6. Stanovništvo starije od 65 godina u Zadarskoj županiji

Dobna skupina	Ukupno	Muškarci	Žene
65-69	11.368	5.533	5.835
70-74	9.294	4.304	4.990
75-79	7.429	3.328	4.101
80-84	5.669	2.248	3.421
85 i više	3.901	1.316	2.585
Ukupno	**37.661 (22,39 %)**	**16.729**	**20.932**

Izvor: Procjena stanovništva Republike Hrvatske u 2019., Državni zavod za statistiku, 2020., obrada ZADRA NOVA

Zadarska županija pokazuje trend negativnih demografskih procesa. U kontekstu razvoja športa, ovaj podatak čini referentni okvir za njegovo daljnje planiranje s obzirom da je povoljna demografska struktura jedan od preduvjeta za pozitivan športski rast, posebno u području športa i rekreacije djece i mladih. S druge strane, dobro upravljanje športom te organiziran sustav dostupne i raznolike rekreacije za sve uzraste mogu djelovati kao značajan društveni čimbenik u postizanju pozitivnih demografskih trendova.

Činjenica da udio radno aktivnog stanovništva čini tek blizu jedne četvrtine ukupnog stanovništva, predstavlja donekle ograničavajući čimbenik za razvoj športa Zadarske županije. Naime, u populaciju koja ulazi u svijet športa, bilo pasivno ili aktivno, pretežno spada stanovništvo zrele i starije dobi ili pak djeca i mladi. Obje populacije traže i posebnu pažnju kod usmjerenja razvoja športa.

Kod djece i mladih potrebno je uzeti u obzir da je aktivno bavljenje športom sve manje zastupljeno te je šport kod ove populacije prisutan u velikoj mjeri kao komercijalni i pasivni oblik zabave. Institucionalna zastupljenost športa kroz redovno obrazovanje, lokalne klubove i udruge je stoga vrlo važan segment upravljanja športom kako bi se dio dječje populacije u što ranijoj dobi uključio u športske aktivnosti i razvio navike redovnog bavljenja športom. Na taj se način ne povećava samo doprinos športa kao čimbenika u održavanju zdravlja i kvalitete života cijele populacije, nego i povećava kapacitet razvoja natjecateljskog i profesionalnog športa.

S druge strane, pretežno starija populacija ukazuje na važnost planiranja športa kao oblika fizičke rekreacije i kao čimbenika u održavanju zdrave i socijalno uključene starije populacije. Dometi institucionalne podrške športu (županije, športske zajednice i športski klubovi) u ovom segmentu moraju biti usmjereni na poticanje volonterskog rada i funkcioniranja lokalnih udruga koje imaju potencijal okupljanja starije populacije s ciljem rekreacije i zdravog života.

U obzir treba uzeti i činjenicu da će grad Zadar nastaviti rasti kao urbano središte županije pa će se športske aktivnosti, uključujući i razvoj infrastrukture, odvijati prvenstveno u Zadru. Iako stanovništvo izvan grada Zadra sve više gravitira prema njemu, treba uzeti u obzir i razvoj športa kao javne potrebe stanovništva drugih naselja, ali i otočkog stanovništva.

3.1.2. TERITORIJALNI USTROJ, GEOGRAFSKI POLOŽAJ I PRIRODNA OBILJEŽJA ZADARSKE ŽUPANIJE

Površina Zadarske županije iznosi 3.641,91 km^2, što je ukupno 6,5 % teritorija Republike Hrvatske. Županiji pripada i 2.845,00 km^2 akvatorija, odnosno 12,4 % morske površine Republike Hrvatske. To čini Zadarsku županiju jednom od većih županija Republike Hrvatske, sa 170.017 stanovnika prema posljednjem popisu stanovništva iz 2011. godine. Prema administrativnoj podjeli, sastoji se od 34 jedinice lokalne samouprave, od čega 28 otpada na općine, a njih 6 ima status grada. Ovakva administrativna podjela na snazi je od 1997. godine. Zadarska županija teritorijalno graniči s Primorsko-goranskom, Ličko-senjskom i Šibensko-kninskom županijom. Prostorno se nalazi na povoljnom položaju budući da svojim prometnim putevima povezuje sjever i jug Hrvatske. Njezina geografska raznolikost oslikava se od brdovitog područja Bukovice, Velebita i Plješevice do izuzetno razvedenog obalnog pojasa koji sadrži veće i manje otoke. Izlaz na more imaju čak 20 općina i 3 grada. Upravo su se na obali razvila povijesno i geografski izuzetno bitna središta Zadarske županije: Zadar, Biograd na Moru i Nin.

Osim primorsko-otočnog pojasa, posebno se ističe geografska cjelina Ravni kotari koja obuhvaća primorski dio Zadarske županije. Upravo se oni smatraju najisplativijom reljefnom površinom zbog velikog broja obradivih i plodnih površina, što nije uvijek karakteristično za primorsku Hrvatsku. Planinski reljef, prisutan na samoj granici Zadarske županije s Ličko-senjskom, predstavlja Velebit, odnosno dio njegovog podgorja koji se nadovezuje na bukovački prostor. U kontekstu planinskih karakteristika Zadarske županije posebno se ističu Velika i Mala Paklenica. U geografskom kontekstu Zadarskoj županiji svakako manjkaju rijeke i jezera. Zrmanja, Una, Karišnica i Vransko jezero rijetki su primjeri slatkovodnih voda na području Zadarske županije.

Geografski položaj Zadarske županije, s izuzetno razvedenom obalom, bogatim većim i manjim otocima, većinom općina koje imaju izlaz na more, ali i razvijenim gradovima koji su se smjestili na samoj obali, pogodan je za razvoj kako atraktivnih, tako i tradicionalnih vodenih športova. Ovakav oblik športskih aktivnosti može se usmjeriti prema turističkoj ponudi, profesionalnom športu ili jednostavno prema atraktivnoj rekreaciji za žitelje Zadarske županije. Izlaz brojnih razvijenih općina na more svakako nudi i veliki potencijal za razvoj zdravstvenog športskog turizma. Slična je situacija i s planinskim dijelom županije. Mala i Velika Paklenica izuzetan su potencijal za razvoj planinarenja koje je u posljednje vrijeme prepoznato kao poželjan rekreacijski oblik športa. Također, područje NP Paklenice svjetski je poznato penjalište. Stijene 350m visokog Anića Kuka te okolne stijene Velike Paklenice već su desetljećima prepoznate kao idealne za bavljenje sportskim penjanjem, športom koji se odnedavno razvija kao samostalni šport s olimpijskim statusom. Atraktivnosti lokacije posebno doprinosi što Paklenica ima status nacionalnog parka prirode, što olakšava i promidžbu, ali i upotpunjuje športsku turističku ponudu Zadarske županije. S obzirom da Zadarsku županiju ne karakterizira bogatstvo slatkovodnih voda, samim tim, osim na Zrmanji (rafting), nema ni velikih mogućnosti za razvoj športova na takvim površinama. U Zadarskoj županiji postoje još dva nedovoljno iskorištena penjališta s velikim potencijalom daljnjeg razvoja – penjalište u kanjonu rijeke Bijele u blizini Karina te penjalište na Željinoj litici podno sv. Mihovila na Otoku Preku. Od ostalih objekata za bavljenje športskim penjanjem u Zadarskoj županiji, u Bibinjama postoji jedna vrlo limitirana umjetna stijena za športsko penjanje.

Šumska i planinska područja općine Gračac, kao i unutrašnjosti Zadarske županije, koje se ističe bogatstvom šumskih i poljskih puteva te planinskih staza resurs su za razvoj brdskog biciklizma i motociklizma te drugih oblika profesionalnog i rekreativnog športa.

3.2. NOSITELJI ŠPORTSKE DJELATNOSTI U ZADARSKOJ ŽUPANIJI

Športske udruge i klubovi temeljne su jedinice djelatnosti športa. Na području Zadarske županije registrirana je 451 udruga s djelatnošću športa i to s brojem od preko 10.000 aktivnih športaša i približno 15.000 povremenih sudionika u 57 športova i športskih grana[20]. Ovaj podatak iznimno je znakovit u usporedbi sa zastupljenošću športskih udruga u drugim županijama (vidi tablicu).

Tablica 3.7. Struktura udruga s registriranom djelatnosti u športu po županijama u Republici Hrvatskoj

Županija	Broj stanovnika	Broj športskih udruga	Broj stanovnika po udruzi
Bjelovarsko-bilogorska	109.822	119	552
Brodsko-posavska	143.827	61	2.359
Dubrovačko-neretvanska	121.381	473	257
Grad Zagreb	802.762	1.880	427
Istarska	208.229	823	253
Karlovačka	118.263	369	321
Koprivničko-križevačka	109.137	303	360
Krapinsko-zagorska	126.334	401	315
Ličko-senjska	45.943	158	291
Međimurska	110.999	405	247
Osječko-baranjska	283.035	1.038	273
Požeško-slavonska	69.583	268	260
Primorsko-goranska	286.677	875	328
Sisačko-moslovačka	152.546	464	329
Splitsko-dalmatinska	449.610	1.342	335
Šibensko-kninska	101.436	343	296
Varaždinska	168.560	481	350
Virovitičko-podravska	77.086	245	315
Vukovarsko-srijemska	159.213	495	322
Zadarska	168.672	451	374
Zagrebačka	311.415	654	472
Ukupno	**4.124.530**	**11.648**	**U prosjeku, 354 stanovnika po športskoj udruzi**

Izvor: Struktura udruga s registriranim djelatnostima u športu po županijama RH, Registar udruga RH;, Državni zavod za statistiku, 2020., obrada ZADRA NOVA

Županijski športski savezi čine temelj djelovanja sustava športa na razini Zadarske županije. Temeljem ZOS-a[21], na razini Zadarske županije djeluje 18 športskih saveza u koje se udružuju pravne osobe radi ostvarivanja zajedničkog interesa u pojedinom športu, i koji osobito:

[20] *Registar udruga Republike Hrvatske; Športska zajednica Zadarske županije* (31.12.2020.)

[21] Zakon o sportu NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, 98/19, 47/20, 77/20, od 18. 4. 2020., čl. 46. st. 1. Sportski savez je udruga u koju se udružuju najmanje tri pravne osobe koje obavljaju sportske djelatnosti u istom sportu, a koji radi ostvarivanja zajedničkih interesa u pojedinom sportu osobito: usklađuje aktivnosti svojih članica, organizira i provodi natjecanja, uređuje sustav natjecanja, pitanja koja se odnose na

- usklađuju aktivnosti svojih članica, organiziraju i provode natjecanja prema kalendaru nacionalnih športskih saveza te uređuju sustav natjecanja na županijskoj razini;
- uređuju pitanja koja se odnose na registraciju športaša, njihov status i stegovnu odgovornost športaša te skrbe o promicanju stručnog rada u športu i kategoriziranim športašima.

S obzirom na piramidalni ustroj sustava športa u Republici Hrvatskoj, županijski športski savezi članovi su nacionalnih športskih saveza. Prema pravnom ustroju osnovani su kao udruge čiji je temeljni akt je statut te su upisani u Registar udruga Republike Hrvatske i Registar športskih djelatnosti.

Tablica 3.8. Športski savezi u Zadarskoj županiji

Naziv športskog saveza	Broj klubova	Broj športaša
Atletski savez Zadarske županije (ASZŽ)	10	443
Boćarski savez Zadarske županije (BSZŽ)	35	501
Jedriličarski savez Zadarske županije (JSZŽ)	11	210
Karate savez Zadarske županije (KSZŽ)	1	11
Košarkaški savez Zadarske županije (KSZŽ)	41	2.180
Kuglački savez Zadarske županije (KSZŽ)	7	89
Nogometni savez Zadarske županije (NSZŽ)	35	2.820
Odbojkaški savez Zadarske županije (OSZŽ)	9	485
Pikado savez Zadarske županije (PSZŽ)	22	182
Ronilački savez Zadarske županije (RSZŽ)	8	100
Rukometni savez Zadarske županije (RSZŽ)	7	670
Savez športske rekreacije Zadarske županije (SŠRZŽ)	10	1.529
Savez za športski ribolov na moru Zadarske županije (ŽSŠRM – ZADAR)	33	248
Šahovski savez Zadarske županije (ŠSZŽ)	7	176
Športski savez gluhih Zadarske županije (ŠSGZŽ)	3	50
Športski savez osoba s invaliditetom Zadarske županije (ŠSOIZŽ)	7	156
Sportski akademski savez Sveučilišta u Zadru (SASUNIZD)	7	500
Županijski savez školskog športa Zadarske županije (ŽSŠŠZŽ)	56	3.428
Ukupno	**309**	**13.778**

Izvor: Športska zajednica Zadarske Županije, 2020., obrada ZADRA NOVA

Tablica 3.9. Športske zajednice po jedinicama lokalne samouprave u Zadarskoj županiji

Naziv športske zajednice	Broj članica
Športska zajednica Grada Biograda na Moru	20
Športska zajednica Grada Paga	10
Športska zajednica Grada Zadra	127

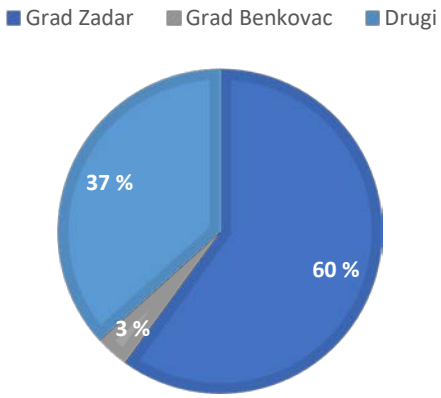
Izvor: Športska zajednica Zadarske Županije, 2020., obrada ZADRA NOVA

registraciju sportaša i njihov status te stegovnu odgovornost sportaša, promiče stručni rad u sportu i skrbi se o kategoriziranim sportašima.

Športska zajednica Zadarske županije zajednica je pravnih osoba iz sustava športa i drugih pravnih osoba čija je djelatnost značajna za šport i u vezi sa športom, a koje djeluju na području Zadarske županije. Sve udruge registrirane za športsku djelatnost na području Zadarske županije nisu članice športskih zajednica uspostavljenih na razini županije. U Zadarskoj županiji registrirana je 451 udruga za športsku djelatnost.

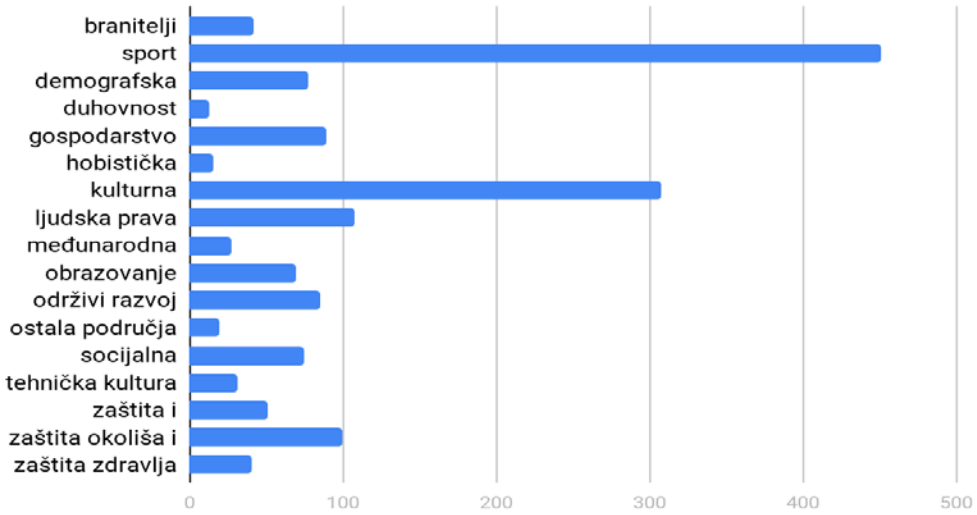
Udio registriranih udruga Županije u ukupnom broju udruga u športskoj djelatnosti u Hrvatskoj iznosi svega 4 %, a samim brojem udruga ona zauzima 11. mjesto od ukupno 21 županije. Zadarska županija, iako se nalazi pri sredini županija po broju udruga, kad se uzme u obzir odnos broja stanovnika i broja športskih udruga upisanih u Registar udruga, pri samom je vrhu ljestvice. Samo četiri županije imaju u prosjeku više stanovnika po udruzi od Zadarske: Zagrebačka, Grad Zagreb, Brodsko-posavska i Osječko-baranjska. Kada se u ovom kontekstu usporede podatci s nacionalne razine, vidljivo je da je prosjek stanovnika po športskoj udruzi na području Zadarske županije sličan prosjeku na nacionalnoj razini.

Grad Zadar s naseljima u svom administrativnom području, čini čak 60 % od ukupnog broja udruga s registriranom športskom djelatnošću na području Zadarske županije. Nakon Zadra najveći udio udruga registriranih za športske djelatnosti nalazi se u gradu Benkovcu (3,3 %), dok u ostalim gradovima Zadarske županije taj udio nigdje ne prelazi 2 %. Od jedinica lokalne samouprave, najmanji broj udruga sa športskom djelatnošću registriran je na području grada Obrovca (dvije udruge).

Slika 3.1. Raspodjela registriranih udruga u športskoj djelatnosti prema JLS Zadarske županije
Izvor: Registar udruga RH, 2020., obrada ZADRA NOVA

U ukupnom broju od 1864 udruge na području Zadarske županije, njih 20 posto registrirano je za športsku djelatnost, što je ujedno najveći broj udruga koji pokriva određena djelatnost (Slika 6.2.).

Slika 3.2. Udio udruga koje su registrirane za športsku djelatnost u odnosu na ostale udruge
Izvor: Športska zajednica Zadarske županije, 2020., obrada ZADRA NOVA

Iz svega navedenog vidljivo je da se većina športskog života Zadarske županije odvija upravo u gradu Zadru. Po broju športskih udruga, Zadarska županija u odnosu na nacionalnu razinu ima mali broj udruga, no s druge strane, kada se stavi u odnos udio udruga po djelatnostima, najveći broj udruga u Županiji registriran je upravo za športsku djelatnost, što upućuje na zaključak da postoji vrlo izražen interes za športske udruge.

3.3. FINANCIRANJE ŠPORTA U ZADARSKOJ ŽUPANIJI

Šport se kao društvena, ali i gospodarska djelatnost, financira iz javnih i privatnih sredstava. Takav oblik financiranja naziva se mješovitim oblikom financiranja i prisutan je u većini zemalja EU. Financijske izvore čine privatna (neproračunska) sredstva u koje se ubrajaju prihodi od građana ostvareni kroz prodaju ulaznica, članstva i donacije, ali i prihodi od gospodarstava koji se, između ostalog, ostvaruju najčešće kroz sponzorstva i medije. Proračunski izvori odnose se na prihode od jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Dodatno, javni izvor financiranja čine i EU fondovi i programi za dodjelu sredstava. Strateški fokus čini upravo javno financiranje, s obzirom da je ono prije svega određeno javnim sustavom upravljanja te kao takvo čini preduvjet za strateško usmjeravanje razvoja športa.

U svim JLP(R)S, športska udruga (klub) temeljna je jedinica s pravnom osobnosti u sustavu financiranja športa. Na nacionalnoj razini, izvore financiranja predstavljaju Hrvatski olimpijski odbor, Ministarstvo turizma i sporta i nacionalni sportski savezi. Na županijskoj razini, izvore financiranja čine županije, županijske športske zajednice i športski savezi. Na gradskoj, odnosno općinskoj razini, izvori financiranja su gradovi i općine, gradske športske zajednice i savezi.

Financiranje športa uređeno je zakonom. Članak 74. Zakona o športu određuje da Republika Hrvatska, jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave i Grad Zagreb utvrđuju javne potrebe u športu i za njihovo ostvarivanje osiguravaju financijska sredstva iz svojih proračuna. Financiranje se regulira i Zakonom o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravim i to člankom 19. koji određuje da općine i gradovi u svom djelokrugu upravljanja obavljaju poslove od lokalnog značaja kojima se ostvaruju

potrebe građana, a među kojima se nalazi i šport. Zakon o udrugama također definira uvjete i način financiranja udruga koje su od općeg značaja iz državnih i lokalnih proračuna.

Sukladno tome, na regionalnoj razini, Zadarska županija utvrđuje javne potrebe na godišnjoj razini objavljivanjem Poziva za predlaganje javnih potreba u kulturi, prosvjeti, športu i tehničkoj kulturi. Javne potrebe predlažu udruge, javne ustanove i jedinice lokalne samouprave, fizičke osobe i trgovačka društva.

U javne potrebe u športu (JPUŠ) uvrštavaju se sljedeći programi[22]:

1. poticanje i promicanje športa,
2. provođenje športskih aktivnosti djece, mladeži i studenata,
3. djelovanje športskih udruga, športskih zajednica i saveza,
4. športska priprema, domaća i međunarodna natjecanja te opća i posebna zdravstvena zaštita,
5. športsko-rekreacijske aktivnosti građana,
6. športske aktivnosti osoba s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom i
7. provođenje i financiranje znanstvenih i razvojnih projekata, elaborata i studija u funkciji razvoja športa.

Dodatno, programi školskih športskih klubova financiraju se kroz javne potrebe u prosvjeti, odvojeno za osnovne i srednje škole. Športski programi za predškolske ustanove nisu dio javnih potreba. Kao i na nacionalnoj razini, su izvor financiranja resorna ministarstva, šport se i na razini JLP(R)S povremeno i periodično može financirati i kroz druge proračunske izvore (drugi upravni odjeli i odsjeci), ovisno uz koje se druge djelatnosti može vezati.

Iako dio prihoda športskih klubova i udruga čine i prihodi od građanstva i privatnih poslovnih subjekata, njih nije moguće u potpunosti utvrditi. Naime, u skladu s člankom 35. Zakona o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija, neprofitne organizacije čija je vrijednost imovine uzastopno u prethodne tri godine manja od 230.000,00 HRK na razini godine i godišnji prihod uzastopno u prethodne tri godine manji od 230.000,00 HRK na razini godine, i koja je donijela Odluku o vođenju jednostavnog knjigovodstva i primjeni novčanog računovodstvenog načela, nije u obvezi vođenja dvojnog knjigovodstva[23]. Udruge koje nisu u obvezi vođenja dvojnog knjigovodstva i udruge koje su donijele Odluku o vođenju jednostavnog knjigovodstva i primjeni novčanog računovodstvenog načela, nisu dužne podnositi godišnja izvješća Ministarstvu financija. S obzirom na to da većina udruga i klubova ne ispunjava ovako postavljene granice, nije moguć ni uvid u njihove godišnje prihode i rashode. Klubovi i udruge koji ostvaruju više plasmane i/ili javnu vidljivost, okupljaju više članova, u prosjeku će ostvariti više donacija od strane JLP(R)S, ali i od strane privatnih poslovnih subjekata u obliku sponzorstva. Stoga, treba imati na umu kako prosječni rast javnih sredstava prati i rast onih iz privatnih izvora.

Kako bi se sustavno analizirao tijek financiranja športa u Zadarskoj županiji, godišnji i prosječni iznos dodijeljenih sredstava potrebno je smjestiti u nacionalni, potom regionalni, odnosno lokalni kontekst.

[22] *Javni poziv za predlaganje programa javnih potreba u kulturi, prosvjeti, športu i tehničkoj kulturi Zadarske županije za 2020. godinu,* Zadarska županija

[23] Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija, NN 121/2014, od 15. 10. 2014., čl. 9.

Iz tog razloga, u obzir treba uzeti proračunska izdvajanja RH i proračunska izdvajanja Zadarske županije u kontekstu drugih županija.

Tablica 3.10. Odnos financiranja športa i rekreacije iz županijskih proračuna 2012. – 2017. godine

Godina	Prosječni proračun po županiji (HRK)	Prosjek JPUŠ po županiji (HRK)	Prosječni postotak (županija/JPUŠ)	JPUŠ prosječno po stanovniku (HRK)[24]
2012.	472.582.677	16.581.098	1,29 %	29,19
2013.	503.486.620	17.687.699	1,27 %	30,80
2014.	552.395.099	18.405.936	1,22 %	31,39
2015.	482.876.911	16.029.743	1,20 %	28,33
2016.	509.404.350	15.833.048	1,27 %	28,86
2017.	541.303.198	17.033.552	1,22 %	30,76

Izvor: Nacionalni program športa 2019. – 2026., Središnji državni ured za šport, 2020., obrada ZADRA NOVA

Valja napomenuti kako navedeni izračun uključuje i godišnja izdvajanja u sklopu JPUŠ Grada Zagreba (sa statusom i grada i županije) koja su značajno viša u odnosu na 20 županija. Navedena prosječna izdvajanja ukazuju na značajnu heterogenost u izdvajanju sredstava između županija RH. Prema navedenim podatcima, prosječno izdvajanje JPUŠ po stanovniku u 2017. godini iznosilo je 30,76 HRK. Zadarska je županija u istoj godini po sredstvima JPUŠ izdvojila 11,12 HRK. Međutim, ukoliko se izdvajanja za JPUŠ analiziraju u kontekstu drugih županija Jadranske Hrvatske, odstupanja se mogu preciznije analizirati.

Tablica 3.11. Odnos županijskih izdvajanja za JPUŠ i proračuna u županijama Jadranske Hrvatske

Županija	Ukupan proračun (HRK)	JPUŠ (HRK)	Udio JPUŠ u ukupnom proračunu	Broj stanovnika	Izdvajanje JPUŠ po stanovniku
Primorsko-goranska županija	1.320.450.000	10.652.990	0,8 %	296.195	35,97
Dubrovačko-neretvanska županija	698.851.000	2.100.000	0,3 %	122.568	17,13
Šibenska županija	674.032.000	1.785.000	0,3 %	104.315	17,11
Istarska županija	1.424.700.000	3.255.200	0,2 %	208.180	15,63
Zadarska županija	1.018.000.000	2.335.112	0,2 %	170.168	13,72

[24] U prikazu sredstava koristi se procjena stanovništva po pojedinoj županiji Državnog zavoda za statistiku iz 2017. radi preciznijeg utvrđivanja broja stanovnika.

Ličko-senjska županija	350.053.108	390.000	0,1 %	45.943	8,49

Izvor: Ministarstvo financija, Državni zavod za statistiku, 2018., obrada Središnji državni ured za šport

Iz prethodne je tablice vidljivo da se Zadarska županija među županijama Jadranske Hrvatske nalazi na predzadnjem mjestu po izdvajanju za športske programe po stanovniku. Po stanovniku se izdvaja 13,72 HRK, a udio JPUŠ u odnosu na ukupni proračun županije čini 0,2 %. U Proračunu Zadarske županije za javne potrebe u športu za 2021. godinu osigurano je 2.389.600,00 HRK.

3.3.1. FINANCIRANJE POTREBA U ŠPORTU ZADARSKE ŽUPANIJE

Proračunska sredstva za šport Zadarska županija izdvaja kroz programsku djelatnost športa. Županijski proračun programsku djelatnost dijeli na dvije aktivnosti: 1) djelatnost Športske zajednice Zadarske županije i 2) javne potrebe u športu[25]. Aktivnosti poticanja i promicanja športa predlaže Športska zajednica. Ovo se odnosi na sve programe, osim na one programe koji se odnose na provođenje aktivnosti za djecu i mladež. Takve programe, osim športske zajednice, mogu predlagati i školski športski savezi.

Tablica 3.12. Struktura županijskih proračunskih izvršenja za potrebe u športu 2015. – 2020. godine

Godina	2015.	2016.	2017.	2018.	2019.	2020.
Športska zajednica Zadarske županije	942.834	932.842	942.843	999.842	1.049.507	1.000.010
Športski savez školskog športa	227.363	191.000	281.777	504.401	507.270	495.569
Programi gradova i općina	38.000	20.000	10.000	25.000	10.000	0
Projekt „Vratimo šport u škole“	0	0	0	43.439	200.000	67.052
Udruge u športu	824.790	693.700	658.000	569.500	596.500	5000
Šport ukupno	**2.032.987**	**1.837.542**	**1.892.620**	**2.691.842**	**2.363.277**	**1.567.632**

Izvor: Upravni odjel za obrazovanje, kulturu i šport, Zadarska županija, 2021., obrada ZADRA NOVA

Pri stručnom vrednovanju prijedloga programa javnih potreba u športu Zadarske županije, primjenjuju se *opći i posebni kriteriji*.

Opći kriteriji:

1. Razvijenost športa (broj članica međunarodnog športskog saveza, broj klubova u nacionalnom športskom savezu te broj klubova u županijskom športskom savezu);
2. Javni status športa (interes javnosti, tradicija športa u Zadarskoj županiji, olimpijski status športa i važnost za nastavu tjelesne i zdravstvene kulture);

[25] Navedeno su proračunske aktivnosti sukladno Proračunu Zadarske županije, ali u smislu Zakona o športu obje aktivnosti pripadaju Javnim potrebama u športu.

3. Športska kvaliteta (broj kategoriziranih športaša, ostvareni športski rezultati u posljednje četiri godine u Hrvatskoj i ostvareni športski rezultati u posljednje četiri godine u Zadarskoj županiji).

Posebni kriteriji vrednuju se kao:

1. Broj klubova u sustavu natjecanja 1. lige (za kolektivne športove);
2. Broj liga/natjecanja u organizaciji Županijskih športskih saveza te organizirani sustavi natjecanja;
3. Vođenje registra športaša;
4. Izdavanje biltena;
5. Potreba funkcioniranja ureda;
6. Organizacija športskih kampova.

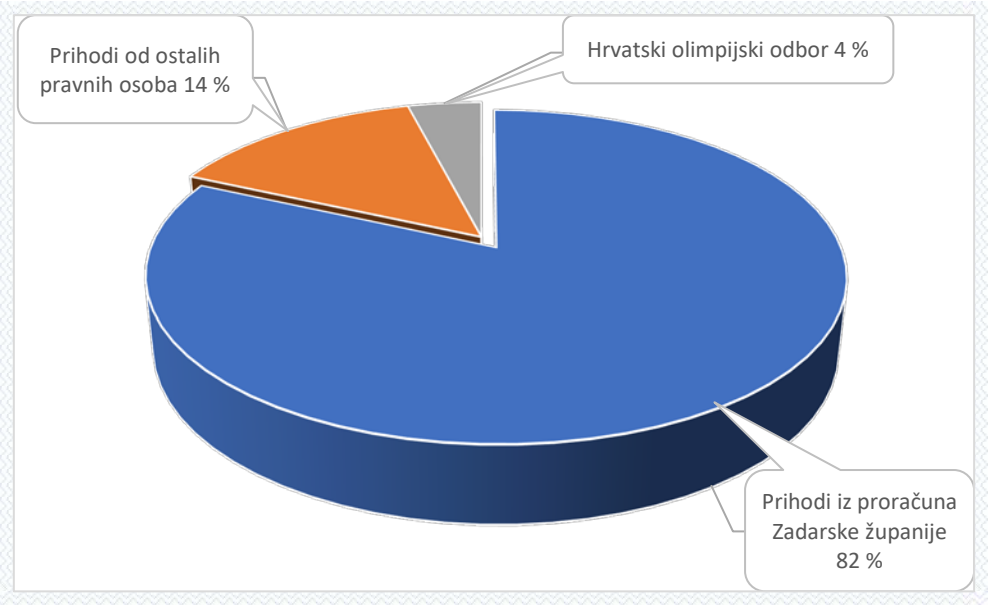
Zadarska županija pri objavljivanju Javnog poziva za predlaganje potreba u športu prati jasno definirane zakonske smjernice kao kategorije u kojima se dodjeljuju sredstva. Iz analize strukture županijskih izdvajanja za šport vidljivo je da godišnje izdvajanje u pravilu prati visinu ukupnih proračunskih izvršenja. Unutar raspodjele sredstava za same programe u športu, broj programa u posljednjih se pet godina nije mijenjao izuzev projekta „Vratimo šport u škole“ koji se provodi od 2018. godine. Zbog ovog se projekta može uočiti i jedina znatno veća oscilacija u godišnjim izdvajanjima – Športskom savezu školskog športa u 2018. je godini dodijeljeno 504.401,66 HRK s obzirom da Savez provodi navedeni projekt koji je u cijelosti financiran[26] s 200.000,00 HRK. U 2020. godini nije bilo izdvajanja za programe općina i gradova.

Najveći i najstabilniji iznos sredstava odvaja se za djelovanje Športske zajednice Zadarske županije (ŠZZŽ) na čiji se prijedlog i donose odluke o proračunskim izdvajanjima za šport. Iz tog razloga, potrebno je detaljnije analizirati prihode i rashode te njihovu raspodjelu i za samu Športsku zajednicu kao ključnog dionika u sustavu športa u smislu daljnje raspodjele županijskih sredstava.

3.3.2. FINANCIRANJE ŠPORTSKE ZAJEDNICE ZADARSKE ŽUPANIJE

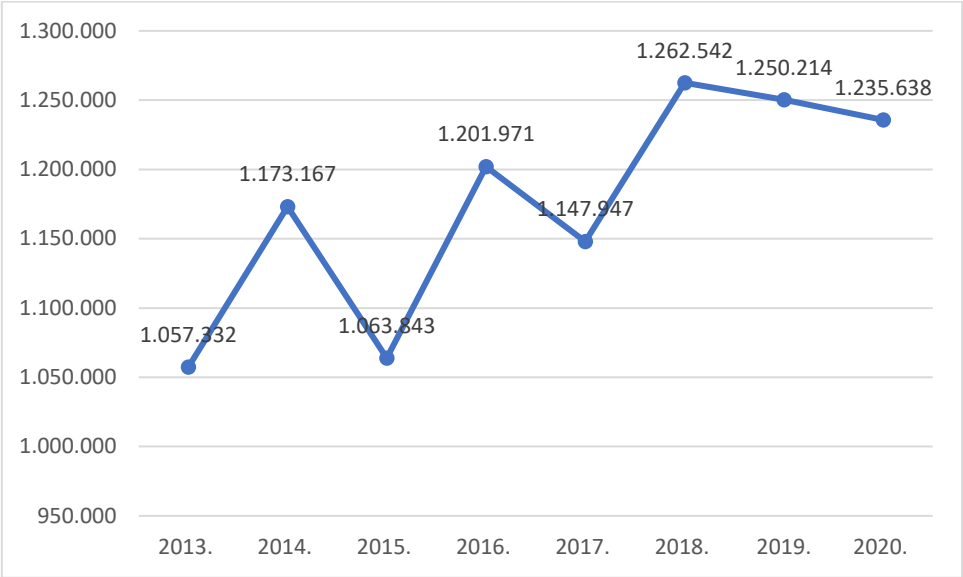
Športskoj zajednici Zadarske županije u 2020. je godini dodijeljeno 1.235.638 HRK. Sama ŠZZŠ, stoga, većinu svojih prihoda ostvaruje iz proračunskih sredstava Županije. Dodatno, Zajednica ostvaruje prihode iz donacija HOO-a (Sredstva za zajedničke programe) i prihoda od ostalih pravnih osoba. U 2020. godini, prihodi Športske zajednice u sklopu Javnih potreba u športu iznosili su 82 % njezinih ukupnih prihoda, a donacije HOO-a 14 % te 4 % prihoda ostalih pravnih osoba.

[26] *13. sjednica Kolegija župana,* Zadarska županija, dostupno na: https://www.zadarska-zupanija.hr/ured-zupana/item/1541-odr%C5%BEana-13-sjednica-kolegija-%C5%BEupana (31. 12. 2020.)

Slika 3.3. Struktura prihoda Športske zajednice Zadarske županije u 2020. godini
Izvor: Športska zajednica Zadarske Županije, 2021., obrada ZADRA NOVA

U posljednjih deset i više godina, ukupni prihodi ŠZZŽ su, uz godišnje oscilacije, ipak u silaznom kretanju.

Slika 3.4. Prikaz prihoda ŠZZŽ u razdoblju 2013. – 2020. godine
Izvor: Športska zajednica Zadarske Županije, 2019., obrada ZADRA NOVA

U 2021[27]. godini, programi u športu kojima je ŠZZŽ dodijelila sredstva su sljedeći:

[27] Proračunska izvršenja Zadarske županije za 2019. godinu još nisu dostupna. Navedeni podatci bit će osvježeni po njihovoj dostupnosti.

Tablica 3.13. Struktura raspodjele sredstava po programima u športu ŠZZŽ za 2021. godinu

Kategorija programa	Broj programa	Ukupan iznos financiranja (HRK)	Prosječno financiranje po programu (HRK)
Poticanje i promicanje športa	35	139.000	3.970,00
Provođenje športskih aktivnosti djece, mladeži i studenata	21	87.000	4.142,00
Djelatnost športskih udruga, športskih zajednica i saveza	52	1.759.500	33.836,54
Športska priprema, domaća i međunarodna natjecanje te opća i posebna zdravstvena zaštita	11	45.000	4.090,00
Športske aktivnosti osoba s teškoćama u razvoju i osoba s invaliditetom	7	21.000	3.000,00
Programi u športu – općine i gradovi	/	10.000	/
Ostali programi u športu	/	209.500	/

Izvor: Športska zajednica Zadarske županije, 2019., obrada ZADRA NOVA

Tablica 3.14. Struktura rashoda ŠZZŽ u 2020. godini

Rashodi	Iznos sredstava (HRK)
1. Rashodi za zaposlene	359.516
2. Materijalni rashodi	125.660
3. Rashodi amortizacije	13.914
4. Financijski rashodi	1.923
5. Donacije športskim savezima Zadarske županije – članice ŠZZŽ-a	724.725
• Javna ustanova za upravljanje športskim objektima Zadarski šport	255.625
• Košarkaški savez Zadarske županije	142.300
• Nogometni savez Zadarske županije	100.800
• Šahovski savez Zadarske županije	49.000
• Športski savez osoba s invaliditetom Zadarske županije	23.000
• Odbojkaški savez Zadarske županije	23.000
• Rukometni savez Zadarske županije	23.000
• Savez za športski ribolov na moru Zadarske županije	21.000
• Aeroklub „Zadar“ - Zadar	15.000
• Boćarski savez Zadarske županije	15.000
• Savez športske rekreacije „Šport za sve“ Zadarske županije	15.000
• Sportski akademski savez Sveučilišta u Zadru	12.000
• Športski centar Višnjik d.o.o.	10.000
• Športska zajednica Grada Zadra	10.000
• Športski savez gluhih Zadarske županije	6.000
• Powerlifting klub „Behemont“ - Zadar	2.000
• Športska zajednica Grada Paga	2.000
• Hrvatski crveni križ	2.000
6. Ostali rashodi	400
Ukupno	**1.227.738**

Izvor: Športska zajednica Zadarske Županije, 2021., obrada ZADRA NOVA

Tablica 3.15. Struktura planskih proračunskih izdvajanja za JPUŠ u 2020. godini

JLS[28]	Ukupan proračun (HRK)	JPUŠ (HRK)	Udio JPUŠ u ukupnom proračunu	Broj stanovnika	Izdvajanje JPUŠ po stanovniku (HRK)
Zemunik Donji	23.480.000	8.619.000	**36,7 %**	1.901	4.533,93
Škabrnja	6.120.000	910.000	**14,9 %**	1.685	540,06
Galovac	9.393.687	1.057.000	**11,3 %**	1.234	856,56
Jasenice	11.781.360	930.000	**7,9 %**	1.374	676,86
Poličnik	24.119.000	1.400.000	**5,8 %**	739	1894,45
Pašman	24.711.428	1.120.000	**4,5 %**	2.082	537,94
Zadar	722.332.233	28.550.000	**4,0 %**	75.194	379,68

[28] Nije uključena Općina Sveti Filip i Jakov. Za navedenu JLS, Plan proračuna za 2020. nije dostupan.

Lišane Ostovičke	11.723.800	445.000	**3,8 %**	576	772,57
Posedarje	26.620.800	1.005.000	**3,8 %**	1.315	764,26
Gračac	32.517.324	989.000	**3,0 %**	2.997	330,00
Bibinje	19.372.793	580.000	**3,0 %**	4.173	138,99
Polača	8.495.100	248.400	**2,9 %**	3.591	69,17
Tkon	10.875.350	310.000	**2,9 %**	818	378,97
Pakoštane	43.047.362	1.083.000	**2,5 %**	4.216	256,88
Vir	45.295.200	1.118.250	**2,5 %**	3.872	288,80
Preko	47.095.584	1.149.125	**2,4 %**	3.805	302,00
Povljana	10.245.000	230.000	**2,2 %**	4.579	50,23
Privlaka	24.853.550	480.000	**1,9 %**	2.277	210,80
Sali	20.897.300	400.000	**1,9 %**	1.915	208,88
Stankovci	12.693.000	238.000	**1,9 %**	1.881	126,53
Benkovac	130.311.141	2.300.000	**1,8 %**	9.289	247,60
Sukošan	36.636.580	580.000	**1,6 %**	4.924	117,79
Novigrad	24.654.700	336.000	**1,4 %**	2.100	160,00
Pag	45.670.000	500.000	**1,1 %**	3.721	134,37
Vrsi	16.106.559	150.000	**0,9 %**	2.066	72,60
Obrovac	85.438.500	750.000	**0,9 %**	3.648	205,59
Nin	36.685.000	319.700	**0,9 %**	2.876	111,16
Kali	13.914.100	110.000	**0,8 %**	1.640	67,07
Starigrad	19.554.500	135.000	**0,7 %**	1.894	71,28
Ražanac	12.760.000	80.000	**0,6 %**	2.968	26,95
Biograd na Moru	274.034.450	1.507.000	**0,5 %**	5.876	256,47
Kukljica	6.052.545	8.000	**0,1 %**	893	8,96
Kolan	15.257.500	20.000	**0,1 %**	279	25,28

Izvor: Jedinice lokalne samouprave Zadarske županije, 2020., obrada ZADRA NOVA

Uvidom u proračunska izdvajanja za JLS Zadarske županije utvrđeno je kako postoje značajne diskrepancije u izdvajanjima za javne potrebe u športu. U odnosu na ukupne rashode proračuna, udjeli izdvajanja za JPUŠ kreću se od 36,7 % (Općina Zemunik Donji) do 0,1 % (Općina Kukljica i Općina Kolan). Jedan je od razloga tome što se sredstva za JPUŠ dodjeljuju prvenstveno za održavanje, obnovu ili izgradnju športskih građevina, a potom slijede sredstva koja se dodjeljuju klubovima i udrugama u športu. S obzirom da infrastrukturna izdvajanja nisu kontinuirano jednaka na godišnjoj razini, pojedine JLS u jednoj godini mogu odvojiti i višestruko puta više sredstava za potrebe u športu, posebno ako se radi o infrastrukturnom projektu obnove ili izgradnje športske građevine. To potvrđuju i proračunska izvršenja prethodnih godina, kao i proračunske projekcije do 2022. godine. Iz istog se razloga mogu uočiti i značajna odstupanja od prosječnog izdvajanja iz županijskog proračuna. Međutim, značajne razlike postoje i u sredstvima koja se izdvajaju za klubove i udruge u športu, iz čega se može zaključiti da sustavi športa i bavljenja rekreacijom u nekim JLS nisu dovoljno razvijeni.

Iz navedenog je razvidno da je, u smislu proračunskih izdvajanja, prisutno planiranje športa i rekreacije i to poglavito u segmentu obnove i izgradnje športskih građevina. Međutim, takvo planiranje nije nužno

i strateški usmjereno. Nameće se potreba izrade plana obnove i izgradnje po JLS na županijskoj razini kako bi se u narednom strateškom razdoblju proces obnove i izgradnje usmjerio prema potrebama građana i građanstva koje je aktivno u športu, bilo natjecateljski ili rekreacijski.

3.3.3. OSTALI JAVNI IZVORI FINANCIRANJA ŠPORTA U ZADARSKOJ ŽUPANIJI

Od drugih javnih izvora financiranja športa, Agencija za mobilnost i programe EU raspisuje natječaje za Erasmus+, najveći program Europske unije za obrazovanje, osposobljavanje, mlade i šport[29]. Trenutno, program obuhvaća razdoblje od 2021. do 2027. godine. Sport obuhvaća aktivnosti ovog programa povezane isključivo s područjem športa. Športski projekti koji se financiraju u sklopu ovog programa dovode do veće razine sudjelovanja u športu, veće tjelesne aktivnosti i više razine volontiranja građana u športu. U sklopu programa, podupiru se 4 tipa aktivnosti u području športa: suradnička partnerstva, mala suradnička partnerstva, neprofitna europska športska događanja (promiče sudjelovanje u športu i tjelesnu aktivnost, zaštitu integriteta športa, dobro upravljanje športom na području socijalne uključenosti i jednakih mogućnosti, provedbu smjernica EU-a o tjelesnim aktivnostima, volontiranju, zapošljavanju, obrazovanju i provedba smjernica o dvojnim karijerama športaša, unaprjeđenje uvjeta treniranja i natjecanja, smanjenje zdravstvenih rizika i općenito stvaranje transnacionalnih mreža u području športa).

Tablica 3.16. Tijek ukupno odobrenih sredstava za prijavitelje na području RH u sklopu Erasmus+: Sport programa Agencije za mobilnost i programe EU

Godina	Iznos sredstava (u EUR)
2017.	1.439.437,00
2018.	927.192,00
2019.	3.747.719,00
2020.	2.639.754,00

Izvor: Ministarstvo turizma i sporta, 2019., obrada ZADRA NOVA

Prijavitelji odobrenih projekata najčešće su iz Grada Zagreba, Grada Rijeke i Grada Splita, riječ je uglavnom o udrugama s djelovanjem u području rekreacije, športskim klubovima te u manjoj mjeri obrazovnim institucijama. Na području Zadarske županije zasad nije prijavljen niti jedan projekt u okviru ovog programa, a u okviru samog programa Erasmus+ dosad su uglavnom sudjelovale srednje škole i to u okviru jačanja partnerstva u području obrazovanja mladih[30].

S obzirom da u sklopu drugih operativnih programa Europske unije kojih je Hrvatska korisnik, šport i rekreacija uglavnom nisu temeljna aktivnost financijske podrške već najčešće dodatna vrijednost projektima drugih aktivnosti, navedeni program treba uzeti u obzir u nadolazećem razdoblju kao dodatni javni izvor financiranja kojim se može unaprijediti razvoj športa kod mlađe populacije.

[29] *Erasmus+: Sport*, Ministarstvo turizma i sporta, dostupno na: https://mint.gov.hr/istaknute-teme-sport/medjunarodna-suradnja-21687/erasmus-sport/21722 (31.12.2020.)

[30] Srednje škole: Medicinska škola Ante Kuzmanića, Strukovna škola Vice Vlatkovića, Poljoprivredna, prehrambena i veterinarska škola Stanka Ožanića i Srednja škola Gračac.

3.4. NATJECATELJSKI ŠPORT U ZADARSKOJ ŽUPANIJI

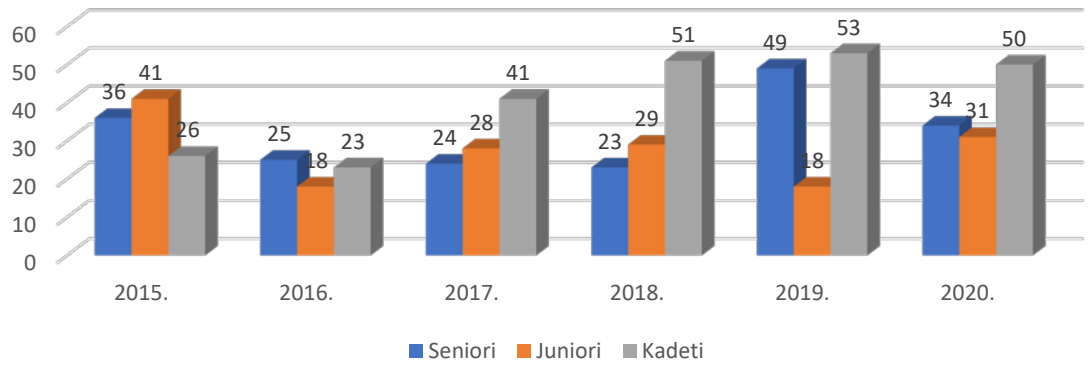
Tablica 3.17. Struktura osvojenih naslova prvaka Hrvatske po disciplinama 2018. – 2020. godine

Vrsta sporta	2018.	2019.	2020.	Ukupno
Atletika	19	15	30	64
Daljinsko plivanje	5	12	7	24
Plivanje	9	3	2	14
Jedrenje	2	1	3	6
Veslanje	1	2	2	5
Športski ribolov	6	7	5	18
Kickboxing	10	9	3	22
Boks	7	2	8	17
Košarka	0	0	0	0
Kuglanje	0	0	0	0
Ronilaštvo	0	0	0	0
Skokovi u vodu	16	14	19	49
Taekwondo	0	0	0	0
Judo	1	0	0	1
Odbojka	0	0	0	0
Vaterpolo	0	0	0	0
Triatlon	2	3	1	6
Streličarstvo	3	0	0	3
Zrakoplovstvo	0	0	0	0
Biciklizam	6	10	6	22
Hrvanje	3	0	0	3
Jiu jitsu	2	4	0	6
Športska gimnastika	10	6	10	26
Streljaštvo	1	0	0	1
Kyudo	0	0	0	0
Automobilizam	0	1	0	1
Kendo	0	0	3	3
Boćanje	0	0	0	0
Stolni tenis	0	0	0	0
Sveučilišni šport	0	5	0	5
Školski šport	0	1	1	2
Šport osoba s invaliditetom	0	23	11	34
Tenis	0	0	1	1
Tajlandski boks	0	0	1	1

Izvor: Športska zajednica Zadarske županije, 2021., obrada ZADRA NOVA

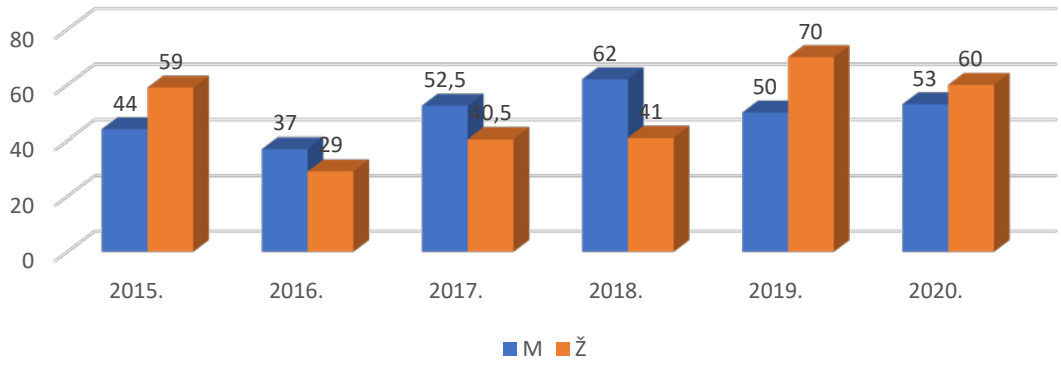
Natjecateljski rezultati akademskih, kategoriziranih sportaša te sportaša s invaliditetom na području Zadarske županije, koji djeluju u okviru Športske zajednice Zadarske županije, bili su na visokoj razini u posljednje tri analizirane godine (2018. – 2020.). Pozitivni trendovi osvojenih naslova prvaka Hrvatske nastavljeni su iz prethodnih i tijekom 2018. godine, kada su sportašice i sportaši s prostora Zadarske županije ukupno osvojili 103 naslova državnog prvaka, od čega najviše u atletici, čak 19. Slijede skokovi u vodu sa 16 zlatnih medalja te športska gimnastika i kickboks s po deset najsjajnijih odličja. Vrhunac dobrih rezultata zabilježen je u pretpandemijskoj 2019. godini, kada su sportašice i sportaši s prostora Zadarske županije osvojili 118 naslova prvaka Hrvatske. Za razliku od 2018., najtrofejniji su bili sportaši s invaliditetom koji su osvojili 23 zlatne medalje, a slijedili su ih atletičarke i atletičari s 15 prvih mjesta te skakači(ce) u vodu s 14 naslova državnih prvaka. Globalna pandemija povezana s bolesti COVID-19 koja je početkom 2020. godine pogodila Republiku Hrvatsku ostavila je posljedice i na rezultate sportašica i sportaša s prostora Zadarske županije, premda ne u mjeri u kojoj se moglo očekivati. Brojna natjecanja su otkazana ili odgođena, a dodatne poteškoće stvarala su tumačenja epidemioloških mjera te nedostatak termina u dvoranama, zbog čega na godinu u pitanju valja gledati kao na iznimku. Ipak, svim problemima unatoč, sportašice i sportaši s prostora Zadarske županije tijekom 2020. osvojili su 113 naslova državnog prvaka. Atletika je ponovno bila najtrofejniji sport, s ukupno 30 zlatnih medalja, odnosno više od četvrtine ukupnog broja, a pratili su ju skokovi u vodu s 19 te sport osoba s invaliditetom s 11 osvojenih naslova prvaka Hrvatske. Uzmu li se u obzir rezultati zbirno, u razdoblju od 2018. do 2020. godine kao najuspješniji sportovi ističu se atletika sa 64 naslova državnog prvaka, skokovi u vodu s 49 zlatnih medalja te sport osoba s invaliditetom s 34 prva mjesta. Kada u analizu uključimo i podatak da je sportska gimnastika na četvrtom mjestu s ukupno 26 medalja, razvidno je da najveće uspjehe ostvaruju bazični sportovi koji su osnova zdravog života.

S obzirom na dobnu distribuciju osvojenih naslova prvaka, razvidno je da u osvojenim naslovima, kroz čitavo vremensko razdoblje od 2015. do 2020. godine, prednjače natjecatelji omladinskih kategorija, točnije kadeti i juniori, dok su seniori u 2019. godini sudjelovali s 49 osvojenih naslova prvaka u ukupnom zbroju. Primjetan je kontinuirani porast broja kadetskih natjecatelja osvajača naslova od 2015. godine, s vrhuncem u 2019. godini kada su osvojili 53 naslova prvaka. Silazni trend, pak, primjetan je kod juniora, koji su vrhunac dosegnuli 2015. godine, kada su osvojili 41 % naslova prvaka, dok je do 2019. godine taj postotak iznosio 18 %. Što se seniorskih predstavnika tiče, najviše ih je bilo u 2016. godini, 38 %, dok su u posljednjoj 2020. godini osvojili 34 % od ukupnog broja naslova prvaka u Zadarskoj županiji.

Slika 3.5. Dobna distribucija osvojenih naslova prvaka Hrvatske u razdoblju 2015. – 2020. godine
Izvor: Športska zajednica Zadarske županije, 2021., obrada ZADRA NOVA

Kad je riječ o spolnoj distribuciji naslova, u 2019. i 2020. godini primjetan je trend povećanja osvojenih naslova prvaka natjecateljica u odnosu na natjecatelje. U 2018. godini natjecatelji su osvojili 62 naslova, u odnosu na 41 koliko su osvojile natjecateljice. U 2019. godini natjecateljice su osvojile 70 naslova, a u 2020. godini 60 naslova, dok su natjecatelji osvojili 53 naslova. Navedeni podatci ukazuju na trend prednjačenja u broju, odnosno dominacije športašica u vrhunskom športu Zadarske županije u posljednje dvije godine promatranog razdoblja.

Slika 3.6. Spolna distribucija osvojenih naslova prvaka Hrvatske u razdoblju 2015. – 2020. godine
Izvor: Športska zajednica Zadarske županije, 2021., obrada ZADRA NOVA

Prostorna distribucija jasno ukazuje na dominaciju športaša s područja grada Zadra koji sudjeluju u osvajanju naslova prvaka države s preko 90 % kroz cijelo razdoblje promatrano razdoblje. Grad Benkovac, sa svojim AŠK Benkovac te KBK „Velebit“ Benkovac, jedini je koji je u navedenom razdoblju „pomogao“ gradu Zadru u osvajanju naslova prvaka. Indikativan je podatak o slaboj uključenosti grada Biograda na Moru i njegove Športske zajednice u ostvarenim rezultatima. Naime, športaši s područja grada Biograda nisu osvajali naslove državnih prvaka ni u jednome športu.

Analizom zastupljenosti pojedinih športova u naslovima natjecateljskog športa u Zadarskoj županiji, vidljiva je dominantna zastupljenost individualnih osvajača naslova, i to ponajprije u športovima s dobro razvijenom infrastrukturom (plivanje, skokovi u vodu, atletika, judo, hrvanje, jiu jitsu i kickboxing).

Zadovoljavajući broj zadarskih dvorana te športsko-rekreacijski kompleks na Višnjiku s bazenom kao fokalnom točkom za predstavnike vodenih sportova, omogućuju tim športovima kvalitetan i ciljan trenažni proces u svim vremenskim uvjetima te razdobljima godine, kao i konkurentnost na nacionalnoj razini. Navedeno se ponajprije odnosi na mlađe dobne uzraste. Razvidno je da su športovi koji su najzastupljeniji u osvojenim naslovima manje „globalni“ te da velika većina osvajača do seniorske dobi nestaje s popisa osvajača naslova. Razlozi za takav trend su višeznačni, kako zbog zastoja u športskom razvoju uslijed slabijeg trenažnog procesa za ostvarivanje vrhunskih rezultata na toj razini, kako zbog odabira druge karijere i prioriteta (kroz obrazovanje) te zbog nedovoljnih financijskih sredstava za praćenje potreba vrhunskog športa.

Seniorski su naslovi rezervirani za morske športove, što je u svezi s infrastrukturom koju pruža geografski položaj te povoljni uvjeti i kvalitetan stručni rad u športovima poput veslanja, jedrenja i

športskog ribolova na moru, od kojih potonja dva športa ostvaruju zapažene rezultate i na međunarodnoj razini.

U spomenutom petogodišnjem razdoblju, najzastupljeniji športovi po broju naslova državnih prvaka bili su atletika, skokovi u vodu, gimnastika, kickboxing te plivanje, s time da plivanje iskazuje trend pada zastupljenosti u naslovima prvaka, dok su rezultati iz atletike na konstantno visokoj razini. Atletika je najbolje rezultate ostvarila u 2017. godini, sudjelujući s 27 % u ukupnom broju naslova na natjecateljskoj razini športaša Zadarske županije.

Razvidan je manjak uspjeha u kolektivnim športovima (nogomet, košarka, rukomet, odbojka, vaterpolo). Uz manjak izvora financiranja te financijsku nekonkurentnost u odnosu na vodeće športske centre iz područja kolektivnog športa (Zagreb, Split, Rijeka, Osijek), dio razloga leži u infrastrukturnoj manjkavosti (nogomet), a dio u nedovoljnoj stručnoj opremljenosti trenerskog kadra (košarka, odbojka, vaterpolo, rukomet).

Ukoliko se u obzir uzimaju rezultati izvan podataka Športske zajednice Zadarske županije, uspjesi športskih klubova i sportaša Zadarske županije su i veći. Razvoj športskih trendova u svijetu reflektira se i u Zadarskoj županiji, pa tako Zadarska županija postaje istaknuto središte za motociklistički šport i sportsko penjanje. Klubovi u motociklizmu (Motociklistički klub Azalea) u 2018., 2019. i 2020. godini osvojili su Prvenstvo Hrvatske u disciplinama Cross Country, Superenduro i Extreme Enduro. Sportsko penjanje odnedavno postaje zaseban sport koji se izdvojio iz sfere planinarstva. Sukladno tome, osnovan je Hrvatski sportsko-penjački savez koji je primljen u Hrvatski olimpijski odbor, a na području Zadarske županije djeluje kroz Sportsko penjački klub „PAKLENICA“. To je jedini klub nadležan u sferi sportskog penjanja na području Zadarske županije, koji je pravni sljednik bivše sekcije sportskog penjanja koja je djelovala pod okriljem Planinarskog društva Paklenice. Broji oko 70 aktivnih članova godišnje.

S obzirom na višedesetljetnu tradiciju ostvarivanja uspjeha u navedenim športovima, na potencijal bilo kroz genotip i fenotip stanovništva Županije te na tradiciju kvalitetnih omladinskih škola kolektivnih športova, jasno je da se rezultatski napredak može postići kako kroz poboljšanje infrastrukture na području županije, tako i kroz dodatno razvijanje i unaprjeđivanje trenerskog stručnog kadra.

3.5. PREDŠKOLSKI, ŠKOLSKI I AKADEMSKI ŠPORT U ZADARSKOJ ŽUPANIJI

3.5.1. TJELESNA AKTIVNOST I ŠPORT KOD DJECE PREDŠKOLSKOG UZRASTA

U Zadarskoj županiji trenutno ne postoji ujednačen program provođenja tjelesne aktivnosti na razini predškolskih ustanova. Takav oblik programa nije zakonski obvezan, ali njegovo osmišljavanje i provedba preporuka su Vijeća EU i Europskog parlamenta. Osim toga, istraživanja sustavno ukazuju na iznimnu dobrobit redovne športske aktivnosti za cjelokupan razvoj djece predškolske dobi. Za očekivati je da će u skorijoj budućnosti započeti priprema i provedba organiziranih športskih aktivnosti u sklopu programa predškolskih ustanova te se nameće potreba za stvaranjem sustavnih temelja za razvoj takvih aktivnosti u Zadarskoj županiji. Stručni kadar predškolskih ustanova (odgojitelji predškolske dobi i učitelji predškolskog odgoja) mogu, sukladno Pravilniku o vrsti stručne spreme stručnih djelatnika te vrsti i stupnju stručne spreme ostalih djelatnika u dječjem vrtiću (NN 133/97) provoditi kraće i manje zahtjevne športske programe. Međutim, sve se češće javlja preporuka kako takve programe moraju provoditi kineziolozi s obzirom da postojeći obujam aktivnosti kojeg mogu provoditi odgojitelji i učitelji nije u potpunosti dostatan za motoričko razvijanje sposobnosti kod djece ove dobi. Ustanove

predškolskog odgoja u Zadarskoj županiji koje zasad provode programe športskih aktivnosti zapošljavaju upravo kineziologe koji provode specijalističke programe za djecu: **DV Benkovac, DV Biograd, DV Radost i DV Sunce (uključujući i područnice).**

U veljači 2020. godine otvoren je i prvi sportski vrtić u sklopu ŠC Višnjik, Višnjik II, i to kao područni vrtić DV Radost. Vrtić je s radom počeo s dvije odgojne skupine (18 polaznika u mlađoj i 20 u starijoj) te je osim dnevnim prostorima, opremljen i dvoranom i sportskim rekvizitima.

Temelj daljnjeg razvoja športskih programa za djecu predškolske dobi postavljen je i organizacijom 17. **Olimpijskog festivala dječjih vrtića Hrvatske** 2018. godine, a na kojem su sudjelovala i djeca predškolskih ustanova Zadarske županije. Nastupilo je 600 dječaka i djevojčica iz 17 dječjih vrtića Zadra, Benkovca i Biograda na Moru koji su formirali 15 natjecateljskih ekipa. Natjecanja 17. Olimpijskog festivala dječjih vrtića Hrvatske održana su na atletskom stadionu Športskog centra Višnjik u Zadru. Natjecanja su održana u atletici (trčanje na 50 metara, štafeta 4 x 25 metara, bacanje loptice udalj i skok udalj) i malom nogometu, u pratnji 72 odgajateljice te uz suđenje 24 sudca angažiranih iz Atletskog i Nogometnog saveza Zadarske županije[31]. Olimpijski festival dječjih vrtića organiziran je uz pokroviteljstvo Hrvatskog olimpijskog odbora, Zadarske županije i Grada Zadra.

3.5.2. ŠKOLSKI ŠPORT

Na području Zadarske županije aktivno djeluje 60 osnovnih i srednjih škola zajedno sa 79 podružnica. Sve podružnice su podružnice osnovnih škola kojih je ukupno 40.

Školskim športom na području Zadarske županije rukovodi Županijski savez školskog športa koji okuplja škole i školske športske klubove te provodi programe športa i rekreacije djece i mladeži osnovnoškolskog i srednjoškolskog uzrasta[32.] Županijski savez školskog športa Zadarske županije u upravnom smislu djeluje ponajprije unutar Zadarske županije te Hrvatskog školskog saveza sporta (HŠSS). Rad Saveza financira se prvenstveno sredstvima Zadarske županije, proračunski određenim sredstvima unutar športskih djelatnosti te spada u nadležnost Upravnog odjela za obrazovanje, kulturu i šport. Posljednje značajnije povećanje financiranja iz 2018. godine ostvarilo je pozitivan učinak s obzirom da je to izravno utjecalo na povećanje broja natjecanja. Od 2019. godine dodatno se financira i aktivnost „Vratimo sport u škole“ koju provode Županijski savez školskog športa Zadarske županije i Športska zajednica Zadarske županije.

Primjerice, u razdoblju školskih godina od 2016./2017. do 2018./2019. održana su natjecanja u košarci, odbojci i futsalu. U košarci su se natjecali mladići županijskih srednjih škola, u odbojci djevojke, a u futsalu dječaci osnovnih škola. Turnirski sustav natjecanja 2019. je godine zamijenjen ligaškim, što se pokazalo kao uspješan korak u podizanju popularnosti i zanimanja za školski šport. Imajući na umu važnost komunikacije i promoviranja aktivnosti putem društvenih mreža, Savez kontinuirano održava prisutnost na društvenim mrežama i na taj način nastoji biti vidljiv i za potencijalne športaše sudionike kao i za samu publiku natjecanja.

[31] *Športska zajednica Zadarske županije* (31. 12. 2020.)

[32] Županijski savez školskog športa Zadarske županije, dostupno na: https://www.skolski-sport-zz.com/ (31.12.2020.)

Tablica 3.18. Rezultati školskih športskih ekipa Zadarske županije na Državnim prvenstvima 2016. – 2019. godine

	2018./2019.	2017./2018.[33]	2016./2017.
FUTSAL OŠ			
Dječaci	5. mjesto (OŠ Krune Krstića)	3. mjesto (OŠ Šimuna Kozičića Benje)	Bez ekipe
Djevojčice	9. mjesto (OŠ Šimuna Kozičića Benje)	Bez ekipe	Bez ekipe
FUTSAL SŠ	**Bez ekipa**		
Mladići		4. mjesto (Tehnička škola Zadar)	Bez ekipe
Djevojke		4. mjesto (Ekonomsko-birotehnička škola)	Bez ekipe
KOŠARKA OŠ			
Dječaci	3. mjesto (OŠ Šimuna Kozičića Benje)	1. mjesto (OŠ Šime Budinića)	Bez ekipe
Djevojčice	Bez ekipe	Bez ekipe	Bez ekipa
KOŠARKA SŠ			
Mladići	9. mjesto (Gimnazija Vladimira Nazora)	1. mjesto (Gimnazija Franje Petrića)	2. mjesto (Gimnazija Franje Petrića)
Djevojke	9. mjesto (Medicinska škola Ante Kuzmanića)	Bez ekipe	Bez ekipe
RUKOMET OŠ	**Bez ekipa**	**Bez ekipa**	**Bez ekipe**
RUKOMET SŠ			
Mladići	5. mjesto (Tehnička škola Zadar)		Bez ekipe
Djevojke	Bez ekipe		Bez ekipe
ODBOJKA OŠ			
Dječaci	5. mjesto (OŠ Smiljevac)	Bez ekipe	4. mjesto (OŠ Stanovi)
Djevojčice	5. mjesto (OŠ Zadarski otoci)	Bez ekipe	Bez ekipe
ODBOJKA SŠ			
Mladići	5. mjesto (Medicinska škola Ante Kuzmanića)	5. mjesto (Medicinska škola Ante Kuzmanića)	
Djevojke	5. mjesto (Gimnazija Franje Petrića)	Bez ekipe	Bez ekipe
ATLETIKA OŠ			
Dječaci	1. mjesto (OŠ Šimuna Kozičića Benje)	1. mjesto (OŠ Smiljevac)	3. mjesto (OŠ Smiljevac)
Djevojčice	10. mjesto (OŠ Šimuna Kozičića Benje)	10. mjesto (OŠ Šimuna Kozičića Benje)	18. mjesto (OŠ Bartula Kašića Zadar)
ATLETIKA SŠ	**Bez natjecatelja**		
Mladići		**6. mjesto (Ekonomsko-birotehnička škola)**	**Bez plasmana**
Djevojke		**6. mjesto (Gimnazija Franje Petrića)**	**8. mjesto (Gimnazija Franje Petrića)**
GIMNASTIKA OŠ	**Bez natjecatelja**		**Bez natjecatelja**
PLIVANJE OŠ			
Dječaci	4. mjesto (OŠ Zadarski otoci)	3. mjesto (OŠ Krune Krstića)	5. mjesto (OŠ Šimuna Kozičića Benje)

[33] U 2018. godini održavale su se poluzavršnice pa bilješka „Bez ekipe/bez natjecatelja“ zapravo podrazumijeva izostanak plasmana u završnici.

Djevojčice	5. mjesto (OŠ Smiljevac)	9. mjesto (OŠ Šimuna Kozičića Benje)	5. mjesto (OŠ Zadarski otoci)
STOLNI TENIS OŠ	**Bez natjecatelja**		**Bez plasmana**
STOLNI TENIS SŠ			
Mladići	9. mjesto (Tehnička škola Zadar)	Bez natjecatelja	Bez plasmana
Djevojke	Bez natjecatelja	Bez natjecatelja	Bez plasmana
ŠAH OŠ			
Dječaci	4. mjesto (OŠ Šime Budinića)	Bez natjecatelja	Bez plasmana
Djevojčice	9. mjesto (OŠ Petra Preradovića)	Bez natjecatelja	Bez plasmana
KROS OŠ			
Dječaci	Sudjelovanje (OŠ Smiljevac)	1. mjesto (OŠ Šimuna Kozičića Benje)	10. mjesto (OŠ Šimuna Kozičića Benje)
Djevojčice	11. mjesto (OŠ Šimuna Kozičića Benje)	Bez natjecatelja	12. mjesto (OŠ Smiljevac)
OŠ 5. i 6. razredi KROS			
Dječaci	15. mjesto (OŠ Stanovi)	3. mjesto (OŠ Stanovi)	10. mjesto (OŠ Šimuna Kozičića Benje)
Djevojčice	3. mjesto (OŠ Šimuna Kozičića Benje)	14. mjesto (OŠ Šimuna Kozičića Benje)	6. mjesto (OŠ Šimuna Kozičića Benje)
KROS SŠ			
Mladići	2. mjesto (Gimnazija Vladimira Nazora)		7. mjesto (Gimnazija Vladimira Nazora)
Djevojke	23. mjesto (Medicinska škola Ante Kuzmanića)	17. mjesto	12. mjesto (Gimnazija Franje Petrića)
BADMINTON OŠ			
Dječaci	5. mjesto (OŠ Bartula Kašića Zadar)	Bez ekipe	Bez plasmana
Djevojčice	Bez ekipe	Bez ekipe	Bez plasmana
BADMINTON SŠ	**Bez ekipe**	**Bez ekipe**	**Bez plasmana**
JUDO OŠ			
Dječaci	6. mjesto (OŠ Šimuna Kozičića Benje)	5. mjesto (OŠ Šimuna Kozičića Benje)	Bez plasmana
Djevojčice	Bez natjecatelja	8. mjesto (OŠ Šimuna Kozičića Benje)	Bez plasmana
KARATE OŠ	**Bez natjecatelja**	**Bez natjecatelja**	**Nije održano natjecanje**
TAEKWONDO	**Bez natjecatelja**	**Nije održano natjecanje**	**Nije održano natjecanje**

Izvor: Državna prvenstva, Hrvatski školski sportski savez, 2020., obrada ZADRA NOVA

Rezultati natjecanja Državnog prvenstva pokazuju da školske ekipe uglavnom redovno sudjeluju na natjecanjima te ostvaruju dobre i vrlo dobre rezultate. Posebno se ističe atletika osnovnoškolaca i košarka srednjoškolaca. U Zadarskoj županiji, kao i kod drugih županija, školske ekipe koje se plasiraju na Državno prvenstvo uglavnom su iz gradskih škola, odnosno iz škola najvećeg urbanog središta županije. Na području Zadarske županije, prema rezultatima se najviše ističu OŠ Šimuna Kožičića Benje (ŠSD Brodarica), OŠ Smiljevac (ŠSD Smiljevac) te OŠ Zadarski otoci (ŠSD Bili Brig). Po rezultatima u košarci, ističe se Gimnazija Franje Petrića (ŠSD MIOC). U pravilu, ekipe osnovnoškolaca i sami natjecatelji osnovnoškolci na Državnom se prvenstvo u pravilu češće plasiraju od učenika srednjih škola. Najslabije su zastupljeni plasmani u taekwondo, judo i karate natjecanjima, što je izraz općenito

slabog interesa za ove športove u školskim natjecanjima, koja se na državnoj razini ni ne održavaju svake godine. Zadarska županija slabo je zastupljena u športovima kao što su badminton, stolni tenis, rukomet i gimnastika. Kao i kod većine drugih županija, djevojčice i djevojke rjeđe ostvaruju plasman i bolje rezultate, što je posljedica općenito slabije zastupljenosti ženskog športa. Slabo zastupljeni športovi i ženski timovi i natjecateljice predstavljaju važno područje koje iziskuje napredak i daje važnu smjernicu za poticanje školskog športa uopće.

Profesori i nastavnici tjelesne i zdravstvene kulture (TZK) u osnovnim i srednjim školama čine temeljni stručni kadar u razvojnom području školskog športa i u području skrbi za zdravlje i tjelesne aktivnosti školske populacije. U svrhu istraživanja provedeno je anketiranje s pitanjima o stanu rada, zadovoljstva i potreba profesora i nastavnika TZK.

Upitnik o stanju rada, zadovoljstvu i potrebama ispunilo je 39 nastavnika TZK, zaposlenih u osnovnim i srednjim školama u Zadarskoj županiji. **Prosječna je dob nastavnika TZK 38 godina, a u pravilu prevladavaju muški nastavnici. Prosječna je duljina nastavničkog staža jedanaest godina.**

Ukupno 89,7 % nastavnika posjeduje visoku stručnu spremu s diplomom studija kineziologije, dok ostali posjeduju visoku stručnu spremu s diplomom učiteljskog studija. Njih 75 % radi u srednjim, a 25 % u osnovnim školama. Ukupno 29 % nastavnika ne radi s nastavnim opterećenjem punog radnog vremena. S obzirom da je aktivnost školskih športskih društava ključna za organizaciju i poticanje tjelesne i športske aktivnosti izvan samog nastavnog programa predmeta Tjelesne i zdravstvene kulture, nastavnici su ispitani o aktivnosti školskih športskih društava u svojim školama. **Njih 69 % djeluju kao voditelji školskih športskih društava u svojoj školi, dok preostali redovno sudjeluju u aktivnostima**. Zadovoljstvo prostornim uvjetima i opremom izraženo je srednjom ocjenom (na ljestvici od 1 do 3) te je većina profesora suglasna kako isti ti uvjeti značajno utječu na kvalitetu nastave i rada s učenicima. Među najčešćim problemima s kojima se susreću u organizaciji rada naveli su nedostatak školske dvorane (posebno u područnim školama), lošu kvaliteta ili nedostatak vanjskih igrališta te manjak opreme za kvalitetnu izvedbu nastave.

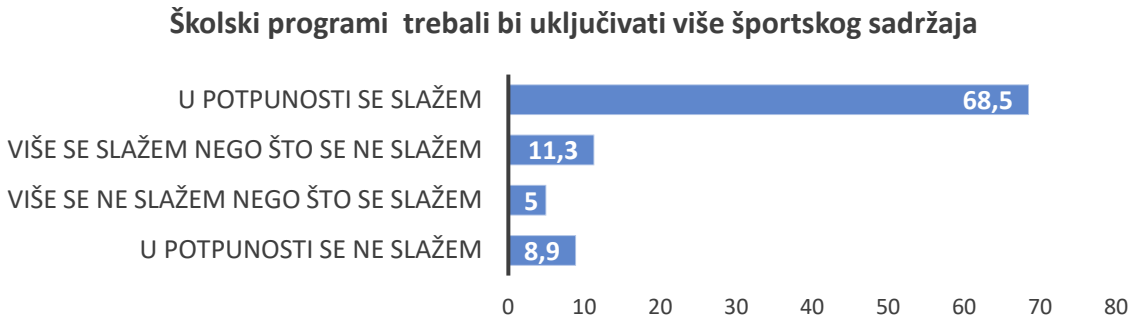
Školski sport počeo se ubrzano razvijati uvođenjem ligaškog natjecanja od 2017. s povećanim brojem sudionika i broja održanih športskih školskih utakmica, najprije u košarci, a onda i u drugim športovima. Uslijed epidemije taj je razvoj nažalost zaustavljen. Temeljna je namjera uključiti svakog učenika u bilo koji oblik rekreacije, osim onog sto je kao obvezno propisano kroz nastavu tjelesne i zdravstvene kulture. Javila se i potreba za upisom jednog športskog odjela u nekoj od srednjoškolskih ustanova za učenike koji se intenzivno bave sportom te imaju i po dva treninga dnevno i obveze nastupanja na sportskim natjecanjima, što kolidira s školskim obvezama.

Hrvatski školski športski savez od 2007. godine organizira program Univerzalne športske škole na nacionalnoj razini. Radi se o najvećem nacionalnom programu športskog obrazovanja djece kojim se nastoji odgovoriti na razvojne potrebe djece osnovnoškolske dobi. U toj je dobi tjelesno vježbanje jedan od ključnih čimbenika u fizičkom, psihoemocionalnom i socijalnom razvoju djece. Programe provode profesori tjelesne i zdravstvene kulture u osnovnim školama kroz održavanje dva školska sata vježbanja tjedno. Na području Zadarske županije na uključivanje u ovaj program ne javlja se dovoljan broj škola. Taj nedostatak se nastoji nadoknaditi projektom „Vratimo sport u škole“ koji, u suradnji sa Zadarskom županijom, provode Županijski savez školskog športa Zadarske županije i Športska zajednica Zadarske županije. Projekt se u eksperimentalnoj fazi počeo provoditi školske godine 2017./2018., a

nastavljen je i u 2018./2019. te u 2019./2020. Na ove se aktivnosti na godišnjoj razini izdvaja 200.000 HRK proračunskih sredstava.

Projektom su se nastojale obuhvatiti osnovne škole s manjkom športske infrastrukture i one s inače otežanim provođenjem nastave tjelesne i zdravstvene kulture:

- OŠ Stjepana Radića, Bibinje
- OŠ Jurja Barakovića, Ražanac
- OŠ Jurja Barakovića, Ražanac – Ljubač
- OŠ Jurja Barakovića, Ražanac – Radovin
- OŠ Braće Ribar, Posedarje
- OŠ Starigrad, Starigrad
- OŠ Petra Zoranića, Jasenice
- OŠ Braće Ribar – PŠ Islam Latinski
- OŠ Braće Ribar – PŠ Slivnica Donja
- OŠ Sv. Filip i Jakov, Sv.Filip i Jakov
- OŠ Franka Lisice Polača, Polača
- OŠ Petra Zoranića, Maslenica

Slika 3.7. Slaganje ispitanika s tvrdnjom „Školski programi trebali bi uključivati više športskog sadržaja“
Izvor: Istraživanje potreba građana Zadarske županije u športu, ŠZZŽ i ZADRA NOVA, 2019., obrada ZADRA NOVA

3.5.3. AKADEMSKI ŠPORT

Sveučilište u Zadru član je *Hrvatskog akademskog sportskog saveza*. Na početku akademske godine 2019./2020. na zadarskom sveučilištu bilo je aktivno 28 športskih sekcija u ukupno 15 športova, od čega njih 15 u muškoj i 13 u ženskoj konkurenciji. Uz tradicionalne športove poput košarke, nogometa, odbojke, rukometa i vaterpola, Sveučilište u Zadru ima natjecateljske sekcije i u badmintonu, futsalu, judu, karateu, košarci 3x3, odbojci na pijesku, plivanju, stolnom tenisu, šahu i tenisu. Pritom, u gotovo svim športovima postoje i muška i ženska sekcija, s izuzetkom nogometa i vaterpola, u kojima djeluju isključivo muške sekcije. Početkom veljače 2020. godine s radom su započele i veslačke sekcije Sveučilišta u Zadru, čime je broj športova povećan na 16, a ukupni broj športskih sekcija na 30.

Cilj je sveučilišnih športskih sekcija, sukladno Nacionalnom programu športa 2019. – 2026., uključiti što je moguće više studenata kako bi se promovirala tjelesna aktivnost i zdrave životne navike, čineći ih što dostupnijim akademskim građanima.

Za rad športskih sekcija, Sveučilište u Zadru koristi infrastrukturu smještenu na ukupno devet lokacija na prostoru Grada Zadra. Dvije lokacije nalaze se na Poluotoku: šahovske sekcije smještene su u zgradi

Sveučilišta u Zadru (Ulica Mihovila Pavlinovića 1), dok veslačke kao svoju bazu koriste luku Foša. Na prostoru Novog kampusa koriste se četiri objekta, između ostalog, teretana i sveučilišna športska dvorana, dok se za potrebe treniranja i natjecanja koristi i infrastruktura ŠC Višnjik, poput npr. atletske staze, zatvorenog bazena i multifunkcionalne športske dvorane.

3.6. STRUČNI KADAR U ŠPORTU

Sustavno i plansko upravljanje stručnim kadrom jedan je od temelja strateškog razvoja športa bilo kojeg područja pa tako i Zadarske županije. Kako je pokazala projektna studija *Treneri i stručni poslovi u hrvatskome športu*[34] (2011.), razvoj športa u suvremenoj Hrvatskoj najčešće je usporen upravo uslijed neplanskog pristupa razvoju stručnog kadra i slabe skrbi o ekonomskim i društvenim uvjetima stručnog rada. Isti se problem prepoznaje i osam godina kasnije, prilikom izrade aktualno važećeg Nacionalnog programa športa (2019. – 2026.). Tada je analizom utvrđeno kako je veliki nedostatak stručnog kadra izravna posljedica sustavnog zanemarivanja tog problema u posljednjih dvadesetak godina.

Tablica 3.19. Osnovne skupine stručnih kadrova u športu

Upravljačko-organizacijski kadrovi	Stručni kadrovi	Prateći kadrovi
Predsjednici/direktori i članovi uprava ili izvršnih odbora	Treneri	Sudci
Glavni i stručni tajnici	Kondicijski treneri	Novinari
Športski direktori	Športski liječnici	Statističari
Organizatori i voditelji natjecanja (povjerenici i delegati)	Fizioterapeuti/kinezioterapeuti	Snimatelji
Športski menadžeri i posrednici	Športski psiholozi	Informatičari
Marketinški djelatnici	Dijagnostičari	Voditelji športskih objekata
Administrativni djelatnici	Savjetnici za planiranje i programiranje treninga	Osobe odgovorne za održavanje športskih objekata i opreme
Ekonomisti	Osobe osposobljene za rad u športu (voditelji/instruktori/učitelji)	Ostali prateći kadrovi

Izvor: Čustonja, Z., Jukić, I., Milanović, D. *Treneri i stručni poslovi u hrvatskome športu: projektna studija*, Sveučilište u Zagrebu, 2011.

Upravljačko-organizacijski i prateći kadrovi u Zadarskoj su županiji dobro zastupljeni. Osim upravljačko-organizacijskih kadrova koji su definirani zakonodavnim i upravnim okvirima, broj i razgranatost pratećih kadrova ovisi o raširenosti mreže športova, posebno natjecateljskog športa. U tom smislu, pokretači razvoja športskog kadra upravo su stručni kadrovi koji su najviše usmjereni na poduku športaša i na trenažne procese. Zakon o sportu postavlja temeljne odrednice provođenja stručnih poslova:

- programiranje i provođenje športske pripreme
- programiranje i provođenje športske poduke djece i mladeži u športskim školama
- programiranje i provođenje športske rekreacije

[34] Čustonja, Z., Jukić, I., Milanović, D. (2011). *Treneri i stručni poslovi u hrvatskome športu: projektna studija*, Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet, Zagreb

- programiranje i provođenje izvannastavnih školskih športskih aktivnosti
- podučavanje osoba osnovnoj tehnici pojedinog športa

U 2019. godini, u 249 športskih klubova i dva športska dionička društva sa sjedištem na području grada Zadra djelovalo je ukupno 363 športaša, odnosno 27 trenera. U prosjeku, jedan trener vodio je trenažni proces za 26 športaša.

Tablica 3.20. Broj trenera u klubovima – struktura po športu i broj športaša po treneru 2019. godine

Šport	Ukupno trenera	Ukupno športaša
Športski ples	5	150
Pikado	2	267
Šport osoba s invaliditetom	14	270
Automobilizam	2	40
Konjički šport	1	15
Body building	3	7
Aikido	3	60
Boks	12	170
Ju-jitsu	3	90
Kuglanje	3	307
Biciklizam	3	70
Navijanje / Cheerleading	1	30
Powerlifting	1	8
Šport gluhih	/	50
Tajlandski boks	1	15
Jedrenje	20	210
Kendo	3	55
Skokovi u vodu	6	130
Softball	2	35
Boćanje	10	604
Kickboxing	6	160
Športski ribolov na moru	5	1638 (248)
Karate	5	180
Motociklizam		10
Specijalna olimpijada	3	30
Košarka	55	2.020
Streljaštvo	4	70
Hokej na ledu	1	115
Ronilaštvo	5	100
Planinarstvo	40	1400

Taekwondo	7	270
Tenis	20	450
Badminton	3	60
Plivanje	25	160
Hrvanje	2	60
Streličarstvo	1	20
Športska rekreacija (Šport za sve)	35	1530
Vaterpolo	8	180
Stolni tenis	5	120
Judo	6	170
Triatlon	4	80
Nogomet	150	3120
Šah	12	316
Daljinsko plivanje	2	63
Atletika	20	769
Veslanje	7	136
Rukomet	20	670
Gimnastika	13	600
Šport studenata	3	400
Zrakoplovstvo	2	12
Odbojka	17	590
Školski šport	110	3.714

Izvor: Športska zajednica Zadarske županije, 2021., obrada ZADRA NOVA

3.6.1. OBRAZOVANJE TRENERA I DRUGIH KADROVA U ŠPORTU

Zakon o sportu (NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, 98/19, 47/20, 77/20), u članku 9. propisuje da je trener osoba koja programira i provodi športsku pripremu, športsku rekreaciju i športsku poduku, a u članku 10. da se osobom osposobljenom za rad u športu smatra osoba koja podučava građane osnovnoj tehnici pojedinog športa ili provodi športsku rekreaciju građana, a osposobljena je za taj rad putem ustanove za osposobljavanje kadra u športu, s time da športsku rekreaciju građana može provoditi samo na temelju programa koji je izradila osoba koja ima najmanje stručnu spremu propisanu za trenera prvostupnika.

Formalno obrazovanje za navedene stručne poslove u području športa moguće je ostvariti putem visokoobrazovnih programa i formalnih programa osposobljavanja i usavršavanja.

Visokoobrazovni programi su sveučilišni studiji (preddiplomski, diplomski i poslijediplomski studiji) te stručni studiji (stručni studij i specijalistički diplomski stručni studij). U Republici Hrvatskoj visokoobrazovne programe provode Kineziološki fakultet u Zagrebu te Kineziološki fakultet u Splitu. Na području Zadarske županije trenutno se ne održava formalni i cjeloviti obrazovni program u području športa. Pri Sveučilištu u Zadru djeluje Centar za tjelovježbu i studentski šport u čijoj se organizaciji održava ukupno 10 kolegija koji su na raspolaganju za upis svim studentima Sveučilišta. Od ovih 10 kolegija, 4 se odnose na klasičnu Kineziološku kulturu čiji je program prema ishodima učenja usmjeren

prvenstveno na zdravlje i tjelovježbu studenata, a ne na stjecanje stručnih kompetencija. Kolegij Terapijsko plivanje za studente oštećena zdravlja također se ne može ubrojiti u program kojim se stječu neke od stručnih kompetencija. Studenti koji uspješno završe neki od drugih navedenih kolegija, usvajaju ishode učenja predviđene programom, ali oni po svršetku studija ne čine cjelovitu kvalifikaciju za obavljanje trenerskog ili nekog drugog posla u športu u skladu sa Zakonom o sportu.

Tablica 3.21. Kolegiji Centra za tjelovježbu i studentski šport Sveučilišta u Zadru 2020. godine

	Naziv kolegija
1.	Kineziološka kultura 1 – fitness programi
2.	Kineziološka kultura 2 – ekipni sportovi
3.	Kineziološka kultura 3 – sportovi na vodi
4.	Kineziološka kultura 4 – individualni sportovi
5.	Kendo 1
6.	Menadžment sporta u turizmu
7.	Sport i zdravlje
8.	Sportski menadžment
9.	Sportska prehrana
10.	Terapijsko plivanje za studente oštećena zdravlja

Izvor: Sveučilište u Zadru, 2020., obrada ZADRA NOVA

Od 2009. godine, Športska zajednica Zadarske županije (ŠZZŽ) kontinuirano surađuje sa Studijskim centrom za izobrazbu trenera Kineziološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu te je iste godine potpisan Ugovor o realizaciji programa izvanrednog Stručnog studija za izobrazbu trenera za pristupnike s područja Zadarske županije kojim je ŠZZŽ definirana kao koordinator provedbe Studija. Studij je 2016. godine prestao održavati redovni program zbog nedovoljno iskazanog interesa. ŠZZŠ je osigurala potrebne prostore za izvedbu nastave i provedbu ispita. Nastava je održavana u Športskom centru Višnjik u Zadru, gdje su korišteni lokaliteti športske dvorane, atletskog stadiona i teretane. Provedba ispita održana je u press centru dvorane „Krešimir Ćosić“ u Športskom centru Višnjik u Zadru. Od 2016. do danas, ŠZZŽ na godišnjoj razini otvara postupak pretprijava kako bi se utvrdila mogućnost ponovnog održavanja programa Studija[35]. U razdoblju do 2019. godine, niti u jednom ciklusu pretprijava nije utvrđen dovoljan broj zainteresiranih polaznika da bi se područni program Studija uspješno izvodio. U posljednjoj generaciji studenata (2016./2017.), program je pohađalo 78 studenata.

Tablica 3.22. Upisani polaznici izvanrednog Stručnog studija za izobrazbu trenera za pristupnike s područja Zadarske županije

Studijski smjer	Broj studenata
Sportska rekreacija	11
Fitness	7
Kondicijska priprema športaša	32
Košarka	12
Nogomet	13
Rukomet	3

[35] Potrebno je barem 50 prijava kako bi se program mogao financijski i logistički izvoditi.

Ukupno	**78**

Izvor: Športska zajednica Zadarske županije, 2020., obrada ZADRA NOVA

Obrazovanje stručnog kadra na području Zadarske županije trebalo bi nastaviti provođenjem specijalističkog programa obrazovanja pri Sveučilištu u Zadru. Takav je program u planskoj fazi razvoja te bi trebao sadržavati program obrazovanja i u području športske dijagnostike i u području zdravstvene i druge skrbi športaša.

Prema Informacijskom sustavu u športu, u Hrvatskoj aktivno djeluje 13 ustanova koje provode formalne programe za osposobljavanje i usavršavanje, od čega 11 ustanova djeluje na području Zagreba te po jedna ustanova u Splitu i u Puli. Iako su ustanove registrirane na području ovih gradova, upis programa omogućen je i polaznicima iz drugih gradova. U tom kontekstu posebno je izražen interes za programima osposobljavanja za fitness instruktore. Jedan takav privatni subjekt, iako sa sjedištem u Zagrebu, od 2019. godine održava edukacije i na području Zadra.

Programi osposobljavanja i usavršavanja s odobrenjem Ministarstva znanosti i obrazovanja predstavljaju formalni vid obrazovanja u športu, ali nisu programi visokog obrazovanja s kojima ih se ne može kvalitativno izjednačiti. Međutim, upravo su takvi programi osobito traženi. Kao i u drugim djelatnostima i strukama, programi osposobljavanja koje provode privatni ili djelomično privatni subjekti djeluju kao zamjena za stjecanje stručnih kompetencija pri visokoobrazovnim institucijama. To je posljedica, s jedne strane, općenitog rasta tržišta obrazovanja u Hrvatskoj dok je s druge strane, zakonski omogućeno zapošljavanje osoba u određenim djelatnostima i to upravo s takvim kompetencijama. U praktičnom smislu, ovakvi su programi privlačni polaznicima jer ne zahtijevaju dodatno odvajanje vremena uz radni odnos (naime, polaznici su najčešće zaposlene osobe). Izvedba pohađanja programa i polaganja ispita također je fleksibilnija u odnosu na visokoobrazovne programe pa ih polaznici mogu pohađati i na daljinu, a usto i dalje biti zaposleni u punom radnom vremenu.

S obzirom na zadaće, ukupnu funkciju rada i na rad s djecom i mladima, kvalitetno obrazovanje trenera temeljni je prioritet u razvijanju stručnog kadra u Zadarskoj županiji. Standard obrazovanja trenera zakonski je određen: posao trenera može obavljati osoba koja je ostvarila najmanje prvostupničku razinu obrazovanja trenera. Međutim, stvarno stanje na nacionalnoj razini pokazuje kako još uvijek postoji značajan broj zaposlenih trenera čiji stupanj stručne spreme ne odgovara tom zakonskom minimumu. To potvrđuje i posljednja sveobuhvatna analiza obrazovne strukture trenera na nacionalnoj razini provedena 2011. godine[36]. Njome je utvrđeno da čak 37,2 % zaposlenih trenera ne ispunjava zakonske uvjete stručne kvalifikacije za obavljanje trenerskog posla. Podatci iz analize Središnjeg državnog ureda za šport iz 2016. godine ukazuju na jednako ili slično stanje: čak 39,48 % trenera ne posjeduje nikakvu stručnu kvalifikaciju, njih 30 % osposobljeno je putem programa osposobljavanja i usavršavanja (tečaja), a tek je nešto više od 30 % zaposlenih trenera visokoobrazovano.

[36] Čustonja, Z., Jukić, I., Milanović, D. (2011). *Treneri i stručni poslovi u hrvatskome sportu: projektna studija*, Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet, Zagreb, str. 139–143.

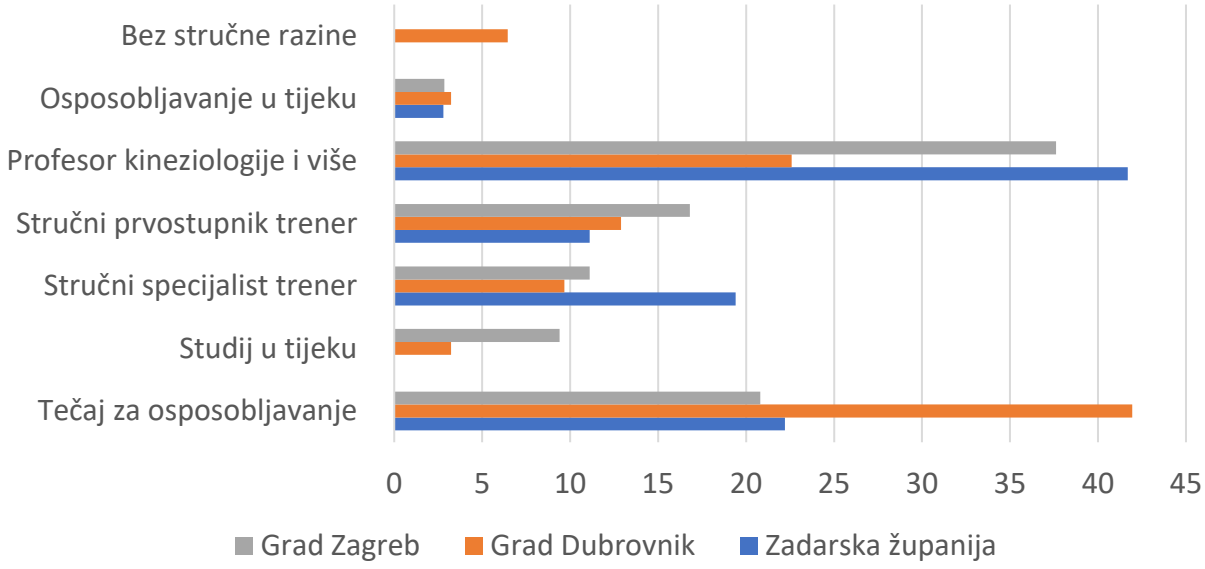
U 2019. godini analiza obrazovanosti trenera Zadarske županije pokazuje nešto pozitivnije stanje[37]. Prema podatcima iz te analize 32,1 % zaposlenih trenera posjedovalo je najvišu stručnu kvalifikaciju (diplomski studij kineziologije), a stručni prvostupnici i stručni specijalisti zastupljeni su sa 47,1 %.

Tablica 3.23. Razina obrazovanja zaposlenih trenera u Zadarskoj županiji 2019. godine

Sveučilišni studij (preddiplomski i diplomski)	Program osposobljavanja	Stručni specijalist trener	Stručni prvostupnik trener	Program osposobljavanja u tijeku	Bez stručne razine
32,1 %	24,5 %	22,6 %	11,3 %	3,8 %	0 %

Izvor: Istraživanje stanja rada i zadovoljstva kod trenera u Zadarskoj županiji, ŠZZŽ i ZADRA NOVA, 2020., obrada ZADRA NOVA

Podatci o razini obrazovanja trenera dostupni su i za Grad Zagreb i Grad Dubrovnik što omogućuje usporedbu sa Zadarskom županijom.

Slika 3.8. Razina obrazovanja zaposlenih trenera u Gradu Zagrebu, Gradu Dubrovniku i Zadarskoj županiji 2019. godine

Izvor: Istraživanje stanja rada i zadovoljstva kod trenera u Zadarskoj županiji, ŠZZŽ i ZADRA NOVA, 2020., obrada ZADRA NOVA

Unatoč tome što podatci za Zadarsku županiju ukazuju na pozitivnije stanje obrazovne strukture trenera u odnosu na nacionalnu razinu, ono i dalje nije zadovoljavajuće s obzirom da više od četvrtine trenera koji su zaposleni, a od kojih dio redovito radi s djecom i mladima, nema traženu stručnu kvalifikaciju. Istovremeno, za očekivati je da će, u skladu s globalnim trendovima za sve djelatnosti, tržište brzog obrazovanja putem programa za osposobljavanje i dalje rasti, što upućuje na potrebu

[37] Prema Istraživanju stanja rada i zadovoljstva kod trenera u Zadarskoj županiji koje su proveli Športska zajednica Zadarske županije i Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA. Upitnik je ispunilo 53 aktivna trenera na području Zadarske županije.

reguliranja obrazovnog standarda trenerskog kadra uz dobro osmišljene intervencije središnjeg tijela na nacionalnoj razini te drugih javnih tijela na regionalnim i lokalnim razinama.

3.6.2. STANJE TRENERSKOG KADRA U ZADARSKOJ ŽUPANIJI

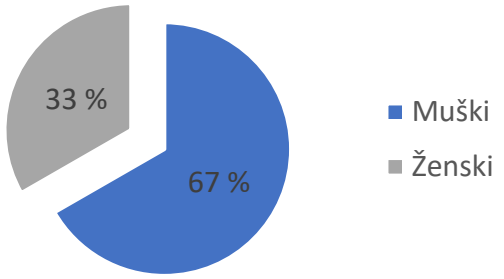
Prosječna starost trenera je 37 godina, a prosječno trajanje trenerskog staža 10 godina.

Tablica 3.24. Angažiranost trenera u Zadarskoj županiji prema vrsti ugovora 2019. godine

Honorarno (ugovor o djelu)	Na određeno vrijeme	Na neodređeno vrijeme	Volonterski rad
30,2 %	11,3 %	41,5 %	17 %

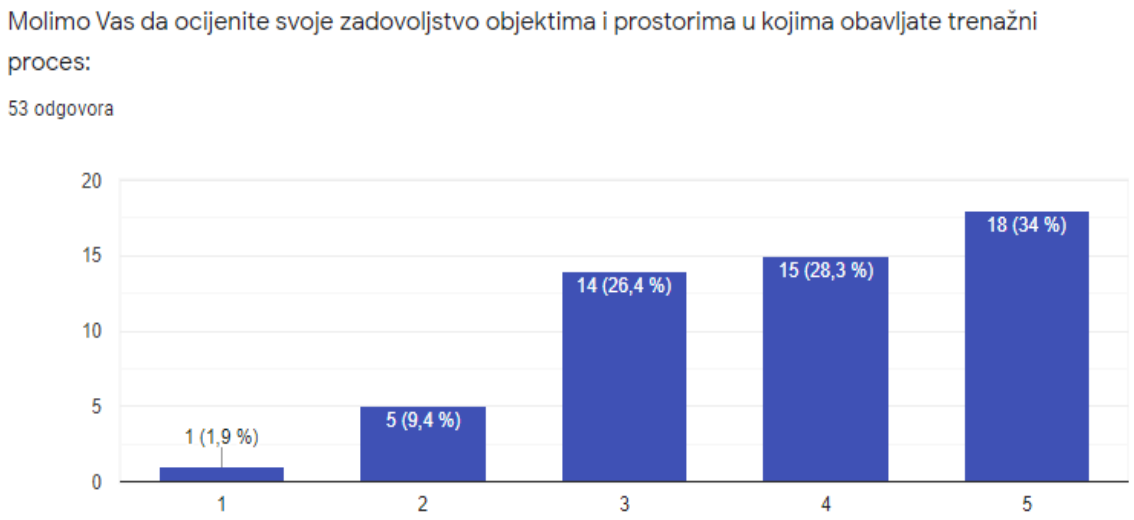
Izvor: Istraživanje stanja rada i zadovoljstva kod trenera u Zadarskoj županiji, ŠZZŽ i ZADRA NOVA, 2020., obrada ZADRA NOVA

Noviji podatci o spolnoj strukturi trenera na nacionalnoj razini nisu objavljivani. Dostupan je tek podatak iz 2011. po kojemu je u toj godini od ukupnog broja zaposlenih tek 6 % trenerica. Također dostupan podatak istraživanja na području Grada Dubrovnika ukazuje da je 2018. godine na tom području bilo zaposleno tek 16 % trenerica. Podzastupljenost žena u profesionalnoj športskoj djelatnosti kontinuirani je problem u Hrvatskoj te predstavlja razvojni prioritet koji je potrebno uključiti u planiranje razvoja športa. Prema provedenom istraživanju, udio trenerica u Zadarskoj županiji u 2019. godini iznosi 33 %.

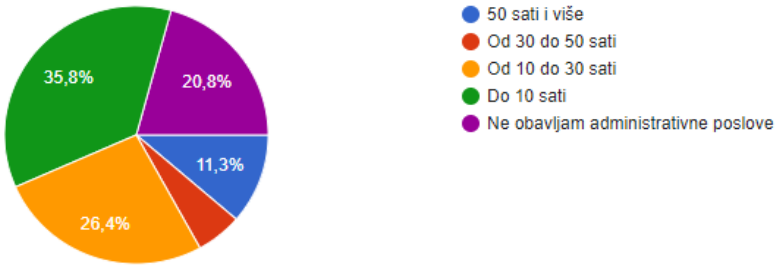
Slika 3.9. Spolni omjer trenera u Zadarskoj županiji 2019. godine

Izvor: Istraživanje stanja rada i zadovoljstva kod trenera u Zadarskoj županiji, ŠZZŽ i ZADRA NOVA, 2020., obrada ZADRA NOVA

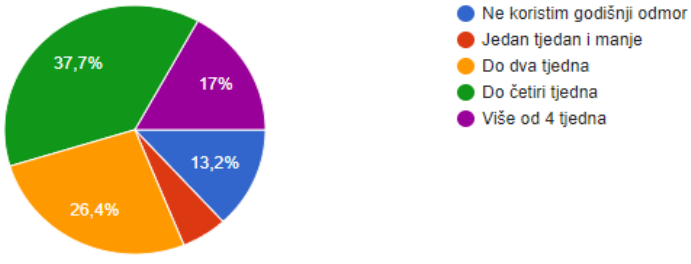
Slika 3.10. Zadovoljstvo trenera objektima i prostorima u kojima obavljaju trenažni proces

Izvor: Istraživanje stanja rada i zadovoljstva kod trenera u Zadarskoj županiji, ŠZZŽ i ZADRA NOVA, 2020., obrada ZADRA NOVA

Slika 3.11. Broj sati mjesečno koje treneri troše na obavljanje administrativnih poslova

Izvor: Istraživanje stanja rada i zadovoljstva kod trenera u Zadarskoj županiji, ŠZZŽ i ZADRA NOVA, 2020., obrada ZADRA NOVA

Slika 3.12. Korištenje godišnjeg odmora kod zaposlenih trenera

Izvor: Istraživanje stanja rada i zadovoljstva kod trenera u Zadarskoj županiji, ŠZZŽ i ZADRA NOVA, 2020., obrada ZADRA NOVA

3.7. INFRASTRUKTURA U ŠPORTU U ZADARSKOJ ŽUPANIJI

Kvalitetno razvijena športska infrastruktura, s dugoročno održivim modelima upravljanja, predstavlja temelj ne samo razvoja vrhunskog športa i športskih klubova i udruga, nego ima i izravan utjecaj na kvalitetu i učestalost građanske rekreacije i bavljenja športom. Prema rezultatima istraživanja provedenog 2019. na reprezentativnom uzorku stanovnika Zadarske županije[38], većina se ispitanika slaže da im njihovo mjesto stanovanja pruža dovoljno prilika za športske aktivnosti. Iako se ovom tvrdnjom ne izražava izravno zadovoljstvo postojećom športskom infrastrukturom, ona je ipak temeljni indikator zadovoljstva većine ispitanika mogućnostima za športsku i rekreacijsku aktivnost građana, tako da se ovaj rezultat u tom smislu može smatrati pozitivnim.

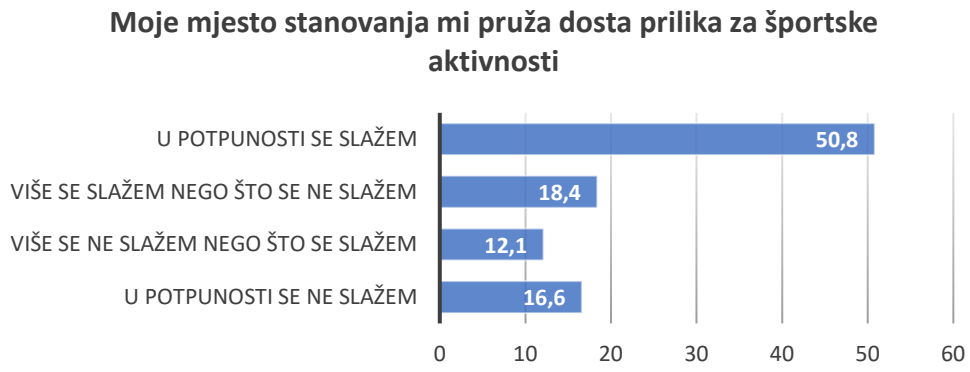
Na području Grada Zadra, glavninu infrastrukture čine tri športsko-rekreacijska centra.

ŠC Višnjik (velika dvorana s četiri pomoćne, ukupne površine od 14.300 m^2 i 5.200 m^2 prostora tribina s gledalištem te velika, srednja i mala dvorana ukupne površine 850 m^2). U sklopu ŠC Višnjik nalazi se i zatvoreni bazen dimenzija 33 x 25 m u zgradi dimenzija 150 x 42,2 m, sa skakaonicama od 1,3 m i 5 m, te prostorom tribina od 1.000 sjedećih mjesta na 7.707 m^2.

Otvoreni tereni ŠC Višnjika su: veliko nogometno igralište s prostorom za 2.000 gledatelja, dva košarkaška igrališta, dva odbojkaška igrališta, četiri malonogometna travnata igrališta, rukometno igralište, vanjsko vježbalište, atletska staza duljine 400 m s pripadajućim borilištima, sedam zemljanih teniskih terena i trim staza duljine 1,2 km.

ŠRC Ravnice čini jedna velika i jedna manja dvorana, prostor fitness kluba i vanjska igrališta za nogomet, košarku, odbojku i badminton ukupne površine 7.143 m^2.

ŠRC Mocire sastoji se od jedne dvorane, streljane i kuglane, ukupne površine 2.255 m^2.

Slika 3.13. Slaganje ispitanika s tvrdnjom iz upitnika „Moje mjesto stanovanja pruža mi dosta prilika za športske aktivnosti“

Izvor: Istraživanje potreba građana Zadarske županije u športu, ŠZZŽ i ZADRA NOVA, 2019., obrada ZADRA NOVA

Kao smjernicu za analizu stanja športske infrastrukture i planiranje njenog razvoja također je potrebno uzeti u obzir podatak da se većina građana u znatno većoj mjeri oslanja na javno dostupne sadržaje ili sadržaje u javnom vlasništvu, dok su u manjoj mjeri zastupljeni privatni sadržaji poput fitness centara,

[38] Istraživanje potreba građana Zadarske županije u športu provela je Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA 2019. godine.

studija i sl. Naime, 42,8 % građana vježba ili se bavi sportom na otvorenim i javnim prostorima (uključujući i vanjske prostore športsko-rekreacijskih centara), a njih 12,8 % vježba u prostorima privatnih poslovnih subjekata.

Tablica 3.25. Športska infrastruktura u Zadarskoj županiji 2020. godine po jedinicama lokalne samouprave

JLS	Atletski stadion	Plivački bazen	Plivački bazen (otvoreno)	Boćalište	Kuglana	Nogometna igrališta	Malonogometno igralište	Košarkaška dvorana	Košarkaška igrališta – vanjska**	Odbojkaška igrališta – vanjska	Odbojkaška igrališta – pijesak	Vanjska igrališta (razna)	Športska dvorana	Športsko-rekreacijski centar	Teniski centar	Tenisko igralište	Vaterpolo igralište	Street gym	Ukupno
Benkovac	1			25		31	4		6	1									68
Bibinje						1					3			1					5
Biograd n/M						1						2			1				4
Galovac						1						4							5
Gračac						1													1
Jasenice				2								3							5
Kali												1							1
Kukljica*[39]																			0
Kolan				3								2							5
Lišane Ostrovičke												1							1
Nin*																			0
Novigrad				3		1			2			10							16
Obrovac						1	1												2
Pag*																			0
Pakoštane						1													1
Pašman				5		1			1		3	5	1			1			17
Posedarje				2		3	7		1										13
Povljana*																			0
Polača						1						1							2
Poličnik						1						7							8
Preko				14						3		6				1			24

[39] Općine i gradovi koji nisu dostavili podatke: Grad Nin, Grad Pag, Općine: Kukljica, Povljana, Sali, Škabrnja, Tkon i Vrsi

Privlaka				3		1			1		2	1					1		9
Ražanac																			0
Sali*																			0
Stankovci				1		1	5												7
Starigrad												3						1	4
Sukošan				1		4							1	3					9
Sveti Filip i Jakov						3	5				3	3					1		15
Škabrnja*																			0
Tkon*												3							3
Vir				3					2	1		2							8
Vrsi*																			0
Zadar		1	1	2	1	3	4	1	2	2		4	8	3		12			44
Zemunik Donji				1		1								2					4
Ukupno	1	1	1	65	1	57	26	1	15	7	11	58	10	9	1	14	2	1	281

Izvor: Jedinice lokalne samouprave Zadarske županije, 2020., obrada ZADRA NOVA

U planovima proračuna za 2020. i proračunskim projekcijama za 2021. i 2022. godinu, 17 jedinica lokalne samouprave navodi izdvajanje proračunskih sredstava za održavanje, obnovu ili izgradnju športskih objekata. Pretežno je riječ o troškovima održavanja ili sanacije, ali među aktivnostima se nalazi i 6 aktivnosti nove izgradnje objekata, pri čemu se najviše ističu projekcije Grada Benkovca i Općine Lišane Ostrovičke.

Tablica 3.26. Struktura planiranih troškova (HRK) za održavanje, obnovu i izgradnju športskih objekata po jedinicama lokalne samouprave

JLS	Naziv aktivnosti	2020.	2021.	2022.
Biograd na Moru	Sanacija zgrade HNK „Primorac“	1.000.000	1.010.000	1.020.100
Vrsi	Uređenje ŠRC Stara Gušterna	250.000	0.00	250.000
Jasenice	Uređenje dječjeg igrališta	900.000	50.000	50.000
Zemunik Donji	Izgradnja športske dvorane	11.360.000	0.00	0.00
Benkovac	Izgradnja športskog centra Benkovac	200.000	2.000.000	3.000.000
Bibinje	Dječje igralište Bralići	800.000	100.000	0.00
Gračac	Javne potrebe u športu	989.000	1.952.871	1.905.036
Kali	Organizacija rekreacije i športskih aktivnosti	110.000	160.000	510.000

Lišane Ostovičke	Uređenje dječjeg igrališta	540.000	0.00	0.00
	Izgradnja igrališta s umjetnom travom	380.000	0.00	0.00
	Izgradnja društvenog doma sa športskim sadržajima	100.000	7.400.000	0.00
Grad Pag	Izgradnja i uređenje teniskih terena	200.000	200.000	0.00
Polača	Montažni športsko-rekreacijski centar – projektna dokumentacija	120.000	1.000.000	0.00
Pakoštane	Tribine NK Pakoštane	500.000		
Poličnik	Malonogometno igralište Murvica – postavljanje umjetne trave	500.000	0.00	0.00
	Rekonstrukcija malonogometnog igrališta Dračevac Ninski	60.000	0.00	0.00
	Rekonstrukcija malonogometnog igrališta Visočane	60.000	0.00	0.00
Tkon	Održavanje športskih i rekreacijskih terena	10.000	10.100	10.100
	Igralište – središnje mjesto za rekreaciju i šport	310.000	313.100	313.100
	Dječje igralište	176.500	178.265	178.265
Preko	Avantura kids – uređenje športsko rekreativnih igrališta	1.000.000	1.000.000	500.000
Sv. Filip i Jakov	Biciklistička staza Sv. Petar – Turanj	3.650.675	3.570.675	3.570.675
	Športska igrališta	500.000	200.000	200.000
Starigrad	Javne potrebe u športu	135.000	135.000	135.000
	Dječje igralište na području Brđani	300.000	0.00	0.00

Izvor: Proračunske projekcije jedinica lokalne samouprave Zadarske županije, 2020., obrada ZADRA NOVA

Tablica 3.27. Planovi obnove i izgradnje športskih objekata u jedinicama lokalne samouprave Zadarske županije

JLS	Planirani zahvat
Općina Bibinje	Općina ima nogometno igralište u Režanima, u svom vlasništvu površine 770 m^2, koje se može prenamijeniti i iskoristiti za športske sadržaje
Općina Galovac	Planirana je zona rekreacije u naselju Jošani, površine približno 20 ha, ali proračunska sredstva nisu dostatna
Općina Kali	Planiran je Športski centar „Dražine“, višenamjensko igralište je već izgrađeno kao dio budućeg centra
Općina Kolan	Prenamjena zemljišta za športske sadržaje moguća je na više lokacija na području Općine, ukupne površine preko 23.000 m^2, od čega se ističe Športsko-rekreacijska zona Sv. Duh, planirana za šport i rekreaciju u prostornom planu Općine Kolan te je potrebna izrada urbanističkog plana uređenja zone
Općina Lišane Ostrovičke	Za parcelu u vlasništvu Općine izrađena je projektna dokumentacija i dobivena građevinska dozvola za Društveni dom u sklopu kojeg se nalazi boćarska dvorana i rukometno igralište s tribinama
Općina Novigrad	Za osnovnu školu Braće Radić u Pridrazi u tijeku je ishođenje projektne dokumentacije za izgradnju školske športske dvorane. U Pridrazi je u planu i izgradnja pješačke šumske staze Pridraga – Karin. U Novigradu je u planu izgradnja pješačke staze i šetnice Preko, dok je u Paljuvu u planu izgradnja šumske staze Novo naselje – Nazaret
Općina Polača	Općina ima dva terena u svome vlasništvu površine 1.500 m^2 i 5.620 m^2 koji bi se mogli prenamijeniti i iskoristiti za športske sadržaje
Općina Poličnik	Planirana je športsko-rekreacijska zona M-b Murvica u okviru naselja Murvica u ukupnoj površini od 11,5 ha. Prostor neposredno graniči s gospodarskim zonama Murvica IK i Murvica jug
Općina Posedarje	Općina ima teren površine 55.000 m^2 u svome vlasništvu koji se može prenamijeniti za športske sadržaje
Općina Preko	Općina u svome vlasništvu ima terene za dva dječja igrališta u Lukoranu i Ugljanu, za *zip-line* u Poljani/Preku te športsko igralište u Čeprljandi, kao i teren koji može biti golf igralište u Lukoranu
Općina Stankovci	Općina planira izgradnju i opremanje sportske dvorane u sklopu Osnovne škole Petar Zoranić Stankovci, te izgradnju i opremanje Zone sportske rekreacije i teniskog igrališta.
Općina Starigrad	Općina Starigrad ima planiranu športsko-rekreacijsku zonu „Kruškovac“ koja je podijeljena na dvije zone. Prva je zona športsko-rekreacijske namjene sa športskom dvoranom i unutarnjom penjačkom stijenom, nogometnim igralištem s tribinama, manjim športskim terenima i biciklističkim stazama, dok je u drugoj zoni planirano dječje igralište i rekreacijske zelene površine
Općina Sukošan	Općina ima u vlasništvu 6 terena na kojima su moguće športsko-rekreacijske zone, ukupne površine 65.000 m^2. Zone su Brajdine, Krći, Debeljak, Gorica, Veterinci i Vrčevo
Općina Vir	Općina Vir planira izgradnju športsko-rekreacijskog centra „Pravulje“. U tu je svrhu do sada otkupljeno 31.000 m^2 zemljišta

Izvor: Jedinice lokalne samouprave Zadarske županije, 2020., obrada ZADRA NOVA

3.7.1. ŠPORTSKA INFRASTUKTURA U ŠKOLAMA

Na temelju članka 39. Zakona o sustavu državne uprave (NN 150/11), Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa donijelo je 2013. godine Odluku o utvrđivanju normativa prostora i opreme građevina škola, građevina školskih športskih dvorana i školskih vanjskih igrališta[40]. Odlukom se propisuju prostorni normativi za projektiranje škola, školskih športskih dvorana i školskih vanjskih igrališta za osnovne i srednje škole i to prema broju odjeljenja, broju učenika i smjenskom radu škole.

[40] *Odluka o utvrđivanju normativa prostora i opreme građevina škola, građevina školskih športskih dvorana i školskih vanjskih igrališta*, MZO, od 18 .04. 2013.

Navedeni normativi ujedno su i propisani standardi prema još uvijek aktualnom Državnom pedagoškom standardu iz 2008. godine[41], stoga ih treba shvatiti kao nacionalni standard prema kojem se mogu usporediti površine školskih dvorana i školskih vanjskih igrališta škola u Zadarskoj županiji te kao kvantitativni standard kojemu treba težiti planiranje infrastrukture školskog športa u nadolazećem strateškom razdoblju. U skladu s Normativima prostora i opreme građevina škola, građevina školskih športskih dvorana i školskih vanjskih igrališta, površine borilišta školskih športskih dvorana, s obzirom na moguću namjenu, definiraju se u tri kategorije – prema broju odjeljenja i prema broju učenika.

Tablica 3.28. Normativi školskih športskih dvorana

	Jednodijelna do 405 m²		**Dvodijelna od 405 m² do 704 m²**		**Trodijelna od 704 m² do 1.215 m²**	
	broj odjela	broj učenika	broj odjela	broj učenika	broj odjela	broj učenika
Veličina škole	6 – 12	do 360	13 – 22	390 – 660	23 – 40	preko 660

Izvor: Odluka o utvrđivanju normativa prostora i opreme građevina škola, građevina školskih športskih dvorana i školskih vanjskih igrališta, MZO, 2020., obrada ZADRA NOVA

Tablica 3.29. Tipovi i vrste školskih vanjskih igrališta prema broju odjela škole

Tip igrališta	**Broj odjela**	**Osnovne škole (minimalna površina u m²)**	**Srednje škole (minimalna površina u m²)**
TIP 1.	do 10	1.696	1.896
TIP 2.	11 – 22	3.320	3.520
TIP 3.	23 – 34	4.400	4.600
TIP 4.	preko 35	4.820	5.020

Izvor: Odluka o utvrđivanju normativa prostora i opreme građevina škola, građevina školskih športskih dvorana i školskih vanjskih igrališta, MZO, 2020., obrada: ZADRA NOVA

Osim minimalne površine, normativi školskih vanjskih igrališta određuju se i prema namjeni površine. Smjernice za uređenje igrališta s obzirom na namjenu, uključuju propisanu duljinu staze za trčanje, površinu vježbališta sa spravama, igralištima za rukomet, košarku i mali nogomet. U ovoj obradi za usporedbu se uzima u obzir samo ukupna površina kao pokazatelj stanja razvijenosti, uz napomenu kako većina navedenih škola ne ispunjava uvjet višenamjenskog uređenja vanjskih igrališta. Treba naglasiti kako neispunjavanje određenih normativa ne podrazumijeva nužno i značajno slabiju kvalitetu sportskih aktivnosti za navedene škole, s obzirom da prostorni uvjeti nisu jedini čimbenik određivanja kvalitete. Osim prostornih uvjeta, značajni su čimbenici u organizaciji natjecanja ili nastave tjelesno-zdravstvene kulture i sami nastavnici i profesori te općenita športska klima u školama. Međutim, treba uzeti u obzir i to da se organizacija športskih aktivnosti i aktivnosti tjelesnog vježbanja u sklopu školskih programa ne može dugotrajno oslanjati samo na entuzijazam i predani rad djelatnika. Stoga je navedeno stanje, iz kojega je vidljivo neispunjavanje normativa, potrebno uzeti kao bazu i smjernicu za buduće planiranje obnova i nadogradnje s ciljem održivog razvijanja školske kulture športa, vježbanja i zdravlja.

[41] Državni pedagoški standard, NN 63/2008, 90/2010.

Tablica 3.30. Dvorane i vanjska igrališta osnovnih i srednjih škola 2020. godine

Škola	Dvorane	Vanjski tereni	Drugo
Osnovna škola Krune Krstića	Dvorana 972 m^2	2 višenamjenska igrališta	
Gimnazija Franje Petrića	Nema	Nema	Betonirano igralište pokraj škole i dvorane u ŠC Višnjik – koristi se prema ugovoru o najmu
Srednja škola Bartula Kašića Pag	Nema	Nema	Koristi se dvorana OŠ Juraj Dalmatinac
Srednja škola Biograd na Moru	Dvorana 1.365 m^2	Nema	
OŠ Stjepana Radića Bibinje	Dvorana 875 m^2	Nema	Tribina s 500 mjesta u dvorani
OŠ Sukošan	2 dvorane (ukupno 782 m^2) i jedna manja, pomoćna	Višenamjensko igralište (559 m^2) u podružnici Debeljak	Za nastavu TZK povremeno se koristi betonirani prostor kao vanjski teren ili nogometni tereni udaljeni 500 m od škole
Područna škola Kolan (OŠ A. G. Matoša)	Nema	Višenamjensko igralište 955 m^2	U početnoj fazi plan dogradnje manje športske dvorane
OŠ Zemunik	Nema	Višenamjensko igralište 800 m^2	
OŠ Braće Radić Pridraga	Nema	Nema	U postupku izrada projektne dokumentacije za izgradnju trodijelne školske dvorane s tribinom
Srednja škola Obrovac	Dvorana 450 m^2	Višenamjensko igralište 1.600 m^2	
OŠ Galovac	Nema	Višenamjensko igralište 1.600 m^2	Parcele u prostoru škole za proširenje i izgradnju športske dvorane u privatnom su vlasništvu
OŠ Petra Preradovića	Dvorana 120 m^2	Manje višenamjensko igralište 210 m^2	
OŠ Zadarski otoci – Zadar	Dvorana 1.215 m^2	Višenamjensko igralište 9.682 m^2	
OŠ Šime Budinića	Dvorana 792 m^2	Višenamjensko igralište 945 m^2	
Obrtnička škola Gojka Matuline	Dvorana 288 m^2	Manje višenamjensko igralište 150 m^2	
POŠ Nova	1 manja dvorana/učionica 56 m^2	Nema	Dvorana se koristi za satove plesa, a nastava iz TZK u prostoru gimnastičkog kluba Salto i u dvoranama ŠC Višnjik (najam)
OŠ Franka Lisice Polača	1 dvorana	Višenamjensko igralište	

	423 m^2	1.600 m^2	
Srednja škola Branimir Benkovac	1 dvorana 283 m^2	Višenamjensko igralište 450 m^2	
OŠ Petar Lorini Sali	Nema	Višenamjensko igralište 325 m^2	
Klasična gimnazija Ivana Pavla II.	1 dvorana 260 m^2	Nema	
OŠ Privlaka	1 dvorana 390 m^2	2 višenamjenska igrališta 1. 283 m^2 (ukupno)	Područna škola ima vanjsko igralište 300 m^2
OŠ Šimuna Kožičića Benje	1 dvorana 450 m^2	Višenamjensko igralište (4.500 m^2), 1 u područnici Diklo (100 m^2), 1 u područnici Puntamika (120 m^2)	
OŠ Novigrad	Nema	Višenamjensko igralište 1.058 m^2	
OŠ Vladimir Nazor Nevidane	1 dvorana 804 m^2	Višenamjensko igralište 989 m^2	
OŠ Nikole Tesle (Gračac)	Dvorana 287 m^2	Višenamjensko igralište 1.302 m^2	
PPV Stanka Žanića	Nema	Nema	
OŠ Pakoštane	Dvorana 400 m^2	Višenamjensko igralište 1.250 m^2	
OŠ Pakoštane – područna škola Drage	Nema	Višenamjensko igralište 400 m^2	
OŠ Pakoštane - područna škola Vrana	Nema	Višenamjensko igralište 400 m^2	
OŠ Pakoštane - područna škola Vrgada	Nema	Nema	
OŠ Petra Zoranića Jasenice	Nema	Višenamjensko igralište 1.200 m^2	
OŠ Valentin Klarin	Dvorana	Višenamjensko igralište	
OŠ Jurja Barakovića Ražanac	Nema	Višenamjensko igralište	Vanjsko igralište nije u funkciji, može se prenamijeniti za izgradnju dvorane
OŠ Ivana Gorana Kovačića Lišane Ostrovičke	Nema	Višenamjensko igralište 1.500 m^2	
OŠ Sv. Filip i Jakov	Dvorana 1.100 m^2	Nema	

OŠ Starigrad	Nema	Višenamjensko igralište 800 m^2	U idejnoj fazi projekt izgradnje nove zgrade škole sa športskom dvoranom
OŠ Petar Zoranić Stankovci	Nema	Malonogometno igralište 800 m^2	Područne škole Banjevci, Radašinovci i Vukšić imaju manja višenamjenska igrališta
OŠ Braća Ribar Posedarje	Dvorana 300 m^2	Travnato nogometno igralište 6.650 m^2; 2 višenamjenska igrališta 1.800 m^2 (ukupno)	
OŠ Poličnik	Dvorana 826 m^2	Nema	PŠ Rupalj, Suhovare, Lovinac i Visočane nemaju dvoranu, imaju manja vanjska igrališta
OŠ Obrovac	Dvorana 325 m^2	Nema	PŠ Gornji Karin ima vanjsko igralište, PŠ Kruševo ima vanjsko igralište (neriješeno pitanje vlasništva), PŠ Žegar ima dvoranu, 477 m^2 (neriješeno pitanje vlasništva)

Izvor: Jedinice lokalne samouprave Zadarske županije, osnovne i srednje škole Zadarske županije, 2020., obrada ZADRA NOVA

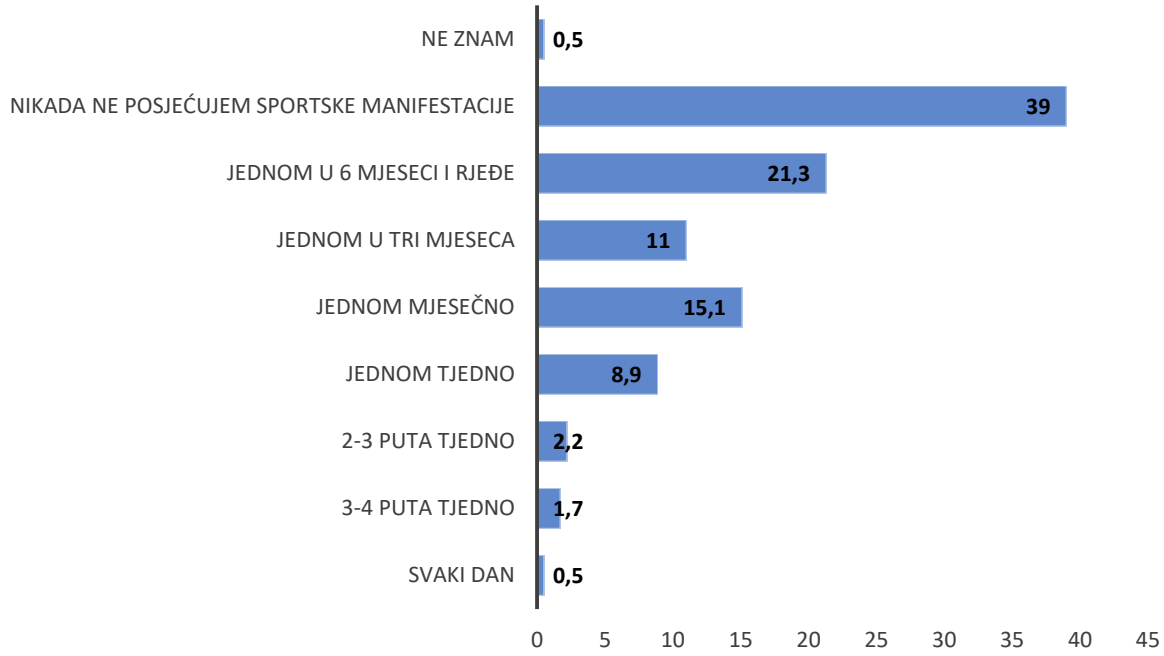
Zadovoljavajuće uređena infrastruktura, uz stručno voditeljstvo, predstavlja temeljni uvjet za razvijanje zdravlja učenika i školskoga športa. Iz podataka je vidljivo kako većina škola na području Zadarske županije ne ispunjava propisane standarde školskih športskih dvorana i vanjskih igrališta. Posebno se u tom smislu ističu područne škole koje najčešće nemaju ni športske dvorane ni vanjska igrališta. Važno je staviti naglasak na kvalitetu športske infrastrukture škola. Neovisno o ispunjavanju navedenog normativa prema površini, vanjska igrališta zahtijevaju obnovu i uređenje kako bi mogla biti funkcionalno iskoristiva i prenamijenjena za igranje više športova. Naime, za potrebe ove analize, uspoređivala se površina (u m^2) s normativnim iznosima površina, ali propisani normativ Ministarstva znanosti i obrazovanja isto tako podrazumijeva i raspodjelu površina prema funkcijama. Naime, sva vanjska igrališta trebala bi uključivati stazu za trčanje, zasebno vanjsko vježbalište sa spravama, a za škole s većim brojem odjeljenja, zasebne terene za mali nogomet, rukomet i košarku te poligone.

3.8. TJELESNA AKTIVNOST GRAĐANA ZADARSKE ŽUPANIJE

3.8.1. GRAĐANI U ŠPORTU I REKREACIJI

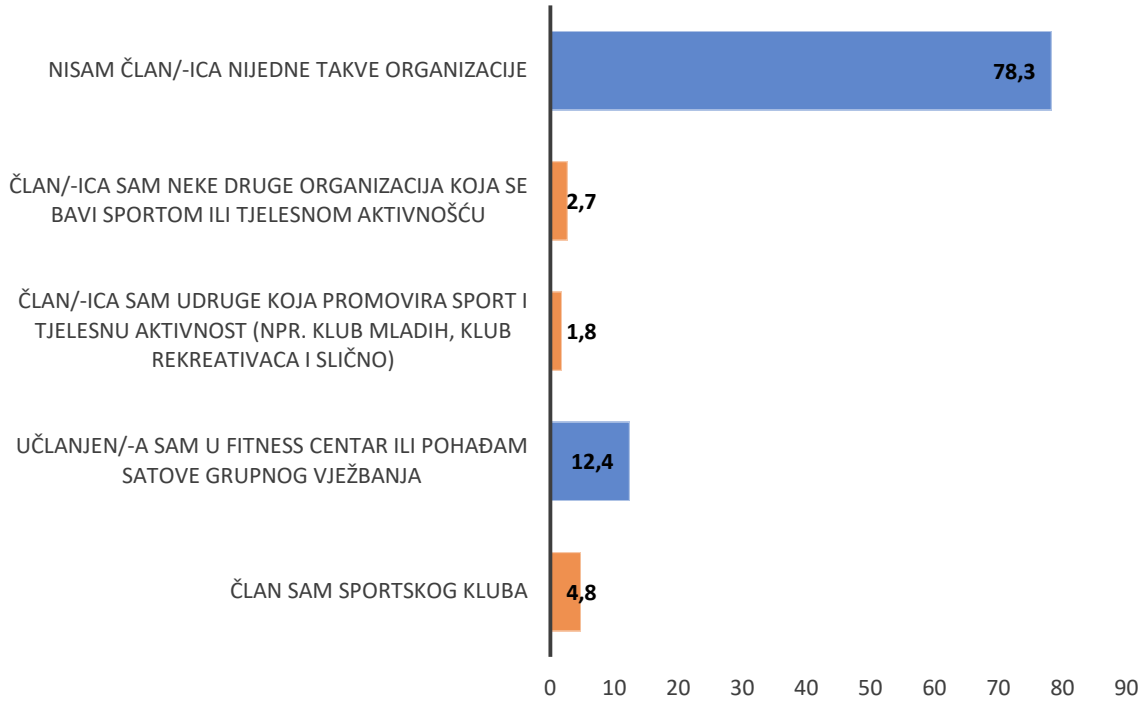
Osim radi vlastite fizičke aktivnosti, stanovnici Zadarske županije sudjeluju u svijetu športa i rekreacije i kao posjetitelji športskih manifestacija, kao članovi športskih udruga i organizacija ili volontiranjem u sklopu organiziranja športskih aktivnosti.

Prema podatcima istraživanja, u 2019. godini ukupno 60,5 % stanovnika Županije posjetilo je neku športsku manifestaciju barem jednom godišnje, a njih 15,1 % to je učinilo jednom mjesečno. Njih 39 % nikada ne posjećuje športske manifestacije. 9,3 % stanovnika učlanjeno je u neku od organizacija koja se posredno ili neposredno bavi športom ili rekreacijom (udruge, društva i klubovi), a njih 78,3 % nije član nijedne takve organizacije. U kontekstu volonterskih aktivnosti, tek 2,1 % stanovnika volontira u aktivnostima koje se tiču športa ili rekreacije.

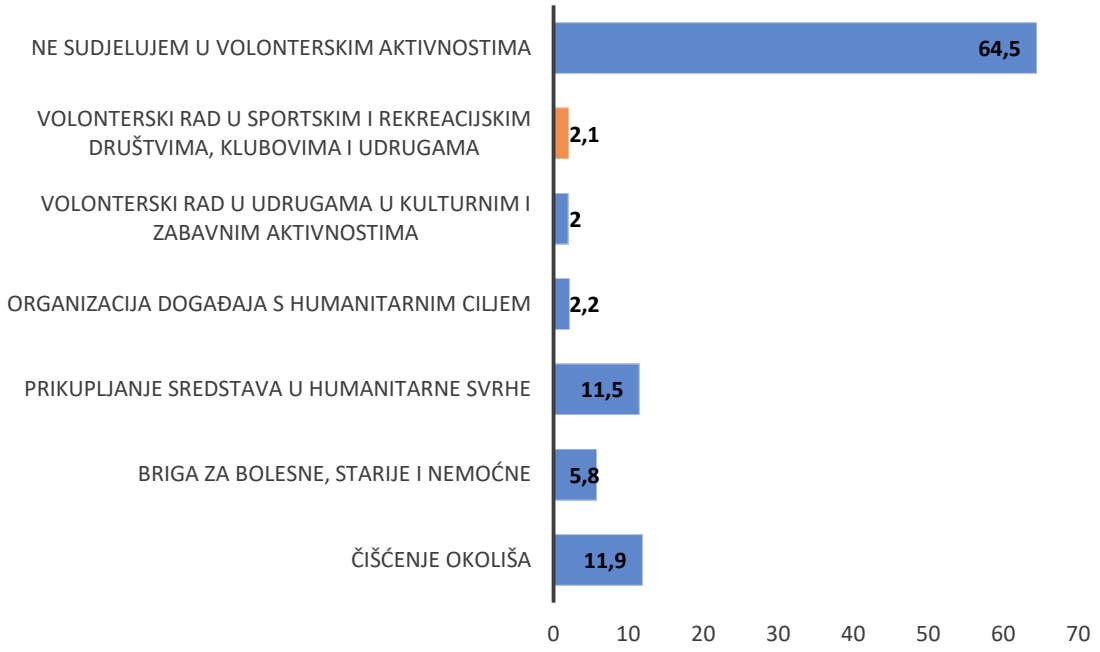
Slika 3.14. Učestalost posjećivanja športskih manifestacija

Izvor: Istraživanje potreba građana Zadarske županije u športu, ŠZZŽ i ZADRA NOVA, 2019., obrada ZADRA NOVA

Slika 3.15. Članstvo u organizacijama koje se bave sportskim ili rekreativnim djelatnostima

Izvor: Istraživanje potreba građana Zadarske županije u športu, ŠZZŽ i ZADRA NOVA, 2019., obrada ZADRA NOVA

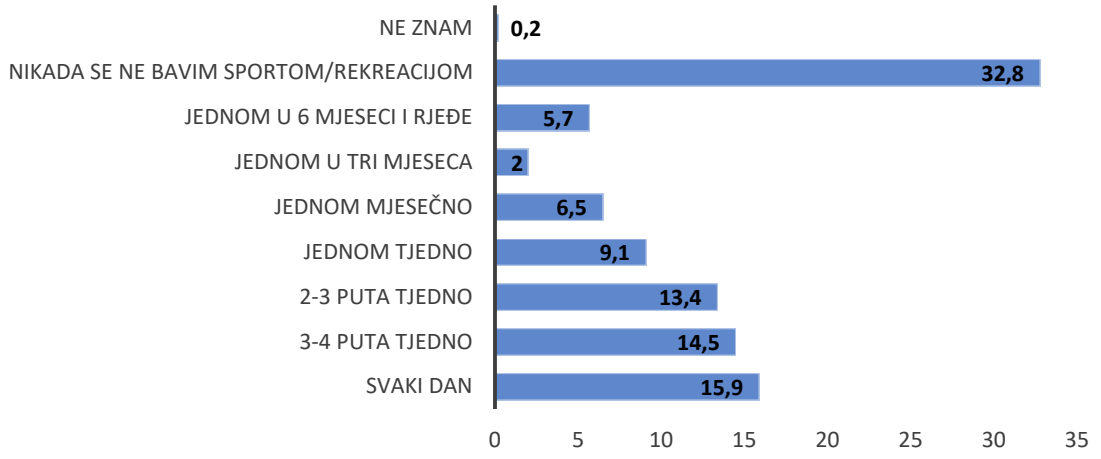
Slika 3.16. Volonterske aktivnosti stanovnika

Izvor: Istraživanje potreba građana Zadarske županije u športu, ŠZZŽ i ZADRA NOVA, 2019., obrada ZADRA NOVA

Rezultati pokazuju kako stanovnici Zadarske županije relativno često posjećuju športske manifestacije, no i kako je njihova aktivna participacija u svijetu športa i rekreacije znatno slabije izražena. Na razini EU, 6 % stanovnika volonterski sudjeluje u nekom obliku aktivnosti koje se posredno ili neposredno tiču športa ili rekreacije, dok u Zadarskoj županiji to čini tek 2,1 % stanovnika.

Tjelesna aktivnost stanovništva svih dobnih skupina odvija se s ciljem održavanja zdravlja, vitalnosti, društvene integracije, natjecanja ili zabave. Učinci športa i redovne tjelesne aktivnosti od iznimne su društvene važnosti. Osim što se redovitim bavljenjem tjelesnom aktivnošću zadovoljavaju osnovne biološke potrebe za kretanjem, utječe se i na očuvanje i unaprjeđenje fizičkog i mentalnog zdravlja i ostvaruju se socijalne komponente života djece i mladih, odraslih te osoba starije životne dobi. Kod tjelesne aktivnosti stanovništva možemo razlikovati tri temeljna oblika: bavljenje športskim aktivnostima, rekreaciju i svakodnevnu tjelesnu aktivnost kojoj je svaki pojedinac izložen tijekom svakodnevnih zadaća na poslu, u radu kod kuće, skrbi o obitelji i sl. Iz tog je razloga, s ciljem analize stanja tjelesne aktivnosti građana, provedeno i istraživanje na reprezentativnom uzorku građana kako bi se utvrdile razvojne potrebe i ograničenja u ovom području razvijanja športa.

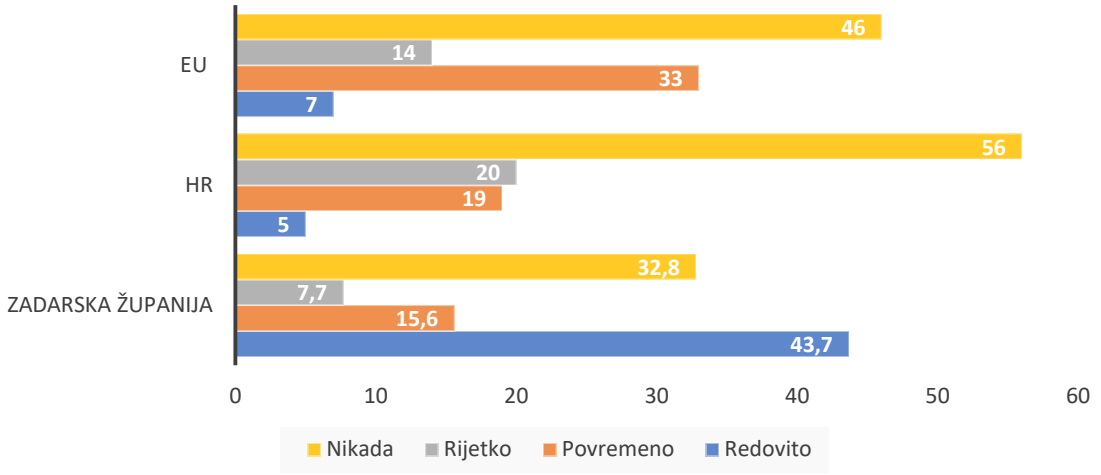
Jedan je od indikatora osobne aktivnosti učestalost osobnog bavljenja športom i rekreacijom. Više od polovice građana, njih 52,9 %, bavi se športom ili vježbanjem na tjednoj osnovi, 15,9 % svakog dana, 2–4 puta tjedno njih 27,9 % i jednom tjedno njih 9,1 %. 32,8 % stanovnika nikada se ne bavi športom i rekreacijom. U prosjeku, građani su aktivni (vježbanjem ili bavljenjem športom) jednom tjedno.

Slika 3.17. Učestalost bavljenja športom i vježbanjem

Izvor: Istraživanje potreba građana Zadarske županije u športu, ŠZZŽ i ZADRA NOVA, 2019., obrada ZADRA NOVA

Rezultate Zadarske županije je moguće usporediti s nacionalnom i EU razinom ukoliko ih grupiramo u kategorije 'Redovito', 'Povremeno', 'Rijetko' i 'Nikada ne vježbam i ne bavim se športom'.

Slika 3.18. Usporedba učestalosti bavljenja športom i vježbanjem u RH i EU

Izvor: Istraživanje potreba građana Zadarske županije u športu, ŠZZŽ i ZADRA NOVA, 2019., obrada ZADRA NOVA

U usporedbi s razinama učestalosti na nacionalnoj i EU razini, rezultati za Zadarsku županiju pokazuju značajne pozitivne razlike. Čak 43,7 % stanovnika redovito je aktivno (svaki dan, 2–4 puta tjedno ili jednom tjedno), što višestruko nadmašuje razinu redovite aktivnosti na nacionalnoj i EU razini. Broj osoba koje se nikada ne bave športom ili vježbanjem je za 3,4 % manji nego na nacionalnoj razini te dvostruko manji nego na EU razini. Analiza Eurobarometra iz 2017. godine pokazala je kako su se u razdoblju od 2013. do 2017. dogodile drastične pozitivne promjene glede osobnog vježbanja i bavljenja športom.

Utvrđeno je i kako **ne postoje značajne razlike između muškaraca i žena u pogledu učestalosti bavljenja športom i rekreacijom**, odnosno, obje spolne skupine podjednako se često bave športom i rekreacijom. Ovo je pak u suprotnosti s rezultatima EU razine koji su pokazali da su muškarci u značajnoj većini u odnosu na žene kada je riječ o osobnom vježbanju i bavljenju športom.

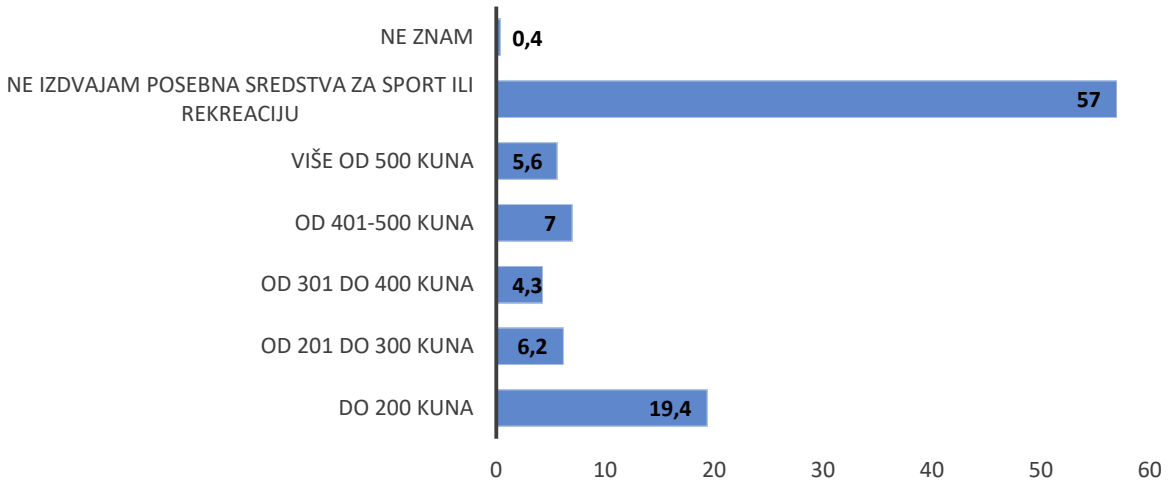
Tablica 3.31. Učestalost bavljenja športom i vježbanjem prema dobnim skupinama

Učestalost vježbanja	18–24	25–34	35–44	45–54	55–64	65–74	75+	Ukupno
Svaki dan	15	16	12	24	38	25	30	160
3-4 puta tjedno	48	34	19	18	12	9	5	145
2-3 puta tjedno	10	28	27	32	14	16	7	134
Jednom tjedno	6	21	16	19	17	13	0	92
Jednom mjesečno	8	13	8	15	13	6	2	65
Jednom u tri mjeseca	2	1	7	6	4	0	0	20
Jednom u 6 mjeseci i rjeđe	7	20	16	3	9	2	0	57
Nikada se ne bavim športom/rekreacijom	8	30	55	53	68	56	58	328
Ne znam	0	0	0	0	0	0	1	1

Izvor: Istraživanje potreba građana Zadarske županije u športu, ŠZZŽ i ZADRA NOVA, 2019., obrada ZADRA NOVA

Analizira li se učestalost vježbanja prema dobnim skupinama, rezultati, očekivano, potvrđuju kako **mlađe dobne skupine češće vježbaju, i to prvenstveno dobna skupina od 18 do 24 godine**. U prosjeku se 32,8 % ispitanika nikada ne bavi športom ili rekreacijom. S obzirom na dobnu skupinu ispitanika starijih od 55 godina, njih 45 % u potpunosti je neaktivno. Utvrđena povezanost starosne dobi s razinom tjelesne aktivnosti u športu i rekreaciji pokazuje da se stariji ispitanici statistički manje bave športom i rekreacijom od mlađih. Međutim, treba napomenuti kako je, u statističkom smislu, utvrđena povezanost slabe i gotovo neznatne vrijednosti pa se može govoriti o tome kako ova povezanost pozitivno odstupa od trenda smanjivanja osobne aktivnosti proprocionalno sa starijom dobi, a koja je iskazana u rezultatima Eurobarometra za EU razinu u 2017. godini.

Upitom o mjesečnom izdvajanju sredstava za šport i rekreaciju utvrđeno je kako većina (57 %) ispitanika u tu svrhu ne odvaja nikakva posebna sredstva ili pak odvajaju do 200 HRK (19,4 %). Može se zaključiti kako većina ispitanika ne koristi komercijalne sadržaje već se oslanja na vlastito slobodno vrijeme i znanje te vlastite (privatne) ili javno dostupne prostore za vježbanje i šport. To potvrđuje i podatak o povezanosti učestalosti osobne aktivnosti s razinom mjesečnih primanja. Ovaj je rezultat u suprotnosti s rezultatima Eurobarometrove analize koja je pokazala kako osobe viših mjesečnih primanja u pravilu imaju i višu razinu osobne aktivnosti.

Slika 3.19. Prosječna mjesečna izdvajanja sredstava građana za šport i rekreaciju

Izvor: Istraživanje potreba građana Zadarske županije u športu, ŠZZŽ i ZADRA NOVA, 2019., obrada ZADRA NOVA

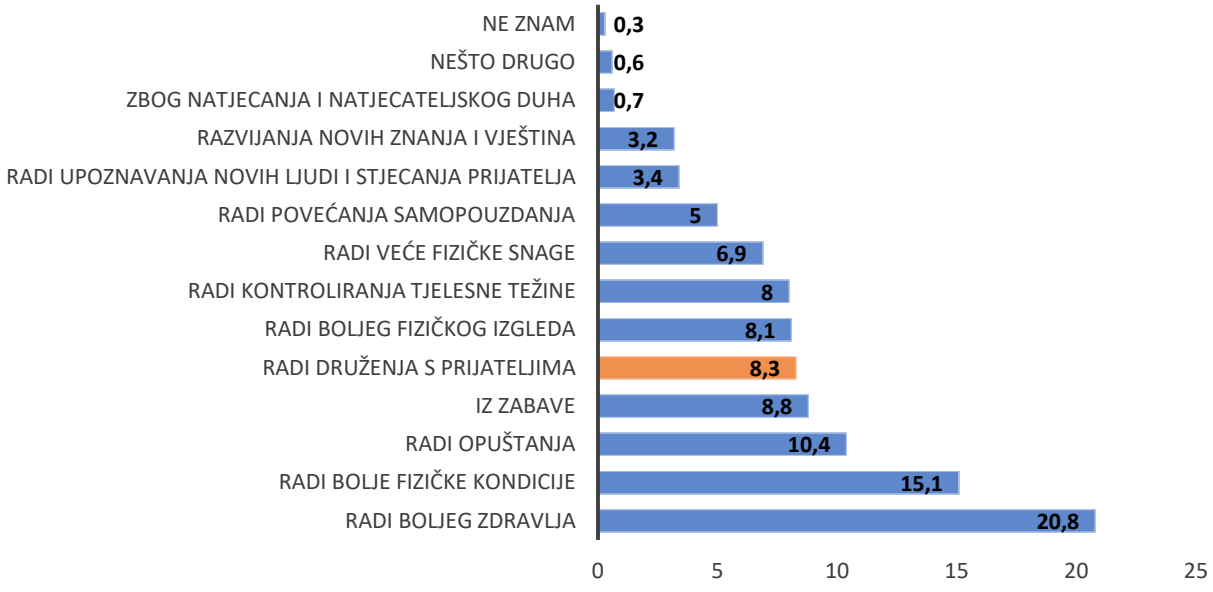
Tablica 3.32. Učestalost vježbanja i bavljenja športom prema razini mjesečnih primanja

Učestalost vježbanja i osobnog bavljenja sportom	Do 200 HRK	200–300 HRK	300–400 HRK	400–500 HRK	Više od 500 HRK
Svaki dan	29	3	13	12	20
3–4 puta tjedno	40	10	9	33	16
2–3 puta tjedno	38	33	9	11	5
Jednom tjedno	33	4	6	2	5
Jednom mjesečno	19	5	1	3	1
Jednom u tri mjeseca	4	0	0	0	3
Jednom u 6 mjeseci i rjeđe	14	0	5	1	0
Nikada se ne bavim športom i/ili rekreacijom	17	8	0	8	4

Izvor: Istraživanje potreba građana Zadarske županije u športu, ŠZZŽ i ZADRA NOVA, 2019., obrada ZADRA NOVA

Utvrđeno je i da **ne postoje značajne razlike u razini osobne aktivnosti između ispitanika koji stanuju u Zadru i onih koji žive u drugim naseljima**.

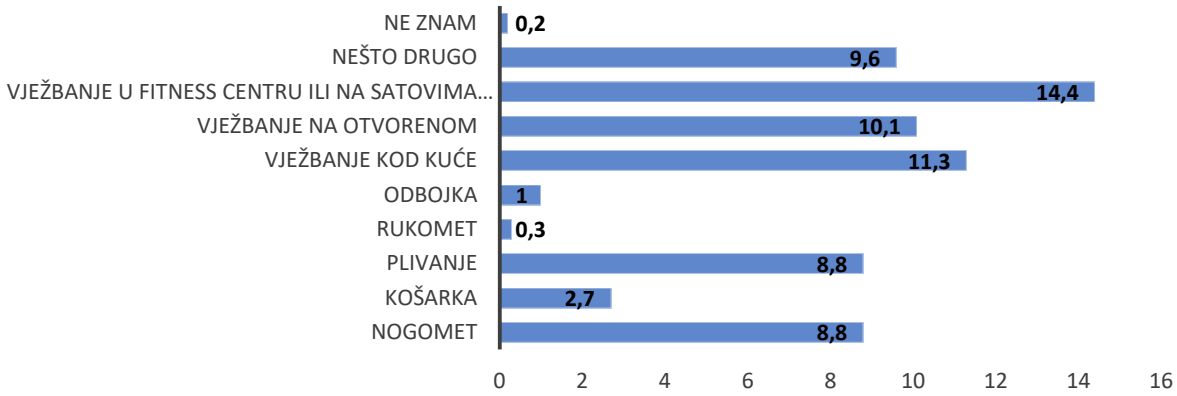
U pogledu individualnih motiva za bavljenje športom i rekreacijom, prevladavaju intrinzični motivi pa tako 20,8 % ispitanika navodi kako vježba radi boljeg zdravlja, a njih 15,1 % radi bolje fizičke kondicije. Sljedeći su najzastupljeniji razlozi opuštanje i zabava. Ekstrinzični razlozi poput boljeg izgleda slabije su zastupljeni i nisu primarni razlozi za bavljenje športom i rekreacijom. S obzirom na ovako prevladavajuće motive nisu utvrđene značajne razlike između dobnih ili spolnih skupina. Ovi su rezultati u skladu s rezultatima istraživanja individualne motivacije na razini EU, uz iznimku socijalizacijske motivacije. Naime, na razini EU 19 % ispitanika navodi druženje s prijateljima kao jedan od razloga za bavljenje športom i rekreacijom dok taj razlog navodi samo 8,3 % ispitanika na području Zadarske županije.

Slika 3.20. Zastupljenost individualnih motiva za bavljenje športom i rekreacijom
Izvor: *Istraživanje potreba građana Zadarske županije u športu, ŠZZŽ i ZADRA NOVA, 2019., obrada ZADRA NOVA*

Ispitanici se najčešće bave vježbanjem u fitness centru ili na satovima grupnog vježbanja (14,4 %), zatim vježbanjem kod kuće (11,3 %) i vježbanjem na otvorenom (10,1 %). Od ekipnih športova, najzastupljeniji su nogomet i plivanje (8,8 %). I ovaj podatak treba pridružiti prethodnim podatcima o

visokoj razini individualne tjelesne aktivnosti koja je intrinzično motivirana i ne oslanja se isključivo na komercijalni sadržaj športa i rekreacije.

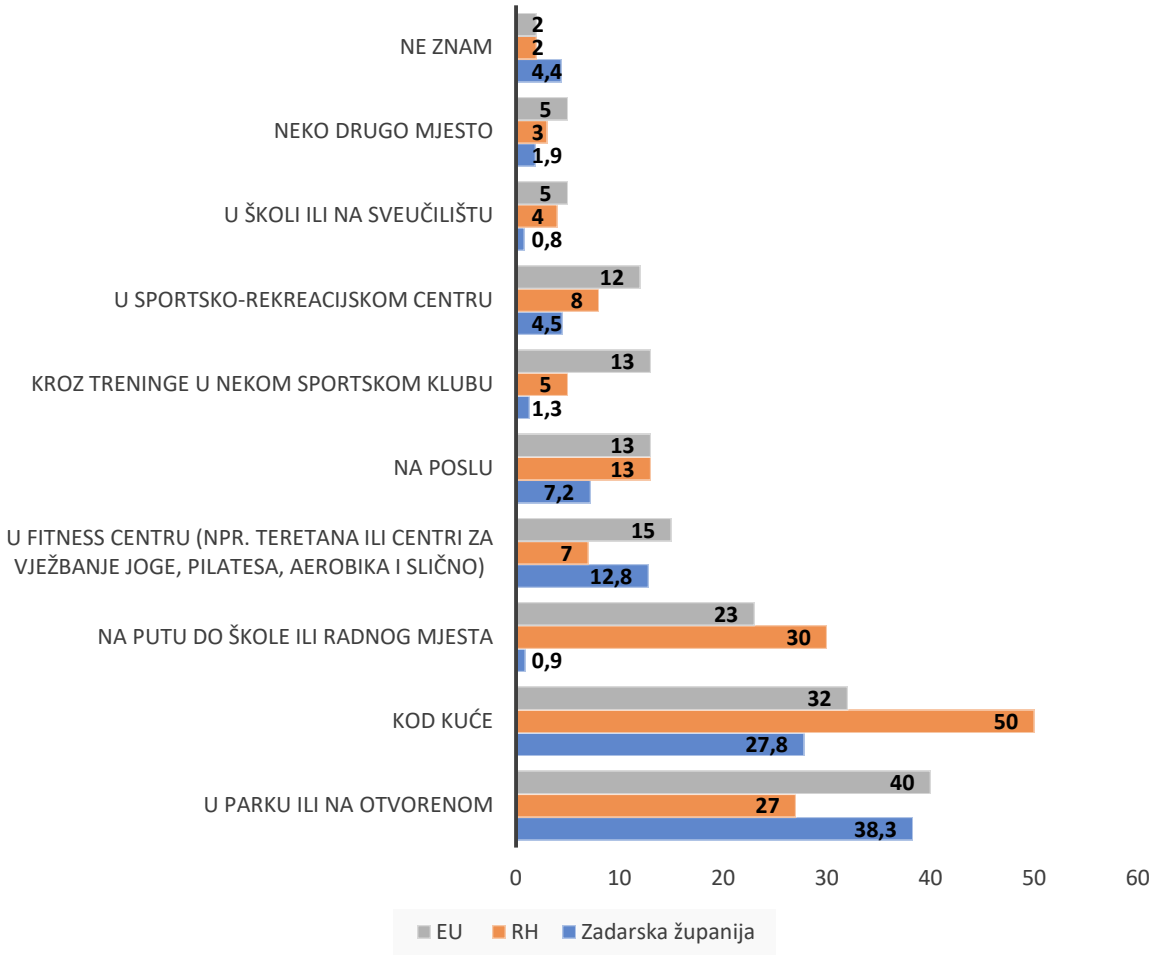
Slika 3.21. Najčešći oblici fizičke aktivnosti

Izvor: Istraživanje potreba građana Zadarske županije u športu, ŠZZŽ i ZADRA NOVA, 2019., obrada ZADRA NOVA

U Hrvatskoj je u razdoblju od 2013. do 2017. godine u padu fizička aktivnost građana koja se odvija u kontekstu fitness i zdravstvenih centara te u vanjskim prostorima kao što su parkovi, dok je u značajnom porastu fizička aktivnost koja se odvija 'na putu do posla' (pješačenje i bicikliranje). Tipovi prostora i intenzitet njihove iskorištenosti u svrhu fizičkih aktivnosti upućuju na infrastrukturni kontekst navika građana i mogu ukazati na potrebe i daljnji smjer razvoja. Ispitanici Zadarske županije nekim oblikom fizičke aktivnosti najviše se bave u parku ili općenito na otvorenom prostoru (38,3 %) te kod kuće (27,8 %), a na trećem je mjestu među najčešće korištenim prostorima fitness centar (12,8 %). Mogu se uočiti značajne razlike u odnosu na podatke s nacionalne i EU razine.

Na nacionalnoj razini, građani su fizički najaktivniji kod kuće (43 %), zatim na putu do škole ili radnog mjesta (30 %) i u parku ili na otvorenom (27 %). Zastupljenost parkova i otvorenog prostora u fizičkim aktvnostima građana Zadarske županije odgovara podatcima s EU razine, koji također pokazuju da građani Europske unije najčešće biraju upravo takve prostore za svoju fizičku aktivnost.

Značajno odstupanje se može zabilježiti u vidu fizičke aktivnosti koju građani ostvaruju na putu do posla ili škole – na razini EU 23 % stanovnika fizički je aktivno u ovom dijelu svakodnevnice, na nacionalnoj razini čak 30 % dok je u Zadarskoj županiji na putu do posla ili škole aktivno tek 0,9 %. Ovakvo značajno odstupanje jasno ukazuje na potrebe za razvojem prostora za fizičku aktivnost, imajući u vidu utvrđene navike navike građana Zadarske županije.

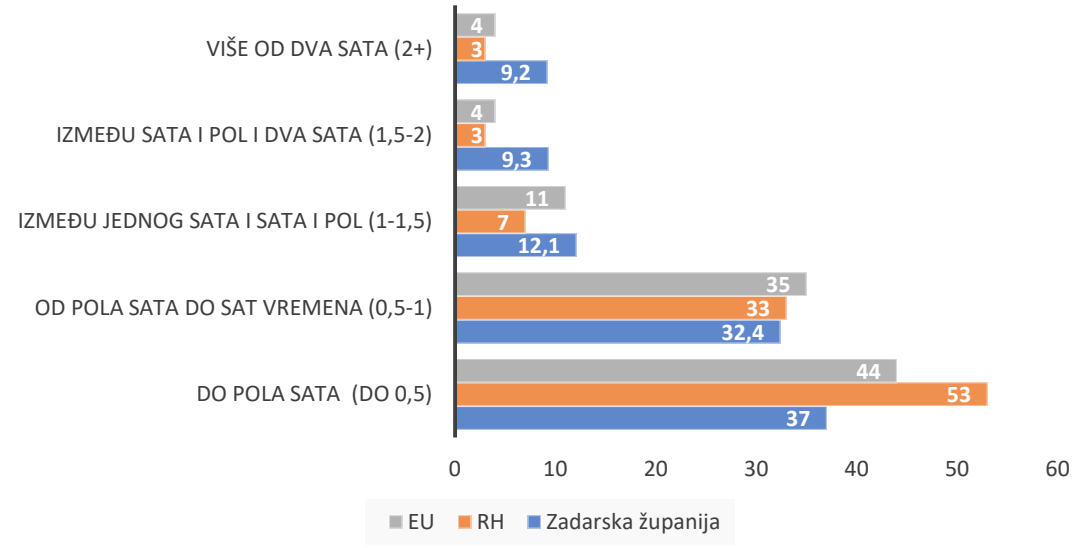
Slika 3.22. Najčešće korištena mjesta i prostori za fizičku aktivnost

Izvor: Istraživanje potreba građana Zadarske županije u športu, ŠZZŽ i ZADRA NOVA, 2019., obrada ZADRA NOVA

Vrijeme provedeno u šetnji i u sjedenju također se ubraja u indikatore osobne aktivnosti. Kao i kod pitanja učestalosti vježbanja i bavljenja športom, rezultati su usporedivi s rezultatima nacionalne i EU razine. Čak 37 % stanovnika Zadarske županije dnevno provede u šetnji u prosjeku do pola sata, što je znatno manje u odnosu na istovrsne podatke s nacionalne razine (53 %) i razine EU (44 %).

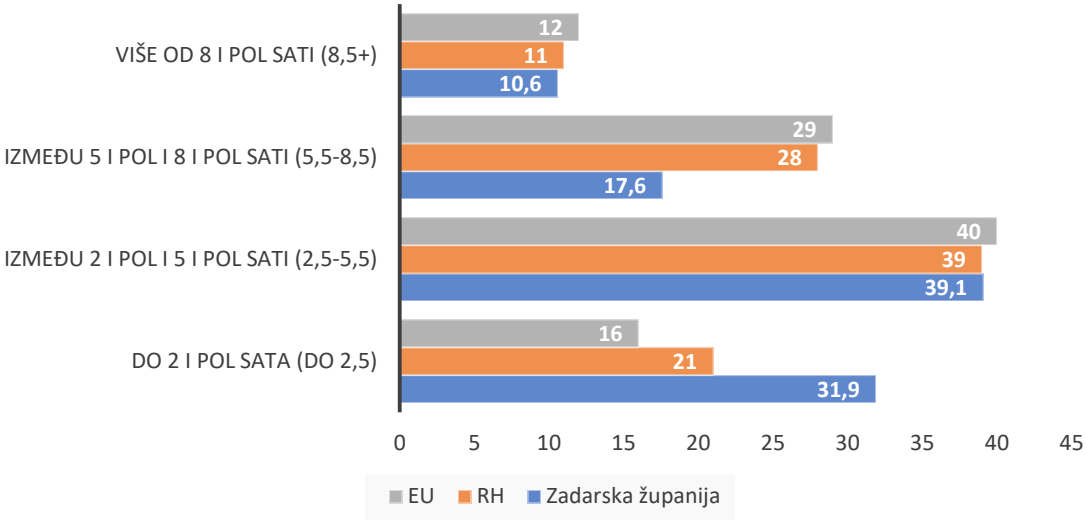
Međutim, istraživanje je pokazalo da je, u usporedbi s podatcima na nacionalnoj i EU razini, u Zadarskoj županiji veći broj stanovnika koji u prosjeku provedu u šetnji više od pola sata dnevno, dakle u tom su pogledu aktivniji u odnosu na hrvatski i EU prosjek.

Što se pak tiče vremena provedenog u sjedenju, rezultati se podudaraju s rezultatima nacionalne i EU razine. Naime, većina stanovnika županije dnevno provede sjedeći između 2,5 i 5,5 sati (39,1 %). Međutim, u rangovima sjedenja iznad 5,5 sati dnevno, stanovnici Zadarske županije su ispod hrvatskog i EU prosjeka pa se može reći da su i na temelju ovog pokazatelja aktivniji.

Slika 3.23. Dnevno provedeno vrijeme u šetnji

Izvor: Istraživanje potreba građana Zadarske županije u športu, ŠZZŽ i ZADRA NOVA, 2019., obrada ZADRA NOVA

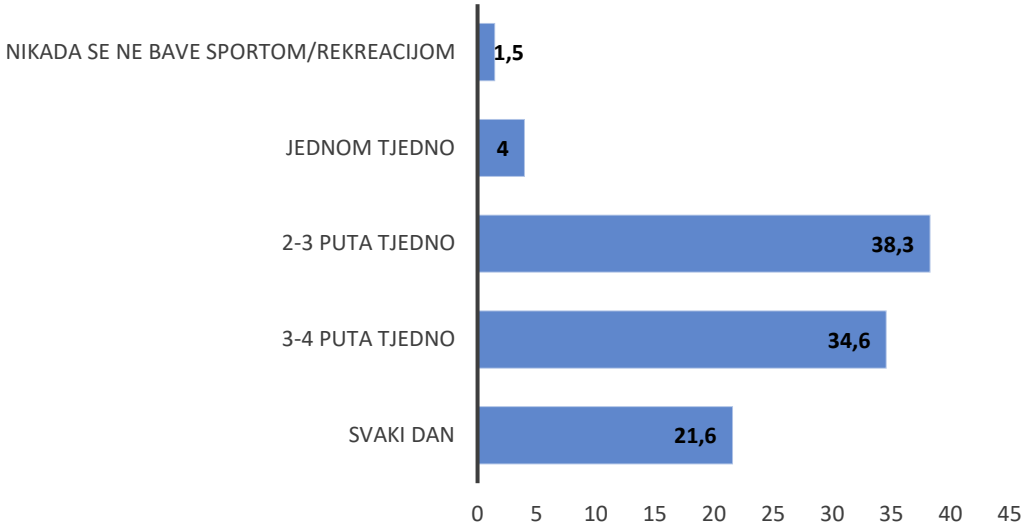
Slika 3.24. Dnevno provedeno vrijeme sjedeći

Izvor: Istraživanje potreba građana Zadarske županije u športu, ŠZZŽ i ZADRA NOVA, 2019., obrada ZADRA NOVA

S obzirom na dobivene rezultate, prema postavljenim indikatorima razine osobne fizičke aktivnosti, **može se zaključiti da je populacija Zadarske županije značajno aktivnija u odnosu na ukupnu populaciju na nacionalnoj i EU razini.** Rezultati su, nadalje, pokazali da ne postoje ni statistički značajne povezanosti ili razlike u populaciji s obzirom na spol, dob i mjesečna primanja ispitanika. S obzirom na izostanak razlika u odnosu na takva sociodemografska obilježja, može se govoriti o općenito aktivnoj populaciji, s razvijenim fizičkim navikama u kulturi i stilu života. U kontekstu održivosti bitno je napomenuti i prostornu dimenziju navedenih navika – **fizička aktivnost građana primarno se oslanja na vlastite ili javno osigurane prostore, a značajno manje na privatne i komercijalne sadržaje**. Jedino značajno odstupanje od rezultata nacionalne i EU razine, a koje ukazuje na razvojni potencijal, jest slabo izražena fizička aktivnost stanovnika u dnevnom vremenu odlaska na posao i s posla.

3.8.2. TJELESNA AKTIVNOST MLADIH I DJECE

S obzirom da su djeca i mladi dio populacije koji je ključan u planiranju dugotrajne održivosti javnog upravljanja razvojem športa, rekreacije, ali i zdravlja, istraživanje je obuhvatilo i stanje fizičke aktivnosti djece. Prema odgovorima ispitanika, većina djece redovito se bavi športom na tjednoj razini. Njih 72,9 % športom ili nekim oblikom rekreacije bavi se 2–4 puta tjedno. Više od petine njih se športom ili nekim oblikom rekreacije bavi svaki dan (21,6 %). Test za procjenu statističke značajnosti razlike nije ukazao na značajne razlike između djece s mjestom stanovanja u Zadru i one u drugim naseljima u Županiji.

Slika 3.25. Učestalost bavljenja športom i rekreacijom kod djece

Izvor: Istraživanje potreba građana Zadarske županije u športu, ŠZZŽ i ZADRA NOVA, 2019., obrada ZADRA NOVA

Prema odgovorima ispitanika, u pokušaju da se češće bave športom, djeca se najčešće susreću s poteškoćom u vidu nedostatka vremena (25,7 %) i visokim financijskim troškovima treniranja i vježbanja (17,8 %). Navedene poteškoće podjednako su zastupljene s obzirom na mjesto stanovanja, dok je poteškoća velika udaljenosti mjesta treninga od mjesta stanovanja izraženija u manjim naseljima. U pogledu fizičke aktivnosti djece, navedene poteškoće predstavljaju razvojni prostor u budućnosti javnog upravljanja.

Tablica 3.33. Poteškoće s kojima se djeca susreću u bavljenju sportom i rekreacijom

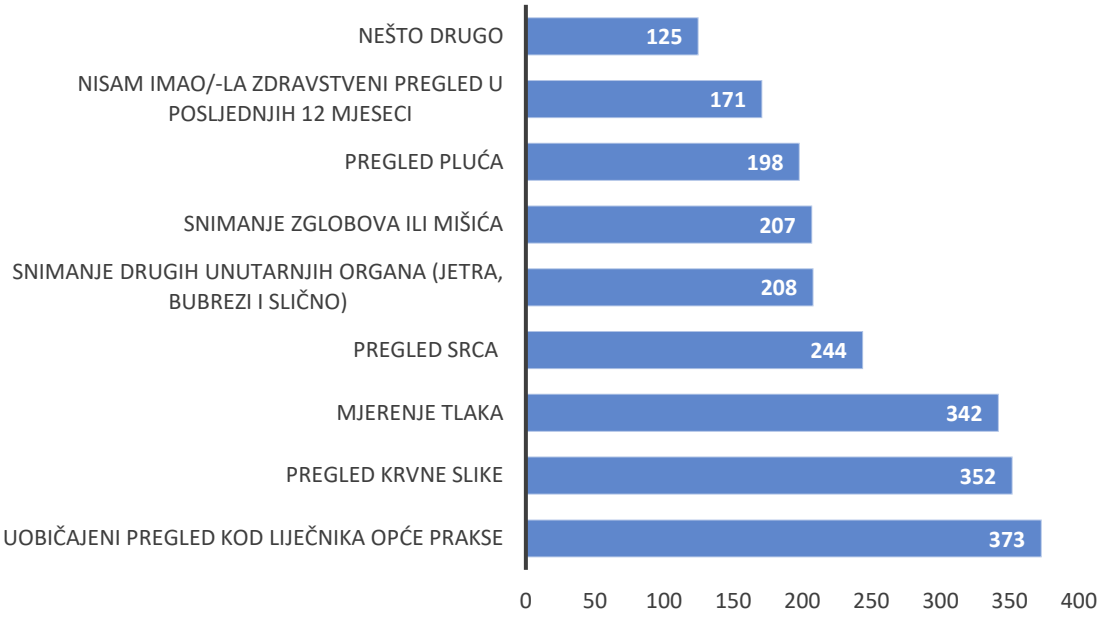
Poteškoća	Zastupljenost (%)
Nedostatak vremena uz ostale obveze	25,7
Visoki financijski troškovi treniranja i vježbanja	17,8
Velika udaljenost mjesta treninga od mjesta stanovanja	11,0
Općeniti manjak interesa i motivacije	9,9

Nezadovoljstvo ponuđenim športskim i rekreacijskim sadržajem	8,6
Nepostojanje športsko-rekreativnog sadržaja u mjestu stanovanja	8,2
Bez odgovora / Ne znam	18,8

Izvor: Istraživanje potreba građana Zadarske županije u športu, ŠZZŽ i ZADRA NOVA, 2019., obrada ZADRA NOVA

3.8.3. TJELESNA AKTIVNOST I ZDRAVLJE GRAĐANA

Povezanost i međuuvjetovanost fizičke aktivnosti i zdravlja pojedinca neupitna je i sama po sebi predstavlja jedan od razvojnih smjerova u planiranju upravljanja športom i sustavima rekreacija. Upitnikom se, stoga, htjelo ispitati i osnovno stanje kod stanovnika Zadarske županije glede vođenja brige o zdravlju. Prema rezultatima provedene ankete, 80,8 % ispitanika u posljednjih je godinu dana imalo barem jedan medicinski pregled, a među njima su najzastupljeniji uobičajeni pregledi kod liječnika opće prakse, pregled krvne slike i mjerenje tlaka.

Slika 3.26. Najučestaliji zdravstveni pregledi ispitanika u posljednjih godinu dana

Izvor: Istraživanje potreba građana Zadarske županije u športu, ŠZZŽ i ZADRA NOVA, 2019., obrada ZADRA NOVA

Povezanost učestalosti zdravstvenih pregleda i osobne razine fizičke aktivnosti pokazala se statistički slabije i srednje značajnom. Može se govoriti o blagoj tendenciji koja pokazuje da je broj zdravstvenih pregleda manji kod ispitanika s višom razinom osobne fizičke aktivnosti.

Tablica 3.34. Povezanost učestalosti osobne fizičke aktivnosti i učestalosti zdravstvenih pregleda

	Najmanje jedan medicinski pregled u posljednjih godinu dana (%)	**Bez medicinskih pregleda u posljednjih godinu dana (%)**
Redovita fizička aktivnost	42,7	49,1
Povremena fizička aktivnost	15,7	15,2
Rijetka fizička aktivnost	8,9	1,8
Bez fizičke aktivnosti	32,6	33,9

Izvor: Istraživanje potreba građana Zadarske županije u športu, ŠZZŽ i ZADRA NOVA, 2019., obrada ZADRA NOVA

Većina ispitanika (52,7 %) navodi da gotovo svakodnevno obraća pažnju na zdravu prehranu, a načini zdravije prehrane uglavnom su vezani uz izdašnije konzumiranje voća i povrća, kao i konzumiranje voća i povrća iz prirodnog uzgoja.

Ispitanici su potvrdili da na povezanost fizičke aktivnosti i zdravlja ukazuje i povezanost osobnog vježbanja i bavljenja športom s mjerom obraćanja pažnje na zdravu prehranu. **Može se zaključiti da, u pravilu, građani s višom razinom fizičke aktivnosti više i paze na zdraviju prehranu.**

Tablica 3.35. Povezanost učestalosti osobne fizičke aktivnosti i mjere u kojoj ispitanici paze na zdravu prehranu

	Gotovo svakodnevno pazim	Povremeno pazim	Rijetko pazim	Uopće ne obraćam pažnju
Redovita fizička aktivnost	49,5	43,3	19,0	29,7
Povremena fizička aktivnost	14,0	18,3	19,0	10,9
Rijetka fizička aktivnost	5,5	14,0	2,5	0,0
Bez fizičke aktivnosti	30,9	24,4	59,5	59,4

Izvor: Istraživanje potreba građana Zadarske županije u športu, ŠZZŽ i ZADRA NOVA, 2019., obrada ZADRA NOVA

Stanovnici Zadarske županije pokazuju visoku razinu fizičke aktivnosti u domeni vježbanja i rekreacije, bavljenja športom i opće fizičke aktivnosti u svakodnevnom životu. U prosjeku, građani su svakodnevno aktivniji u odnosu na prosječne vrijednosti tjelesne aktivnosti građana na razini Hrvatske i EU. Ovisnost razine osobne tjelesne aktivnosti i uključenosti u šport o visini osobnih primanja i vrsti zaposlenja sve je češći slučaj u zemljama EU. Socijalna obilježja sustavne tjelesne aktivnosti građana predstavljaju stoga razvojno ograničenje. Ista takva povezanost nije utvrđena kod građana Zadarske županije. Fizička aktivnost stanovnika primarno se oslanja na vlastite ili javno osigurane prostore, a značajno manje na privatne i komercijalne sadržaje.

Prema odgovorima roditelja, tek 1,5 % djece nikada se ne bavi športom ili rekreacijom, a njih više od 70 % to čini 2 do 4 puta tjedno. Kao poteškoće u organiziranom treniranju navode se nedostatak vremena, visoki financijski troškovi i udaljenost od mjesta treniranja. No, u prosjeku, djeca iz drugih naselja ipak se podjednako često bave športom i rekreacijom kao i djeca koja stanuju u Zadru. Međutim, djeca iz drugih naselja češće se susreću s poteškoćom velike udaljenosti mjesta treniranja od njihova mjesta stanovanja.

4. SWOT ANALIZA

Analiza stanja sažeta je korištenjem analitičke SWOT matrice (unutarnji čimbenici: snage i slabosti; vanjski čimbenici: prilike i prijetnje) s ciljem isticanja ključnih elementa športa u Zadarskoj županiji. Matricu čine četiri strateška područja razvoja športa – **športska infrastruktura, treneri i drugi stručni kadrovi u športu, školski i akademski šport te tjelesna aktivnost građana.**

SWOT analiza rezultat je participativnog pristupa u izradi pa je u detektiranju snaga, slabosti, prilika i prijetnji sudjelovalo više od 50 dionika iz različitih područja športa Zadarske županije – predsjednika i tajnika športskih zajednica i saveza, predstavnika športskih klubova i udruga, trenera s dugogodišnjim iskustvom rada, športskih novinara i drugih dionika s bogatim iskustvom rada.

4.1. ŠPORTSKA INFRASTRUKTURA

UNUTARNJI ČIMBENICI	UNUTARNJI ČIMBENICI
STRENGTHS / SNAGA (+)	**WEAKNESSES / SLABOSTI (–)**
Ekipni i dvoranski športovi na području Grada Zadra raspolažu zadovoljavajućom infrastrukturom	Neujednačenost u brojnosti i kvaliteti športskih objekata na području županije odnosno gradova i općina
Postojeći bazeni u značajnoj mjeri pokrivaju infrastrukturne potrebe vodenih športova	Izuzev Grada Zadra, ostatak županije ima vrlo loše stanje glede izgrađenosti športske infrastrukture
Izgradnja, opremljenost i kvaliteta ŠC Višnjik i športskih objekata u njemu	Od 36 osnovnih i 23 srednje škole na području županije, njih 11 nema nikakvu školsku športsku dvoranu
Najveći dio postojeće športske infrastrukture u javnom je vlasništvu, odnosno u vlasništvu je i pod upravljanjem gradova i općina	U nekim općinama ne postoje odgovarajući športski objekti te je djeci iz tih općina onemogućeno bavljenje športskim aktivnostima
Većina školskih športskih dvorana dostupna je za korištenje športskim klubovima	Nedostatak infrastrukture značajnije je prisutan kod borilačkih športova, u atletici i tenisu
Uređena imovinsko-pravna pitanja kod većine športskih terena, objekata i prostora za moguću prenamjenu ili adaptaciju	Visoke cijene najma nekih športskih objekata, a posebno nekih školskih športskih dvorana
	Školski šport i školska športska društva imaju ograničen pristup u neke školske športske dvorane radi komercijalnog najma istih
	Nedovoljno jasni kriteriji i nepostojanje jasnog sustava prioriteta u korištenju športske infrastrukture
	Organizacija nastave u školama u dvije smjene

VANJSKI ČIMBENICI
OPPORTUNITIES / PRILIKE (+)
Suradnja s turističkim sektorom u planiranju, izgradnji, održavanju i korištenju športske infrastrukture
Značajni potencijali razvoja cikloturizma na području županije
Značajni potencijali razvoja pješačko-trkačkih staza na području županije
Poticanje organiziranja i ustrojavanja regionalnih športskih centara (pozitivan primjer tenisa)
Izgradnja multifunkcionalnih športskih dvorana koje u manjim općinama i gradovima mogu biti i u funkciji škola, turizma, kulture, gospodarstva i sl.
Mogućnost i potreba planiranja i izgradnje specijaliziranih športskih objekata u većim gradovima
Povoljni vremenski uvjeti omogućavaju izgradnju/uređenje jeftinije športske infrastrukture (natkriveni športski tereni), naročito u nekim sportovima (npr. boćanje ili tenis)
Potencijali u korištenju EU fondova za izgradnju nove ili rekonstrukciju postojeće športske infrastrukture odnosno njeno opremanje
Mogućnost javno-privatnog partnerstva u izgradnji športske infrastrukture

VANJSKI ČIMBENICI
THREATS / PRIJETNJE (–)
Porast broja novih športskih klubova (korisnika infrastrukture) koji se jednostavno osnivaju
Nepostojanje mreže športskih objekata na razini županije, gradova i općina
Nepostojanje standarda planiranja, izgradnje i opremanja športske infrastrukture
Nedostatak financijskih sredstava na razini županije te općina i manjih gradova za značajnija ulaganja u športsku infrastrukturu
Jedinice lokalne samouprave športsku infrastrukturu rijetko smatraju prioritetnim problemima u odnosu na druge komunalne i infrastrukturne izazove
Nedovoljna suradnja športske zajednice i predstavnika jedinica lokalne samouprave po pitanju športa općenito, a naročito planiranja, izgradnje i korištenja športske infrastrukture
Neriješeni i neuređeni imovinsko-pravni odnosi vezani uz zemljište i postojeću športsku infrastrukturu
Nejasni kriteriji raspolaganja terminima u športskim objektima u vlasništvu nekih jedinica lokalne samouprave
Nepostojanje kadrova koji se bave sustavnim planiranjem i izgradnjom športskih objekata

4.2. TRENERI I DRUGI STRUČNI KADROVI U ŠPORTU

UNUTARNJI ČIMBENICI
STRENGTHS / SNAGA (+)
Sustav trenerskoga rada je u nekim športskim zajednicama s područja Županije dobro uređen – zapošljavaju se samo školovani treneri (najmanje prvostupnici) – iz javnih sredstava
Javna sredstva koja se koriste za plaćanje honorarnog trenerskoga rada mogu koristiti samo odgovarajuće školovani treneri
Postoji dovoljan broj obrazovanih trenera za potrebe športa na razini Županije

UNUTARNJI ČIMBENICI
WEAKNESSES / SLABOSTI (–)
Neriješen radno-pravni status trenera – ugovor o radu ima manji broj trenera, veći broj honorarno angažiran
Visoka izdvajanja u bruto iznosu za honorarni angažman trenera, što za posljedicu ima porast „sive ekonomije“
Nedovoljan angažman športske inspekcije u kontroli stručne spreme trenera

U području Zadarske županije djelovao je dislocirani trenerski studij Kineziološkog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu
Veliki broj volontera koji obavljaju upravljačke i organizacijske poslove u športskim klubovima/udrugama
Visoka razina entuzijazma i volje za radom u području športa kod velikog broja trenera

Školovanje trenera preskupo je za pojedince ili športske klubove
S djecom i mladim športašima rade osposobljeni treneri koji nisu dovoljno kompetentni za rad u športu
Nedostatak kvalitetnih i kompetentnih organizacijsko-upravljačkih kadrova
Nedovoljna uključenost nutricionista, psihologa i drugih sličnih stručnih kadrova u športskim klubovima

VANJSKI ČIMBENICI
OPPORTUNITIES / PRILIKE (+)
Zaštita trenerske struke sindikalnim organiziranjem ili ustrojavanjem komore
Rješavanje socijalnog, radno-pravnog i poreznog tretmana trenera u športu – poput glumaca, glazbenika ili djelatnika u kulturi
Ujednačavanje uvjeta pod kojima se plaćaju treneri iz javnih sredstava na razini županije
Osiguravanje financijskih sredstava i poticanje školovanja trenera radi stjecanja više razine kompetencija za rad u športu
Poticati školovanje i stjecanje kompetencija organizacijsko-upravljačkog kadra za rad u športu
Razvijanje interdisciplinarnog programa obrazovanja stručnog kadra u športu pri Sveučilištu u Zadru
Razvijanje programa dualne karijere športaša pri Sveučilištu u Zadru
Angažman kondicijskih trenera, statističara, dijagnostičara, nutricionista, psihologa i sl. na razini športskih zajednica općina ili gradova za obavljanje poslova u više športskih klubova
Definiranje standarda i normativa rada trenera u športu na razini Županije

VANJSKI ČIMBENICI
THREATS / PRIJETNJE (–)
Nova zakonska rješenja koja bi išla u smjeru daljnje liberalizacije potrebne stručne spreme za obavljanje trenerskih poslova
Nepostojanje sustava nadzora nad kvalitetom rada trenera
Daljnji pad kompetencija trenera, naročito trenera koji rade s djecom
Odlazak najkvalitetnijih trenera u druge sredine zbog skromnih financijskih uvjeta rada trenera
Daljnje administrativno opterećivanje putem zakonskih obveza odgovornih osoba u športskim klubovima pod prijetnjom visokih prekršajnih i kaznenih sankcija

4.3. ŠKOLSKI I AKADEMSKI ŠPORT

UNUTARNJI ČIMBENICI	UNUTARNJI ČIMBENICI
STRENGTHS / SNAGA (+)	**WEAKNESSES / SLABOSTI (–)**
Razvijenost sustava školskog športa, broj školskih športskih društava i broj uključenih učenika i učenica u športska natjecanja	Značajan broj djece nije uključen ni u kakve programe unutar sustava školskog športa
Postojanje redovitog sustava natjecanja na gradskoj, županijskoj, regionalnoj i nacionalnoj razini	Dupliciranje, odnosno uključivanje djece i mladih u programe školskog športa koja su već uključena u sustav natjecateljskog športa
Izvori prihoda sustava školskog športa su stabilni, a u značajnoj mjeri ga čine javna/proračunska sredstva s nacionalne, županijske, gradske i općinske razine	Opadanje broja uključenih učenika u sustav školskog športa na prijelazu iz osnovne u srednju školu
Značajan broj postojećih školskih športskih dvorana	Vrlo skromni izvori prihoda izvan sustava javnih/proračunskih sredstava
Veliki broj visoko stručnih kadrova (nastavnika TZK) uključenih u sustav školskog športa	Slaba stimulacija nastavnika TZK za većim angažmanom u sustavu školskog športa
Programi školskog športa poput „Univerzalne športske škole“, „Vježbaonice“ i „Vratimo šport u škole“	Sve osnovne ili srednje škole na području županije nemaju školske športske dvorane (11 škola)
Sudjelovanje na športskim natjecanjima i ostvarivanje športskog rezultata nisu primarni cilj	Nedostatno održavanje i opremljenost postojećih školskih športskih dvorana
Velika većina aktivnosti i programa besplatni su za učenike osnovnih i srednjih škola	Visoka zasićenost brojem korisnika školskih športskih dvorana zbog nedostatka drugih športskih objekata
Dobra suradnja Saveza školskog športa s Hrvatskim školskim športskim savezom	Nedovoljna suradnja športskih klubova i športske zajednice sa školskim športskim društvima, odnosno sustavom školskoga športa
Značajan broj osoba spremnih za volonterski rad u školskom športu	Nezainteresiranost djece za nastavu TZK (dominantno u srednjim školama)
Visoka zainteresiranost studenata za uključivanje u sustav studentskog športa	Neraspolaganje Sveučilišta u Zadru sa športskim objektima i oslanjanje na postojeću prenapučenu gradsku infrastrukturu s visokim cijenama najma
Dobra suradnja s Hrvatskim akademskim športskim savezom	Slaba medijska vidljivost aktivnosti i postignutih uspjeha u sustavima školskog i akademskog športa

VANJSKI ČIMBENICI
OPPORTUNITIES / PRILIKE (+)
Uvođenje svakodnevne tjelesne aktivnosti u škole (u trajanju od 15, 20 ili 30 minuta) za svu djecu
Diversifikacija sadržaja i programa koji mogu privući veći broj učenika
Uvođenje novih projekata/programa i aktivnosti namijenjenih učenicima srednjih škola
Organizacija ligaških sustava natjecanja u školskom športu
Edukacija roditelja i učenika o dobrobitima školskog športa
Umrežavanje s drugim jedinicama školskog i akademskog športa na međunarodnoj razini
Razvijanje športskih programa u ustanovama predškolskog odgoja
Provođenje sustavnog praćenja razvoja djece od predškolske do srednješkolske dobi provođenjem longitudinalnih istraživanja

VANJSKI ČIMBENICI
THREATS / PRIJETNJE (–)
Slaba pozicija nastave TZK u školskom sustavu
Nedovoljno ulaganje u održavanje i opremanje postojeće infrastrukture
Nedovoljno financijskih sredstava i/ili slobodnih površina za izgradnju školskih športskih dvorana onih škola koje ih još nemaju (11 škola na području Županije)
Kontinuirana uključenost škola u školski športski sustav pretjerano ovisi samo o entuzijazmu i volonterskom radu pojedinaca

4.4. TJELESNA AKTIVNOST GRAĐANA

UNUTARNJI ČIMBENICI
STRENGTHS / SNAGA (+)
Aktivan županijski Savez za športsku rekreaciju – Šport za sve
Razvijena „trkačka“ scena s utrkama „Wings for life“ i „Zadar Night run“ kao predvodnicima trenda uključivanja građana u programe trčanja
Veći broj privatnih poduzetnika koji razvijaju i potiču uključivanje građana u redovito tjelesno vježbanje i promoviraju tjelesne aktivnosti
Provođenje programa 60+ koji je financiran javnim sredstvima na razini Grada Zadra u svim mjesnim odborima
Općenito visoka razina tjelesne aktivnosti građana
Tjelesno aktivni građani koji više brinu o vlastitom zdravlju

UNUTARNJI ČIMBENICI
WEAKNESSES / SLABOSTI (–)
Nedovoljna športska infrastruktura izvan područja Grada Zadra namijenjena tjelesnoj aktivnosti građana (dvorane, bazeni, dječja igrališta, vanjska vježbališta, *trekking* staza i sl.)
Nedovoljno se javnih sredstava ulaže u promociju, poticanje i održavanje programa namijenjenih tjelesnoj aktivnosti građana
Slabija uključenost građana starije dobi u redovne športske i rekreacijske aktivnosti
Nedovoljna umreženost i suradnja športskih i turističkih djelatnika u osmišljavanju i vođenju programa odnosno unaprjeđenju ponude
Većina sadržaja i programa koji su u ponudi naplaćuju korisnicima/polaznicima
Nedostatak odgovarajuće školovanih i kompetentnih kadrova za razvoj novih i vođenje postojećih programa i aktivnosti

Visoka razina športske aktivnosti djece i mladih	Visoki financijski izdatci za trening djece, posebno kod obitelji s više djece i djece iz udaljenijih mjesta stanovanja

VANJSKI ČIMBENICI
OPPORTUNITIES / PRILIKE (+)
Povoljan geografski položaj koji omogućava bavljenje tjelesnim aktivnostima na otvorenom – najveći dio godine
Razvoj turizma, naročito cikloturizma, *running* i *trekking* turizma te avanturističkog turizma
Odlična povezanost kopno/zrak/more i blizina atraktivnih lokacija za razvoj i poticanje turizma motiviranog *healthy lifestylom*
Razvoj i organizacija novih športsko-rekreativnih događaja na području županije
Uključivanje županijskih, gradskih i općinskih vlasti u promociju tjelesne aktivnosti građana i edukaciju o njenim dobrobitima
Suradnja s turističkim sektorom i turističkim zajednicama u razvoju športsko-rekreacijskih programa u zimskom i izvansezonskom razdoblju
Provedba istraživanja među stanovnicima o potrebama za športskim i rekreativnim sadržajima

VANJSKI ČIMBENICI
THREATS / PRIJETNJE (–)
Tržišni tijek ponude organiziranog športsko-rekreativnog sadržaja u budućnosti vezan samo uz područje Grada Zadra
Značajne razlike u ponudi, broju i raznolikosti športsko-rekreacijskih programa između urbanih i ruralnih sredina
Održivost i ovisnost ponude i sadržaja o aktualnim trendovima u području tjelesne aktivnosti građana
Postojeća infrastruktura dominantno je u funkciji natjecateljskog i školskog športa te nedostaje prostora i termina za športsko-rekreacijske sadržaje

5. USKLAĐENOST S NRS-om I NACIONALNIM PLANOM RAZVOJA ŠPORTA

Na nacionalnoj razini *Program razvoja športa Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine* usklađen je s Nacionalnom razvojnom strategijom do 2030. (dalje u tekstu: NRS 2030) te s Nacionalnim programom športa 2019. – 2026. Nacionalnom razvojnom strategijom, odnosno strateškim ciljem 5. „Zdrav, aktivan i kvalitetan život" te prioritetnim područjem unutar istog koji glasi *„Promicanje zdravlja, zdravih prehrambenih navika i aktivnog života kroz sport i rekreaciju"* te Nacionalnim program športa kroz opsežnu analizu stanja, misiju, viziju, opće te posebne ciljeve te mjere definiran je smjer razvoja športa na nacionalnoj razini, a Program razvoja športa Zadarske županije metodološki je usklađen s oba strateška akta. Osim s NRS-om, Nacionalnog programa športa, Program razvoja športa usklađen je i s Zakonom o sportu, pravilnicima, ostalim zakonskim propisima te strateškim aktima nadležnima za športsku djelatnost.

Prvi nacionalni strateški okvir športa donesen je kroz Nacionalni program športa 2019. – 2026., službeno izglasan na sjednici Hrvatskog sabora 12. srpnja 2019. godine. Program sadrži šest općih i 19 posebnih ciljeva koji uključuju 63 mjere i 148 aktivnosti. Njima će se u razdoblju od 2019. do 2026. godine usmjeravati hrvatski šport. Kako je SWOT analiza pokazala, Hrvatska je vrlo uspješna u tradicionalno najpopularnijim športovima, ima odlične kontinuirane rezultate, a time i vjernu publiku. S druge strane, činjenica je da je bavljenje građana športom motivirano gotovo isključivo očuvanjem zdravlja pa sukladno tome vizija razvoja športa Hrvatske kroz razdoblje od 2019. do 2026. godine glasi:

Hrvatska je zemlja športa kao načina života svih njezinih građana i zemlja prepoznatljiva po postizanju vrhunskih športskih rezultata.

Ovako određena razvojna ograničenja i potrebe i dalje su visoko relevantne u razdoblju izrade ovog Programa razvoja i pripadajuće analize te se može utvrditi da predstavljaju smjer planiranja razvoja športa i u sklopu ovog Programa razvoja. Tome treba pridružiti i odrednice razvoja športa kako ih postavlja **Strategija razvoja Grada Zadra 2013. – 2020.** Iako se razvojne potrebe i ograničenja ova dva strateška akta odnose na športsku djelatnost Grada Zadra, one su od jednake važnosti i za športsku djelatnost Zadarske županije:

RAZVOJNA OGRANIČENJA[42]

Premalo športskih aktivnosti za djecu od 1. do 4. razreda
Velika disperzija unutar pojedinih športskih udruga
Nepostojanje sustava mjerenja učinaka financiranih programa

[42] *Strategija razvoja Grada Zadra 2013. – 2020.*, Grad Zadar, Zadar, 2013., str. 96.

RAZVOJNE POTREBE[43]

Povećati broj aktivnih sudionika u športu
Učinkovitije organizirati športske sadržaje za djecu i mladež
Razvojnim programima podržavati veći broj perspektivnih športaša
Poboljšati uvjete za pripreme športaša
Osigurati veću skrb o stručnom radu te dovoditi nove, stručno obrazovane trenere u klubove
Poticati javno-privatno partnerstvo tijekom gradnje športskih objekata
Podizanje kvalitete postojećih športskih igrališta i sportske infrastrukture

Program razvoja športa Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine izrađen je u skladu s postojećim zakonodavnim i strateškim okvirom kao i s odrednicama športske djelatnosti koje su već uspostavljene. Osim Zakona o športu kao temeljnom nacionalnom zakonskom aktu, Program razvoja športa Zadarske županije izrađen je s najvećim osloncem na aktualni Nacionalni program športa do 2026. godine te Nacionalnu razvojnu strategiju do 2030. godine. Ovim se Programom propisuju mjere, aktivnosti, nositelji i provoditelji aktivnosti u okviru šest općih ciljeva koje u analizi i pripremi strateških ciljeva slijedi i Program razvoja športa Zadarske županije:

Tablica 5.1. Opći ciljevi Nacionalnog programa športa 2019. – 2026. godine

OPĆI CILJ 1	Osigurati preduvjete za razvoj športa
OPĆI CILJ 2	Unaprijediti zdravstveno usmjereno tjelesno vježbanje i iskoristiti promocijske vrijednosti športa
OPĆI CILJ 3	Unaprijediti skrb o športašima
OPĆI CILJ 4	Uspostaviti sustavan i racionalan pristup upravljanja održivom športskom infrastrukturom
OPĆI CILJ 5	Unaprijediti skrb o stručnim kadrovima u športu
OPĆI CILJ 6	Unaprijediti sustav upravljanja u športu

Izvor: Nacionalni program športa 2019. – 2026., Središnji državni ured za šport, 2020., obrada ZADRA NOVA

U kontekstu sustava strateškog planiranja u RH, Nacionalni program športa 2019. – 2026. čini strateški akt višeg reda, što znači da Program razvoja športa Zadarske županije mora biti komplementaran ovako postavljenim strateškim ciljevima. Navedeni strateški ciljevi pokazuju kako se u sustavu strateškog planiranja šport razumijeva kao društvena i javna potreba koja je u smislu ustroja i upravljanja javno institucionalizirana. Ovo je važno naglasiti ponajviše zbog percepcije šire javnosti koja šport često razumijeva tek putem visoko popularnih oblika natjecateljskog športa (nogomet, košarka, rukomet i sl.) ili isključivo zabavno-komercijalnih športskih sadržaja. Iako je navedeno svakako dio svijeta športa, ono je isto tako i rezultat dugoročnog institucionalnog rada u športu koji se odvija „u pozadini“, kroz športske zajednice, sustav školskog športa te jedinice lokalne i regionalne samouprave. Ovako postavljeni strateški ciljevi važni su za planiranje športa i na regionalnoj razini jer usmjeravaju ka dugoročnom planiranju kroz postojeći ustroj upravljanja športom.

[43] Ibid.

6. OPIS PRIORITETA JAVNE POLITIKE U ŠPORTU

Globalni razvojni trendovi 21. stoljeće obuhvaćaju prioritete iz područja športa koji oblikuju prioritete javnih politika od globalne, europske, nacionalne pa sve do regionalne i lokalne razine. Prioritetna područja javnih politika donesena su u okviru *Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. godine* te su regionalnoj i lokalnoj razini ponudila pravce usmjeravanja suvremenih razvojnih izazova, kako iz drugih područja, tako i iz područja športske djelatnosti.

Vizija razvoja športa na području Zadarske županije odgovara suvremenim potrebama društva, s naglaskom na paralelnom razvoju natjecatejljskog i rekreacijskog športa, a ostvarit će se kroz kontinuirano djelovanje javnih politika usmjerenih prema daljnjem razvoju športske djelatnosti na području Zadarske županije.

Prema *Nacionalnoj razvojnoj strategiji Republike Hrvatske do 2030. godine* Hrvatska se nalazi se među zemljama koje u proteklom desetljeću bilježe značajan pad tjelesne aktivnosti stanovništva, uključujući i veliko povećanje broja osoba koje nikada ne vježbaju i ne bave se sportom. S druge strane, nedovoljna tjelesna aktivnost povezana je s povećanim rizikom obolijevanja za više od 20 kroničnih bolesti koje su vodeći uzrok smrtnosti.

Podizanjem svijesti o važnosti rekreacije te unaprjeđenjem dostupnosti i prepoznatljivosti hrvatskog športa bitno će se povećati udio stanovništva koji se bavi tjelesnom aktivnošću. Provedbom javnih kampanja i promicanjem suradnje s jedinicama lokalne samouprave radi poboljšanja dostupnosti športske infrastrukture i infrastrukture značajne za rekreaciju sustavno će se promicati pozitivan stav prema tjelesnom vježbanju i zdravoj prehrani.

Na području Zadarske županije, kao i na nacionalnoj razini, pružat će se podrška provedbi projekata ili programa koji promoviraju zdravu prehranu i tjelesnu aktivnost među vrtićkom i školskom djecom s obzirom na činjenicu da se zdrave navike stječu u najranijoj dobi te iste nisu rezervirane samo za određene skupine društva ili imovinski status. Osim navedenog, na području Zadarske županije promovirat će se i poticati izgradnja infrastrukture važne za bavljenje športom u osnovnim i srednjim školama. Povećat će se i broj javno dostupnih športsko-rekreativnih sadržaja izgradnjom športsko-rekreativnih igrališta i druge športske infrastrukture, s posebnim naglaskom na manje razvijene sredine.

Nacionalna razvojna strategija Republike Hrvatske do 2030. godine navodi i da će se poticati ulaganja u razvijanje mehanizma sustavnog prepoznavanja novih talenata kojima je potrebno omogućiti primjerene uvjete za profesionalni razvoj, kao i posebni programi za ranjive i marginalizirane skupine te osobe kojima su sportske aktivnosti manje dostupne. Također će se ulagati u poticanje tjelesne aktivnosti građana i osiguravanja dostupnosti kvalitetnih športskih sadržaja, u obrazovanje i osposobljavanje stručnih kadrova u športu te razvoj poduzetništva na području športa i rekreacije. U stvaranju uvjeta za bavljenje športom i tjelesnom aktivnošću na području Zadarske županije promicat će se međuresorna suradnja i široka koordinacija aktivnosti s različitim sektorima i dionicima iz sustava športa te s lokalnim zajednicama.

7. POPIS POSEBNIH CILJEVA I KLJUČNIH POKAZATELJA ISHODA

Opći cilj 4. (NPŠ 2019. – 2026.): Uspostaviti sustavan i racionalan pristup upravljanja održivom športskom infrastrukturom

Posebni cilj 1.: Unaprjeđenje infrastrukture

Kao smjernicu za analizu stanja športske infrastrukture i planiranje njenog razvoja poduzimanjem adekvatnih mjera za rješavanje postojećih problema potrebno je uzeti u obzir podatak kako se većina građana u znatno većoj mjeri oslanja na javno dostupne sadržaje ili sadržaje u javnom vlasništvu, dok su u manjoj mjeri zastupljeni privatni sadržaji poput fitness centara, studija i sl. 42,8 % građana vježba ili se bavi sportom na otvorenim i javnim prostorima (uključujući i vanjske prostore športsko-rekreacijskih centara), a njih 12,8 % vježba u prostorima privatnih poslovnih subjekata.

Zastarjela i loše održavana športska infrastruktura te nedovoljno financiranje istaknuti su kao jedan od glavnih nedostataka športa u Zadarskoj županiji, stoga je od iznimne važnosti navedeno područje zakonodavno i propisno urediti.

Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja u suradnji s Ministarstvom turizma i športa propisat će uvjete izgradnje, održavanja i sigurnosti na športskim građevinama koje će biti usklađene s najnovijim propisima i trendovima na razini EU.

Nakon toga je, uvažavajući prostorno planiranje i organizaciju prostora na području Zadarske županije prema posebnim propisima prostornog uređenja, važno voditi računa o optimiziranju i povećavanju cjeloživotnog vijeka športske građevine uz uključenost troškova održavanja i energenata za postizanje projektiranih karakteristika tijekom uporabe. Navedeno će ujedno i doprinijeti sposobnosti organiziranja većeg broja internacionalnih natjecanja te dodatno snaženje položaja Zadarske županije na športskoj karti Europske Unije.

Nužno je osigurati financijska sredstva za sufinanciranje izgradnje i opremanja športskih građevina i infrastrukture u svrhu podizanja kvalitete i standarda sadržaja za tjelesno vježbanje građana svih dobnih skupina. Pritom je važno osigurati prilagođenost sadržaja osobama s invaliditetom radi omogućavanja bavljenja športom i zdravog načina življenja osobama s invaliditetom.

Nadalje, unaprjeđenje kvalitete i standarda športske infrastrukture mora obuhvatiti i predvidjeti mogućnost izgradnje prezentacijskih i muzejskih prostora športske baštine od lokalne važnosti radi podizanja svijesti o važnosti športa i njegovoj obrazovnoj i kulturnoj dimenziji.

Sve navedeno mora biti jasno vidljivo kroz praćenje statistike i pokazatelja vezanih uz broj i veličinu unaprijeđene infrastrukture te snažnije povećanje ulaganja u opremanja dvorana i otvorenih športskih igrališta kao najznačajnijih športskih infrastrukturnih sadržaja u Zadarskoj županiji.

Mjere kojima će se unaprijediti unaprijediti športska infrastruktura:

- Mjera 1.1.: Unaprjeđenje infrastrukture za školski i akademski šport
- Mjera 1.2.: Unaprjeđenje standarda za natjecateljski šport

- Mjera 1.3.: Unaprjeđenje infrastrukture za rekreativni šport
- Mjera 1.4.: Prilagodba športskih sadržaja/terena osobama s invaliditetom
- Mjera 1.5.: Izgradnja montažnih specijaliziranih športskih dvorana
- Mjera 1.6.: Izgradnja športskih dvorana uz postojeće škole
- Mjera 1.7.: Definiranje potreba za športskom infrastrukturom

Pokazatelj ishoda:	Početna vrijednost:	Ciljna vrijednost 2027.
Površina dvoranskog prostora za šport (m^2)	8.000	9.000

Opći cilj 6. (NPŠ 2019. – 2026.): Unaprijediti sustav upravljanja u športu

Posebni cilj 2.: Kvalitetan sustav upravljanja športom

Športska zajednica Zadarske županije, Upravni odjel za obrazovanje, kulturu i šport pri Zadarskoj županiji te jedinstveni upravni odjeli u jedinicama lokalne samouprave institucionalno su ključni dionici sustava upravljanja športom u Zadarskoj županiji. Fokus i cilj Športske zajednice Zadarske županije je da svojim djelovanjem pridonosi razvitku i promicanju športa na području Zadarske županije, poticanju vrhunskog športskog stvaralaštva i stvaranju uvjeta za postizanje vrhunskih športskih dometa, razvitku športskih aktivnosti djece i mladeži, te športsko-rekreacijskih aktivnosti građana i osoba s invaliditetom, promicanja odgojnih funkcija športa, razumijevanja tolerancije i odgovornosti kroz bavljenje športom. Upravni odjeli u sklopu jedinica regionalne i lokalne samouprave obavljaju skrb o športu te predlažu javne potrebe u športu i osiguravaju financijska sredstva za njihovu provedbu.

U svrhu jačanja i stvaranja kvalitetnijeg sustava upravljanja športom nužno je provesti mjere i raditi na jačanju suradnje športske zajednice, saveza i udruga radi stvaranja kvalitetnih temelja za strateško planiranje razvoja športa Zadarske županije. Istodobno, potrebno je poticati i volontiranje kao jedan od važnih čimbenika za razvoj sustava športa, što će se postići donošenjem i provođenjem poticajnih mjera od strane države i poslovnog sektora.

Potrebno je smanjiti administrativne barijere i educirati dionike u sustavu športa provedbom niza edukacijskih programa usmjerenih na zakonodavno-pravne i financijsko-računovodstvene poslove u športu. Nadalje, potrebno je educirati dionike u sustavu športa s ciljem što boljeg i učinkovitijeg održavanja športskih građevina i njihovim upravljanjem, znatniji angažman i poticanje izrade strateške dokumentacije te educiranje za prijavljivanje i korištenje EU fondova (edukacija i pomoć pri izradi prijava pa sve do podrške potencijalnim dionicima u samoj provedbi). Iznimno je važna i promocija športa kao društveno poželjnog stila života te edukativno-informativne i marketinške aktivnosti u svrhu jačanja razine svijesti o važnosti bavljenja sportom.

Međusektorska suradnja mora biti snažnije poticana kao prilika za turističku eksploataciju športa te baštinjenje obrazovne i kulturne dimenzije športa, a također je od iznimne važnosti i umrežavanje i povezivanje športa i poduzetnika radi ostvarivanja projektne suradnje te jačanje financijskih kapaciteta športskih udruga i klubova.

Mjere kojima će se unaprijediti kvaliteta sustava upravljanja športom:

- Mjera 2.1.: Poticanje suradnje institucija i ustanova u športu
- Mjera 2.2.: Poticanje volontiranja u športu
- Mjera 2.3.: Unaprjeđenje i jačanje administrativnih kapaciteta dionika u športu
- Mjera 2.4.: Unaprjeđenje i jačanje administrativnih kapaciteta za privlačenje EU sredstava
- Mjera 2.5.: Poticanje međusektorske suradnje
- Mjera 2.6.: Poticanje dual karijere športaša

Pokazatelj ishoda:	**Početna vrijednost:**	**Ciljna vrijednost 2027.**
Broj programa Športske zajednice Zadarske županije	23	27
OI.02.05.48 Rashodi za šport JLP(R)S po stanovniku, HRK:	279,07 (2019.)	310,00

Opći cilj 3. (NPŠ 2019. – 2026.): Unaprijediti skrb o športašima

Posebni cilj 3.: Konkurentan natjecateljski sport

Prema analizi zastupljenosti pojedinih sportova u naslovima natjecateljskog športa u Zadarskoj županiji dominantna je zastupljenost individualnih osvajača naslova, i to ponajprije u sportovima s dobro razvijenom infrastrukturom (plivanje, skokovi u vodu, atletika, judo, hrvanje, jiu jitsu i kickboxing), kojima dovoljan broj zadarskih dvorana, te športsko-rekreacijski kompleks na Višnjiku skupa s bazenom kao fokalnom točkom za vodene sportove, omogućuju kvalitetan i ciljan trenažni proces u svim vremenskim uvjetima i godišnjim dobima te konkurentnost na nacionalnoj razini. Netom navedeno ponajprije se odnosi na mlađe dobne uzraste. Razvidno je da su športovi najzastupljeniji u osvojenim naslovima manje „globalni“ te da velika većina osvajača do seniorske dobi nestaje s popisa osvajača. Razlozi za takav trend su višeznačni, počevši od zastoja u športskom razvoju uslijed slabijeg trenažnog procesa za ostvarivanje vrhunskih rezultata na toj razini, bilo zbog odabira druge karijere i prioriteta (obrazovanje), bilo zbog nedovoljnih financijskih sredstava za praćenje ritma vrhunskog športa.

Nagli prestanak bavljenja natjecateljskim sportom ukazuje na potrebu za obrazovanjem natjecateljskih športaša. Uzevši u obzir problematiku prilagodbe novom načinu života nakon završetka športske karijere javlja se potreba za snažnijim poticanjem dual karijere športaša. Osiguravanjem stručne podrške te materijalnih uvjeta za provođenje obrazovnih programa vrhunskim športašima omogućit će se pristup tercijarnom obrazovanju te kvalitetnija priprema za poslovni život nakon karijere.

Također, stipendiranje vrhunskih športaša nedovoljno je uređeno na svim razinama uprave u RH. Na regionalnoj i lokalnoj razini kroz sustav javnih potreba u športu potrebno je snažnije financijski poticati vrhunske športaše unutar zakonskih poreznih i računovodstvenih propisa.

Kvalitetan genetski potencijal i prirodna nadarenost izvrsna su osnova za razvoj vrhunskih športaša i poticanje tranzicije rekreativnog prema natjecateljskom športu te stvaranja konkurentnog natjecateljskog športa u Zadarskoj županiji. Nužno je osnažiti sustav prepoznavanja potencijala te usmjeravanja istih ka natjecateljskom športu poticanjem/sufinanciranjem iznimnih športaša kako bi se u konačnici povećao broj kategoriziranih športaša u Zadarskoj županiji.

Potrebno je pružiti financijsku pomoć individualnim športašima kako bi im se omogućili bolji uvjeti rada, fokus na jačanje vlastitih kapaciteta i sposobnosti te postavljanja platforme za bolje rezultate i vrhunska športska ostvarenja.

Mjere za postizanje konkurentnijeg natjecateljskog športa:

- Mjera 3.1.: Stipendiranje vrhunskih športaša na razini JLS-a
- Mjera 3.2.: Razvoj sustava potpore individualnim športašima

Pokazatelj ishoda:	Početna vrijednost:	Ciljna vrijednost 2027.
Broj vrhunskih i vrsnih športaša	33	70

Opći cilj 5. (NPŠ 2019. – 2026.): Unaprijediti skrb o stručnim kadrovima u športu

Posebni cilj 4.: Osnažiti stručni kadar

Kvalitetan, visoko obrazovan te ponajprije stručan trenerski kadar osnova je stvaranja kvalitetnog sustava športa. Uvjet za jačanje stručnog trenerskog kadra je cjeloživotno učenje kao nezaobilazan dio modernog društva koje se svakim danom razvija. Iz tog razloga obrazovanje trenera ne bi smjelo stagnirati nakon stjecanja minimalnih zahtjeva (prvostupnička razina obrazovanja trenera) već bi trebalo težiti kontinuiranom profesionalnom usavršavanju. Važnost profesionalnog usavršavanja trebali bi naglašavati prije svega športski savezi, a ambicije i motivacija trenera za novim znanjima i kontinuiranim usavršavanjima trebale bi biti sastavni dio njihovog rada. U konačnici, osnažen stručni kadar doprinijet će unaprjeđenju rada svakog pojedinog kluba, što će rezultirati poboljšanim rezultatima u cijelom sustavu športa.

Trenutno na području Zadarske županije više od četvrtine trenerskog kadra nema adekvatnu razinu obrazovanja i stručnu kvalifikaciju za obavljanje potrebnih poslova u radu s djecom i mladima. Bavljenje sportom utječe na zdravstvenu i funkcionalnu osobnost djeteta kao i na razvoj intelektualnih sposobnosti i kreativnosti sportaša svih dobnih skupina. Dodatno, bavljenje sportom pojačava koncentraciju te usvajanje odgovornosti i discipline, što kao rezultat ima pozitivne uspjehe u različitim aspektima života, kao što je rano stjecanje radnih navika. Uz navedeno, bitno je istaknuti da se sportom djeci od najranije dobi prenosi najvažnija poruka o trajnim vrijednostima bavljenja sportom, a to je briga o zdravlju. Upravo zbog toga adekvatno obrazovanje i stručna kvalifikacija trenera ključan su element za prijenos sportskih znanja i sposobnosti u radu s djecom i mladima kako bi od najranije dobi imali mogućnost za usvajanjem znanja o važnosti bavljenja sportskim aktivnostima.

U skladu s potrebama za stručnim kadrom potrebno je poticati obrazovanje i usavršavanje stručnog kadra snažnim financijskim potporama. U okviru navedenog potrebno je osigurati sredstva za podmirenje troškova školarina trenerima koji žele završiti programe obrazovanja odraslih za stjecanje stručnih kvalifikacija za rad u športu te za ustanove koje provode programe osposobljavanja stručnog kadra u športu. Nadalje, potrebno je administrativno urediti zapošljavanje stručnog kadra u športskim udrugama te uz pomoć financijskih potpora poticati aktivnosti povećanja broja zaposlenih stručnih kadrova u športu.

Mjere za osnaživanje stručnog kadra u športu:

- Mjera 4.1.: Razvoj sustava potpore (financijske podrške) trenerima i stručnom kadru
- Mjera 4.2.: Poticanje i sufinanciranje obrazovanja i usavršavanja stručnog kadra
- Mjera 4.3.: Definirati potrebe za stručnim kadrovima u športu
- Mjera 4.4.: Poticanje športskih udruga na zapošljavanje stručnog kadra

Pokazatelj ishoda:	**Početna vrijednost:**	**Ciljna vrijednost 2027.**
Broj trenera u klubovima	691	720
Broj trenera zaposlenih na neodređeno vrijeme (%)	41,5	45

Opći cilj 6. (NPŠ 2019. – 2026.): Unaprijediti sustav upravljanja u športu

Posebni cilj 5.: Razvoj sustava predškolskog, školskog i akademskog športa

Analizom postojećeg stanja dolazi se do zaključka kako predškolski, školski i akademski šport u Zadarskoj županiji nisu suočeni s istom problematikom te im ujedno manjka i međusobne usklađenosti u planovima i programima rada. Razvidno je kako predškolski šport trenutno nema program provođenja tjelesne aktivnosti na razini svih predškolskih ustanova u Zadarskoj županiji, čime djeca ostaju uskraćena za mogućnost aktivnog bavljenja sportskim aktivnostima koje su primjerene dobi te pozitivno utječu na razvoj djece i mladih i njihove životne uspjehe. Iznimno je važno da djeca i mladi imaju mogućnost vlastitog odabira sporta u kojem žele aktivno sudjelovati. Iz tog razloga važno je educirati djecu i mlade o mogućnostima odabira sporta koji najviše odgovara njihovim potrebama i sposobnostima te im osigurati uvjete da se bave tim sportom. Školski šport Zadarske županije bilježi odlične rezultate, no upitna je dugoročna održivost istog koji uvelike ovisi o osobnoj motivaciji i entuzijazmu pojedinaca. Utoliko je potrebno donijeti smjernice i zahtjeve koje će strateški usmjeriti školski šport. Akademski šport kao treća razina športa u sustavu obrazovanja kočnicu u svom razvoju suočava se s nemogućnošću raspolaganja športskim objektima, oslanjanjem na prenapučenu gradsku infrastrukturu, kao i s visokim cijenama najma športskih objekata.

SWOT analiza školskog i akademskog športa ukazala je na problem/slabost nedovoljnog broja djece uključenih u sustav školskog športa te nedovoljnu medijsku promociju i afirmaciju školskog i akademskog športa. Također, primjetno je i dupliciranje, odnosno uključivanje one djece i mladih u programe školskog športa koja su već uključena u sustav natjecateljskog športa.

U svrhu razvoja sustava predškolskog, školskog i akademskog športa djecu i mlade poticat će se na natjecateljski šport kroz daljnje kreiranje ligaških i drugih oblika natjecanja te stvaranje kompetitivnog duha. Također, potrebno je i razvijat će se športski programi i natjecateljski oblici športa u ustanovama predškolskog odgoja.

Nastavit će se suradnja i redovita dvosmjerna komunikacija škola i vrtića sa Županijskim školskim športskim savezom u kreiranju i osmišljavanju raznovrsnih športskih programa koja će osobito pozitivno utjecati povećanu uključenost djece i mladih u športske aktivnosti.

Kulminacija športskih programa i aktivnosti i njihova promocija odvijat će se na brojnim natjecanjima i manifestacijama na razini županije koje će promovirati i afirmirati šport među predškolskom, školskom i studentskom populacijom.

Mjere za razvoj sustava predškolskog, školskog i akademskog športa:

- Mjera 5.1.: Poticanje športa u školama, vrtićima i fakultetima
- Mjera 5.2.: Suradnja sa Županijskim školskim športskim savezom i Akademskim (sveučilišnim) športskim savezom u organizaciji športskih programa za učenike i studente
- Mjera 5.3.: Organizacija manifestacija s ciljem promocije i afirmacije športa u školskoj i studentskoj populaciji (Dani športa, Europski tjedan športa, Kretanjem do zdravlja…)

Pokazatelj ishoda:	**Početna vrijednost:**	**Ciljna vrijednost 2027.**
Broj športskih programa u predškolstvu	12	15
Broj školskih dvorana	23	25

Opći cilj 2. (NPŠ 2019. – 2026.): Unaprijediti zdravstveno usmjereno tjelesno vježbanje i povećati promocijske vrijednosti športa

Posebni cilj 6.: Unaprijediti sustav tjelesnog vježbanja građana

Prema postavljenim indikatorima razine osobne fizičke aktivnosti, o populaciji Zadarske županije može se govoriti kao o značajno aktivnijoj populaciji od ukupne populacije na nacionalnoj i EU razini. Rezultati su pokazali da ne postoje ni statistički značajne povezanosti ili razlike među populacijom s obzirom na spol, dob i mjesečna primanja. S obzirom na izostanak razlika u odnosu na takve socio-demografske karakteristike, može se govoriti o općenito fizički aktivnoj populaciji, što daje naznaku održivih i razvijenih navika i kulture fizički aktivnog stila života. U kontekstu održivosti bitno je napomenuti i prostornu dimenziju navedenih navika – fizička aktivnost građana primarno se oslanja na vlastite ili javno osigurane prostore, a značajno manje na privatne i komercijalne sadržaje. Također, jedino je značajno odstupanje od rezultata drugih razina, a koje upućuje na razvojni potencijal, slaba fizička aktivnost koju stanovnici ulažu u vremenu odlaska na posao i s posla.

Također, aktivno bavljenje športom sve je manje zastupljeno kod djece i mladih te je sport sve više prisutan samo kao pasivni oblik zabave. Kako bi se dio populacije djece i mladih aktivno uključio u športske aktivnosti i na taj način stekao navike redovnog bavljenja športom, potrebno je poticati institucionalnu zastupljenost športa u sklopu predškolskog i osnovnoškolskog obrazovanja. Na taj način se ne povećava samo doprinos športa kao čimbenika u održavanju zdravlja i kvalitete života cijele populacije nego i kapacitet razvoja samog natjecateljskog i profesionalnog športa. S druge strane, pretežno starija populacija ukazuje na važnost planiranja športa kao oblika fizičke rekreacije i kao čimbenika u održavanju zdrave i socijalno uključene starije populacije. Dometi institucionalne podrške športu (Županija, Športska zajednica i športski klubovi) u ovom segmentu moraju biti usmjereni na

poticanje volonterskog rada i poticanje rada manjih lokalnih udruga koje imaju potencijal okupljanja starije populacije sa svrhom rekreacije i zdravog života.

Poticanje osmišljavanja te razvoj i u konačnici provedba športsko-rekreativnih programa poboljšat će zdravlje pojedinaca i lokalne zajednice u cjelini. Kontinuiranim ulaganjem i sufinanciranjem izgradnje javne športske infrastrukture povećat će se broj kvalitetnih i modernih opremljenih športskih sadržaja, broj plaža s rekreativnim sadržajima te broj terena sa športskim sadržajima, što će uzrokovati porast broja građana uključenih u svakodnevne športske aktivnosti.

Također, provedbom edukativnih kampanja, programa i promocijskih aktivnosti u suradnji s tijelima javne uprave, jedinicama lokalne samouprave, športskim udrugama i klubovima promovirat će se programi i projekti za bavljenje tjelesnom aktivnošću koji se odnose na uklapanje u svakodnevni život, npr. u školi, na poslu, aktivan način transporta do škole ili radnog mjesta i drugo, čemu može doprinijeti stvaranje uvjeta za besplatno korištenje športskih objekata određenim dobnim skupinama građana (djece i mladi).

Mjere kojima će se unaprijediti sustav tjelesnog vježbanja građana:

- Mjera 6.1.: Poticanje osmišljavanja i provedbe športsko-rekreativnih programa
- Mjera 6.2.: Razvoj i provedba posebno osmišljenih športsko-rekreativnih programa za različite dobne skupine
- Mjera 6.3.: Razvoj športsko-rekreativnih programa za osobe s invaliditetom
- Mjera 6.4.: Podizanje svijesti o zdravstvenom značaju tjelesne aktivnosti kroz promotivne akcije
- Mjera 6.5.: Izrada analize stanja o pokrivenosti javnih površina (uključujući i plaže) rekreativnim sadržajima prema JLS
- Mjera 6.6.: Poticanje sustava rekreacije na otocima i u zaleđu

Pokazatelj ishoda:	**Početna vrijednost:**	**Ciljna vrijednost 2027.**
Broj održanih manifestacija i projekata u športu	120	129
Broj športskih udruga na području Zadarske županije	451	460

8. FINANCIJSKI PLAN

Financijski plan razvoja športa za razdoblje do 2027. godine prikazan je u Tablici 8.1. Osim iz proračuna Zadarske županije, razvoj športa financirati će se i putem EU fondova.

Tablica 8.1. Financijski plan razvoja športa za razdoblje do 2027. godine

CILJ	EU FONDOVI	PRORAČUN ŽUPANIJE	UKUPNO
Posebni cilj 1. Unaprijeđena infrastruktura	48.604.626,05	8.577.286,95	57.181.913,00
Posebni cilj 2. Kvalitetan sustav upravljanja športom	26.392.500,00	4.657.500,00	31.050.000,00
Posebni cilj 3. Konkurentan natjecateljski sport	2.948.302,35	520.288,65	3.468.591,00
Posebni cilj 4. Osnažen stručni kadar	0,00	17.285.000,00	17.285.000,00
Posebni cilj 5. Razvoj sustava predškolskog, školskog i akademskog športa	0,00	600.000,00	600.000,00
Posebni cilj 6. Unaprijediti sustav tjelesnog vježbanja građana	52.025.500,00	9.180.970,65	61.206.471,00
UKUPNO	**129.970.928,40**	**40.821.046,00**	**170.791.975,00**

Izvor: Proračun Zadarske županije za 2021. godinu i projekcija za 2022. i 2023., ZADRA NOVA

Iz financijskoj je plana vidljivo da će se iz proračuna Zadarske županije izdvojiti gotovo 50.000.000,00 kuna u sedmogodišnjem razdoblju za potrebe razvoja športa. Navedeni iznos namijenjeni su financiranju programa, odnosno aktivnosti Športske zajednice Zadarske županije te javnih potreba u športu i programu Vratimo šport u škole.

Sredstva za rad Športske zajednice Zadarske županije i programa javnih potreba u športu osiguravaju se u Županijskom proračunu, a sredstva za unaprjeđenje športa mogu se još osiguravati u proračunu jedinice lokalne samouprave, sredstvima donacija, pomoći, potporama iz Ministarstva znanosti i obrazovanja, Državnog ureda za šport te vlastitim sredstvima ŠZZŽ.

Temeljem Programa javnih potreba u športu Zadarske županije 2021. godinu („Službeni glasnik Zadarske županije“, 30/2020) i Odluke o rasporedu sredstava proračuna Zadarske županije za potrebe športa u 2021. godini („Službeni glasnik Zadarske županije“, 12/2021) programi su realizirani sukladno planiranoj dinamici.

U nadolazećem sedmogodišnjem razdoblju planirana su ulaganja u športsku infrastrukturu (izgradnja, rekonstrukcija i uređenje športskih dvorana, igrališta, športsko-rekreacijskih centara) sredstvima iz EU fondova.

9. OKVIR ZA PRAĆENJE

Program razvoja športa Zadarske županije usklađen je s Planom razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. Plan razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. temeljni je srednjoročni akt strateškog planiranja od značaja za Zadarsku županiju kojim se definiraju posebni ciljevi za provedbu strateških ciljeva iz Nacionalne razvoje strategije Republike Hrvatske do 2030. Planom razvoja Zadarske županije utvrđuje se srednjoročna vizija, prioriteti i ciljevi razvoja Zadarske županije te drugi obvezujući elementi sadržaja srednjoročnih akata strateškog planiranja na područnoj (regionalnoj) razini propisani Zakonom o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/17). Praćenje *Programa razvoja športa Zadarske županije za razdoblje do 2027.* provodit će se kontinuirano jednom godišnje.

POPIS KRATICA

ASZŽ	Atletski savez Zadarske županije
AŠK	Atletski športski klub
BSZŽ	Boćarski savez Zadarske županije
čl.	članak
DV	dječji vrtić
d. o. o.	društvo s ograničenom odgovornošću
EU	Europska unija
EUR	euro
ha	hektar
HNK	Hrvatski nogometni klub
HOO	Hrvatski olimpijski odbor
HRK	hrvatska kuna
HŠSS	Hrvatski školski športski savez
JLS	jedinica lokalne samouprave
JLP(R)S	jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave
JPUŠ	javne potrebe u športu
JSZŽ	Jedriličarski savez Zadarske županije
KBK	KickBoxing klub
km	kilometar
KSZŽ	Karate savez Zadarske županije
KSZŽ	Košarkaški savez Zadarske županije
KSZŽ	Kuglački savez Zadarske županije
M	muškarci
m	metar
m^2	kvadratni metar
MINTS	Ministarstvo turizma i sporta
MMPI	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture
MZO	Ministarstvo znanosti i obrazovanja
NN	Narodne novine
NSZŽ	Nogometni savez Zadarske županije
NPŠ	Nacionalni program športa
OSZŽ	Odbojkaški savez Zadarske županije
OŠ	osnovna škola
POŠ	privatna osnovna škola
PSZŽ	Pikado savez Zadarske županije
RH	Republika Hrvatska
RSZŽ	Ronilački savez Zadarske županije
RSZŽ	Rukometni savez Zadarske županije
SASUNIZD	Sportski akademski savez Sveučilišta u Zadru
SŠRZŽ	Savez športske rekreacije Zadarske županije
SDUŠ	Središnji državni ured za šport
sl.	slično
SWOT	*Strenghts, Weknesses, Opportunities, Threats*
ŠC	športski centar
ŠRC	športsko-rekreacijski centar
ŠSD	školska sportska društva
ŠSGZŽ	Športski savez gluhih Zadarske županije
ŠSOIZŽ	Športski savez osoba sa invaliditetom Zadarske županije
ŠSZŽ	Šahovski savez Zadarske županije
Sv.	Sveti

ŠZZŽ	Športska zajednica Zadarske županije
TZK	tjelesna i zdravstvena kultura
UNESCO	*United Nations Educational, Scientific and Cultural Organisation*
ZADRA NOVA	Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA
ZZJZZ	Zavod za javno zdravstvo Zadar
ZOS	Zakon o sportu
ZU	Zakon o udrugama
Ž	žene
ŽSŠŠZŽ	Županijski savez školskog športa Zadarske županije

POPIS SLIKA

Slika 3.1.	Raspodjela registriranih udruga u športskoj djelatnosti prema JLS Zadarske županije	17
Slika 3.2.	Udio udruga koje su registrirane za športsku djelatnost u odnosu na ostale udruge	17
Slika 3.3.	Struktura prihoda Športske zajednice Zadarske županije u 2018. godini	22
Slika 3.4.	Prikaz prihoda ŠZZŽ u razdoblju 2008. – 2018. godine	28
Slika 3.5.	Dobna distribucija osvojenih naslova prvaka u razdoblju 2014. – 2018. godine	28
Slika 3.6.	Spolna distribucija osvojenih naslova prvaka u razdolju 2014. – 2018. godine	29
Slika 3.7.	Slaganje ispitanika s tvrdnjom „Školski bi programi trebali uključivati više športskog sadržaja“	35
Slika 3.8.	Razina obrazovanja zaposlenih trenera u Gradu Zagrebu, Gradu Dubrovniku i Zadarskoj županiji 2019. godine	41
Slika 3.9.	Spolni omjer trenera u Zadarskoj županiji 2019. godine	42
Slika 3.10.	Zadovoljstvo trenera objektima i prostorima u kojima obavljaju trenažni proces	42
Slika 3.11.	Broj sati mjesečno koji treneri troše na obavljanje administrativnih poslova	42
Slika 3.12.	Korištenje godišnjeg odmora kod zaposlenih trenera	43
Slika 3.13.	Slaganje ispitanika s tvrdnjom iz upitnika „Moje mjesto stanovanja pruža mi dosta prilika za športske aktivnosti“	44
Slika 3.14.	Učestalost posjećivanja športskih manifestacija	52
Slika 3.15.	Članstvo u organizacijama koje se bave športskim ili rekreativnim djelatnostima	53
Slika 3.16.	Volonterske aktivnosti stanovnika	53
Slika 3.17.	Učestalost bavljenja športom i vježbanjem	54
Slika 3.18.	Usporedba učestalosti bavljenja športom i vježbanjem u RH i EU	55
Slika 3.19.	Prosječna mjesečna izdvajanja sredstava građana za šport i rekreaciju	56
Slika 3.20.	Zastupljenost individualnih motiva za bavljenje športom i rekreacijom	57
Slika 3.21.	Najčešći oblici fizičke aktivnosti	57
Slika 3.22.	Najčešće korištena mjesta i prostori za fizičku aktivnost	58
Slika 3.23.	Dnevno provedeno vrijeme šetajući	59
Slika 3.24.	Dnevno provedeno vrijeme sjedeći	59
Slika 3.25.	Učestalost bavljenja športom i rekreacijom kod djece	60
Slika 3.26.	Najučestaliji zdravstveni pregledi ispitanika u posljednjih godinu dana	61

POPIS TABLICA

Tablica 3.1.	Kretanje stanovništva u Republici Hrvatskoj i Zadarskoj županiji 2015. – 2019. godine prema procjeni stanovništva Državnog zavoda za statistiku	11
Tablica 3.2.	Kretanje broja upisanih učenika u škole kojima je Zadarska županija osnivač, 2015. – 2020. godine	12
Tablica 3.3.	Kretanje broja upisanih učenika u škole kojima je Grad Zadar osnivač, 2015. – 2020. godine	12
Tablica 3.4.	Usporedba vitalnog indeksa Zadarske županije i ukupnog nacionalnog vitalnog indeksa 2015. – 2019. godine	12
Tablica 3.5.	Stanovništvo prema dobnim skupinama u Zadarskoj županiji	12
Tablica 3.6.	Stanovništvo starije od 65 godina u Zadarskoj županiji	13
Tablica 3.7.	Struktura udruga s registriranom djelatnošću u športu po županijama u Republici Hrvatskoj	15
Tablica 3.8.	Športski savezi u Zadarskoj županiji	16
Tablica 3.9.	Športske zajednice po jedinicama lokalne samouprave u Zadarskoj županiji	16
Tablica 3.10.	Odnos financiranja športa i rekreacije iz županijskih proračuna 2012. – 2017. godine	19
Tablica 3.11.	Odnos županijskih izdvajanja za JPUŠ i proračuna u županijama Jadranske Hrvatske	20
Tablica 3.12.	Struktura županijskih proračunskih izvršenja za potrebe u športu 2014. – 2018. godine	20
Tablica 3.13.	Struktura raspodjele sredstava po programima u športu SZŽŽ za 2018. godinu	23
Tablica 3.14.	Struktura rashoda ŠZZŽ u 2018. godini	24
Tablica 3.15.	Struktura planskih proračunskih izdvajanja za JPUŠ u 2020. godini	24
Tablica 3.16.	Tijek ukupno odobrenih sredstava za prijavitelje na području RH u sklopu Erasmus +: Šport programa	26
Tablica 3.17.	Struktura osvojenih naslova prvaka po disciplini u 2014. – 2018. godine	27
Tablica 3.18.	Rezultati školskih športskih ekipa Zadarske županije na Državnim prvenstvima 2016. – 2019. godine	31
Tablica 3.19.	Osnovne skupine stručnih kadrova u športu	36
Tablica 3.20.	Broj trenera u klubovima – struktura po športu i broj športaša po treneru 2019. godine	36
Tablica 3.21.	Kolegiji Centra za tjelovježbu i studentski šport Sveučilišta u Zadru 2020. godine	38
Tablica 3.22.	Upisani polaznici izvanrednog Stručnog studija za izobrazbu trenera za pristupnike s područja Zadarske županije	39
Tablica 3.23.	Razina obrazovanja zaposlenih trenera u Zadarskoj županiji 2019. godine	40
Tablica 3.24.	Angažiranost trenera u Zadarskoj županiji prema vrsti ugovora 2019. godine	41
Tablica 3.25.	Športska infrastruktura u Zadarskoj županiji 2020. godine po jedinicama lokalne samouprave	44
Tablica 3.26.	Struktura planiranih troškova (HRK) za održavanje, obnovu i izgradnju športskih objekata po jedinicama lokalne samouprave	46
Tablica 3.27.	Planovi obnove i izgradnje športskih objekata u jedinicama lokalne samouprave Zadarske županije	47
Tablica 3.28.	Normativi školskih športskih dvorana	48
Tablica 3.29.	Tipovi i vrste školskih vanjskih igrališta prema broju odjela škole	48
Tablica 3.30.	Dvorane i vanjska igrališta osnovnih i srednjih škola 2020. godine	49
Tablica 3.31.	Učestalost bavljenja športom i vježbanjem prema dobnim skupinama	55
Tablica 3.32.	Učestalost vježbanja i bavljenja športom prema razini mjesečnih primanja	56

Tablica 3.33.	Poteškoće s kojima se djeca susreću u bavljenju športom i rekreacijom	61
Tablica 3.34.	Povezanost učestalosti osobne fizičke aktivnosti i učestalosti zdravstvenih pregleda	62
Tablica 3.35.	Povezanost učestalosti osobne fizičke aktivnosti i mjere u kojoj ispitanici paze na zdravu prehranu	62
Tablica 5.1.	Opći ciljevi Nacionalnog programa športa 2019. – 2026. godine	70
Tablica 8.1.	Financijski plan razvoja športa za razdoblje 2021. – 2027. godine	79

POPIS IZVORA

UPRAVNA TIJELA/INSTITUCIJE:

1. Državni zavod za statistiku
2. Hrvatski školski sportski savez (HŠSS)
3. Jedinice lokalne samouprave Zadarske županije
4. Ministarstvo financija
5. Ministarstvo pravosuđa i uprave
6. Ministarstvo turizma i sporta
7. Ministarstvo unutarnjih poslova
8. Ministarstvo znanosti i obrazovanja
9. Središnji državni ured za šport
10. Sveučilište u Zadru
11. Športska zajednica Zadarske županije
12. Zadarska županija
13. Županijski savez školskog športa Zadarske županije

KNJIGE:

14. Čustonja, Z., Jukić, I., Milanović, D. (2011). *Treneri i stručni poslovi u hrvatskome športu: projektna studija*, Sveučilište u Zagrebu, Kineziološki fakultet, Zagreb, str. 18

PUBLIKACIJE I DOKUMENTI:

15. *Akcijski plan „Pierre de Coubertin“*, Komisija europskih zajednica, od 11. 7. 2007., dostupno na: https://www.szgz.hr/wp-content/uploads/2016/11/akcijski_plan_pierre_de_coubertin.pdf (31.12.2020.)
16. *Bijela knjiga o športu Europske unije*, Europska komisija, od 11. 7. 2007, dostupno na: https://www.szgz.hr/wp-content/uploads/2016/11/bijela_knjiga_o_sportu.pdf (31.12.2020.)
17. *Istraživanje potreba građana Zadarske županije u športu*, obrada rezultata anketnih podataka, Športska zajednica Zadarske županije i ZADRA NOVA, Zadar, 2019.
18. *Istraživanje stanja rada i zadovoljstva kod trenera u Zadarskoj županiji*, Športska zajednica Zadarske županije i ZADRA NOVA, Zadar, 2019.
19. *Međunarodna povelja o tjelesnom odgoju i sportu*, UNESCO, od 17. 11. 2015., dostupno na: http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13150&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html (31.12.2020.)
20. *Odluka o utvrđivanju normativa prostora i opreme građevina škola, građevina školskih sportskih dvorana i školskih vanjskih igrališta*, Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta, od 18. 04. 2013.
21. *Olimpijska povelja*, Međunarodni olimpijski odbor, od 2. 08. 2016., dostupno na: http://hms.hr/wp content/uploads/2015/02/1.-Olimpijska_povelja_2015-1.pdf (31.12.2020.)
22. *Plan rada Europske unije u području športa 2017. – 2020.*, Europsko vijeće, od 15. 6. 2017., dostupno na: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HR/TXT/?uri=CELEX%3A42017Y0615%2801%29 (31. 12. 2020.)

23. *Pravilnik o dodjeli športskih stipendija vrhunskim športašima Zadarske županije*, Športska zajednica Zadarske županije, 2011., dostupno na: http://www.szzz.hr/images/dokumenti/pravilnici/szzz/pravilnik-o-dodjeli-stipendija-sportasima-zadarske-zupanije.pdf (31. 12. 2020.)
24. *Pravilnik o kategorizaciji športaša,* Hrvatski olimpijski odbor, od 28. 02. 2018., dostupno na: https://www.hoo.hr/images/dokumenti/kategorizacija-sportasa/2018/pravilnik-o-kategorizaciji-sportasa-veljaca-2018-procisceni-tekst.pdf (31. 12. 2020.)
25. *Pravilnik o načelima i osnovnim elementima sustava športskih natjecanja u Republici Hrvatskoj te uvjetima sudjelovanja hrvatskih športaša i športskih klubova na međunarodnim športskim natjecanjima,* Hrvatski olimpijski odbor*,* 2015., dostupno na: https://www.hoo.hr/images/dokumenti/sport-olimpizam-hr/Pravilnik_sustav_natjecanja_procisceni_tekst-2015.pdf (31. 12. 2020.)
26. *Pravilnik o prijamu, pravima i obvezama novih članica Športske zajednice Zadarske županije*, Športska zajednica Zadarske županije, od 15. 12. 2011., dostupno na: http://www.szzz.hr/images/dokumenti/pravilnici/szzz/pravilnik-o-prijamu-u-clanstvo-sportske-zajednice-zadarske-zupanije.pdf (31. 12. 2020.)
27. *Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2019*., Državni zavod za statistiku, dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/07-01-01_01_2020.htm (31. 12. 2020.)
28. *Procjene stanovništva Republike Hrvatske u 2019.,* Državni zavod za statistiku, dostupno na: https://www.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2020/07-01-03_01_2020.htm (31. 12. 2020.)
29. *Programsko i financijsko izvješće športske zajednice Zadarske županije za 2016. godinu*, Športska zajednica Zadarske Županije, od 28.02.2017., dostupno na: https://www.zadarska-zupanija.hr/kolegij2017/57/7.1.pdf (31. 12. 2020.)
30. *Statut Športske zajednice Zadarske županije*, Športska zajednica Zadarske županije, od 28. 04. 2015., dostupno na: https://www.zadarska-zupanija.hr/kolegij2017/57/7.1.pdf (31. 12. 2020.)
31. *Ugovor iz Lisabona,* Europsko vijeće, od 1.12.2009., dostupno na: http://www.europarl.europa.eu/factsheets/hr/sheet/5/ugovor-iz-lisabona (31. 12. 2020.)

ZAKONI I PRAVILNICI:

32. Državni pedagoški standard, NN 63/2008, 90/2010, od 16. 05. 2008.
33. Pravilnik o načinu osnivanju, zadaćama, djelokrugu i načinu rada školskih športskih saveza NN 136/06, od 3. 03. 2014.
34. Pravilnik o registru športskih djelatnosti NN 112/06, od 16. 10. 2006.
35. Zakon o financijskom poslovanju i računovodstvu neprofitnih organizacija, NN 121/2014, od 15. 10. 2014.
36. Zakon o sportu, NN 71/06, 150/08, 124/10, 124/11, 86/12, 94/13, 85/15, 19/16, 98/19, 47/20, 77/20, od 18. 04. 2020.

STRATEŠKI AKTI:

37. Nacionalni program športa 2019. – 2026., NN 69/2019, od 12.7.2019., dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_07_69_1394.html (31. 12. 2020.)
38. Strategija razvoja Grada Zadra, 2013.-2020., Grad Zadar, Zadar, 2013., dostupno na: https://www.grad-zadar.hr/repos/doc/Strategija%20razvoja%20grada%20Zadra.pdf (31. 12. 2020.)
39. Županijska razvojna strategija Zadarske županije do 2020., Zadarska županija, Zadar, 2017., dostupno na: https://www.zadra.hr/hr/izra%C4%91eni-strate%C5%A1ki-dokumenti/2627-%C5%BEupanijska-razvojna-strategija-zadarske-%C5%BEupanije-do-2020 (31. 12. 2020.)

MREŽNI IZVORI:

40. *13. sjednica Kolegija župana*, Zadarska županija, dostupno na: https://www.zadarska-zupanija.hr/ured-zupana/item/1541-odr%C5%BEana-13-sjednica-kolegija-%C5%BEupana (3. 12. 2018.)
41. *Erasmus + 2014. – 2020.: Sport*, Ministarstvo turizma i sporta, dostupno na: https://sdus.gov.hr/istaknute-teme/medjunarodna-suradnja/eu-fondovi-i-programi/erasmus-sport/999 (31. 12. 2020.)

42. *Javni poziv za predlaganje programa javnih potreba u kulturi, prosvjeti, športu i tehničkoj kulturi Zadarske županije*, Zadarska Županija, dostupno na: https://www.zadarska-zupanija.hr/obavijesti/item/1897-javni-poziv-za-predlaganje-programa-javnih-potreba-u-kulturi,-prosvjeti,-%C5%A1portu-i-tehni%C4%8Dkoj-kulturi-zadarske-%C5%BEupanije-za-2020-godinu (23. 1. 2020.)
43. *Županijski savez školskog športa Zadarske županije*, dostupno na: https://www.skolski-sport-zz.com/ (31. 12. 2020.)

Popis sudionika u izradi Programa razvoja športa Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine

IZRAĐIVAČ

Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA

KOORDINATOR IZRADE PROGRAMA RAZVOJA ŠPORTA ZADARSKE ŽUPANIJE ZA RAZDOBLJE DO 2027. GODINE

Marina Dujmović Vuković, ravnateljica Agencije za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA

TIM ZA IZRADU PROGRAMA RAZVOJA ŠPORTA ZADARSKE ŽUPANIJE ZA RAZDOBLJE DO 2027. GODINE:

Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA

1. Martina Matešić, voditeljica Odjela za strateško planiranje i upravljanje razvojem
2. Lucija Katalinić, savjetnica na ugovorenom projektu
3. Jelena Zelanto, viša savjetnica na ugovorenom projektu
4. Ana Škunca, voditeljica Odsjeka za razvoj otoka
5. Josip Mišulić, viši stručni suradnik za strateško planiranje i koordinaciju razvoja Zadarske županije
6. Šenol Selimović, savjetnik za strateško planiranje i koordinaciju razvoja Zadarske županije
7. Pavao Parunov, viši stručni suradnik za strateško planiranje i koordinaciju razvoja Zadarske županije

TIM ZA IZRADU ANALITIČKIH PODLOGA PROGRAMA RAZVOJA ŠPORTA ZADARSKE ŽUPANIJE ZA RAZDOBLJE DO 2027. GODINE

Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA

1. Martina Matešić, voditeljica Odjela za strateško planiranje i upravljanje razvojem
2. Jelena Zelanto, viša savjetnica na ugovorenom projektu
3. Lucija Katalinić, savjetnica na ugovorenom projektu
4. Ana Škunca, voditeljica Odsjeka za razvoj otoka
5. Šenol Selimović, savjetnik za strateško planiranje i koordinaciju razvoja Zadarske županije
6. Josip Mišulić, viši stručni suradnik za strateško planiranje i koordinaciju razvoja Zadarske županije
7. Boris Zubčić, savjetnik na ugovorenom projektu
8. Marija Podrug Kasalo, savjetnica na ugovorenom projektu
9. Matka Pleslić, savjetnica na pripremi projekata
10. Paulo Sarić, savjetnik na ugovorenom projektu
11. Pavao Parunov, viši stručni suradnik za strateško planiranje i koordinaciju razvoja Zadarske županije
12. Zvonimir Žuža, savjetnik na ugovorenom projektu
13. Matea Karaban, viša stručna suradnica na pripremi projekata
14. Petra Mišković Korparić, savjetnica na pripremi projekata
15. Alda Sovitti Borčilo, savjetnica na ugovorenom projektu
16. Marina Milovac, savjetnica na ugovorenom projektu

SURADNICI ZA IZRADU ANALITIČKIH PODLOGA

doc. dr. sc. Zrinko Čustonja, Razvoj i inovacije u sportu d. o. o.
doc. dr. sc. Dario Škegro, Razvoj i inovacije u sportu d. o. o.

SUDIONICI RADIONICA ORGANIZIRANIH U SKLOPU IZRADE PROGRAMA RAZVOJA ŠPORTA ZADARSKE ŽUPANIJE ZA RAZDOBLJE DO 2027. GODINE:

Sudionici prve radionice organizirane u sklopu izrade Programa razvoja športa Zadarske županije za razdoblje do 2027.

1. Lucija Katalinić, ZADRA NOVA
2. Zvonimir Žuža, ZADRA NOVA
3. Željko Birkić, Športska zajednica Zadarske županije
4. Pavao Bačkov, Osnovna škola Biograd
5. Magdalena Dilber, Upravni odjel za obrazovanje, kulturu i šport, Zadarska županija
6. Slavica Miočić, Osnovna škola Nikola Tesla, Gračac
7. Ana Milovac, Osnovna škola Petar Zoranić, Jasenice
8. Jurica Šango, Udruga kondicijskih trenera
9. Branimir Peričić, Osnovna škola Sukošan
10. Ivan Gobin, Triatlon klub Zadar
11. Mirka Sikirić, Osnovna škola Stjepan Radić, Bibinje
12. Petra Sipina, Turistička zajednica Grada Nina
13. Josip Miočić, Športska zajednica Grada Zadra
14. Stipe Bjeliš, Osnovna škola Galovac
15. Arundeep Singh, Badminton klub Zadar
16. Branka Maroja, Osnovna škola Novigrad
17. Kata Ivković, Osnovna škola Polača
18. Ante Zanki, Judo klub Zadar
19. Frane Kardum, Županijski savez školskog športa Zadarske županije
20. Ivan Zubčić, Privatna osnovna škola Nova, Zadar
21. Vesna Drmić, Osnovna škola Juraj Baraković, Ražanac
22. Anamarija Bilan, Softball Donat
23. Josip Lučić, Osnovna škola Galovac
24. Jadranka Marasović, Osnovna škola Starigrad
25. Frano Glavan, Karate klub Zadar
26. Tomislav Torić, Kickboxing klub Sveti Zoilo Zadar
27. Mile Marić, Grad Benkovac
28. Boris Erceg, Gradsko Vijeće Benkovac
29. Josipa Nekić, Plivački klub Zadar
30. Željko Sabalić, Boćarski klub Brodarica
31. Luka Peranić, Upravni odjel za kulturu i šport, Grad Zadar
32. Ante Župan, Ured župana, Zadarska županija
33. Tomislav Dešpoja, Športsko društvo Novi Bokanjac
34. Dina Bušić, Upravni odjel za kulturu i šport, Grad Zadar
35. Margita Gurdulić, Privatna Gimnazija Nova, Zadar
36. Iva Bencun, Zadar Outdoor Festival
37. Ivana Končar Mašina, Zadar Outdoor Festival
38. Željko Sabalić, Boćarski klub Brodarica

39. Željka Zubović, Osnovna škola Juraj Dalmatinac, Pag
40. Fani Žunić-Pedišić, Dom Zdravlja Zadarske županije
41. Viktor Bogut, Fitness Zadarsko Ludilo
42. Toni Matešić, Ženski košarkaški klub Zadar
43. Ante Kolanović, Sportsko ribolovno društvo Harpun Zadar
44. Daria Sinovčić, Športska zajednica Grada Zadra
45. Boris Zubčić, Planinarski klub sv. Bernard
46. Snježana Jurinić, Športska zajednica Grada Zadra
47. Paulo Sarić, ZADRA NOVA
48. Jadranka Duvančić, Županijski savez školskog športa Zadarske županije
49. Radojka Antić, Sportska rekreacija Hula Hop
50. Zrinko Čustonja, Razvoj i inovacije u sportu d.o.o.
51. Marija Podrug Kasalo, ZADRA NOVA
52. Pavao Parunov, ZADRA NOVA
53. Boris Zubčić, ZADRA NOVA

Sudionici druge radionice organizirane u sklopu izrade Programa razvoja športa Zadarske županije za razdoblje do 2027.

1. Zrinko Čustonja, Razvoj i inovacije u sportu d. o. o.
2. Dario Škegro, Razvoj i inovacije u sportu d. o. o.
3. Pavao Parunov, ZADRA NOVA
1. Jelena Zelanto, ZADRA NOVA
2. Martina Matešić, ZADRA NOVA
3. Lucija Katalinić, ZADRA NOVA
4. Marija Podrug Kasalo, ZADRA NOVA
5. Ivan Šimunić, Upravni odjel za obrazovanje, kulturu i šport, Zadarska županija
6. Željko Birkić, Športska zajednica Zadarske županije
7. Jurica Šango, Udruga kondicijskih trenera
8. Toni Matešić, Ženski košarkaški klub Zadar
9. Saša Grdović, Športski savez osoba s invaliditetom
10. Snježana Jurinić, Športski savez Grada Zadra
11. Josip Miočić, Športski savez Grada Zadra
12. Jurica Dilber, Javna ustanova Zadarski sport
13. Frane Kardum, Županijski školski športski savez

Sudionici treće radionice organizirane u sklopu izrade Programa razvoja športa Zadarske županije za razdoblje do 2027.

1. Dario Škegro, Razvoj i inovacije u sportu d.o.o.
2. Lucija Katalinić, ZADRA NOVA
3. Jelena Zelanto, ZADRA NOVA
4. Martina Matešić, ZADRA NOVA
5. Josip Mišulić, ZADRA NOVA

6. Ana Škunca, ZADRA NOVA
7. Ivan Šimunić, Upravni odjel za obrazovanje, kulturu i šport, Zadarska županija
8. Jadranka Duvančić, Županijski savez školskog športa Zadarske županije
9. Branimir Peričić, Županijski savez školskog športa Zadarske županije
10. Snježana Jurinić, Športski savez Grada Zadra
11. Daria Sinovčić, Športska zajednica Grada Zadra
12. Josip Miočić, Športska zajednica Grada Zadra
14. Željko Birkić, Športska zajednica Zadarske županije
13. Tonči Jerak, Sveučilište u Zadru
14. Jurica Dilber, Javna ustanova Zadarski sport
15. Zdenko Kvartuč, Sportska zajednica Grada Biograda na Moru

REPUBLIKA HRVATSKA

ZADARSKA ŽUPANIJA

ŽUPAN

KLASA: 630-01/18-1/06

URBROJ: 2198-01-22-9

Zadar, 21. srpnja 2022. godine

Sukladno članku 42. stavka 1. Zakona o lokalnoj i područnoj (regionalnoj) samoupravi („Narodne novine“ broj 33/01, 60/01, 129/05, 109/07, 125/08, 36/09, 150/11, 144/12, 19/13, 137/15, 123/17 , 98/19 i 144/20), a na temelju članka 28. Statuta Zadarske županije („Službeni glasnik Zadarske županije“ broj: 15/09, 7/10, 11/10, 4/12, 2/13, 14/13, 3/18, 5/20 i 5/21), župan Zadarske županije dana 21. srpnja 2022. godine donosi

ODLUKU

o donošenju Programa razvoja tehničke kulture Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine

I.

Donosi se Program razvoja tehničke kulture Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine (u daljnjem tekstu: Program razvoja tehničke kulture).

II.

Program razvoja tehničke kulture sastavni je dio ove Odluke i nalazi se u prilogu.

III.

Zadužuje se Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA za praćenje provedbe Programa razvoja tehničke kulture.

IV.

Ova Odluka stupa na snagu osmog dana od dana objave u „Službenom glasniku Zadarske županije“ i na službenim mrežnim stranicama Zadarske županije.

ŽUPAN

Božidar Longin, dipl. ing., v.r.

Program razvoja tehničke kulture Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine

PROGRAM RAZVOJA TEHNIČKE KULTURE ZADARSKE ŽUPANIJE ZA RAZDOBLJE DO 2027. GODINE

Zadar, srpanj 2022. godine

IMPRESSUM

Izdavač

Zadarska županija
Božidar Longin, dipl. ing.

Izrađivač

Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA
Marina Dujmović Vuković, mag. iur.

Suradnici

Zajednica tehničke kulture Zadarske županije
Željko Vidović, mag. educ. phys. et techn.

NOVAMINA centar inovativnih tehnologija, d. o. o.
doc. dr. sc. Ernest Vlačić

Lektura i korektura
TRIGONUM&ORBIS d. o. o.

Priprema za tisak
Studio Raster

Izrazi koji se koriste u ovom dokumentu, a imaju rodno značenje, koriste se neutralno i odnose se jednako na muški i ženski spol.

Angažman Agencije za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA na izradi Programa razvoja tehničke kulture Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine omogućava projekt ZADRA NOVA ZA VAS, financiran iz Operativnog programa Konkurentnost i kohezija 2014. – 2020., Europskog fonda za regionalni razvoj.

Sadržaj

1. Uvod ... 1

1.1. Općenito o Programu razvoja tehničke kulture Zadarske županije ... 2

1.2. Zakonodavni i institucionalni okvir ... 3

1.3. Dionici tehničke kulture u Zadarskoj županiji ... 5

1.4. Proces izrade i struktura Programa razvoja tehničke kulture Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine ... 8

2. Vizija razvoja tehničke kulture Zadarske županije ... 10

3. Opis razvojnih potreba i potencijala u tehničkoj kulturi Zadarske županije ... 10

3.1. Globalni razvojni trendovi (s osvrtom na EU i Hrvatsku) ... 10

3.2. Razvojni izazovi i potencijali Zadarske županije u tehničkoj kulturi ... 10

3.2.1. Gospodarstvo i razvoj poduzetništva ... 10

3.2.2. Odgoj i obrazovanje ... 14

3.2.3. Organizacije civilnog sektora u tehničkoj kulturi ... 25

3.2.4. Jedinice lokalne samouprave Zadarske županije u tehničkoj kulturi ... 33

4. Usklađenost s Nacionalnom razvojnom strategijom ... 40

5. Opis prioriteta javne politike ... 40

5.1. Konkurentnost i inovativnost gospodarstva i društva ... 41

5.2. Obrazovani i zaposleni ljudi ... 41

6. Popis posebnih ciljeva i ključnih pokazatelja ishoda ... 43

7. Financijski plan ... 50

8. Okvir za praćenje ... 54

9. Literatura ... 55

10. Prilozi ... 56

Popis sudionika u izradi Programa razvoja tehničke kulture Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine ... 68

Predgovor

Ulaganje u razvoj tehničke kulture, kako na državnoj tako i na lokalnim razinama, danas predstavlja jedan od ključnih čimbenika sveukupnog društvenog razvoja. Europska unija još je 2004. godine donijela Bonsku deklaraciju u kojoj se među „pet novih umijeća“ koje treba razvijati kod svake mlade osobe, navodi i tehnička kultura. Svjesni značenja tehničke kulture u sveukupnom razvitku naše zajednice te potrebe da se tome dinamičnom području znanja i vještina posvetimo odgovornije i učinkovitije, prionuli smo izradi Programa razvoja tehničke kulture Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine.

Program razvoja tehničke kulture u Zadarskoj županiji za razdoblje do 2027. godine temeljna je podloga koja se koristi za izradu projekata koji se prijavljuju za bespovratna sredstva u nadolazećoj financijskoj perspektivi, a promiču razvoj STEM-a (znanost, tehnologija, inženjerstvo, matematika) i tehničke kulture u Zadarskoj županiji. Program razvoja tehničke kulture u Zadarskoj županiji za razdoblje do 2027. godine usklađen je s Planom razvoja Zadarske županije 2021. – 2027., krovnim strateškim dokumentom na regionalnoj razini kojim se predlažu željeni smjerovi u kojima će se dalje razvijati Zadarska županija.

Program razvoja tehničke kulture u Zadarskoj županiji za razdoblje do 2027. godine temelji se na opsežnoj analizi trenutnog stanja i viziji tehničke kulture. Vizija je središnja točka koju želimo dosegnuti i prema kojoj usmjeravamo svoje djelovanje. Tehničku kulturu u Zadarskoj županiji 2027. vidimo kao jednu od glavnih pokretača inovativnosti i inovatorstva, informacijskih tehnologija i tehnike općenito. Daljnjim zajedničkim djelovanjem jedinicâ lokalne samouprave, gospodarskim i obrazovno-znanstvenim sektorom te civilnim društvom nadamo se ostvarenju svih postavljenih ciljeva iz ovoga dokumenta.

Zajedničko djelovanje svih zainteresiranih aktera uz partnerski pristup najbolje je jamstvo da ćemo Zadarsku županiju nastaviti uspješno graditi u svim segmentima, pa tako i u području tehničke kulture. Pritom je strateško planiranje od iznimne važnosti, poglavito u okolnostima obilježenim posljedicama ozbiljne krize prouzrokovane pandemijom. Zajedništvo i solidarnost, uključivanje svih dionika i razmjena ideja i pomno strateško djelovanje zasigurno su dobre pretpostavke za suočavanje s ozbiljnim izazovima današnjice i njihovo uspješno prevladavanje.

Mi u Zadarskoj županiji naučili smo kroz vlastito iskustvo koliko je važno zajedništvo u vremenima teških kriza – od obrane u Domovinskom ratu, preko poslijeratne obnove do gospodarskog oporavka i razvoja u skladu sa suvremenim izazovima nacionalnog i europskog okruženja.

Tako i danas, kada je strateško planiranje razvoja važno možda više nego ikada ranije, jedino zajedničkim djelovanjem, utemeljenim na već istaknutom partnerskom pristupu, našu županiju u svim segmentima možemo i trebamo graditi prema budućnosti kakvu želimo i zaslužujemo.

1. Uvod

U konkurentskom okruženju Hrvatska mora prihvatiti izazove budućnosti koji će se temeljiti na naprednim tehnologijama, znanju i inovacijama. Digitalnu kompetenciju više ne vezujemo samo za pristup i korištenje tehnologije, nego ona uključuje i sposobnost da korištenja tehnologija za život, rad i učenje. I najkonkurentnija gospodarstva traže strateške odgovore na glavne izazove suvremenosti: Kako uskladiti razvoj s napretkom tehnologije? Kako produktivno primijeniti tehnologiju te osigurati njezino neprekidno obnavljanje? Kako biti inovativan?

Djelatnost tehničke kulture obuhvaća: odgoj, obrazovanje i osposobljavanje za stjecanje tehničkih, tehnoloških i informatičkih znanja i vještina, inventivni rad i širenje znanstvenih i tehničkih dostignuća. Temeljni ciljevi djelatnosti su: razvitak i promidžba tehničke kulture, poticanje na stvaralački i znanstveni rad, tehnički odgoj i obrazovanje, znanstveno i tehničko osposobljavanje, posebno mladih (Zakon o tehničkoj kulturi, čl. 1. (NN, 76/93)). Tehničku kulturu Republike Hrvatske čine udruge i organizacije, gradske zajednice tehničke kulture, županijske zajednice tehničke kulture, Hrvatska zajednica tehničke kulture, nacionalni savezi, odgojno-obrazovne institucije, osobe koje samostalnim radom obavljaju djelatnost tehničke kulture (inventivni djelatnici i osobe s odgovarajućom stručnom spremom ili stručnim osposobljavanjem za obavljanje poslova u odgojno-obrazovnoj djelatnosti tehničke kulture) te privatni subjekti (poduzeća i druge pravne osobe) s registriranom djelatnošću u tehničkoj kulturi.

Program razvoja tehničke kulture Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine nastao je kao rezultat nedostatka ishodišne točke za planiranje daljnjeg razvoja tehničke kulture, kako na nacionalnoj, tako i na regionalno-lokalnoj razini.

Predložene preporuke u ovom dokumentu predstavljaju skup prioriteta i naznaka aktivnosti koje se nude na razmatranje županiji te najširoj poslovnoj i stručnoj javnosti sa svrhom poticanja usklađenih napora radi jačanja tehničke kulture u Zadarskoj županiji i sa širim dometom. Provedba tih preporuka, na nacionalnoj i lokalnoj razini, može utjecati na sve sektore gospodarstva i time pružiti osnovu za novu konkurentniju poziciju hrvatskog tehničkog sektora odnosno ukupnoga hrvatskog gospodarstva. Osim toga, preporuke bi mogle poslužiti kao temelj za izradu Strateškog okvira razvoja tehničke kulture našeg gospodarstva, koji bi definirao konkretne čimbenike i mjere koje treba poduzeti radi postizanja krajnjeg cilja – transformacije Zadarske županije, pa time i Hrvatske, u društvo temeljeno na znanju i inovativnosti.

1.1. Općenito o Programu razvoja tehničke kulture Zadarske županije

Tehnička kultura na regionalnoj razini omogućuje razvoj lokalne zajednice kroz poticanje djelatnosti koje spadaju pod zajednički nazivnik – tehnička kultura, među kojima su i grane danas iznimno popularnog STEM-a – *Science, Technology, Engineering, Mathematics* (znanost, tehnologija, inženjerstvo, matematika). Unatoč različitim korekcijama, tehnička kultura slabo se nosi s novonastalim izazovima i globalnim promjenama.

Zadarska županija prepoznala je nedovoljnu razvijenost tehničke kulture (izvođenje djelatnosti tehničke kulture, nedovoljan broj programa tehničke kulture i dr.) na svom području, zbog čega se predlažu razne mjere za razvoj tehničke kulture, uključujući i ovaj dokument. Dokument Program razvoja tehničke kulture Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine prvenstveno se oslanja na postojeći zakonodavni okvir, pri čemu se analiziraju četiri djelatnosti, odnosno područja koja su sastavna komponenta razvoja tehničke kulture: gospodarstvo, obrazovanje, jedinice lokalne samouprave i organizacije civilnog društva Zadarske županije. Sukladno tome, predlažu se mjere za razvoj i poboljšanje tehničke kulture, odnosno STEM-a na području Zadarske županije. Zakon o tehničkoj kulturi, kojim su definirani djelatnost tehničke kulture, temeljni ciljevi djelatnosti, subjekti koji obavljaju djelatnost tehničke kulture i dr., predstavlja osnovni zakonodavni okvir kojim se definira tehnička kultura te kao takav predstavlja uporište izrade Programa razvoja tehničke kulture Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine.

Program razvoja tehničke kulture Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine strateški je akt metodološki usklađen s Planom razvoja Zadarske županije za razdoblje 2021. – 2027. godine te Nacionalnom razvojnom strategijom do 2030. godine.

Tijekom procesa izrade Programa, održane su tri fokus grupe na kojima su sudjelovali dionici iz područja tehničke kulture. Fokus grupe organizirane su s dionicima koji su okupljeni kako bi izrazili svoja mišljenja, prijedloge i ideje vezane uz tehničku kulturu te kako bi svojim znanjem i iskustvom usmjerili izradu ostatka strateškog dokumenta. Obuhvaćale su preko 20 sudionika. Na prvoj fokus grupi izrađena je SWOT analiza na kojoj su definirana četiri strateška prioritetna područja: obrazovanje, organizacije civilnog društva, jedinice lokalne samouprave i gospodarstvo. Na drugoj fokus grupi izrađena je vizija i temeljni strateški ciljevi razvoja tehničke kulture Zadarske županije. Na temelju analize, dodatno je revidirana SWOT analiza prioritetnih područja te su izrađeni ciljevi. Na trećoj fokus grupi formirani su pokazatelji uspješnosti koji predstavljaju elemente mjerljivosti za ostvarenje određenog cilja i neophodni su za potrebe izrade samog dokumenta.

U daljnjem procesu izrade Programa razvoja tehničke kulture Zadarske županije do 2027. godine definirani su prioriteti javne politike u tehničkoj kulturi, financijski plan te okvir za praćenje i vrednovanje.

1.2. Zakonodavni i institucionalni okvir

Zakonom o tehničkoj kulturi kao i različitim pravilnicima i aktima uređuje se djelatnost tehničke kulture u Republici Hrvatskoj.

Zakon o tehničkoj kulturi usvojen je 1993. godine i posljednji put izmijenjen i dopunjen 2009. godine. Člankom 3. Zakona (NN 76/93, 11/94, 38/09) definirano je da djelatnosti tehničke kulture obavljaju udruge tehničke kulture, poduzeća i druge pravne osobe te građani samostalnim osobnim radom. Zakonom su također definirani temeljni ciljevi djelatnosti, subjekti koji obavljaju djelatnost tehničke kulture i financiranje. Definiran je i sustav nadzora, pri čemu nadzor nad stručnim radom u tehničkoj kulturi obavljaju osobe koje određuje Ministarstvo znanosti i obrazovanja, upravni nadzor nad udrugama tehničke kulture koje provodi upravno tijelo županije, grada odnosno općine nadležno za poslove tehničke kulture, a upravni nadzor nad radom Hrvatske zajednice tehničke kulture i nacionalnih saveza obavlja Ministarstvo znanosti i obrazovanja.

Pravilnik o uvjetima za obavljanje djelatnosti tehničke kulture (NN 76/93 i 11/94) podrobnije utvrđuje obavljanje djelatnosti tehničke kulture, način utvrđivanja programa za izvođenje djelatnosti tehničke kulture, stručnu spremu djelatnika koji obavljaju stručne poslove u tehničkoj kulturi te sadržaj i oblik uvjerenja o stručnoj osposobljenosti ili usavršavanju.

Pravilnikom o kriterijima i rokovima za utvrđivanje programa i osiguravanje sredstava za financiranje javnih potreba Republike Hrvatske u tehničkoj kulturi (NN 60/94) određuju se kriteriji i rokovi za utvrđivanje programa javnih potreba Republike Hrvatske u tehničkoj kulturi, za što su osigurana sredstva u državnom proračunu, način njihova raspoređivanja i dodjele te način praćenja njihova korištenja.

Na području Zadarske županije institucionalni okvir tehničke kulture čine Zadarska županija, jedinice lokalne samouprave te različite ustanove i organizacije koje djeluju s ciljem poticanja tehnološkog razvoja, digitalnog društva i inovacija, a obuhvaćaju poduzetničke potporne institucije, organizacije civilnog društva te institucije u području znanosti. Županija i jedinice lokalne samouprave svojim programom osiguravaju sredstva za zajednice i saveze tehničke kulture, a zajednice i savezi tehničke kulture osiguravaju sredstva za udruge tehničke kulture koje su članice zajednica i saveza tehničke kulture. Zadarska županija svojim programima promiče tehničku kulturu, osposobljava djecu, mladež i djecu s posebnim potrebama za stjecanje tehničkih, tehnoloških i informatičkih znanja i vještina te organizira promaknuća tehnoloških inovacija (izložbi, sajmova i sl.).[1]

[1] Zakon o tehničkoj kulturi (NN 76/93, 11/94, 38/09), dostupno na: https://www.zakon.hr/z/796/Zakon-o-tehni%C4%8Dkoj-kulturi, pristup: 10. 12. 2021.

Kao poduzetničke potporne institucije djeluju Ustanova za razvoj kompetencija, inovacija specijalizacije Zadarske županije INOVAcija, Centar za razvoj i edukaciju, Centar za kreativne industrije, Inovativni Zadar d. o. o. te Poduzetnički inkubator Biograd na Moru d. o. o.

Ustanova za razvoj kompetencija, inovacija specijalizacije Zadarske županije INOVAcija osnovana je s ciljem razvoja i poticanja implementacije strategije pametne specijalizacije na području Zadarske županije. Strateški je cilj Ustanove INOVAcija izgraditi mrežu poduzetničkih potpornih institucija te razvojno-istraživačke, kao i poslovne infrastrukture kako bi se potpomoglo stvaranje mreže gospodarskih subjekata zasnovanih na znanju i visokim tehnologijama koji će osnažiti Zadarsku županiju i pretvoriti je u atraktivan razvojno orijentiran gospodarski prostor.

Ustanova Centar za razvoj i edukaciju Poličnik osnovana je s ciljem poticanja poslovanja u industrijama koje kao sirovine koriste pčelinje proizvode – vosak, propolis, pčelinji otrov, pelud, matičnu mliječ i med (prvenstveno farmaceutska, prehrambena i kozmetička industrija), a u djelatnosti ustanove, sukladno Statutu, ulazi provedba politike i programa pametne regionalne specijalizacije, poticanje inovacija i inovativnosti poslovnog sektora i njegovo povezivanje s obrazovnim, istraživačkim i znanstvenim institucijama te poticanje tehnološkog transfera i komercijalizacije rezultata istraživanja.

Inovativni Zadar d. o. o. osnovan je s primarnim ciljem poticanja razvoja malog i srednjeg poduzetništva na području Grada Zadra. Ideja je bila pružanjem poslovnih i tehničkih usluga, uz povoljan zakup poslovnog prostora, olakšati početak rada poduzetnicima početnicima. Mogućnost korištenja prostora ove tvrtke pogodan je za čitav niz djelatnosti uglavnom vezanih uz IKT tehnologije, s ciljem da osim potpore malom i srednjem poduzetništvu Inovativni Zadar bude nositelj koordiniranog i integriranog razvoja IKT usluga i infrastrukture za potrebe lokalne uprave. Pozitivne posljedice ovakvog pristupa trebale bi biti učinkovitija i transparentnija lokalna uprava, budući je konačni cilj razvoj što većeg broja *on-line* servisa i usluga lokalne uprave namijenjenih građanima, poduzetnicima i turistima. U 2020. godini Inovativni Zadar d. o. o. imao je 26 korisnika.

U Biogradu na Moru izgrađen je Poduzetnički inkubator vrijedan 38 milijuna kuna, od čega je 20 milijuna bespovratnih sredstava iz EU fonda za regionalni razvoj. Njime se nastoje riješiti problemi niske održivosti malih i srednje velikih poduzeća na širem području grada Biograda. Korisnici Poduzetničkog inkubatora Biograd na Moru imaju na raspolaganju ukupno 9 hala za proizvodnju i 17 poslovnih ureda na tri etaže (2.403 m²). Poduzetnički je inkubator poduzetničko-potporna institucija koja podupire razvoj malog i srednjeg poduzetništva tako da osigurava poslovni prostor te stručnu podršku kako novootvorenim poduzećima i tzv. *start-upovima*, tako i postojećim poduzećima koja žele razvijati vlastito poslovanje.[2]

[2] Razvoj i uspostava poslovne infrastrukture poduzetničkog inkubatora Biograd na Moru, dostupno na: http://www.poduzetnicki-inkubator-biograd.hr/o-nama/, pristup: 25. 3. 2021.

Na području Zadarske županije dvije su ustanove upisane u upisnik znanstvenih organizacija. Opća bolnica Zadar institucija je koja se prilikom provođenja svojih znanstveno-nastavnih aktivnosti rukovodi odgovarajućim strateškom aktima Ministarstva znanosti, obrazovanja i sporta te aktima obrazovnih institucija kojima služi kao nastavna baza. Opća bolnica Zadar također sudjeluje u brojnim projektima koji provode istraživačke aktivnosti kao što su PATH, PaSQ, ECDC – praćenje CVK bakterijemija, UTI – infekcija urinarnog trakta, WHO – kirurška profilaksa, multiplorezistentni mikroorganizmi. Na temelju dopusnice izdane od strane Ministarstva znanosti i obrazovanja OB Zadar u 2020. je godini dobila ovlaštenje za provedbu znanstvenih aktivnosti u području biomedicine i zdravstva, čime su stvoreni preduvjeti za rad Znanstvene jedinice u sklopu OB Zadar, u čijem sklopu je takva Znanstvena jedinica već djelovala od 1977. do 2007. godine.

U sklopu Sveučilišta u Zadru kao temeljne institucije visokoškolskog obrazovanja na području Zadarske županije djeluje Ured za znanost, projekte i transfer tehnologija čiji je rad utemeljen na kontinuiranom praćenju specijaliziranih Europskih strukturnih i investicijskih fondova i programa Unije, izradi projektne dokumentacije za dobivanje sredstava iz fondova te obavljanje svih potrebnih poslova s ciljem planiranja i provedbe znanstvenih, infrastrukturnih, i stručnih projekata Sveučilišta u Zadru. Osnovna je djelatnost Ureda stvaranje uvjeta za modernu znanstveno-istraživačku i tehnološku infrastrukturu s ciljem razvitka obrazovnih programa Sveučilišta, interakcije s gospodarstvom, visokoškolskim ustanovama, istraživačkim organizacijama, unaprjeđenje obrazovnih programa i sustava te poboljšanje pristupa visokom obrazovanju za studente. Godine 2019. Sveučilište u Zadru osnovalo je i trgovačko društvo Tehnologija, inovacije, poduzetništvo d. o. o. (TIP d. o. o.), čija je temeljna djelatnost savjetovanje u vezi s poslovanjem i ostalim upravljanjem. TIP d. o. o. u okviru svog poslovanja pruža poduzetnicima pomoć u njihovu sveukupnom razvoju, posebice u području razvitka inovacija, savjetodavne, mentorske, poslovne, financijske, razvojno-istraživačke i tehničko-tehnološke usluge te u upravljanju intelektualnim vlasništvom. Tvrtka je usmjerena i na prikupljanje znanja i olakšavanje razvitka lokalnog, regionalnog i nacionalnog gospodarstva, prijenos znanja te na razvoj suradnje između znanstvenika i gospodarstva, čime se omogućuje povoljno poduzetničko okruženje, razvija poduzetnička klima te stvaraju preduvjeti za razvoj poduzetničkih sposobnosti na području Grada Zadra i cijele Zadarske županije.

1.3. Dionici tehničke kulture u Zadarskoj županiji

Tehnička kultura bitna je odrednica sustava odgoja i obrazovanja te čini osnovu znanstvene i tehnološke pismenosti društva. Tehnička je kultura u sustavu odgoja i obrazovanja prisutna na tri razine obrazovanja: u osnovnim školama, u srednjim školama te u visokom školstvu. Prema podatcima nadležnog Upravnog odjela Zadarske županije u Zadarskoj županiji djeluje 37 osnovnih škola i 21 srednja škola[3]. U sklopu Sveučilišta u Zadru kao temeljne institucije visokoškolskog obrazovanja na području Zadarske županije djeluje Ured za znanost, projekte i

[3] Podatci su dobiveni interno od UO za obrazovanje, kulturu i šport Zadarske županije za 2021. godinu.

transfer tehnologija. Sveučilište u Zadru u svom sastavu ima 27 odjela, 4 znanstveno-istraživačka centra i dva centra za nastavni rad. Odjeli Sveučilišta u Zadru, čiji djelokrug sadržava tehničku kulturu su sljedeći: Arheologija, Brodostrojarstvo i tehnologija pomorskog prometa, Geografija, Informacijske znanosti, Nautika i tehnologija pomorskog prometa te Podvodne znanosti i tehnologije. Razvoju STEM-a na Sveučilištu u Zadru doprinijet će i STEM odjel sa studentskim dormitorijem na području kampusa, koji je u procesu pripreme za apliciranje tog projekta za novo razdoblje EU financiranja 2020. – 2027. godine. STEM odjel obuhvatit će odjele za geografiju, ekologiju, agronomiju i akvakulturu, zdravstvene studije te pomorski odjel s nautičkim simulatorom.

Zajednica tehničke kulture u Zadarskoj županiji djeluje s ciljem poticanja stvaralačkog i znanstvenog rada, tehničkog odgoja i obrazovanja, znanstvenog i tehničkog opismenjivanja te promicanja dostignuća u tehničkoj kulturi. Tehnička kultura ima za cilj podizanje razine tehnološke pismenosti stanovništva kroz različita polja djelovanja. Osnaživanje pojedinca provodi se tako da se podiže njegova razina znanja i vještina u području tehničke kulture, što dovodi do jačanja njegove konkurentnosti na tržištu rada, ali i do poboljšanja kvalitete vlastitog života koji je danas uglavnom ovisan o informacijskim tehnologijama. Tehničko kulturno opismenjavanje zajednice kroz uvođenje inovacija i kritičkog promišljanja u području tehničke kulture stvara temelj konkurentnog gospodarstva 21. stoljeća. Krovna organizacija koja potiče navedene aktivnosti u Zadarskoj županiji je Zajednica tehničke kulture Zadarske županije, koja je sastavni dio nacionalne krovne organizacije Hrvatske zajednice tehničke kulture. Svim sastavnicama i krovnoj organizaciji tehničke kulture u Republici Hrvatskoj, Hrvatskoj zajednici tehničke kulture, temeljna je zadaća sustavno djelovanje na razvoju i promicanju svih djelatnosti tehničke kulture u RH .

Županije, gradovi i općine donose programe javnih potreba u tehničkoj kulturi te za njihovo provođenje osiguravaju sredstva iz svojih proračuna sukladno Zakonu o tehničkoj kulturi „Javne potrebe jedinica lokalne samouprave u tehničkoj kulturi, za koje se sredstva osiguravaju iz proračuna županije, grada i općina, jesu aktivnosti i djelatnosti lokalnog značenja koje one utvrde kao svoje javne potrebe u svezi s djelovanjem zajednica i saveza tehničke kulture, koji se osnivaju za područje županije, grada i općine te udruga tehničke kulture i to: poticanjem i promicanjem tehničke kulture, programima odgoja i obrazovanja i osposobljavanje djece i mladih za stjecanje tehničkih, tehnoloških i informatičkih znanja i vještina, specifičnim programima odgoja i obrazovanja te osposobljavanja djece i mladih za stjecanje tehničkih, tehnoloških i informatičkih znanja i vještina koji obuhvaćaju djecu s posebnim potrebama, programima prekvalifikacije i dokvalifikacije djelatnika, programi inventivnog rada, organiziranjem promaknuća tehnoloških inovacija, nabavkom opreme i održavanjem objekata tehničke kulture od interesa za županiju, grad i općinu[4]“. Županija

[4] Zakon o tehničkoj kulturi (NN 76/93, 11/94, 38/09), dostupno na: https://www.zakon.hr/z/796/Zakon-o-tehni%C4%8Dkoj-kulturi, Čl. 20, pristup: 10. 12. 2021.

donosi program javnih potreba u tehničkoj kulturi koji je od zajedničkog interesa za gradove i općine na njenome području, odnosno usklađuje aktivnosti tehničke kulture kako bi one bile ravnomjerno raspoređene u općinama i gradovima.

Gospodarske djelatnosti na području Zadarske županije u funkciji su tehnološkog razvoja i poticanja inovacija i obuhvaćene su poduzetničkom potpornom infrastrukturom u vidu *coworking* prostora te specijaliziranih poduzetničkih inkubatora. Specijalizirani poduzetnički inkubatori na području Zadarske županije su Centar za kreativne industrije, Centar za razvoj i edukaciju Poličnik i poduzetnički inkubator u Biogradu na Moru.

Centar za kreativne industrije specijalizirani je poduzetnički inkubator za kreativnu industriju s težištem na IT-u i audiovizualnoj industriji. Lokacija objekta Centra za kreativne industrije ukupne površine 1.560 m² je u gradu Zadru. Izgradnja Centra za kreativne industrije najvećim je dijelom financirana sredstvima Europskog fonda za regionalni razvoj u sklopu projekta ukupne vrijednosti 24.426.848,76 HRK kojemu je nositelj Ustanova za razvoj kompetencija, inovacija i specijalizacije Zadarske županije INOVAcija. Izgradnjom Centra za kreativne industrije doprinosi se jačanju konkurentnosti navedenog sektora gospodarstva i povećanju zaposlenosti putem stvaranja potrebne infrastrukture i osiguravanja potrebne opreme. Također, Centar za kreativne industrije predstavlja prostor u kojem se može odvijati razmjena znanja između industrije i obrazovnog sustava kroz organizaciju događaja i edukacija.

Centar za razvoj i edukaciju specijalizirani je poslovni inkubator za industrije koje kao sirovine koriste pčelinje proizvode – vosak, propolis, pčelinji otrov, pelud, matičnu mliječ i med. Ponajviše su obuhvaćene prehrambena i kozmetička industrija. Centar pruža usluge inkubacije i konzultantske usluge poduzetnicima, specijalizirane obrazovne usluge poslovnim subjektima, zaposlenima, nezaposlenima, studentima i učenicima koji planiraju poduzetničke poduhvate, nudi usluge razvoja proizvoda i podrške te povećanje konkurentnosti proizvodnje uz stručni nadzor. Unutar Centra nalazit će se nekoliko zasebnih funkcionalnih cjelina, koje će ujedno služiti kao praktikumi za učenje i aktivno sudjelovanje u tehnološkim procesima pod stručnim vodstvom.

Od ostale infrastrukture s potencijalom za poticanje inovacija obuhvaćeni su poduzetnički inkubatori u Zadru i Biogradu te *coworking* prostori COIN ZADAR te CODE HUB. COIN *coworking* zajednički je prostor za rad i suradnju poduzetnika, *startup-ova* i samozaposlenih. Postojanje mogućnosti korištenja ovog tipa prostora rezultira unaprjeđenjem uvjeta u kojima posluju mali i srednji poduzetnici. Prostor koriste poduzetnici različitih profila koji žele unaprijediti svoj posao u okruženju stimulativne zajednice kreirajući prostor za razvoj novih inovativnih proizvoda i usluga. Stalni korisnici su različitih struka, a djelatnosti su sljedeće: web i software developeri, agencije za promidžbu, agencije za poslovno savjetovanje, turističke agencije, agencije za poslovanje nekretninama, arhitekti, grafički dizajn, video produkcija, sportska djelatnost. Tijekom 2016. godine COIN je ugostio stotinjak korisnika, od kojih je na dnevnoj bazi njih 15 svakodnevno koristilo COIN kao svoj poslovni prostor. Broj stalnih

korisnika kontinuirano je rastao kroz godine, a u prosincu 2019. godine COIN je imao 32 stalna korisnika, od kojih je 18 svakodnevno koristilo prostor, a 14 povremeno. Tijekom 2020. godine broj korisnika COIN-a varirao je ovisno o epidemiološki mjerama donesenim radi sprječavanja širenja bolesti COVID-19 koje su bile na snazi u određenom trenutku.

CODE HUB je *coworking* prostor namijenjen postojećim i potencijalnim IT poduzetnicima i studentima i ostalim ciljanim skupinama projekta CODE. Otvoren je u Zadru u srpnju 2018. godine u zgradi Studentskog doma Sveučilišta kao rezultat aktivnosti projekta CODE čiji je glavni cilj unapređenje poduzetničkog okruženja u prekograničnom području kroz razvoj poslovne infrastrukture i usluga podrške inovativnim poduzetničkim idejama. Projektom je, između ostalog, predviđeno uspostaviti model suradnje privatnog i javnog sektora radi pokretanja i razvoja IT klastera, provedba različitih specijaliziranih treninga i edukacija vezanih za razvoj ciljanih skupina u IT sektoru, odnosno pokretanje *coworking* prostora u gradovima partnerima. Prostor Code Huba u Zadru u 2020. je godini imao 115 upisanih korisnika.

Poduzetnički inkubator u Biogradu je poduzetničko-potporna institucija koja podupire razvoj malog i srednjeg poduzetništva tako da osigurava poslovni prostor te stručnu podršku kako novoootvorenim poduzećima i tzv. *start-upovima*, tako i postojećim poduzećima koja žele razvijati vlastito poslovanje. Korisnici, odnosno stanari Poduzetničkog inkubatora Biograd na Moru mogu biti poduzetnici početnici, poduzetnici koji razvijaju ili šire svoje poslovanje, udruge, zadruge, OPG-ovi, *freelanceri*, mladi, nezaposleni i ekonomski neaktivni radno sposobni stanovnici, djelatnici iz obrazovnog i IRI sektora te jedinice lokalne samouprave.[5]

1.4. Proces izrade i struktura Programa razvoja tehničke kulture Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine

Metodologija izrade Programa razvoja tehničke kulture Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine utemeljena je na prikupljanju podataka te formiranju okvira za stvaranje Programa razvoja tehničke kulture. Provedeno je sekundarno istraživanje kojim su utvrđene uporišne točke u postojećim zakonima, strategijama i planovima te istraživanje tijekom kojeg se upitnicima i fokus grupama koje su činili dionici tehničke kulture ispitalo postojeće stanje u tehničkoj kulturi te prijedlozi za poboljšanje.

Sadržaj Programa razvoja tehničke kulture Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine sadrži poglavlja kako slijedi:

a. vizija razvoja
b. opis razvojnih potreba i razvojnih potencijala
c. opis prioriteta javne politike
d. posebni ciljevi

[5] Razvoj i uspostava poslovne infrastrukture poduzetničkog inkubatora Biograd na Moru, dostupno na: https://www.poduzetnicki-inkubator-biograd.hr/o-nama/, pristup: 23. 7. 2021.

e. popis ključnih pokazatelja ishoda (iz biblioteke pokazatelja) i ciljanih vrijednosti pokazatelja
f. financijski plan
g. usklađenost s Nacionalnom razvojnom strategijom, sektorskim i višesektorskim strategijama i
h. okvir za praćenje

Uz navedeni sadržaj, dodatci ovoga dokumenta su i analiza stanja sa SWOT analizom, izvješće s fokus grupa te akcijski plan.

Analizom dionika utvrđene su slijedeće ciljne skupine:

- Sveučilište
- osnovne i srednje škole
- gradovi i općine
- poslovni subjekti
- udruge.

Ciljne skupine sudjelovale su u analizi tehničke kulture u zadarskoj županiji kroz 3 fokus grupe, putem intervjua te popunjavanjem upitnika. Upitnici su uključivali pitanja otvorenog i zatvorenog tipa te pitanja višestrukog izbora. Cilj upitnika i intervjua bio je utvrditi koje aktivnosti sveučilište provodi, a koje uključuju praktični rad studenata te suradnju kako na lokalnoj razini tako i na nacionalnoj i međunarodnoj, zatim aktivnosti koje škole provode na području tehničke kulture i STEM područjima, broj djece i mladih uključenih u aktivnosti i rezultate koje postižu na natjecanjima iz tehničke kulture i drugih STEM područja, gradove i općine na području Zadarske županije koje izdvajaju novčana sredstva za dionike u tehničkoj kulturi te iznos sredstava koji izdvajaju na godišnjoj razini, razvojne potrebe poslovnih subjekata koji djeluju na području tehničke kulture te razvijenost udruga u tehničkoj kulturi i njihove razvojne potrebe. Prikupljeni podatci zajedno sa zaključcima fokus skupina upotrijebili su se za formulaciju prijedloga SWOT analize, koje su bile definirane tijekom rada tematskih radnih skupina.

2. Vizija razvoja tehničke kulture Zadarske županije

Tehnička kultura u Zadarskoj županiji 2027. godine?

Tehnička kultura Zadarske županije 2027. godine odgovarat će suvremenim tehnološkim i informacijskim potrebama društva s naglaskom na korištenje suvremene tehnologije, razvoj inovativnosti i inovatorstva, informacijskih tehnologija i tehnike općenito te putem ojačane suradnje svih dionika tehničke kulture u Zadarskoj županiji.

Zadarska je županija perspektivna i gospodarski konkurentna regija uravnoteženog i održivog rasta i razvoja koji se temelji na industrijskoj proizvodnji, digitalizaciji gospodarstva i inovacijama. Županija je privlačne i poželjne klime za investitore te male i srednje poduzetnike, s kvalitetnom mrežom potporne poduzetničke infrastrukture.

3. Opis razvojnih potreba i potencijala u tehničkoj kulturi Zadarske županije

3.1. Globalni razvojni trendovi (s osvrtom na EU i Hrvatsku)

Dosadašnji razvoj te izazove i prilike budućega razvoja Zadarske županije potrebno je sagledati u globalnom, europskom i nacionalnom kontekstu. Suvremeni svijet obilježava nekoliko procesa koji ga zahvaćaju i prožimaju. Ponajprije je riječ o globalizaciji koja je posljedica međunarodne suradnje na različitim društvenim i gospodarskim poljima omogućene svestranim i sve utjecajnijim komunikacijama. Zadarska županija u tim okolnostima ima potrebu, štoviše obvezu, definirati svoje mjesto i svoje smjernice u tehničkoj kulturi kako bi u najvećoj mogućoj mjeri unaprijedila kvalitetu života stanovnika, koji imaju priliku ostvariti svoje potrebe, a pritom se uspješno nositi s izazovima u pogledu stvaranja novih vrijednosti u različitim gospodarskim djelatnostima, osiguravanja visokih dometa u sferi javne uprave, zdravstvene i socijalne skrbi, obrazovanja, kulture, znanosti i sporta i dr.

3.2. Razvojni izazovi i potencijali Zadarske županije u tehničkoj kulturi

3.2.1. Gospodarstvo i razvoj poduzetništva

Zadarska županija ističe se iznimno kvalitetnom mrežom potporne poduzetničke infrastrukture koja uključuje poduzetničke zone, razvojne agencije te inkubatore čiji se kapacitet širi zbog postojanja visoke razine potražnje za njegovim uslugama. Potpore poduzetničkoj i gospodarskoj aktivnosti, kako bi bile uspješne, treba osmisliti na brz i jednostavan način. Jednostavnost je uz potporu temelj za privlačenje poduzetnika na prijavu na pozive za financiranje njihovih razvojnih projekata iz fondova Europske unije. Iako županija

ostvaruje visoku razinu povlačenja sredstava, vidljivo je kako u segmentu gospodarstva i transfera tehnologija postoji prostor za napredak.

„Gospodarstvo Zadarske županije relativno je malo, ali raznoliko i s razvojnim potencijalima u nekoliko različitih sektora. Gospodarstvo Zadarske županije u bitnim ekonomskim pokazateljima čini približno 2,5 – 3 % gospodarstva RH, osim u sektorima turizma, gdje je udio i do 14 %, u pomorskom prometu do 40 % te u marikulturi preko 70 % ukupnih kapaciteta u državi. Iz ovih podataka vidljivo je da Zadarska županija i grad Zadar žive na moru i od mora, od tzv. „plave ekonomije“ koja počiva na tri navedena stupa. Marikultura i ribarstvo, brodarstvo i turizam Zadarske županije imaju poseban značaj za cijelu zemlju, zbog njihova visokog udjela u navedenim djelatnostima na državnoj razini. Strukturu gospodarstva Zadarske županije prema ukupnom prihodu, uz ostale djelatnosti, dominantno čine: trgovina, prerađivačka industrija, turizam, ribarstvo i marikultura te brodarstvo.“[6] BDP po stanovniku u Zadarskoj županiji, prema podatcima HGK iz 2018. godine, iznosio je 81.338 kuna, dok je broj zaposlenih u gospodarstvu u 2020. godini iznosio je 25.386 (prosjek na temelju broja sati). Ukupni prihod gospodarstva Zadarske županije u 2020. godini iznosio je 14.462,7 milijuna kuna.

Razvoj tehnologije potaknuo je prestrukturiranje gospodarstva, posebno u zemljama u tranziciji kao što je Hrvatska. Poduzeće mora prilagoditi svoj proizvodni program, tehnologiju i kvalitetu proizvoda zahtjevima tržišta, ukoliko želi opstati i napredovati. Sustavi obrade informacija u poduzeću moraju se prilagoditi suvremenim informacijskim tehnologijama i redizajnirati strategiju poslovanja. Takav sustav omogućuje poduzeću da se nosi s dinamičnim promjenama u svome okruženju. Sve se više ulaže u informacijsku tehnologiju, iz čega proizlazi potreba za kvalitetnim upravljanjem IT-om i informatičkim projektima. Iz toga razloga, poduzeća od svojih zaposlenika sve više zahtijevaju informatičku pismenost i kompetencije jer poznavanje informacijskih tehnologija predstavlja uvjet uspješnog poslovanja, kao i prednost kod zapošljavanja .

„Poduzetnička aktivnost pokretač je ekonomskog rasta nacionalne ekonomije. Ona je u velikoj mjeri vezana uz razvoj inovativnih proizvoda i usluga, čiji je ključni aspekt zaštita intelektualnog vlasništva. U suvremenom poduzetničkom okruženju zaštita i primjena zaštite intelektualnog vlasništva ima značajnu ulogu u uspješnom razvoju inovacija i razvoju poslovanja općenito te time predstavlja poticaj poduzetničkoj aktivnosti. Najrazvijenije ekonomije imaju i najveći stupanj zaštite intelektualnog vlasništva, dok korištenje prava intelektualnog vlasništva treba poticati i osnaživati u ekonomijama u razvoju pa tako i u Hrvatskoj. Sustav zaštite intelektualnog vlasništva pod određenim uvjetima omogućava dijeljenje tehnoloških znanja i informacija te osigurava poduzetnicima kvalitetnije tržišne odnose. Za poduzetnike, bez obzira na sektor iz kojeg dolaze, zaštita prava intelektualnog vlasništva omogućuje razvoj i zaštitu novih tehnoloških rješenja, prepoznatljivost na tržištu, rast vrijednosti nematerijalne imovine njihove tvrtke te daje mogućnost širenja tvrtke na tržištu licenciranjem. U 2019. godini, u

[6] Hrvatska gospodarska komora: Gospodarski profil Zadarske županije, dostupno na: https://www.hgk.hr/zupanijska-komora-zadar/gospodarski-profil-zadarske-zupanije, (9. 12. 2021.)

Republici Hrvatskoj, nastavljene su aktivnosti suradnje na poticanju primjene intelektualnog vlasništva u području gospodarstva, istraživanja i razvoja te poduzetništva koje su uspostavljene u prethodnim razdobljima. Najveći broj prijava za priznanje patenta domaćih prijavitelja u nacionalnom postupku u 2019. godini podnesen je u sljedećim tehničkim područjima prema klasama Međunarodne klasifikacije patenata (MKP-a): B60-B68 (transport) 11,8 %; A61 (pripravci za medicinske i stomatološke potrebe) 11,3 %; G01-G12 (mjeriteljstvo) 10,2 %; E01-E06 (građevinarstvo) 9,7 % i H01-H02 (elektrotehnika) 8,7 %; nadalje slijede A41-A47 (predmeti za kućanstvo i osobnu upotrebu) s 5,7 % prijava; F01-F04 (pogonski strojevi) 5,1 %; F21-F28 (rasvjeta i grijanje) s 4,6 %; A21-A24 (hrana i duhan) 3,6 %; F15-F17 (opće strojarstvo) 3,1 % te C12 (biokemija, genetičko inženjerstvo) s 1 %. Zadarska županija druga je po brojnosti prijave žigova sukladno statističkim podatcima, gdje su podnositelji iz Zadarske županije podnijeli 87 prijava, što čini 5 % od ukupnog broja prijava“[7].

3.2.1.1. Analiza stanja gospodarstva u tehničkoj kulturi u Zadarskoj županiji

Analiza stanja gospodarstva u tehničkoj kulturi, u Zadarskoj županiji, ispitana je *online* intervjuom. Nadalje, 7. i 16. prosinca 2020. godine, održani su intervjui s predstavnicima gospodarskih subjekata Zadarske županije u kojem su sudjelovale sljedeća poduzeća: TANKERSKA PLOVIDBA, CROMARIS, LOCOMARINE i ostala poduzeća iz grupe; LTH i HSTEC. Cilj intervjua bio je utvrditi razvojne potrebe poslovnih subjekata čije su djelatnosti vezane uz područje tehničke kulture.

Gospodarstvenici u Zadarskoj županiji koji su sudjelovali u intervjuu najviše ističu važnost suradnje u razvoju tehničke kulture. Suradnja je iznimno važna među svim dionicima, posebno sa srednjim školama gdje će se obrazovati kadar potreban za tržište rada u području tehničke kulture (razvoj STEM područja). Za razvoj tehničke kulture potrebno je oformiti odjele na Sveučilištu u Zadru, koji će odgovarati potrebama tržišta rada za STEM i IKT područje. Primjeri dobre prakse najviše se očituju kroz suradnju sa stranim Sveučilištima, te Strojarskim fakultetom u Zagrebu. Srednje su škole također rasadnik znanja iz područja tehničke kulture. Gospodarstvenici u intervjuu ističu da je započelo intenzivno osposobljavanje učenika srednje škole u Benkovcu te da je ostvarena dobra suradnja s Gimnazijom Franje Petrića u Zadru.

Problem razvoja STEM i IKT područja proizlazi i iz nedostatnog financiranja. Osim potrebne infrastrukture, potrebno je osigurati sredstva za promidžbu i popularizaciju ovoga područja, ulagati u obrazovanje i usavršavanje profesionalnog kadra, osigurati materijalna sredstva za praktičan rad i dr. Znanja iz područja STEM-a i IKT-a su promjenjiva te je potrebno konstantno pratiti nove spoznaje i ulagati u suvremenu tehnologiju kako bi se pojedinac mogao integrirati u suvremeno društvo.

[7] Državni zavod za intelektualno vlasništvo Republike Hrvatske: *Godišnje izvješće 2019.*, dostupno na: http://dziv.hr/files/file/go-izvjesca/godisnje_izvjesce_2019.pdf, pristup: 5. 3. 2021.

RAZVOJNA OGRANIČENJA

• dominantno uslužne djelatnosti
• gospodarski subjekti relativno nedovoljno sudjeluju u prijavi na financiranje iz raspoloživih instrumenata financiranja (EU fondovi)
• nedovoljan broj zaposlenih u IKT sektoru u odnosu na prosjek RH (2020. RH: 3,36 % zaposlenih u ovoj djelatnosti, na razini Zadarske županije 2019.: 1,14 %)
• ispodprosječan broj prijavljenih i odobrenih patenata i žigova u usporedbi s nacionalnim prosjekom
• nedovoljna međusobna suradnja između poduzetnika/gospodarstvenika
• nedovoljno zastupljeni sektori s proizvodima više dodane vrijednosti
• nedovoljna usklađenost obrazovnog sustava s potrebama gospodarstva, i obrnuto
• daljnje smanjenje dostupnosti ljudskih potencijala u STEM području i području tehničke kulture
• nedostatak inovacija u gospodarstvu te mali broj inovativnih proizvoda na tržištu
• niska produktivnost rada
• velika zaduženost mikro i malih poduzetnika

RAZVOJNI POTENCIJALI

• postojanje suradnje između Sveučilišta u Zadru i poduzetnika
• uspostavljena mreža organizacija za poslovnu podršku u području tehnološkog razvoja, inovacija (INOVAcija, Inovativni Zadar, TIP d. o. o.)
• postojanje poduzetničkih inkubatora (Centar za kreativne industrije, Centar za razvoj i edukaciju u Poličniku, Poduzetnički inkubator u Biogradu, Code Hub, Coin, Poduzetnički inkubator u Zadru – Inovativni Zadar…)
• iskustvo zadarskih gospodarstvenika na različitim EU projektima
• postojanje međunarodne suradnje u području TK (pomorstvo IT sektor, metaloprerađivačka industrija…)
• postojanje regionalnih centara kompetencija za strojarstvo i zdravstvo
• naglasak na povećanju konkurentnosti uz pomoć IKT-a (digitalizacija, ubrzavanje poslovnih procesa, robotika…)
• promjena preferencije kupaca koja se manifestira u vidu pojave novih potreba temeljenih na IKT tehnologijama (držanje socijalne distance)
• dobra podloga za privlačenje digitalnih nomada (klima i geoprometni položaj)
• popularizacija trenda rada izvan poslovnog prostora (engl. *smart working/remote working*)

RAZVOJNE POTREBE

• stvoriti temelj za kontinuirano jačanje suradnje između gospodarstvenika i odgojno-obrazovnih institucija s ciljem jačanja STEM-a i tehničke kulture u Zadarskoj županiji
• potaknuti kontinuirano i prepoznatljivo stvaranje poslovne klime s ciljem privlačenja digitalnih nomada i ostalih STEM stručnjaka na prostore Zadarske županije
• uspostaviti održiv sustav temeljen na suradnji obrazovnog sustava i gospodarstva koji će sustavno poticati razvoj inovativnih ideja koje će između ostalog rezultirati porastom broja *start-upova* u području tehničke kulture i STEM-a

3.2.2. Odgoj i obrazovanje

Razvoj tehničke kulture doprinosi sustavnom i redovitom korištenju najmodernije tehnologije u učenju i poučavanju, modernu računalnu opremu, brojne razvijene e-usluge za nastavne i poslovne procese te niz edukacija za razvoj digitalnih kompetencija školskih djelatnika. Suvremenost tehničke kulture u sustavu obrazovanja danas je u korelaciji s informacijsko-komunikacijskim tehnologijama. Djeca se od najranije dobi susreću sa suvremenim tehnologijama. Ostale grane tehnologije, načini razmišljanja i vrijednosti povezane i sadržane u pojmu tehničke kulture (inovatorstvo, kreativnosti, izgradnja i sl.) tražene su i priznate kvalitete na tržištu rada. Nove tehnologije koje uvelike olakšavaju život i rad donose i određene rizike kao što su neodgovorno ponašanje, lak pristup neprimjerenim sadržajima i lažnim informacijama. Također, brz pristup svim informacijama najčešće stavlja u drugi plan pitanja kako što funkcionira i kako se primjenjuje u svakodnevnom životu.

Odgoj i obrazovanje kao djelatnost i školski sustav kao institucionalni oblik u izravnoj su nadležnosti države. Država posebnom normativnom regulativom uređuje sva bitna pitanja kako djelatnosti tako i sustava obrazovanja radi ukupnog društvenog razvoja. Osposobljavanje za život i rad osnovna je svrha svakog školovanja. Razina i kvaliteta osposobljenosti učenika ovisi o kvalitetnim programima škole, što nije moguće postići bez sadržaja iz područja tehnike. Znanja stečena osnovnoškolskim obrazovanjem čine temelj za nastavak školovanja i daljnji rad. Drugim riječima, poznavanje tehničke kulture (tehnike i tehnologije), stjecanje vještina i umijeća postaje ključno pitanje opstojnosti, obrazovanja i osposobljavanja čovjeka ne samo za proizvodni rad već i za život uopće.

Tehnička je kultura u sustavu odgoja i obrazovanja prisutna na tri razine obrazovanja:
- tehnička kultura u osnovnim školama
- tehnička kultura u srednjim školama
- tehnička kultura u visokom školstvu.

3.2.2.1. Tehnička kultura u osnovnoškolskom obrazovanju

Tehnička kultura prisutna je u osnovnoškolskom obrazovanju kao obavezan predmet koji se poučava od 5. do 8. razreda, s ciljem ukazivanja prisutnosti tehnologije u svakodnevnom životu, njezinoj uporabi i potencijalima. Također, nastoji izloženost tehnologiji i tehnici premetnuti iz pasivne i konzumentske pozicije u aktivnu i kreativnu, koja uključuje fizičku komponentu kretanja, primjene praktičnih znanja čiji je rezultat izrada i korištenje konkretnih predmeta. Na višim razinama obrazovanja, tehnička kultura nalazi se u stručnim i specijaliziranim predmetima i kolegijima.

Sadržaji tehničke kulture ranije su bili u sklopu nastavnog predmeta Priroda i društvo (za prva četiri razreda osnovne škole) te u nastavnom predmetu Tehnička kultura za više razrede (od

5. do 8. razreda). Osim u redovitoj nastavi, tehničko osposobljavanje učenika bilo je moguće i kroz izbornu nastavu i slobodne aktivnosti. Poteškoće koje su pratile razvoj tehničke kulture u obrazovanju su smanjenje satnice za sadržaje tehničke kulture (20 %) te smanjenje programa (80 %) .

Odlukom ministrice znanosti i obrazovanja kurikulum za nastavni predmet Tehnička kultura za osnovne škole u Republici Hrvatskoj donesen je 14. siječnja 2019. Odluka je objavljena u Narodnim novinama br. 7/2019 od 22. siječnja 2019., a stupila je na snagu osmoga dana od dana objave. Sastavni je dio ove Odluke kurikulum nastavnog predmeta Tehnička kultura. Početkom primjene ove Odluke stavljen je izvan snage Nastavni plan i program za osnovnu školu koji se odnosi na predmet Tehnička kultura, objavljen u Narodnim novinama broj 102/06. Prema čl. IV. Odluke, ista se primjenjuje za učenike 5. razreda osnovne škole od školske godine 2019./2020., za učenike 6. i 7. razreda osnovne škole od školske godine 2020./2021., a za učenike 8. razreda od školske godine 2021./2022.

Prije donošenja ove Odluke, kurikulum za nastavni predmet Tehnička kultura prošao je javnu raspravu, a u siječnju 2018. dobio je i pozitivnu međunarodnu recenziju finske Agencije za odgoj i obrazovanje. Na službenoj internetskoj stranici Hrvatske zajednice tehničke kulture (https://www.hztk.hr, 31. 1. 2018.) objavljeno je kako se „u recenziji kurikuluma Tehničke kulture finske Agencije za odgoj i obrazovanje ističe da je on moderan i usmjeren na ishode učenja te relevantne praktične elemente, no upozorava se na mali broj sati predviđen za realizaciju ishoda te se predlaže da se dio ostvari kroz izvannastavni rad“. U istoj informaciji HZTK-a navodi se i upozorenje recenzenta da su „ishodi ponegdje prilično zahtjevni za dob učenika i broj sati koji je na raspolaganju“ te da „primjena ovakvog kurikuluma zahtijeva dosta materijalnih i financijskih resursa te učiteljskih kompetencija“, zbog čega se predlaže „povezivanje ishoda učenja iz Tehničke kulture s ostalim predmetima kako bi se učinkovitije realizirali".

Dana 10. lipnja 2019. ministrica znanosti i obrazovanja donijela je Odluku o izmjeni Odluke o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Tehničke kulture za osnovne škole u Republici Hrvatskoj, koja je objavljena u Narodnim novinama 69/2019. Ovom Odlukom izmijenjen je samo dio u kurikulumu nastavnog predmeta Tehnička kultura za osnovne škole, i to u glavi F. Učenje i poučavanje predmeta gdje se poglavlje „Grupiranje učenika“ mijenja i glasi: „Broj učenika u grupi i opremljenost učionice trebaju biti u skladu s Državnim pedagoškim standardom.“

Što se tiče predmetne nastave tehničke kulture u osnovnim školama, u Državnom pedagoškom standardu osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja (NN 63/08) utvrđeni su prostorni uvjeti za izvođenje nastave uz naznačenu obvezu da učionice za tehničku kulturu s pripadajućim kabinetima moraju biti odgovarajuće opremljene (čl. 22. i čl. 23.). U čl. 23. st. 4. Državnog pedagoškog standarda osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja (NN 63/08) bilo je utvrđeno da se „specijalizirane učionice za nastavu (…) tehničke kulture dimenzioniraju s 3,5 m^2 po učeniku, što prema pretpostavljenome proračunskom broju učenika iznosi 24 x 3,5

=84 m^2”. Izmjenama i dopunama Državnog pedagoškog standarda osnovnoškolskog sustava odgoja i obrazovanja (NN 90/10), članak 23. stavak 4. mijenja se i glasi: „Specijalizirane učionice za nastavu (…) tehničke kulture dimenzioniraju se prema pretpostavljenome proračunskom broju učenika pa za najviše 28 učenika imaju 70 m^2“. Osim prostornih uvjeta za izvođenje tehničke kulture u nastavi, potrebno je zadovoljiti i druge uvjete kao što su materijalni resursi koji uključuju opremljenu tehničku radionicu, okružje, određeno vrijeme izvođenja nastave te grupiranje učenika.

Prema Odluci o donošenju kurikuluma za nastavni predmet tehničke kulture za osnovne škole u Republici Hrvatskoj, možemo tvrditi da se putem „cjelovitog sagledavanja tehnike u osnovnoškolskome obrazovanju postiže njezina relevantnost za sve učenike neovisno o specifičnim interesima i odabiru budućega zanimanja. Štoviše, omogućuje se razvoj učenika u odgovornoga mladoga građanina koji će u budućnosti moći kritički sagledavati svoj uži i širi tehnički okoliš i biti spremniji za donošenje kvalitetnih odluka“.

3.2.2.2. Tehnička kultura u srednjoškolskom obrazovanju

Odgoj, obrazovanje i osposobljavanje za stjecanje tehničkih, informatičkih i tehnoloških znanja i vještina obuhvaća izvannastavno i izvanškolsko djelovanje mladeži na razvijanju sposobnosti, znanja i vještina za znanstveno-tehničko i radno-proizvodno stvaralaštvo . Za tehničku kulturu u srednjim školama u Republici Hrvatskoj nije izrađen kurikulum. Osim tehničkih nastavnih predmeta u strukovnoj i tehničkoj, medicinskoj, poljoprivrednoj i grafičkoj školi, tehnička kultura prožima se većinom kroz međupredmetno povezivanje obrazovnih sadržaja te kroz natjecanja.

3.2.2.3. Tehnička kultura u visokom obrazovanju

Tehnička je kultura predmet koji je posebno važan za upis u sljedećim obrazovnim sektorima: Ekonomija, trgovina i poslovna administracija, Elektrotehnika i računalstvo, Geologija, rudarstvo, nafta i kemijska tehnologija, Graditeljstvo i geodezija, Tehnička gimnazija – eksperimentalni program, Osobne, usluge zaštite i druge usluge, Poljoprivreda, prehrana i veterina, Promet i logistika, Strojarstvo, brodogradnja i metalurgija, Šumarstvo, prerada i obrada drva, Tekstil i koža te Umjetnost (programi: graditelj i restaurator glazbala, likovna umjetnost i dizajn).

Prema Zakonu o znanstvenoj djelatnosti i visokom obrazovanju, visoko obrazovanje predstavlja djelatnost od značajnog interesa za Republiku Hrvatsku te je sastavni dio međunarodnog, posebno europskog, znanstvenog, umjetničkog i obrazovnog prostora. Na području Zadarske županije djeluje jedno sveučilište, Sveučilište u Zadru. Sveučilište raspolaže s velikim brojem studijskih programa na preddiplomskoj, diplomskoj i poslijediplomskoj razini,

uz dva studija koja se izvode kao integrirani preddiplomski i diplomski studij. Studijski programi uređeni su prema načelima Bolonjskog procesa. Sveučilište u Zadru u svom sastavu ima 27 odjela, 4 znanstveno-istraživačka centra i dva centra za nastavni rad . Odjeli Sveučilišta u Zadru, čiji djelokrug sadržava tehničku kulturu su: Arheologija, Brodostrojarstvo i tehnologija pomorskog prometa, Geografija, Informacijske znanosti, Nautika i tehnologija pomorskog prometa te Podvodne znanosti i tehnologije.

Sveučilište u Zadru već dva desetljeća intenzivno nastoji pratiti potrebe gospodarstva i poučavanje primjenom suvremene tehnologije te sukladno tome otvarati nove smjerove i odjele. Sveučilište djeluje na način da kroz svoje aktivnosti okuplja čitavu zajednicu. Kako bi se poboljšao razvoj županije, u smislu osnaživanja tehničke kulture, Sveučilište nastoji ojačati STEM područje. Sveučilište surađuje s brojnim znanstvenoistraživačkim institucijama i fakultetima, vezanim uz STEM područje, iz čega proizlaze nove spoznaje i vještine koje također utječu na razvoj tehničke kulture Zadarske županije. Sveučilište u Zadru osnovalo je i Ured za znanost, projekte i transfer tehnologija koji je zadužen za pripremu i provedbu svih kapitalnih, znanstvenih i stručnih projekata. Sveučilište je dosta aktivno po pitanju EU projekata, te se i na temelju toga odražavaju njihova postignuća. Kod izračuna omjera prijavljenih i odobrenih projektnih prijedloga prednjače STEM i interdisciplinarna područja znanosti s prosječnom prolaznosti projektnih prijava od 41,30 % . Osim kapitalnih projekata, intenzivno se radi na pripremi projekata izgradnje zgrade STEM odjela, koja će imati veliku vrijednost za cjelokupnu zajednicu ali i šire.

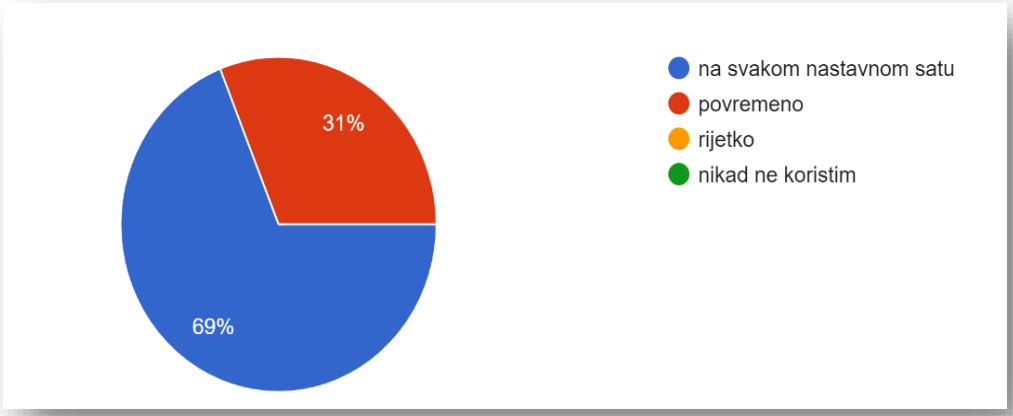
3.2.2.4. Analiza stanja obrazovanja u tehničkoj kulturi u Zadarskoj županiji

U *on-line* anketi, provedenoj u osnovnim i srednjim školama Zadarske županije, sudjelovalo je 29 nastavnika iz sljedećih škola: OŠ Franka Lisice – Polača, OŠ Petra Preradovića – Zadar, OŠ Petar Zoranić – Nin, OŠ Vladimira Nazora – Škabrnja, OŠ Pakoštane, OŠ Novigrad, OŠ Obrovac, OŠ Sukošan, OŠ Braća Ribar – Posedarje, OŠ Valentin Klarin – Preko, OŠ Vladimir Nazor – Nevidane, Privatna osnovna škola Nova, OŠ Biograd, Srednja škola Obrovac, OŠ Petar Zoranić – Stankovci, OŠ Šimuna Kožičića Benje – Zadar, OŠ Krune Krstića – Zadar, OŠ Ivan Goran Kovačić – Lišane Ostrovičke, OŠ Nikole Tesle – Gračac, OŠ Starigrad, OŠ Sv. Filip i Jakov, OŠ Jurja Barakovića – Ražanac, OŠ Stjepana Radića – Bibinje, OŠ Petar Lorini – Sali, OŠ Petar Zoranić – Jasenice, OŠ Stanovi – Zadar i OŠ Zemunik – Zemunik Donji.

Ankete su uključivale pitanja otvorenog i zatvorenog tipa te pitanja višestrukog izbora. Cilj je ankete bio utvrditi koje aktivnosti provode osnovne i srednje škole iz područja tehničke kulture i STEM područja (uključenost djece i mladih u manifestacije i natjecanja iz navedenih područja) te razvojne potrebe osnovnih i srednjih škola s ciljem kvalitetnijeg razvoja tehničke kulture u Zadarskoj županiji.

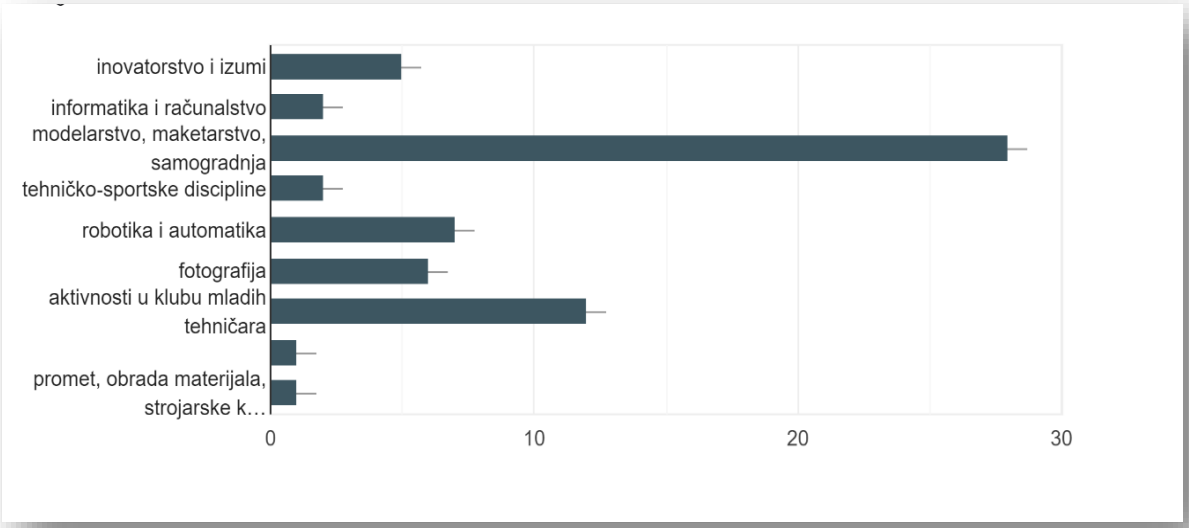
Za razvoj tehničke kulture iznimno su važni različiti oblici neformalnog obrazovanja. Neformalno obrazovanje obuhvaća organizirane i planirane obrazovne aktivnosti čija je svrha

stjecanje različitih znanja i vještina, stavova i vrijednosti te praktičnu primjenu stečenih znanja i vještina. 65,5 % nastavnika sudjelovalo je u nekom od programa neformalnog obrazovanja. Programi neformalnog obrazovanja uključivali su različite radionice i seminare za uporabu različitih strojeva, stručna usavršavanja na aktivima tehničke kulture i fizike, *on-line* usavršavanja iz područja robotike i programiranja, razne edukacije iz modelarstva, digitalnih alata, maketarstvo, seminari iz područja STEM-a i dr. 69 % nastavnika tehničke kulture svakodnevno koristi digitalne alate u nastavi (Slika 1.).

Slika 1. Korištenje digitalnih alata u nastavi
Izvor: Anketa, obrada ZADRA NOVA

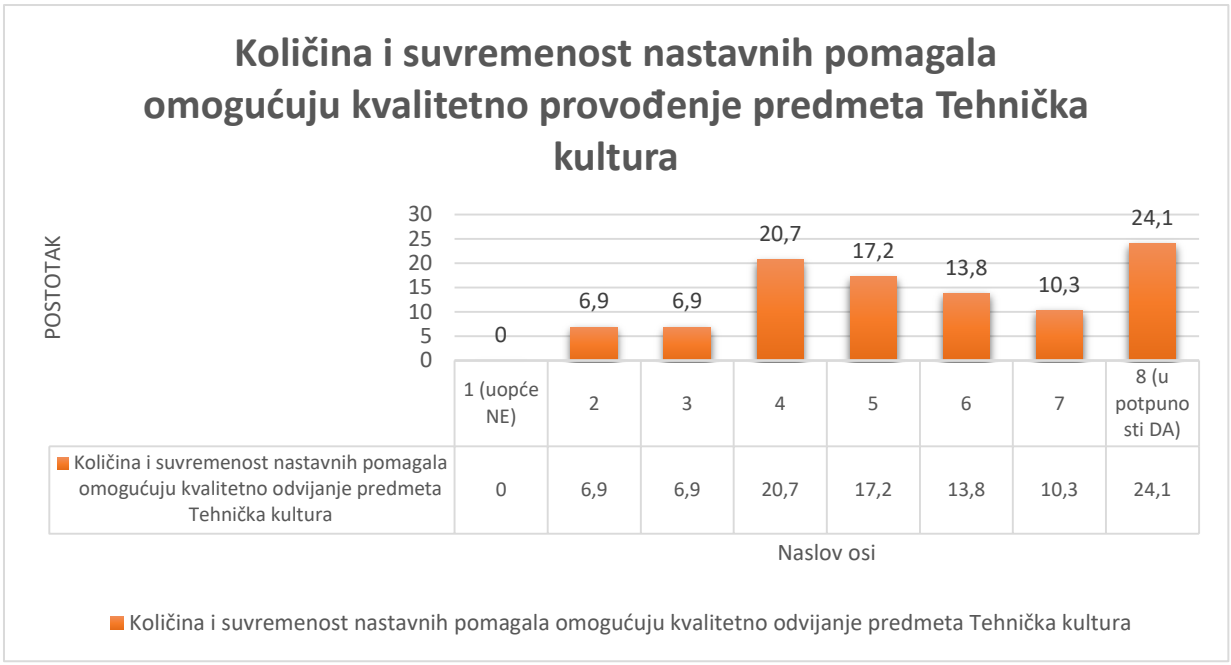
Većina škola (79,3 %) u kojima nastavnici rade, imaju klub iz područja tehničke kulture (npr. klub mladih tehničara, web dizajnera i sl.). Zainteresiranost za ovakvom izvannastavnom aktivnošću podjednako je zastupljena između dječaka i djevojčica, pri čemu učenici najviše interesa pokazuju za modelarstvo i maketarstvo te za aktivnosti u klubu mladih tehničara (Slika 2).

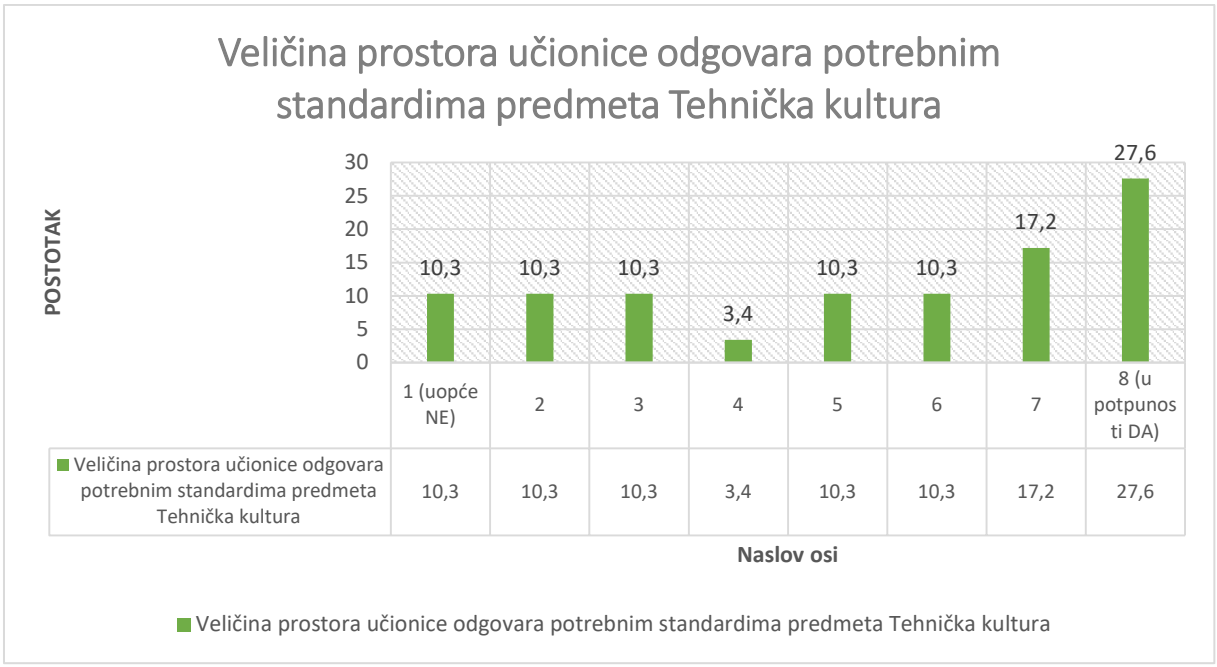
Slika 2. Područja tehničke kulture u kojima učenici pokazuju najviše interesa
Izvor: Anketa, obrada ZADRA NOVA

Najčešći problemi s kojima se nastavnici susreću u provođenju nastave iz tehničke kulture su nedostatak vremena za realizaciju nastavnog programa iz tehničke kulture (nedovoljna satnica), nedostatak materijala i strojeva za rad odnosno neadekvatan prostor za izvođenje praktičnih radova te nedostatak stručnog kadra. Osiguravanjem adekvatnog prostora Zajednici tehničke kulture djelomično bi se riješio i problem prostora izvođenja same nastave s obzirom na to da bi takav prostor, između ostalog, i bio dostupan nastavnicima u njihovom dodatnom usavršavanju i učenicima za praktične radove po potrebi.

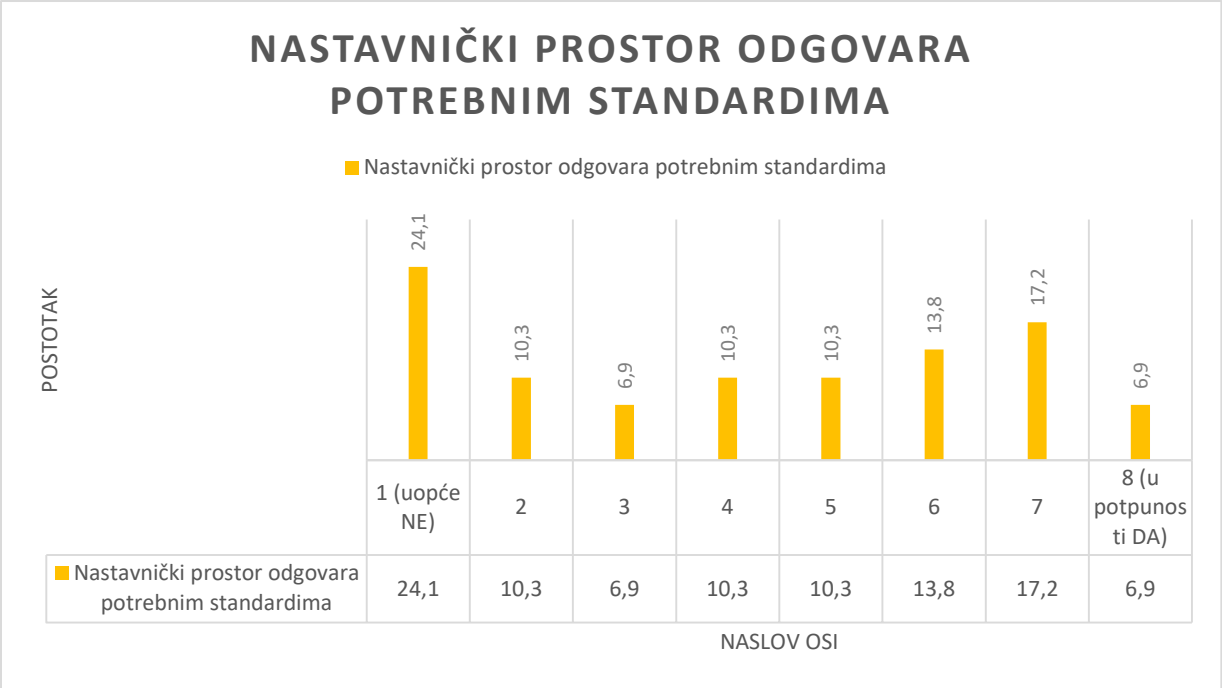
24, 1 % nastavnika smatra da količina i suvremenost nastavnih pomagala i materijala u potpunosti omogućuje kvalitetno održavanje nastave iz tehničke kulture (Slika 3.), dok 27,6 % smatra da su učionice adekvatno opremljene te da odgovaraju standardima u kojima bi se trebala održati nastava (Slika 4.). Također, vrlo mali broj nastavnika smatra da su nastavnički prostori u potpunosti u okviru standarda za izvođenje nastave iz tehničke kulture (Slika 5.).

Slika 3. Kvalitetno provođenje predmeta Tehnička kultura
Izvor: Anketa, obrada ZADRA NOVA

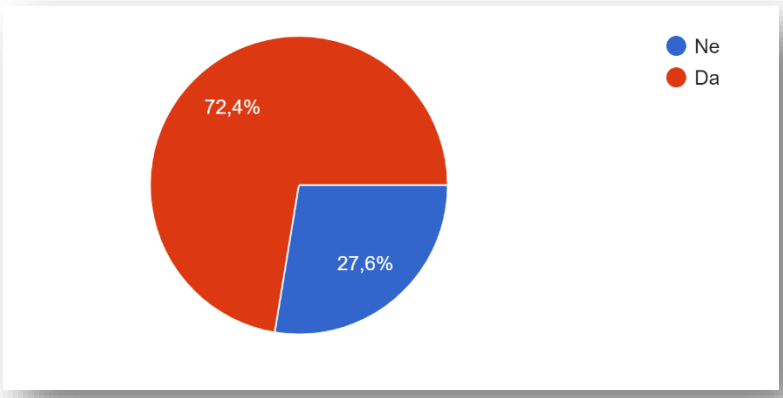

Slika 4. Adekvatan prostor za provođenje nastave iz predmeta Tehnička kultura
Izvor: Anketa, obrada ZADRA NOVA

Slika 5. Opremljenost nastavničkog prostora za provođenje nastave iz predmeta Tehnička kultura
Izvor: Anketa, obrada ZADRA NOVA

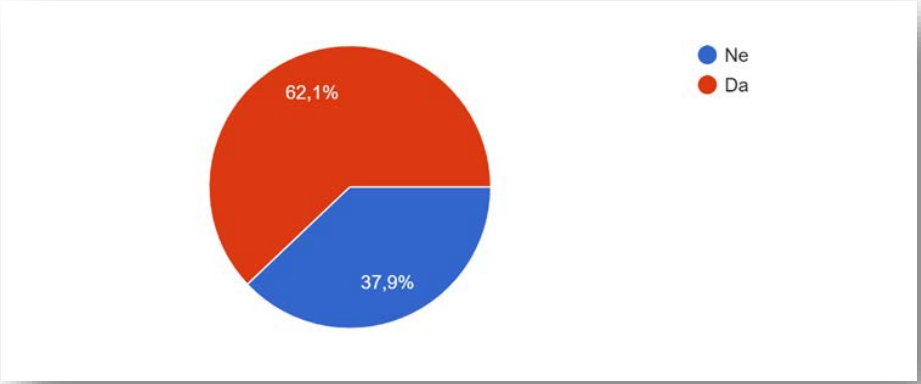
S obzirom na navedene poteškoće prilikom izvođenja nastave iz tehničke kulture, učenici pokazuju interes i dobre rezultate te sudjeluju na raznim natjecanjima i manifestacijama u području tehničke kulture, kao što su školska, županijska i državna natjecanja, aktivnosti kluba mladih tehničara i dr. (Slika 6.). U posljednjih pet godina na natjecanjima je sudjelovao velik broj učenika (npr. na školskoj razini čak 234 učenika), pri čemu su učenici s izvrsnim rezultatima i nagrađivani za svoja postignuća u području tehničke kulture. Iako je mala satnica (propisana Kurikulumom) za predmet tehničke kulture u školama, 73,1 % nastavnika priprema učenike za natjecanje u okviru radnog vremena.

Slika 6. Sudjeluju li učenici na natjecanjima i drugim manifestacijama iz područja tehničke kulture?
Izvor: Anketa, obrada ZADRA NOVA

Prema provedenoj anketi, sugestije nastavnika za poboljšanje postignuća učenika u nastavnom predmetu tehnička kultura su: veća satnica nastavnog predmeta, odgovarajući prostor za izvođenje praktičnog rada, obrazovanje stručnoga kadra, veće naknade za prekovremeni rad nastavnika, rad u manjim grupama, adekvatan prostor za izvannastavne aktivnosti u okviru tehničke kulture.

Poboljšanje i razvoj tehničke kulture zahtjeva suradnju između škola, raznih organizacija i udruga. Čak 62, 1 % nastavnika surađuje s drugim organizacijama iz područja tehničke kulture (Slika 7.). Nastavnici najviše surađuju sa Zajednicom tehničke kulture Zadarske županije, Društvom pedagoga tehničke kulture Zadar, Hrvatskom zajednicom tehničke kulture te s Hrvatskim savezom pedagoga tehničke kulture. 50 % nastavnika izrazito je zadovoljno sa suradnjom koju ostvaruju sa Zajednicom tehničke kulture Zadarske županije. Dio nastavnika ispitanih u anketi smatra da ne postoji potreba za formiranjem dodatnih specifičnih udruženja iz područja tehničke kulture, dok se većina njih slaže kako udruge treba više uključiti u rad škole te da se trebaju formirati različiti centri izvrsnosti kako bi učenici mogli izabrati mentore prema ambicijama iz područja tehničke kulture.

Slika 7. Surađuju li nastavnici s udrugama i drugim organizacijama iz područja tehničke kulture?
Izvor: Anketa, obrada ZADRA NOVA

Kao najvažnije prioritete za razvoj tehničke kulture u Zadarskoj županiji nastavnici ističu poboljšanje materijalnih uvjeta za praktični rad i adekvatne prostore za izvođenje nastave, povezivanje škola, međusobno i s udrugama iz područja tehničke kulture, poticanje učenika na inovacije i sudjelovanje u tehničkoj kulturi, bolji programi iz područja tehničke kulture, obrazovanje stručnog kadra, dostupnost obrazovanja. Prioritetne su mjere za razvoj tehničke kulture u Zadarskoj županiji, prema nastavnicima ispitanima u anketi: rad na popularizaciji tehničke kulture i mladih tehničara, opremanje kabineta tehničke kulture, poticanje inovacije kod mladih kroz različite projekte, povećanje edukacija na STEM područjima, ulaganje u nove suvremene tehnologije, povećanje satnice u školama i rad u manjim skupinama.

Online intervju s predstavnicima Sveučilišta u Zadru održan je 7. prosinca 2020. godine. U intervjuu je sudjelovalo 5 stručnjaka. Cilj intervjua bio je utvrditi koje aktivnosti provodi Sveučilište (Odjeli), vezano za poticanje napretka tehničke kulture (uključenost studenata u praktičnu nastavu te suradnju kao i sudjelovanje na manifestacijama i natjecanjima na nacionalnoj i međunarodnoj razini) te koje su razvojne potrebe Sveučilišta u Zadru s ciljem kvalitetnijeg razvoja tehničke kulture u Zadarskoj županiji.

Sveučilište je započelo svoje djelovanje s humanističkim studijima, no već dva desetljeća intenzivno nastoji pratiti potrebe gospodarstva i sukladno tome otvarati nove studijske programe. Područja koja su izravno povezana s gospodarstvom na Sveučilištu u Zadru su pomorstvo, zatim područje biotehničkih znanosti, agronomija i marikultura, studij informacijskih tehnologija u digitalnom okruženju te studij Geografija informacijskih sustava. S obzirom na tehnološke potrebe gospodarstva, Sveučilište intenzivno prati i razvoj tehničke kulture u Zadarskoj županiji te nastoji organizirano jačati STEM područje i izgraditi novi odjel vezan za STEM i IKT područje.

Aktivnim radom na određenim projektima na Sveučilištu u Zadru odvija se transfer znanja i tehnologija, čemu doprinosi Ured za znanost, projekte i transfer tehnologija, zadužen za pripremu i provedbu svih kapitalnih, znanstvenih i stručnih projekata. Realizirani su brojni projekti, financirani iz sredstava EU, u kojima je Sveučilište bilo nositelj ili partner, čime je ostvarena suradnja s brojnim dionicima iz područja tehničke kulture, posebno s gospodarstvenicima na području Zadarske županije.

Uvjerenja profesora o razini iskustva, kompetencija i interesa studenata za korištenje specifične tehnologije mogu utjecati na odluku o njenom korištenju. Stavovi profesora prema tehnologiji općenito, a osobito prema tehnologiji u obrazovanju, utječu na usvajanje i integraciju IKT-a. Primjerice, jedan je od ispitanika ukazao na važnost stavova i uvjerenja profesora prema tehnologiji za njezinu praktičnu primjenu u nastavi. Unatoč objektivnim preprekama poput nedostatka hardvera i softvera, profesori geografije prema GIS-u (engl. *Geographic Information Systems*) savladali su te barijere te uspješno integrirali tehnologiju u nastavu. Odnosno, profesori s pozitivnim stavom prema tehnologiji vjerojatno su motiviraniji za njeno korištenje te će pronaći alternativne načine za pružanje novog iskustva svojim učenicima čak i bez najmodernije opreme. Međutim, zanimljivo je razmotriti stajalište prema negativnim stavovima i otporu promjeni. Otpor nije prepreka sam po sebi, već je indikator da „nešto nije kako treba“ (npr. nedostatak edukacije, vremena za upoznavanje s novom tehnologijom i sl.). Drugim riječima, u tom bi slučaju bilo korisno pokušati identificirati druge objektivnije izvore prepreka integraciji novim tehnološkim spoznajama..

Izgradnja svijesti o snazi i mogućnostima tehnike i tehničke kulture ključna je zbog više razloga. Privlačenje izravnih stranih investicija multinacionalnih kompanija ili dijelova njihovih operacija u Hrvatsku te u lokalnu sredinu ovisi o kontinuiranim nastojanjima da se stvore uvjeti

za tehničke aktivnosti. Mora postojati svijest o značenju globalnih kretanja kako bi se mogli uočiti novi trendovi te na njih pravilno i na vrijeme odgovoriti.

RAZVOJNA OGRANIČENJA/ IZAZOVI

• nedostatak stručnog kadra, odnosno neodgovarajuća kadrovska ekipiranost u tehničkoj kulturi/STEM području
• nedostatak edukacija za nastavnike vezanih uz digitalizaciju nastavnih procesa
• neadekvatna podloga za rad s darovitim učenicima u području TK i STEM-a
• nedovoljna suradnja između škola i drugih organizacija iz područja TK
• neadekvatna podloga za kvalitetno praćenje nastave učenika s teškoćama u razvoju u području TK i STEM-a (deficit kadra za rad po prilagođenim programima)
• nepostojanje adekvatnog prostora za izvođenje nastave tehničke kulture

RAZVOJNI POTENCIJALI

• postojanje mogućnosti za međunarodnu suradnju u području TK (natjecanja, EU projekti-ERASMUS, prekogranični, međuregionalni i transnacionalni programi u sklopu europske teritorijalne suradnje)
• raspoloživost programa i odgovarajućih stipendija unutar EU i drugdje u TK/STEM
• inovacijski i znanstveni potencijal Sveučilišta u Zadru
• postojanje svih razina obrazovanja zadovoljavajuće kvalitete
• raspoloživost apsorpcijskog kapaciteta u obrazovnom sustavu za prepoznavanje i privlačenje raspoloživih sredstava financiranja (EU fondovi)
• centri kompetencija
• povećanje broja studijskih programa Sveučilišta u Zadru u tehničkom, biotehničkom i prirodnom području
• postojanje IT opreme i dobre internetske veze u školama i na UNIZD

RAZVOJNE POTREBE

• ojačati kapacitete kadrova u školama za kvalitetniju prijavu na natječaje za sufinanciranje projekta bespovratnim sredstvima iz EU fondova i ostalih nacionalnih i drugih izvora
• poboljšati opremljenost i infrastrukturu odgojno obrazovnih institucija kako bi se poduprlo stvaranje kvalitetne podloge za razvoj STEM-a i tehničke kulture u Zadarskoj županiji
• razviti infrastrukturu temeljenu na ljudskim resursima koja će podupirati razvoj talenta/darovitih učenika u STEM području od predškolske do visokoobrazovne razine
• ojačati suradnju između OCD-a u području tehničke kulture i odgojno obrazovnih institucija s ciljem jačanja STEM-a i tehničke kulture u Zadarskoj županiji
• poduprijeti stvaranje adekvatnije klime za praćenje nastave učenika s teškoćama u razvoju području STEM-a i TK
• ojačati suradnju između gospodarstvenika i odgojno obrazovnih institucija s ciljem jačanja STEM-a i tehničke kulture u Zadarskoj županiji
• osnovati odjel iz područja STEM-a na UNIZD
• poboljšati vidljivost i promidžbu tehničke kulture u školama

3.2.3. Organizacije civilnog sektora u tehničkoj kulturi

Tehnička kultura ima za cilj podizanje razine tehnološke pismenosti stanovništva kroz različita polja djelovanja. Osnaživanje pojedinca na način da se podiže njegova razina znanja i vještina u području tehničke kulture, dovodi do jačanje njegove konkurentnosti na tržištu rada, ali i do poboljšanja kvalitete vlastitog života koji je danas uglavnom ovisan o informacijskim tehnologijama. Tehničko kulturno opismenjavanje zajednice kroz uvođenje inovacija i kritičkog promišljanja u području tehničke kulture stvara temelj konkurentnog gospodarstva 21. stoljeća.[8]

Krovna organizacija, koja potiče navedene aktivnosti u Zadarskoj županiji, Zajednica tehničke kulture Zadarske županije, sastavni je dio nacionalne krovne organizacije Hrvatske zajednice tehničke kulture.
Ciljevi Zajednice tehničke kulture Zadarske županije su:

- poticanje ostvarivanja zajedničkih potreba i interesa udruga tehničke kulture na području Zadarske županije,
- poticanje razvitka i promicanje tehničke kulture,
- poticanje stvaralačkog i znanstvenog rada, tehničkog odgoja i obrazovanja, znanstvenog i tehničkog opismenjivanja, osobito mladih, uključujući i osobe s posebnim potrebama
- poticanje ostvarivanja ukupnih aktivnosti svojih članica na području tehničke kulture te zastupanje prava i interesa svojih članica,
- promicanje dostignuća u tehničkoj kulturi,
- poticanje svojih članica na poštivanje duha zajedništva, vrijednosti i pravila tehničkog stvaralaštva, humanosti, snošljivosti, suradnje i prijateljstva među ljudima neovisno o njihovoj rasnoj, nacionalnoj i vjerskoj pripadnosti,
- poticanje članica na sudjelovanje u humanitarnim, ekološkim i drugim akcijama, posebice u prirodnim, tehnološkim ili drugim nesrećama, odnosno u slučajevima neposredne opasnosti za ljudske živote, imovinu, suverenitet i teritorijalnu cjelovitost Republike Hrvatske.

Prema podatcima Registra Udruga, djelatnosti HZTK, sastoje se od 13 djelatnosti:

1. Elektrotehnika, elektronika, automatika (na III. razini djelatnost se razrađuje na sljedeće: Elektrotehnika i elektronika, Automatika, Robotika, Ostale djelatnosti elektrotehnike, elektronike, automatike i robotike),
2. Graditeljstvo, modelarstvo i maketarstvo (Izrada uporabnih i ukrasnih tvorevina, Samogradnja vozila, plovila, letjelica, opreme i pribora, Brodomodelarstvo i brodomaketarstvo, Raketno modelarstvo i maketarstvo, Zrakoplovno modelarstvo i

[8] Narodne novine, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Tehničke kulture za osnovne škole u Republici Hrvatskoj, 2019, br. 87/08., 86/09., 92/10., 105/10. – ispravak, 90/11., 16/12., 86/12., 94/13., 152/14., 7/17. i 68/18., dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_161.html, pristup 12. 1. 2021.

maketarstvo, Željezničko modelarstvo i maketarstvo, Jedriličarsko modelarstvo, Automodelarstvo i automaketarstvo, Ostale djelatnosti modelarstva, maketarstva i graditeljstva),

3. Informatika i računalstvo,
4. Strojarstvo i konstruktorstvo,
5. Komunikacijska tehnika (Radiokonstruktorstvo i samogradnja uređaja, Amaterska radiogoniometrija, CB radioamaterizam, Amaterska radiotelegrafija, Digitalne komunikacije, Satelitske komunikacije, Bežični mrežni sustavi, Ostale djelatnosti, komunikacijske tehnike),
6. Audiovizualne tehničke djelatnosti (Neprofesijska filmska djelatnost, Neprofesijska video djelatnost, Neprofesijska fotografska djelatnost, Podvodna fotografija, Ostale audiovizualne tehničke djelatnosti),
7. Astronautika i astronomija (Amaterska astronautika, Astronomija, Ostale djelatnosti astronautike i astronomije),
8. Inovatorstvo,
9. Cjeloživotno obrazovanje u tehničkoj kulturi,
10. Organiziranje i razvijanje tehničke kulture (odnosi se na nacionalne saveze tehničke kulture, zajednice tehničke kulture i HZTK),
11. Poticanje kreativnosti i stvaralaštva djece i mladih u tehničkoj kulturi,
12. Strukovne udruge u tehničkoj kulturi,
13. Ostale djelatnosti iz područja tehničke kulture.

Neka do ostalih područja djelovanja udruga koje imaju doticaja s tehničkom kulturom ili opisuju primjenu tehničke kulture su :

- Inovatorstvo (u 4. području: Gospodarstvo)
- Djelovanje ljubitelja *oldtimera* (u 5. području: Hobistička djelatnost)
- Minijaturisti (u 5. području: Hobistička djelatnost)
- Izvaninstitucionalni odgoj i obrazovanje (u 9. području: Obrazovanje, znanost i istraživanje)
- Strukovne udruge u odgoju i obrazovanju (u 9. području: Obrazovanje, znanost i istraživanje)
- Tehničke znanosti (u 9. području: Obrazovanje, znanost i istraživanje)
- Popularizacija znanosti (u 9. području: Obrazovanje, znanost i istraživanje)
- Energetska učinkovitost i obnovljivi izvori energije (u 10. području: Održivi razvoj)
- Pomoć žrtvama katastrofa i sukoba (u 16. području: Zaštita i spašavanje)
- Traganje i spašavanje (u 16. području: Zaštita i spašavanje)
- Sportske udruge razvrstavaju se i prema vrsti sporta, sukladno nomenklaturi sportova.

Ciljevi su djelovanja HZTK, u sklopu promicanja zajedničkih članica, razvijanje i promicanje tehničke kulture građana, tehnički odgoj i obrazovanje mladog naraštaja (uključujući

znanstveno i tehničko opismenjivanje), popularizacija znanosti i tehnike te poticanje razvoja znanosti i tehnike.

Zajednica tehničke kulture Zadarske županije okuplja punopravne članice:

1. Aeroklub Zadar, Zadar
2. Astronomsko astronautičko društvo Zadar, Zadar
3. CB radio klub „Donat“, Zadar
4. Društvo energetičara Zadar, Zadar
5. Društvo informatičara Zadar, Zadar
6. Društvo pedagoga tehničke kulture Zadar, Zadar
7. Foto klub „Kornat“, Kukljica
8. Foto-kino-video klub Zadar, Zadar
9. Hrvatska gorska služba spašavanja – Stanica Zadar, Zadar
10. Planinarski klub „Sveti Bernard“, Zadar
11. Planinarsko društvo „Paklenica“, Zadar
12. Radio klub „Jadera“, Zadar
13. Radio klub Zadar, Zadar
14. Ronilački klub „KPA Zadar“, Zadar
15. Ronilački klub „Sveti Roko“, Bibinje
16. Udruga tehničke kulture „Faust Vrančić“, Obrovac
17. Foto video film atelje Karin, Karin.

te pridružene članice:

1. Astronomska udruga Zadar, Zadar;
2. Zadar Developers Hub, Zadar;
3. Udruga za audiovizualnu umjetnost „Jedina solucija“, Pridraga.

Zajednica tehničke kulture Zadarske županije zajedno s udrugama u tehničkoj kulturi organizira škole tehničke kulture, natjecanja, popularno-znanstvena predavanja, dane tehničke kulture, promociju tehničke kulture, različite tečajeve, predavanja i susrete iz svojih aktivnosti uz akcije spašavanja, zaštite materijalnih dobara prirodnih i kulturnih vrijednosti. U kreativnim programima aktivno sudjeluju uglavnom djeca i mladi.

U osnovnim školama Zadarske županije djeluju klubovi mladih tehničara. Učenici osnovnih i srednjih škola na natjecanjima su ostvarili zapažene rezultate u prirodnim znanostima i tehničkoj kulturi i informatici, doprinoseći općem boljitku grada i županije, za što su dobivena mnoga visoka priznanja, poput: Državne nagrade tehničke kulture „Faust Vrančić“, nagrada i priznanja Hrvatske zajednice tehničke kulture, a Zajednica je dobitnik i Godišnje nagrade Zadarske županije.

Tijekom 2019. godine Zajednica tehničke kulture Zadarske županije bila je organizator mnogih manifestacija, prvenstveno za djecu i mlade iz područja tehničke kulture. Organizirala je tako zimsku školu tehničke kulture, jedinstvenu školu tehničkih aktivnosti koja uključuje visoku razinu tehničkog opismenjavanja djece u različitim područjima tehničke kulture. Program i način rada razvijaju kreativnost, motoriku, razvoj kritičkog mišljenja i promatranja, lakše

pamćenje, lakšu primjenu naučenog te samostalnost u istraživanju i zaključivanju. Program se provodio u trajanju od 5 dana (od 30. listopada do 3. studenog 2019.), u Maškovića Hanu u Vrani pored Pakoštana, za 12 polaznika, sa svakodnevnim stručnim radionicama i predavanjima udruga Zajednice i vanjskih suradnika. Zajednica tehničke kulture pokrila je troškove smještaja, prehrane, radnih materijala te troškove izleta. Sudionici III. Zimske škole tehničke kulture Zadarske županije bili su učenici osnovnih škola Zadra i Zadarske županije koji su ostvarili uspjehe na školskim natjecanjima iz prirodoslovno-matematičkog i tehničko-informatičkog područja tijekom školske godine 2018./2019.

Zajednica tehničke kulture Zadarske županije u lipnju 2019. godine uspješno je organizirala dvije sedmodnevne ljetne škole tehničke kulture za polaznike osnovnoškolske dobi u PP Telašćica i po prvi put na Zrmanji u Obrovcu. Sudionici škole bili su 12 odabranih učenika osnovnih škola Zadarske županije koji su se svojim radom i zalaganjem istaknuli u području tehničke kulture te su pokazali interes za pojedine tehničke aktivnosti u školskoj god. 2018./2019.

Zajednica tehničke kulture Zadarske županije, u suradnji s Udrugom tehničke kulture „Faust Vrančić“ iz Obrovca te sa Srednjom i Osnovnom školom Obrovac, organizirala je 9. travnja 2019. Dan tehničke kulture u Obrovcu. U Sportskoj dvorani Srednje škole u Obrovcu predstavile su se brojne udruge Zajednice tehničke kulture Zadarske županije: Aeroklub Zadar, Društvo informatičara Zadar, Ronilački klub „KPA Zadar“, Foto klub „Kornat“ Kukljica, Foto-kino-video klub Zadar, CB radio klub „Donat“ Zadar, Astronomsko astronautičko društvo Zadar, Udruga tehničke kulture „Faust Vrančić“ Obrovac i Radio klub Zadar. Djeca i gosti imali su prilike iskušati se u brojnim aktivnostima, npr. u izradi raketa, upravljanju dronovima, mBot robot setom, radiostanicama, fotoaparatima i kamerama, isprobati opremu ronilačkog kluba i teleskopom pogledati izravno u Sunce.

Također, Zajednica tehničke kulture Zadarske županije organizirala je i Modelarsku ligu. Ekipno natjecanje učenika u području modelarstva i maketarstva održano je 8. svibnja 2019. u OŠ Privlaka, u Privlaci. Ciljevi Modelarske lige bili su: neformalno stjecanje novih znanja i vještina, poticanje i razvijanje timskog rada, poticanje i razvijanje motorike, kreativnosti i inovativnosti, poticanje i razvoj poduzetništva medu učenicima te uvođenje novih tehnologija u nastavu tehničke kulture.

U rujnu 2019. godine, u Obrovcu, na Žegarskom polju, održano je 25. državno prvenstvo u raketnom modelarstvu za djecu. Natjecanje je organizirao Hrvatski astronautički i raketni savez uz suorganizaciju Astronomskog astronautičkog društva Zadar i Amaterskog raketno-astronautičkog kluba Dubrava iz Zagreba. Na natjecanju je sudjelovalo 60 natjecatelja osnovnoškolske i srednjoškolske dobi iz 14 udruga. Osim toga, Aeroklub Zadar organizirao je projekt „Postani pilot za jedan dan“, koji je omogućio učenicima srednjih škola mogućnost informativnog leta u klupskom avionu. Osim navedenih manifestacija, Zajednica je sudjelovala

u organizaciji raznih predavanja te tako okupila različite dionike iz područja tehničke kulture u Zadarskoj županiji.

Organiziranje i provođenje natjecanja i smotri učenika osnovnih i srednjih škola jedan je od oblika rada s mladima s najdužom tradicijom. Neka se natjecanja, npr. natjecanje iz matematike, fizike i tehničkog stvaralaštva, provode kontinuirano više od 50 godina. Zajednica je i 2019. godini bila nositelj organizacije natjecanja i smotri iz prirodoslovno-matematičkog i tehničkog područja i taj je rad jedan od značajnijih djelatnosti Zajednice u periodu od gotovo šest mjeseci koji uključuje pripremu i provedbu. Provode se natjecanja učenika osnovnih i srednjih škola na školskoj i županijskoj razini iz predmeta: matematika, fizika, kemija, biologija, informatika, geografija, astronomija i natjecanje mladih tehničara. U školskoj godini 2018./2019. ukupno je, nakon školske razine, na županijskom natjecanju sudjelovalo 813 učenika osnovnih i srednjih škola iz predmeta: matematika, fizika, kemija, biologija, informatika, geografija, astronomija i natjecanje mladih tehničara. Također, Zajednica omogućuje djeci i mladima sudjelovanje u različitim programima u organizaciji Hrvatske zajednice tehničke kulture i njenih saveza kao i ostalih zajednica tehničke kulture koje djeluju u RH.

Zajednica tehničke kulture Zadarske županije dodjeljuje nagrade, priznanja i počasna zvanja za zasluge i posebna dostignuća pojedincima, udrugama tehničke kulture, ustanovama i drugim pravnim osobama koji su pružili znakovit, izniman i trajan prinos postizanju ciljeva i ostvarivanju zadaća te razvitku djelatnosti same Zajednice.

3.2.3.1. Analiza stanja civilnog sektora Zadarske županije u tehničkoj kulturi

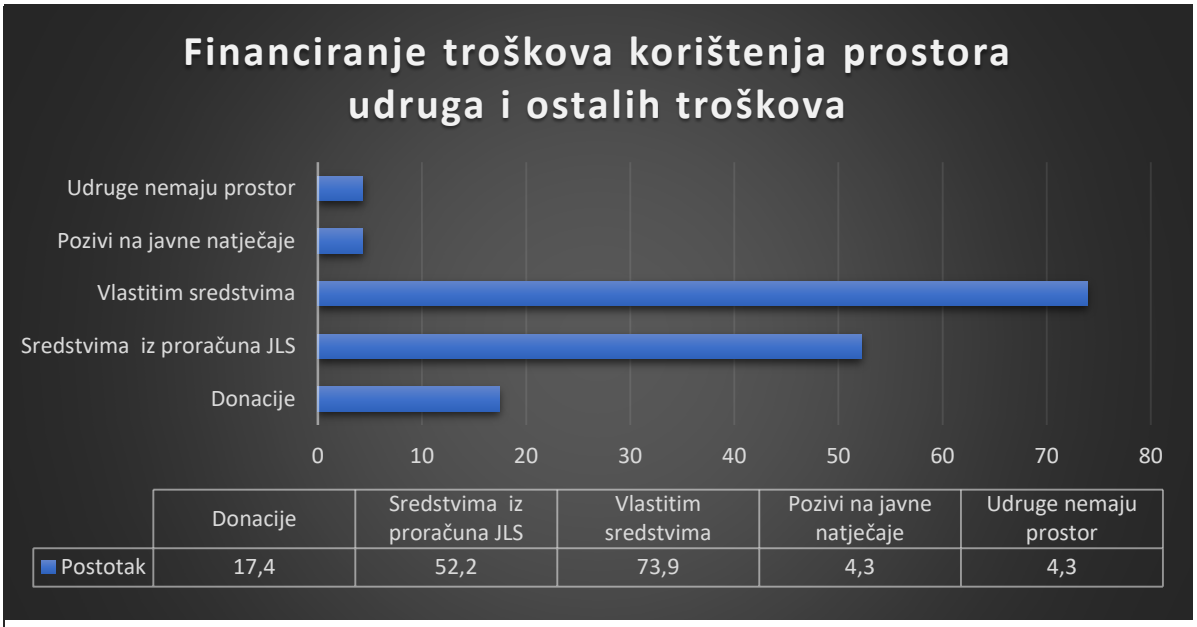
Analizom ankete, u kojoj su sudjelovale udruge na području Zadarske županije čije je područje djelovanja tehnička kultura, dobiveni su podatci o cjelokupnom radu tih udruga. Mnoge udruge u tehničkoj kulturi aktivno djeluju već dugi niz godina, kao što su Zajednica tehničke kulture Zadarske županije (70 godina), Aeroklub Zadar i Radio klub Zadar (72 godine). 29,41 % ispitanih udruga Zadarske županije djeluje preko 50 godina. 23,52 % udruga djeluje preko 30 godina, 17,64 % udruga djeluje preko 20 godina, dok ostalih 29,41 % djeluje manje od 10 godina. Analizom ankete utvrđeno je kako 76,41 % udruga nema niti jednog zaposlenika. Uključenost građana u civilne inicijative kroz volonterski rad iznimno je važna za društvo kao takvo. Najviše volontera ima Zajednica tehničke kulture Zadarske županije (500 volontera), dok 29,41 % udruga ima preko 40 volontera. Izravni korisnici i ciljane skupine udruga Zadarske županije uglavnom su svi građani, najviše učenici, djeca i mladi.

Prostore u kojem djeluju udruge su većinom dobile na korištenje od lokalne zajednice (39,13 %), dok 34,8 % udruga uopće nema prostor za rad (Slika 8.). Troškove korištenja prostora i ostale troškove, kao što su edukacije, savjetovanja, istraživanja, medijske kampanje, akcije u lokalnoj zajednici i dr., udruge financiraju najviše vlastitim sredstvima (npr. članarine), te sredstvima iz proračuna JLS (Slika 9.). Kad je riječ o ispunjavanju potreba udruge, 39,1 %

ispitanika iskazalo je nezadovoljstvo prostorom u kojem djeluju, dok je 13 % ispitanika u potpunosti zadovoljno prostorom. Također, kada govorimo o opremi koju udruge koriste sukladno njihovim potrebama, 34,8 % ispitanika u potpunosti nije zadovoljno istim, dok samo 8,7 % ispitanika smatra da postojeća oprema zadovoljava njihove potrebe za rad (Slika 10.).

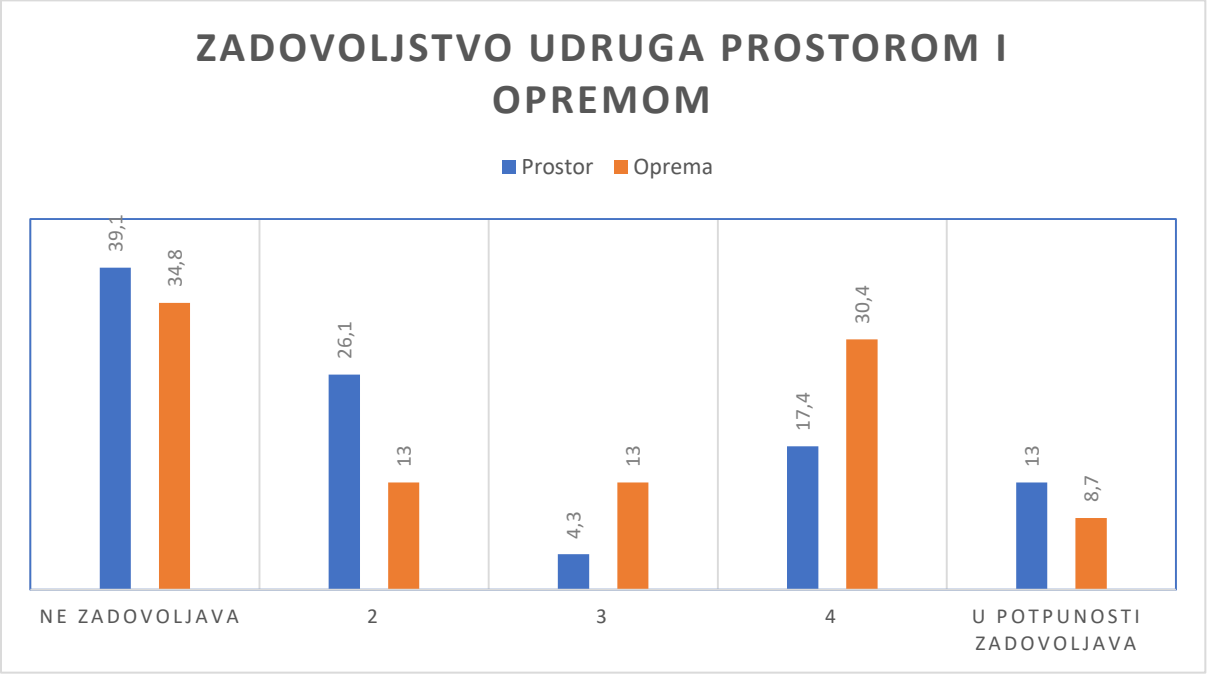

Slika 8. Prostori u kojem djeluju Udruge iz tehničke kulture u Zadarskoj županiji
Izvor: Anketa, obrada ZADRA NOVA

	Donacije	Sredstvima iz proračuna JLS	Vlastitim sredstvima	Pozivi na javne natječaje	Udruge nemaju prostor
Postotak	17,4	52,2	73,9	4,3	4,3

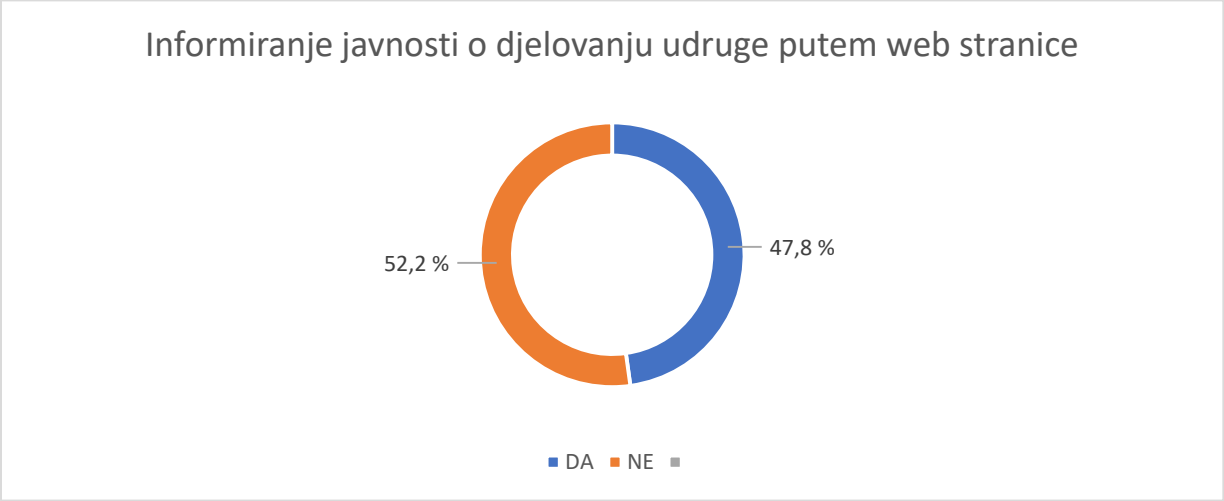
Slika 9. Financiranje troškova korištenja prostora udruga
Izvor: Anketa, obrada ZADRA NOVA

Slika 10. Zadovoljstvo udruga prostorom

Izvor: Anketa, obrada ZADRA NOVA

Financiranje različitih projekata udruga sredstvima EU iznimno je važno kako za zajednicu, tako i za samu udrugu. Međutim, 91,3 % udruga na području Zadarske županije nikad nije prijavilo neki projekt na natječaj u svrhu korištenja sredstava iz EU fondova. Tehnička pismenost i kompetencije te znanja o EU fondovima i projektima predstavljaju, kako navode ispitanici, područja specifičnih znanja i vještina koja su najpotrebnija za uspješno djelovanje udruga. 69,6 % udruga koristilo je neke oblike edukacije vezane za redovito poslovanje i djelovanje, pri čemu 90,9 % ispitanika smatra da postoji potreba za dodatnim oblicima edukacije kako bi poboljšali svoj rad. U prilog tome ide i činjenica da 82,6 % ispitanika u svom redovnom radu koristi internet, dok 52,2 % udruga uopće ne koristi svoju web stranicu kao alat za informiranje javnosti o radu udruge (Slika 11.).

Slika 11. Vidljivost udruga na mrežnim stranicama
Izvor: Anketa, obrada ZADRA NOVA

Najčešća tri problema s kojima se udruge na području Zadarske županije susreću, prema provedenoj su anketi, nedostatak tehničkih sredstava za rad, nedostatak financijskih sredstava te nedovoljno iskustvo u pripremi projekata. Cjeloživotno obrazovanje i usavršavanje te adekvatni uvjeti rada najvažnije su komponente u životu svakog pojedinca, ali i cjelokupnog društva. Da bi postigli bolji uspjeh u radu i bolje uvjete rada, ispitanici su kao najčešći odgovor istaknuli upravo mogućnost korištenja vlastitog prostora i suvremenije opreme.

Suradnja s drugim udrugama iznimno je bitna, što su potvrdili ispitanici u provedenom anketiranju. 95,7 % udruga surađivalo je s drugim organizacijama sličnog područja djelovanja. 47,6 % ispitanika smatra da je suradnja među organizacijama bila u potpunosti zadovoljavajuće kvalitete, dok samo jedna udruga ističe negativno iskustvo. Kako bi poboljšali razmjenu iskustva i specifična znanja i vještine, 52,4 % ispitanika smatra da postoji potreba za formiranjem dodatnih specifičnih udruženja sa specifičnim interesima.

RAZVOJNA OGRANIČENJA

• udruge TK relativno nedovoljno sudjeluju u prijavi na financiranje i provedbi projekta iz raspoloživih instrumenata financiranja (EU fondovi)
• nedovoljni ljudski kapaciteti udruga TK (nema zaposlenih osoba)
• nedovoljna podrška JLS-a radu udruga iz TK
• neadekvatna opremljenost i nepostojanje infrastrukture za rad udruga u području tehničke kulture
• slaba vidljivost udruga u području TK
• „odljev mozgova“, što za posljedicu ima trend smanjenja članova udruga u području TK i STEM-a
• nedostatak adekvatnog prostora za izvođenje programa

RAZVOJNI POTENCIJALI

• postojanje aktivnih udruga i drugih organizacija civilnog društva u TK na području Zadarske županije
• promocija TK i STEM-a kroz brojne manifestacije pod pokroviteljskom ZTKZŽ
• ZTKZŽ pozicionirana je kao središte razvoja i točka promocije TK ZŽ
• postojanje mogućnosti financiranja projekta iz EU fondova koji će poticati razvoj civilnog sektora u području tehničke kulture i STEM-a
• postojanje poticajnog okruženja za neformalno obrazovanje mladih kroz volontiranje u udrugama i organizacijama čiji je djelokrug vezan za poticanje razvoja i promoviranje tehničke kulture i STEM-a

RAZVOJNE POTREBE

• ojačani kapaciteti OCD-a u području tehničke kulture i STEM-a u području pripreme i provedbe projekta financiranih sredstvima iz EU fondova
• potaknuti razvoj i kontinuirano razvijati infrastrukturnu podrška OCD-ovim u području STEM-a i TK (opremljenost i prostori za rad)
• sustavno poticati vidljivost OCD-a u području tehničke kulture i STEM-a s posebnim naglaskom na participativne aktivnosti koje se provode
• dodatno potaknuti razvoj kvalitetne, stabilne i održive suradnje između OCD-a i odgojno-obrazovnih institucija
• potaknuti razvoj kvalitetne i održive suradnje između OCD-a i gospodarstvenika

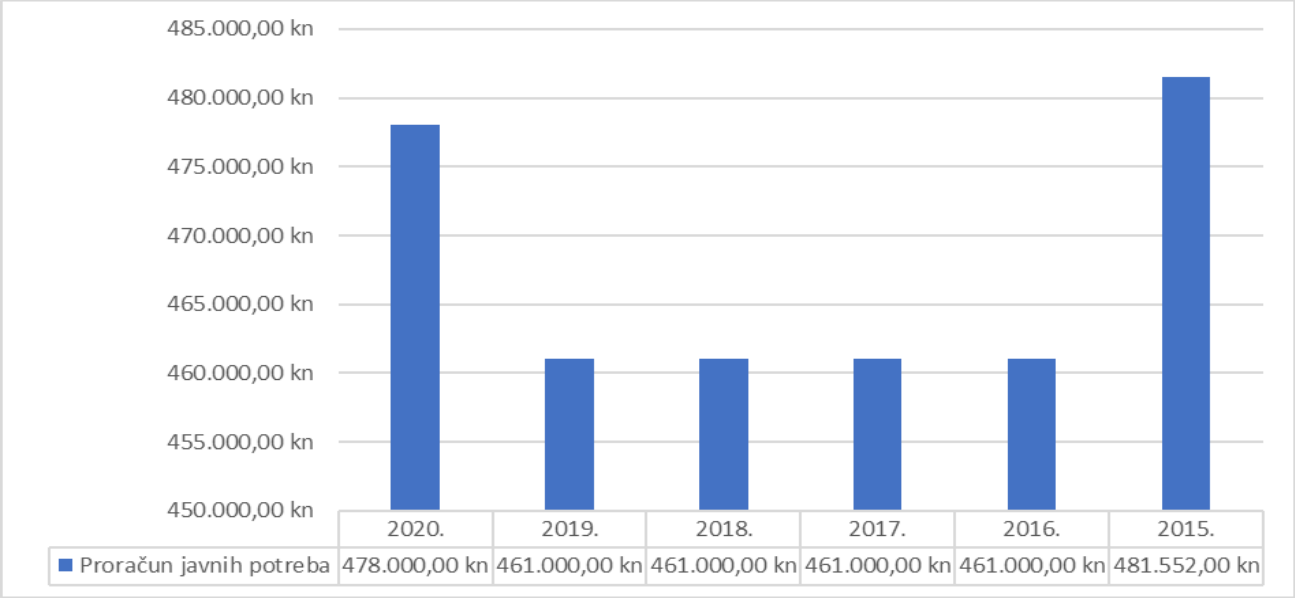
3.2.4. Jedinice lokalne samouprave Zadarske županije u tehničkoj kulturi

Zadarska županija teritorijalno je organizirana u 34 jedinice lokalne uprave i samouprave, odnosno 6 gradova (Zadar, Benkovac, Biograd n/M, Obrovac, Pag i Nin) i 28 općina (Bibinje, Galovac, Gračac, Jasenice, Kali, Kolan, Kukljica, Lišane Ostrovičke, Novigrad, Pakoštane, Pašman, Polača, Poličnik, Posedarje, Povljana, Preko, Privlaka, Ražanac, Sali, Stankovci, Starigrad, Sukošan, Sveti Filip i Jakov, Škabrnja, Tkon, Vir, Vrsi i Zemunik Donji). Grad Zadar administrativno je središte Županije i peti grad po veličini u Republici Hrvatskoj. Od 34 jedinice lokalne samouprave, Grad Zadar jedina je jedinica sa statusom velikog grada te predstavlja administrativno, gospodarsko, financijsko, kulturno, zdravstveno, prometno i znanstveno središte Zadarske županije i šireg okruženja.

Zadarska županija, redovnim javnim pozivima za predlaganje programa javnih potreba u kulturi, prosvjeti, športu i tehničkoj kulturi, sustavno usmjerava razvoj tehničke kulture kroz sljedeće aktivnosti:
1. poticanje i promicanje tehničke kulture,
2. programe odgoja, obrazovanja i osposobljavanja djece i mladeži za stjecanje tehničkih, tehnoloških i informatičkih znanja i vještina,
3. specifične programe odgoja, obrazovanja i osposobljavanja djece i mladeži za stjecanje tehničkih, tehnoloških i informatičkih znanja i vještina koji obuhvaćaju djecu s posebnim potrebama,

4. programe prekvalifikacije i dokvalifikacije djelatnika i programima organiziranja inventivnog rada,
5. organizaciju promaknuća tehnoloških inovacija (izložbi, sajmova i sl.).[9]

Upravni odjel za obrazovanje, kulturu i šport Zadarske županije nadležan je za osiguranje financijskih sredstava kojima se financiraju javne potrebe u tehničkoj kulturi Zadarske županije. Analizom financijskih sredstava koje je Zadarska županija u razdoblju 2015. – 2020. godine (Slika 12.) dodijelila kroz Javni poziv za predlaganje programa javnih potreba u kulturi, prosvjeti, športu i tehničkoj kulturi Zadarske županije, vidljiv je blagi trend povećanja proračunskih sredstava za javne potrebe u tehničkoj kulturi u 2020. godini u odnosu na protekle godine.

Slika 12. Proračun javnih potreba u tehničkoj kulturi Zadarske županije od 2015. do 2020. godine

Izvor: Anketa, obrada ZADRA NOVA

Također, u proračunu Grada Zadra redovno se osiguravaju sredstva za javne potrebe u tehničkoj kulturi za financiranje djelatnosti, aktivnosti, manifestacija, programa/projekata koji su od značaja na području grada (Tablica 1.). Na taj se način promiče razvitak i promidžba tehničke kulture, visoka razina kvalitete programa/projekata koji se odvijaju kontinuirano i koji doprinose ostvarivanju ciljeva i prioriteta financiranja javnih potreba u tehničkoj kulturi.

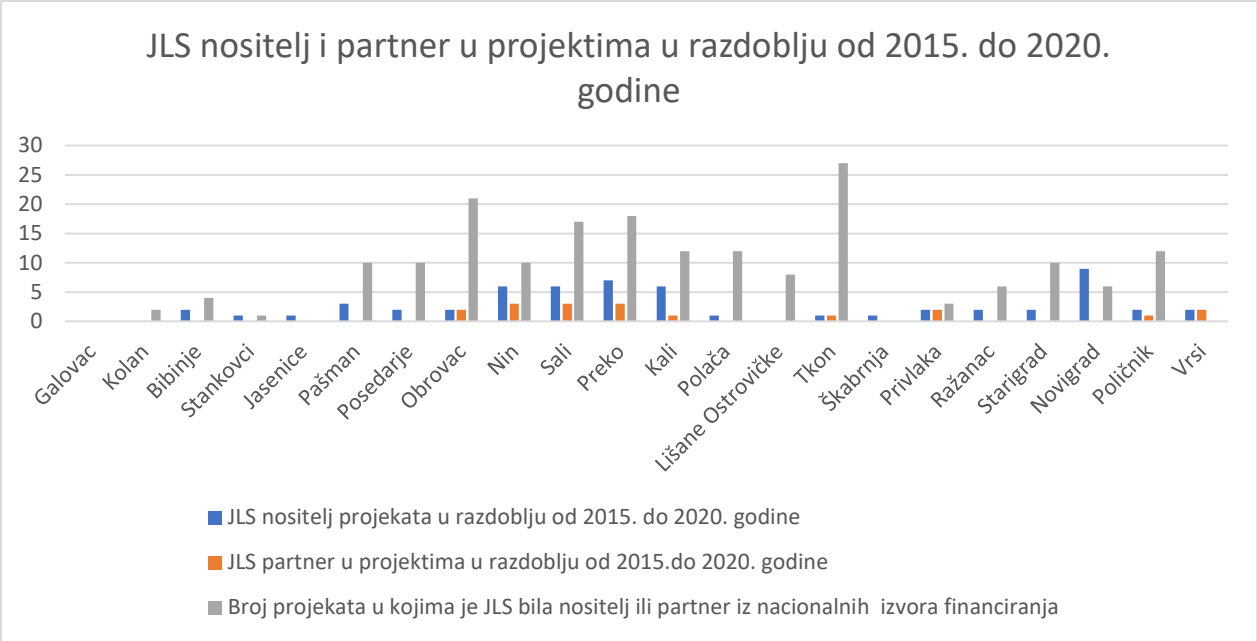
[9]Zadarska županija, Županijska razvojna strategija Zadarske županije do 2020., dostupno na : https://www.zadarska-zupanija.hr/images/dokumenti/Zupanijska_razvojna_strategija_Zadarske_zupanije_do_2020..pdf, pristup: 20. 1. 2021.

Tablica 1. Pregled programa u tehničkoj kulturi za 2021. godinu

Ukupno			**590.000.00 kn**
Rbr.	**Naziv organizacije**	**Program/projekt**	**Odobreni iznos**
1.	Zajednica tehničke kulture Zadarske županije	Javne potrebe u tehničkoj kulturi Grada Zadra za 2021. godinu	344.900,00
2.	Aeroklub Zadar	Budi pilot na jedan dan / Izgradnja simulatora letenja	45.000,00
3.	CBRK „Donat“	Program 2021	20.000,00
4.	Društvo informatičara Zadar	Javne potrebe u tehničkoj kulturi	25.000,00
5.	Društvo pedagoga tehničke kulture Zadar	Program Društva pedagoga tehničke kulture Zadar 2021.	25.000,00
6.	Foto klub „Kornat“	26. međunarodna izložba fotografije Otok i more	14.900,00
7.	Astronomsko-astronautičko društvo	Astronomija i astronautika	20.000,00
8.	Astronomska udruga Zadar	Zadarske noći astronomije i Zadarska noć planeta	6.000,00
9.	Radio klub Zadar	Javne potrebe u tehničkoj kulturi grada Zadra za 2021. godinu	20.000,00
10.	Ronilački klub „KPA ZADAR“	Cjeloviti program Ronilačkog kluba u tehničkoj kulturi za 2021. godinu	20.000,00
11.	Udruga za robotiku, inovativnost i kreativnost ROBOTIC	SteAm tjedan u Zadru 2021. god. – I. dio programa	24.400,00
12.	Udruga za promicanje informacijskih tehnologija Zadar Developers Hub	SteAm tjedan u Zadru 2021. god. – II. dio programa	24.800,00

Izvor: Program javnih potreba u tehničkoj kulturi Grada Zadra za 2021. godinu

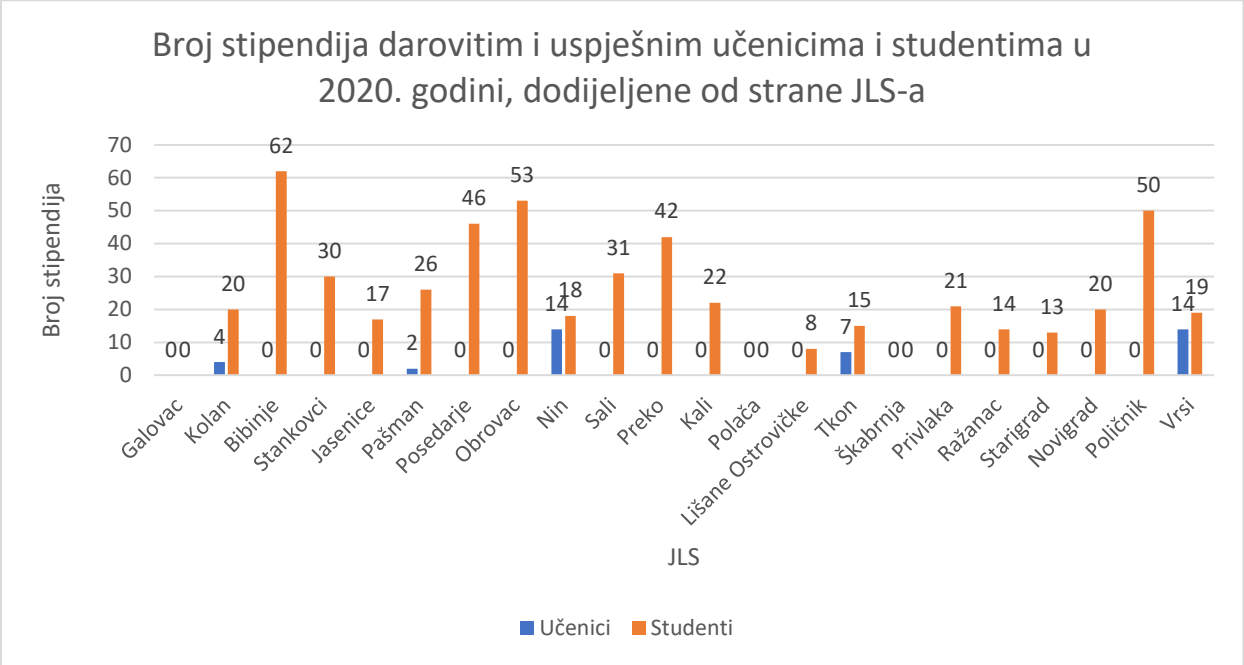
Uz sredstva iz Državnog proračuna, projekti tehničke kulture mogu se financirati i sredstvima fondova Europske unije, čime se djelatnosti tehničke kulture dodatno mogu unaprijediti kroz financiranje programa, osiguranje kvalitetne opreme ili unaprjeđenje znanja i vještina zaposlenika i volontera udruga. Istraživanje provedeno prilikom izrade dokumenta Programa razvoja tehničke kulture Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine pokazalo je kako 94,1 % JLS-a nije prijavljivao projekte na nacionalne ili EU natječaje za poticanje razvoja tehničke kulture. Međutim, mnoge JLS sudjelovale su kao nositelji i/ili partneri u projektima iz različitih izvora financiranja (Slika 13.).

Slika 13. Sudjelovanje JLS-a u projektima

Izvor: Anketa, obrada ZADRA NOVA

Također, prioritet je za razvoj tehničke kulture i stipendiranje darovitih učenika i studenata. Većina jedinica lokalne samouprave u Zadarskoj županiji ne izdvaja dovoljno sredstava za stipendiranje darovitih učenika i studenata (Slika 14.). Materijalna podrška je, također, važan čimbenik za razvitak njihovih potencijala i darovitosti, kao i popularizacije tehničke kulture.

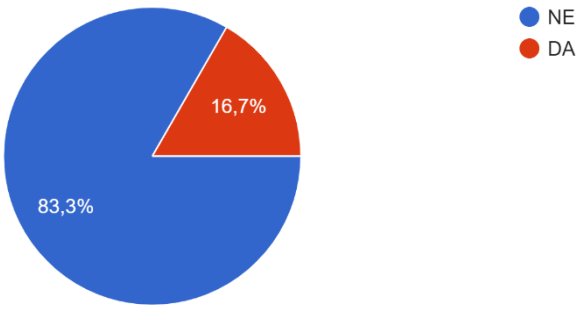
Slika 14. Dodijeljene stipendije učenicima i studentima od strane JLS-a

Izvor: Anketa, obrada ZADRA NOVA

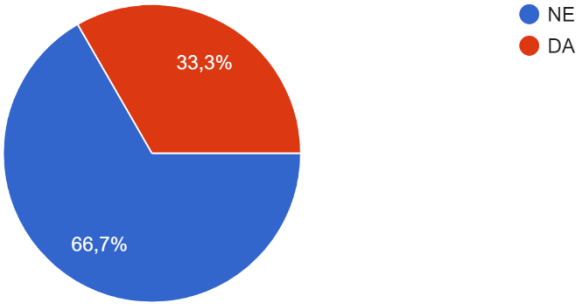
3.2.4.1. Analiza uloge JLS-a u tehničkoj kulturi u Zadarskoj županiji

Anketno ispitivanje obuhvatilo je 18 jedinica lokalne samouprave Zadarske županije (kroz 17 pitanja).

Udruge su, kao najbrojniji predstavnici organizacija civilnog društva, od posebne važnosti za razvoj i promicanje tehničke kulture. Prema rezultatima provedene ankete, među jedinicama lokalne samouprave Zadarske županije, 83,3 % jedinica lokalne samouprave nema niti jednu osnovanu udrugu iz područja tehničke kulture (Slika 15.), dok njih 66,7 % ne osigurava nikakva sredstva za dodjelu financijske potpore istima (Slika 16.).

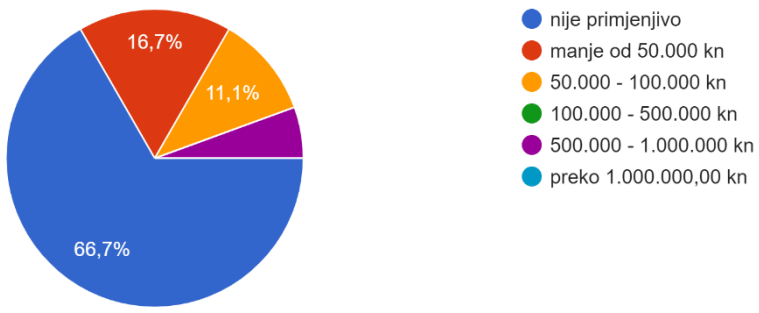

Slika 15. Postoji li na području Vašeg grada/općine registrirana jedna udruga iz područja tehničke kulture?
Izvor: Anketa, obrada ZADRA NOVA

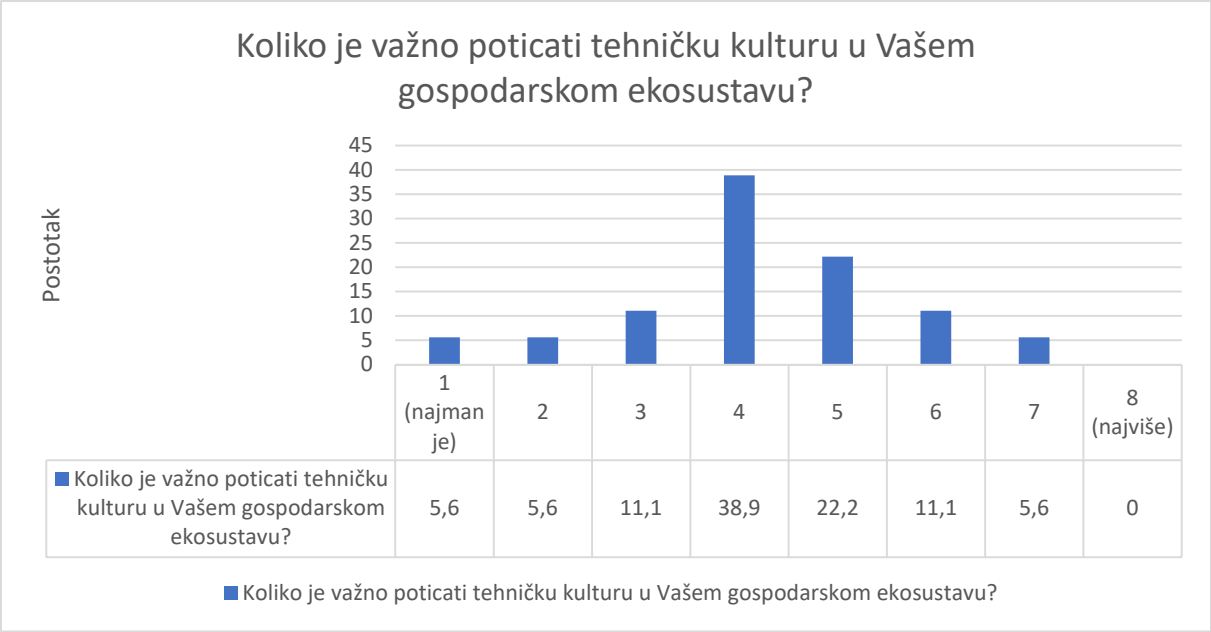
Slika 16. U okviru raspoloživih sredstava Vašeg grada/općine osigurana su sredstva za dodjelu financijske potpore udrugama iz područja tehničke kulture?
Izvor: Anketa, obrada ZADRA NOVA

33,3 % JLS osigurava sredstva za dodjelu financijske potpore udrugama iz područja tehničke kulture, pri čemu 66,7 % izdvaja preko 1.000.000,00 kuna godišnje (Slika 17.). Također, 64,7 % predstavnika JLS smatra da se inovativnost trgovačkih društava/obrta u području tehničke kulture te izvannastavni program osnovnih/srednjih škola nedovoljno financira. Sufinancirani programi organizacija koje potiču razvitak i promidžbu tehničke kulture uglavnom su u osnovnoj školi: radionice, predavanja, posjeti objektima i postrojenjima, organizacija natjecanja, liga, obuka, primjeri dobre prakse, sajmovi, izložbe, aktivnosti modelarstva, maketarstva, graditeljstva, obrade materijala, strojarske konstrukcije, elektronike, elektrotehnike, robotike, automatike, orijentacije i komunikacije, fotografije, računalna i programerska obuka, mladi tehničari, škole – ljetne i zimske, vikendi i klubovi tehničke kulture i dr. Organiziraju se i stručni skupovi, radionice i predavanja, natjecanja iz tehničke kulture školska/županijska/državna, natjecanja Modelarske lige (školska/županijska/državna), stručna usavršavanja za učitelje i radionice za učenike, primjeri dobre prakse u organizaciji Hrvatskog saveza pedagoga tehničke kulture, posjeti pogonima, postrojenjima, izložbe, sajmovi i Dani tehničke kulture. Također, provode se i radionice u sklopu tehničke kulture od općeg značaja: proslava Dana Grada Zadra, Dan izvannastavnih aktivnosti OŠ Grada Zadra, Dan darovitih učenika itd.

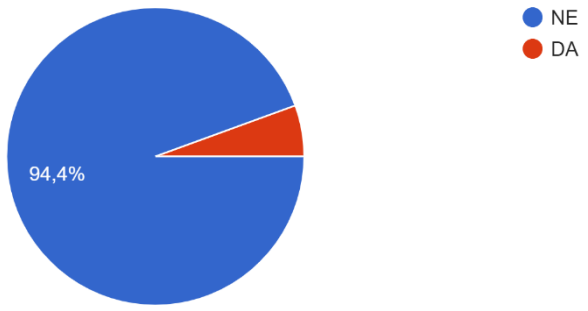
Slika 17. Vrijednost izdvojenih godišnjih sredstava za udruge iz tehničke kulture
Izvor: Anketa, obrada ZADRA NOVA

Predstavnici JLS-a smatraju, prema provedenoj anketi, kako i nije toliko važno poticati tehničku kulturu u gospodarskom ekosustavu (financijskim sredstvima, donacijama, ustupanjem prostora na korištenje i dr.) (Slika 18.) Rezultati ove ankete ujedno potvrđuju i probleme s kojima se susreću udruge u tehničkoj kulturi na području Zadarske županije.

Slika 18. Koliko je važno poticati tehničku kulturu u Vašem gospodarskom ekosustavu?
Izvor: Anketa, obrada ZADRA NOVA

Važnu komponentu u promicanju razvoja tehničke kulture čine i projekti, nacionalni i/ili financirani od strane Europske Unije. 94,1 % JLS-a nije prijavljivao projekte na nacionalne ili EU natječaje za poticanje razvoja tehničke kulture (Slika 19.). Međutim, mnoge su JLS sudjelovale kao nositelji i/ili partneri u projektima iz različitih izvora financiranja. Kao razlog neprijavljivanja navedenih projekata, JLS ističu neznanje o vođenju projektne dokumentacije, nezainteresiranost za takvu vrstu projekta, nedovoljnu educiranost djelatnika za provođenje takvih projekata i pronalazak istih.

Slika 19. Jeste li prijavljivali projekte na nacionalne ili EU natječaje za poticanje razvoja tehničke kulture na području vaše JLS?
Izvor: Anketa, obrada ZADRA NOVA

70,6 % predstavnika JLS, u anketi, ističe kako na njihovom području ne postoji infrastruktura koja potiče razvoj djelatnosti tehničke kulture (klubovi, centri, i dr.), dok je 23,5 % JLS-a

potvrdilo djelomičnu infrastrukturu u okviru klubova i udruga te Zajednice na razini Županije koja svojim djelovanjem obuhvaća rad organizacija u tehničkoj kulturi Grada Zadra.

Prema rezultatima ankete, najvažniji su razvojni prioriteti za koje je potrebno osigurati financiranje: razvoj VR tehnologije u interakciji tehničke kulture i kulture, astronautika i astronomija, audiovizualne tehničke djelatnosti, izvanškolske i izvannastavne aktivnosti djece i mladih, programi odgoja, obrazovanja i osposobljavanja odraslih, djece i mladeži za stjecanje tehničkih, tehnoloških i informatičkih znanja i vještina.

Najvažnije su mjere za razvoj tehničke kulture, prema mišljenju predstavnika JLS-a: uređenje i opremanje učionica za prirodoslovne predmete (kemija, fizika, informatika), uvođenje novih programa kojima se potiče kreativnost kod djece predškolskog i školskog uzrasta, programi srednjoškolskog obrazovanja za deficitarna strukovna zanimanja i/ili programi za obrazovanje odraslih, provedba aktivnosti usmjerenih na STEM područje i kreativne industrije, povećanje dostupnosti interneta i novih tehnologija, cjeloživotno tehničko obrazovanje svih dobnih skupina, međunarodna suradnja, razvoj infrastrukture za potrebe tehničke kulture, razvoj stručnog kadra u području tehničke kulture, razvoj kulturnog poduzetništva i kulturne industrije.

4. Usklađenost s Nacionalnom razvojnom strategijom

Na nacionalnoj razini Program razvoja tehničke kulture Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine usklađen je s hijerarhijski najvišim strateškim aktom Republike Hrvatske *Nacionalnom razvojnom strategijom do 2030. godine* (dalje u tekstu: NRS 2030). Nacionalnom razvojnom strategijom utvrđeni su razvojni smjerovi i strateški ciljevi koji trebaju pridonijeti tome da Hrvatska što bolje iskoristi svoje potencijale te se suoči s gospodarskim i društvenim izazovima koje je prouzročila globalna kriza. Na temelju strateških ciljeva *Konkurentno i inovativno gospodarstvo*, *Obrazovani i zaposleni ljudi*, *Digitalna tranzicija društva i gospodarstva* razrađeni su posebni ciljevi Programa razvoja tehničke kulture Zadarske županije te je na taj način dokument u potpunosti usklađen s Nacionalnom razvojnom strategijom. Osim s NRS-om, Program razvoja tehničke kulture Zadarske županije usklađen je s pravilnicima i zakonima te strateškim planovima središnjih tijela državne uprave.

5. Opis prioriteta javne politike

Globalni razvojni trendovi 21. stoljeća obuhvaćaju procese tehnološkog razvoja te oblikuju prioritete javnih politika od globalne, europske, nacionalne pa sve do regionalne i lokalne razine. Prioritetna područja javnih politika donesena u okviru Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. godine, regionalnoj i lokalnoj samoupravi ponudila su strukturirani i zajednički odgovor suvremenim razvojnim izazovima, kao i preporučeni model za iskorištavanje svih svojih razvojnih potencijala. Međutim, da bi Zadarska županija mogla

uspješno uskladiti napore svih javnih politika i time ponuditi odgovor na brojna razvojna pitanja, već danas mora imati jasnu viziju svoj budućeg razvoja te ciljeve koje je nužno ostvariti.

Vizija razvoja tehničke kulture odgovarat će suvremenim tehnološkim i informacijskim potrebama društva s naglaskom na korištenje suvremene tehnologije, razvoj inovativnosti i inovatorstva, informacijskih tehnologija i tehnike općenito. Vizija tehničke kulture ostvarit će se kroz djelovanje javnih politika raspoređenih u prioritetnom smjeru usmjerenom ka konkurentnosti i inovativnosti gospodarstva i društva te obrazovanju.

5.1. Konkurentnost i inovativnost gospodarstva i društva

Program razvoja tehničke kulture Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine temelji se na razvoju konkurentne i digitalne industrije, razvoju poduzetništva i obrta te razvoju znanosti i tehnologije. Na temelju prioritetnih područja Zadarska bi županija do 2027. godine trebala postati konkurentna i održiva kroz digitalnu tranziciju i konkurentnost. U skladu s novom industrijskom strategijom EU, i na regionalnoj razini poticat će se istraživanje, tehnološki razvoj i inovacije na svim područjima industrija, s naglaskom na ključne industrije i industrije u nastajanju.

„Utjecaj ulaganja u istraživanje i razvoj na ekonomski dinamizam ovisi o stupnju komercijalizacije istraživačkih rezultata i inovacija. Stoga će se poticati partnerstva između znanstveno-istraživačkog sektora (ponuditelja istraživanja) i poslovnog sektora (korisnika istraživanja) u stvaranju i komercijalizaciji inovacija. To uključuje i partnerstva u institucijama koje se bave komercijalizacijom inovacija kao što su znanstveni i tehnološki parkovi, inkubatori i institucije za transfer tehnologije. Znanstvenici su najveća snaga znanstveno-istraživačkog sektora i najznačajnija sastavnica ljudskog kapitala, koji je preduvjet za veću inovativnost poslovnog sektora. Stoga će se kod mladih ljudi nastaviti s promicanjem studija znanosti i tehnologije, uključujući informacijsko komunikacijsku tehnologiju, biotehnologiju, agronomiju, znanosti o okolišu, robotiku, nanotehnologije i napredne materijale te tehničke znanosti“[10].

5.2. Obrazovani i zaposleni ljudi

Praćenje relevantnih spoznaja iz tehničke kulture uvjetovano je cjeloživotnim obrazovanjem, neprestanim stjecanjem i razvojem strukovnih kompetencija, osnivanjem STEM odjela na Sveučilištu te perspektivnim tržištem rada. U skladu s politikom razvoja ljudskih potencijala veći naglasak stavit će na usavršavanje stručnog kadra iz područja STEM-a, a posebno na kadar u odgojno-obrazovnom sustavu s obzirom na njihov deficit (strukovno obrazovanje,

[10] Nacrt prijedloga Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. godine, dostupno na: https://vlada.gov.hr/UserDocsImages/Vijesti/2020/11%20studeni/12%20studenog/Nacrt%20NRS%202030%20i%20Dodaci-12112020.pdf, str. 41, pristup: 26. 7. 2021.

obrazovanje odraslih i sl.). Poseban izazov za unaprjeđenje kvalitete rada strukovnih škola bit će daljnji razvoj regionalnih centara kompetentnosti. U središtu reformi strukovnog obrazovanja bit će i čvršće povezivanje strukovnih škola s gospodarstvom i tržištem rada, kao i otvorenost škola odraslim osobama (nezaposlenima i onima koji mijenjaju karijerni put). Promovirat će se privlačnost i relevantnost strukovnih zanimanja kako bi se ojačao društveni ugled i interes za strukovnim zanimanjima.[11]

Organizacije civilnog društva ključne su u promicanju cjeloživotnog obrazovanja u tehničkoj kulturi. Zajednica tehničke kulture Zadarske županije osluškuje potrebe u tehničkoj kulturi te preuzima središnju ulogu u provedbi programa i aktivnosti tehničke kulture kako na lokalnoj tako i regionalnoj razini. Aktivnostima i programima, Zajednica tehničke kulture želi popularizirati raznovrsne tehničke discipline koje su namijenjene ponajprije djeci i mladima te na taj način potaknuti kreativno stvaralaštvo, razvijanje tehničkih vještina i sposobnosti.

[11] Ibid.

6. Popis posebnih ciljeva i ključnih pokazatelja ishoda

RAZVOJNI SMJER 1. Održivo gospodarstvo i društvo
Strateški cilj: SC.1. KONKURENTNO I INOVATIVNO GOSPODARSTVO
POSEBNI CILJ 1: **Razvoj i modernizacija infrastrukture i jačanje kapaciteta u području STEM-a/tehničke kulture za tranziciju na Industriju 4+**

Sam proces reindustrijalizacije nužno će pratiti potpora uvođenju naprednih tehnoloških rješenja usmjerenih ka digitalizaciji i modernizaciji proizvodnog sektora, ali i razvoj pametnih vještina koje ovakav proces neminovno donosi sa sobom. Razvojem pametnih vještina za industrijsku tranziciju osigurat će se razvoj potrebnih znanja i vještina, jačanje učinka istraživanja, transfer inovacija i znanja, bolje korištenje dostupnih informacijskih i komunikacijskih tehnologija te pretvorba inovativnih ideja u nove, konkurentne proizvode i usluge koje rezultiraju rastom i kvalitetnim poslovima u okviru pametnih tvrtki i tvornica budućnosti. Zadarska će županija ojačati infrastrukturne kapacitete u području STEM-a, odnosno u digitalizaciji, što je preduvjet za transformaciju i modernizaciju gospodarstva i društva, ukorak s 4. industrijskom revolucijom. Ostvarenje ovoga cilja povezano je s poticanjem domaćeg stvaralaštva (inovatorstva) odnosno kontinuiranog lansiranja novih ili poboljšanih proizvoda te očuvanjem vodeće tržišne pozicije u sektoru tehničke kulture. „Izbor strategije tehničkih inovacija ovisi o raspoloživim resursima, stanju konkurencije, razini znanosti i tehnike, broju tehničko-tehnoloških kadrova itd. Univerzalan recept za izbor strategije inovacija ne postoji. Zbog toga se strategija inovacija mora temeljiti na poticanju i financiranju znanstveno-istraživačkog rada kao izvora tehničko-tehnoloških inovacija. Orijentacija na kupnju tuđeg znanja u obliku licencija, *know-howa* i sl. nije opravdana, osobito ako se gleda dugoročno, pa i strategijski. Organiziranjem učinkovite informacijske službe, koja uključuje evidenciju domaćih i stranih inovacija, mogu se kopirati ili modificirati sve nezaštićene tehničko-tehnološke inovacije i time u praksi pratiti svjetsko stanje tehničkog napretka.“[12]

„Jedan od globalnih podciljeva održivog razvoja Ujedinjenih naroda do 2030. godine je postići višu razinu ekonomske produktivnosti putem diversifikacije, tehnoloških unaprjeđenja i inovacija, između ostalog i fokusirajući se na radno intenzivne i visoko profitabilne sektore. Treba promovirati razvojno orijentirane politike koje podržavaju proizvodne aktivnosti, stvaranje pristojnih poslova, poduzetništvo, kreativnost i inovativnost, te poticati osnivanje i rast malih i srednjih poduzeća, između ostalog i kroz pristup financijskim uslugama. Treba podržati razvoj domaće tehnologije, istraživanje i inovacije u zemljama u razvoju te povećati pristup informacijskim i komunikacijskim

[12] Udruga inovatora Hrvatske, Inovacije-pokretač gospodarskog razvoja, dostupno na: https://www.inovatorstvo.com/publikacije-i-katalozi/inovacije-pokretac-gospodarskog-razvoja/a159, pristup: 28. 6. 2021.

tehnologijama jer bez tehnologije i inovacija neće se dogoditi industrijalizacija, a bez industrijalizacije neće se moći dogoditi razvoj“[13].

Mjere za razvoj i modernizaciju infrastrukture i jačanja kapaciteta u području STEM-a/tehničke kulture za tranziciju na Industriju 4+

- Mjera 1.1.: Razvoj i modernizacija prostornih kapaciteta i opreme za razvoj STEM-a/tehničke kulture
- Mjera 1.2.: Razvoj infrastrukturne podrške i kapaciteta za poticanje inovatorstva u gospodarstvu, obrazovnom sektoru te civilnom društvu Zadarske županije
- Mjera 1.3.: Poticanje formalnog, neformalnog i informalnog obrazovanja za stjecanje pametnih vještina u području STEM-a/tehničke kulture
- Mjera 1.4.: Razvoj istraživačkih kapaciteta, s naglaskom na ljudske potencijale u području STEM-a/tehničke kulture

Pokazatelj ishoda:	**Početna vrijednost:**	**Ciljna vrijednost 2027.**
OI.02.4.06 Broj malih i srednjih poduzeća po godini u području STEM-a/tehničke kulture	706	846
OI.02.4.17 Stopa participacije u formalnom srednjoškolskom obrazovanju STEM-a/tehničke kulture[14]	1669	1669

[13] Globalni ciljevi održivog razvoja do 2030., dostupno na: https://www.udruga-gradova.hr/wordpress/wp-content/uploads/2017/03/Novi-izazov_Globalni-ciljevi-odrzivog-razvoja-do-2030_Web.pdf, pristup: 13. 7. 2021.

[14] Broj učenika, u Medicinskoj školi Ante Kuzmanića, Tehničkoj školi Zadar i Strukovnoj školi Vice Vlatkovića Zadar, odnosi se na razdoblje za školsku godinu 2018./2019. Pretpostavlja se da će ciljana vrijednost 2027. godine ostati ista. Prema statističkim podatcima Upravnog odjela za obrazovanje, kulturu i šport, uočen je trend smanjenja broja učenika tijekom prethodnih školskih godina. Također, prostorni kapaciteti škola ne dopuštaju veći broj učenika od sadašnjeg broja.

Strateški cilj: SC.1. KONKURENTNO I INOVATIVNO GOSPODARSTVO

RAZVOJNI SMJER 1. Održivo gospodarstvo i društvo

Unaprjeđenje međuinstitucionalne, međuregionalne suradnje i internacionalizacija STEM područja/tehničke kulture

Prema Programu globalnog razvoja za 2030. Ujedinjenih naroda, „uspješan program održivog razvoja zahtijeva partnerstva između vlada, poslovnog sektora i civilnog društva. Ova uključiva partnerstva satkana na načelima i vrijednostima, zajedničkoj viziji i zajedničkim ciljevima koji stavljaju ljude i planet u središte, potrebna su na globalnoj, regionalnoj, nacionalnoj i lokalnoj razini. To uključuje održivu energiju, infrastrukturu i transport kao i informacijske i komunikacijske tehnologije. S druge strane, javni sektor mora postaviti jasan smjer. Treba definirati okvire za praćenje, propise i poticajne strukture koje omogućuju investicije koje privlače ulaganja i podržavaju održivi razvoj. Pri tome je važno unaprijediti međunarodnu podršku za primjenu djelotvorne i ciljane izgradnje kapaciteta u zemljama u razvoju, kako bi se podržali nacionalni planovi za primjenu održivih razvojnih ciljeva. Također, treba raditi na koherentnosti institucija i javnih politika, unaprijediti globalnu makroekonomsku stabilnost, između ostalog i kroz koordinaciju politika odnosno koherentnost politika za potrebe održivog razvoja“[15].

Snažna suradnja dionika ključan je faktor za unaprjeđenje tehničke kulture. Osim suradnje na lokalnoj razini, iznimno je važna i međunarodna suradnja koja unaprjeđuje kvalitetu obrazovanja, gospodarstva, civilnog društva te lokalnih uprava. Iznimno je važno uspostaviti međunarodnu suradnju i intenziviranje partnerstva s institucijama u području tehničke kulture u Europi i diljem svijeta. Također, potrebno je poticati razmjenu znanja iz područja tehničke kulture/STEM-a kroz povećanje odlazne i dolazne mobilnosti studenata te nastavnog i nenastavnog osoblja, zatim sudjelovanje u međunarodnim projektima vezanim uz STEM područje, ali i uključivanje društva u organizacije civilnog društva čije je područje djelovanja tehnička kultura. Predstavnici lokalnih i državnih vlasti počinju prepoznavati korisnost uključivanja OCD-a u razvoj određenih odluka i strategija. Međutim, do danas, suradnja je započela dijelom zbog zahtjeva iz EU. Tvrtke još uvijek ne prepoznaju OCD-e kao ravnopravne pružatelje usluga.

Mjere za unaprjeđenje međuinstitucionalne, međuregionalne suradnje i internacionalizacija STEM područja/tehničke kulture

- Mjera 2.1.: Jačanje kvalitetne i održive suradnje između svih dionika Zadarske županije u području STEM-a/tehničke kulture
- Mjera 2.2.: Jačanje međuregionalne i međunarodne suradnje i poticanje razmjene iskustva u području STEM-a/tehničke kulture

[15] Globalni ciljevi održivog razvoja do 2030., dostupno na: https://www.udruga-gradova.hr/wordpress/wp-content/uploads/2017/03/Novi-izazov_Globalni-ciljevi-odrzivog-razvoja-do-2030_Web.pdf, pristup: 13. 7. 2021.

Pokazatelj ishoda:	Početna vrijednost:	Ciljna vrijednost 2027.
OI.02.9.39 Broj sporazuma o znanstvenoj i/ili tehnološkoj suradnji i programa prema razini suradnje[16]	25	30

[16] Prema dostavljenim podatcima Sveučilišta u Zadru.

RAZVOJNI SMJER 1. Održivo gospodarstvo i društvo

Strateški cilj: SC.2. OBRAZOVANI I ZAPOSLENI LJUDI

POSEBNI CILJ 3:
Unaprjeđenje prepoznatljivosti i promocija STEM područja/tehničke kulture, tehničkog odgoja i obrazovanja te znanstvenog i tehničkog opismenjavanja

Zajednica tehničke kulture Zadarske županije sastavni je dio udruženja Hrvatske zajednice tehničke kulture s ciljem poticanja ostvarivanja zajedničkih potreba i interesa udruga tehničke kulture na području Zadarske županije, poticanja razvitka i promicanja tehničke kulture, poticanja stvaralačkog i znanstvenog rada, tehničkog odgoja i obrazovanja, znanstvenog i tehničkog opismenjivanja, osobito mladih, uključujući i osobe s posebnim potrebama, poticanja ostvarivanja ukupnih aktivnosti svojih članica na području tehničke kulture te zastupanja prava i interesa svojih članica i promicanja dostignuća u tehničkoj kulturi[17]. Zajednica, njezine članice i udruge koje su u njih učlanjene, osobitu pozornost posvećuju izvanškolskom i izvannastavnom odgoju i obrazovanju djece i mladih, kao i popularizaciji tehničke kulture. Odgoj i obrazovanje u različitim djelatnostima tehničke kulture (elektrotehnika, elektronika, automatika, graditeljstvo, modelarstvo i maketarstvo, informatika i računalstvo, strojarstvo i konstruktorstvo, komunikacijska tehnika, audiovizualne tehničke djelatnosti, astronautika i astronomija, inovatorstvo) utječu na razvoj inovacija i kreativnosti kod djece i mladih, njihovom odabiru strukovnih ili tehničkih škola, tehničkih fakulteta i zanimanja, što je temelj poduzetništva i gospodarskog razvoja zemlje[18]. Tijekom osnovne analize stanja tehničke kulture u Zadarskoj županiji, utvrđena je nedovoljna prepoznatljivost tehničke kulture u Zadarskoj županiji. Tehnička kultura/STEM područje zastupljena je kroz različite Udruge pod krovnom organizacijom Zajednicom tehničke kulture Zadarske županije, no čini se da je ipak nedovoljno vidljiva i prepoznatljiva, zbog čega su potrebne mjere za poboljšanje. U nadolazećem razdoblju, osim u prepoznatljivost tehničke kulture i adekvatnog prostora za izvođenje programa, potrebno je ulagati u čitalačke, matematičke, prirodoslovne i digitalne pismenosti, razvijanje analitičkog rasuđivanja te kritičkog i kreativnog mišljenja, kao i algoritamskog i konceptualnog razmišljanja kroz različite programe i aktivnosti u formalnom i neformalnom obrazovanju. Promjena u pristupu prema tehničkoj kulturi odnosno STEM području stvorit će potencijal za povećanje ukupne konkurentnosti i inovativnosti.

[17] Zajednica tehničke kulture Zadarske županije, dostupno na: www.ztkzd.hr, pristup: 29. 6. 2021.
[18] Hrvatska zajednica tehničke kulture, 2015., *Strateški plan Hrvatske zajednice tehničke kulture 2015. – 2018.*, dostupno na: https://www.ztk-bp-zupanije.hr/wp-content/uploads/2017/11/Strateskiplan_HZTK_2015-2018.pdf, pristup: 29. 6. 2021.

Mjere za unaprjeđenje prepoznatljivosti i promocija STEM područja/tehničke kulture, tehničkog odgoja i obrazovanja te znanstvenog i tehničkog opismenjavanja

- Mjera 3.1.: Povećanje vidljivosti programa u tehničkoj kulturi, s naglaskom na programe STEM područja
- Mjera 3.2.: Jačanje prepoznatljivosti Zajednice tehničke kulture i članica Zajednice tehničke kulture Zadarske županije i organizacija civilnog društva u području STEM-a/tehničke kulture
- Mjera 3.3.: Razvoj i unaprjeđenje promotivnih programa za poticanje interesa i uključivanje djece i mladih u područje STEM-a/tehničke kulture
- Mjera 3.4.: Podizanje čitalačke, matematičke, prirodoslovne i digitalne pismenosti, razvijanje analitičkog rasuđivanja te kritičkog i kreativnog mišljenja, kao i algoritamskog i konceptualnog razmišljanja

Pokazatelj ishoda:	**Početna vrijednost:**	**Ciljna vrijednost 2027.**
Broj djece, mladih i odraslih uključenih u programe tehničke kulture/STEM područja prema vrsti programa[19]	**Osnovna škola:** **Srednja:** -dodatna nastava: 0 30 -izvanškolske akt.: 9 25 -izvannastavne akt.: 415 86	**Osnovna šk.:** **Srednja:** 0 30 9 25 415 86

Pokazatelj ishoda:	**Početna vrijednost:**		**Ciljna vrijednost 2027.**	
Broj djece, mladih i odraslih uključenih u programe tehničke kulture/STEM područja prema vrsti programa[20]		**Osnovna škola**	**Srednja škola**	**Osnovna škola**	**Srednja škola**
	dodatna nastava	0	30	dodatna nastava	0	30
	izvanškolske aktivnosti	9	25	izvanškolske aktivnosti	9	25
	izvannastavne aktivnosti	415	86	izvannastavne aktivnosti	415	86

[19] Podatci se odnosi na razdoblje za školsku godinu 2018./2019. Pretpostavlja se da će ciljana vrijednost 2027. godine ostati ista. Prema statističkim podatcima Upravnog odjela za obrazovanje, kulturu i šport, uočen je trend smanjenja broja učenika tijekom prethodnih školskih godina te je sukladno tomu zadan cilj da se zadrži postojeći broj.

[20] Podatci se odnosi na razdoblje za školsku godinu 2018./2019. Pretpostavlja se da će ciljana vrijednost 2027. godine ostati ista. Prema statističkim podatcima Upravnog odjela za obrazovanje, kulturu i šport, uočen je trend smanjenja broja učenika tijekom prethodnih školskih godina te je sukladno tomu zadan cilj da se zadrži postojeći broj.

RAZVOJNI SMJER 1. Održivo gospodarstvo i društvo

Strateški cilj: SC.1. KONKURENTNO I INOVATIVNO GOSPODARSTVO

POSEBNI CILJ 4:
Poticanje inovatorstva, znanstvenog i stvaralačkog rada STEM područja /tehničke kulture, te promocija znanstvenih i tehničkih dostignuća Zadarske županije

Znanstvenici su najveća snaga znanstveno-istraživačkog sektora i najznačajnija sastavnica ljudskog kapitala, koji je preduvjet za veću inovativnost poslovnog sektora. Među mladim ljudima iznimno je važno nastaviti s promicanjem studija znanosti i tehnologije, uključujući informacijsko-komunikacijsku tehnologiju, biotehnologiju, agronomiju, znanosti o okolišu, robotiku, nanotehnologije i napredne materijale te tehničke znanosti. U skladu s politikom razvoja ljudskih potencijala potrebno je stvoriti radne uvjete za istraživače koji će poticati i promovirati znanstvenu izvrsnost, ojačati povezanost između nagrađivanja i razvoja karijera s ostvarenim znanstvenim rezultatima te suradnju s hrvatskim znanstvenicima koji djeluju u svjetskim istraživačkim centrima. Zbog brzog napretka znanosti i tehnologije i izazova globalizacije stjecanje znanja, stvaranje novih znanja, njihova produktivna primjena te neprekidno obnavljanje i povećanje postaju temeljni globalni izazov. Znanstveno-istraživački rad i djelotvorno prenošenje njegovih rezultata u dobra, usluge i procese jedna je od temeljnih poluga u stvaranju konkurentnog gospodarstva i društva znanja. Potrebno je jačanje znanstvenog kapaciteta uključenih u istraživanje i razvoj na području informacijsko-komunikacijske tehnologije, biotehnologije, zelenih tehnologija i njihovih primjena. Komercijalizacijom rezultata i reformom znanstveno-istraživačkog sustava (uključujući sustav vrednovanja i nagrađivanja) te okrupnjavanjem istraživanja u integrirane znanstvene programe i istraživačka partnerstva povećat će se ulaganja u istraživanje i razvoj. Cilj je dostići europske standarde izvrsnosti, uz veću primjenu rezultata u izravnoj suradnji s privatnim sektorom.[21]

U skladu s politikom razvoja ljudskih potencijala proširivat će se mogućnosti za usavršavanje nastavnog osoblja u svrhu jačanja relevantnosti procesa poučavanja i olakšavanja prilagodbe nastavnog osoblja visokim zahtjevima koje pred njih postavlja reforma sustava obrazovanja. Posebna pozornost posvetit će se privlačenju i zadržavanju kvalitetnih odgojno-obrazovnih radnika, s posebnim naglaskom na one za koje postoji manjak u odgojno-obrazovnom sustavu (npr. STEM, strukovno obrazovanje, obrazovanje odraslih te druge deficitarne nastavničke struke). Poseban izazov za unaprjeđenje kvalitete rada strukovnih škola bit će daljnji razvoj regionalnih centara kompetentnosti. U središtu reformi strukovnog obrazovanja bit će i čvršće povezivanje strukovnih škola s gospodarstvom i tržištem rada, kao i otvorenost škola odraslim osobama (nezaposlenima i onima koji mijenjaju karijerni put). Uvest će se obvezna

[21] Nacrt prijedloga Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. godine, dostupno na: https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=15312, pristup: 29. 6. 2021.

profesionalna orijentacija učenika viših razreda osnovnih škola. Uspostavom koherentnog sustava priznavanja neformalno i informalno stečenih znanja i vještina osigurat će se veća prohodnost kroz sustav cjeloživotnog učenja. Promovirat će se privlačnost i relevantnost strukovnih zanimanja kako bi se ojačao društveni ugled i interes za strukovnim zanimanjima[22].

Mjere za poticanje inovatorstva, znanstvenog i stvaralačkog rada STEM područja / tehničke kulture, te promocija znanstvenih i tehničkih dostignuća Zadarske županije

- Mjera 4.1.: Razvoj i unaprjeđenje regionalnog inovacijskog sustava
- Mjera 4.2.: Unaprjeđenje kapaciteta za jačanje znanstvene izvrsnosti i poticanje znanosti
- Mjera 4.3.: Razvoj i jačanje regionalnog sustava za transfer znanja i tehnologija
- Mjera 4.4.: Povećanje vidljivosti znanstvenih i tehničkih dostignuća Zadarske županije

Pokazatelj ishoda:	**Početna vrijednost:**	**Ciljna vrijednost 2027.**
Broj podnesenih prijava zaštite industrijskog vlasništva (patent, žig, industrijski dizajn)	79 (2019.)	86

7. Financijski plan

Pravilnikom o kriterijima i rokovima za utvrđivanje programa i osiguravanje sredstava za financiranje javnih potreba Republike Hrvatske u tehničkoj kulturi (NN 60/94) određuju se kriteriji i rokovi za utvrđivanje programa javnih potreba Republike Hrvatske u tehničkoj kulturi, za što su osigurana sredstva u državnom proračunu, način njihova raspoređivanja i dodjele te način praćenja njihova korištenja.

Tehnička kultura financira se iz sredstva proračuna Zadarske županije i Grada Zadra kroz program javnih potreba u tehničkoj kulturi. U proračunu Grada Zadra osiguravaju se sredstva za javne potrebe u tehničkoj kulturi. Riječ je o djelatnostima u tehničkoj kulturi, aktivnostima, manifestacijama i programima/projektima. Od interesa za Grad Zadar smatraju se programi koji potiču razvitak i promidžbu tehničke kulture, koji su stručno utemeljeni, visoke razine kvalitete, ekonomični, profilirani u odnosu na osnovnu djelatnost prijavitelja, koji se odvijaju kontinuirano te pojedinačno i/ili zajednički doprinose ostvarivanju ciljeva i prioriteta financiranja javnih potreba u tehničkoj kulturi Grada Zadra.[23]

[22] Nacrt prijedloga Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. godine, dostupno na: https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=15312, pristup: 29. 6. 2021.

[23] Grad Zadar (2021.), Poziv za predlaganje programa javnih potreba u tehničkoj kulturi Grada Zadra za 2022. godinu, dostupno na: https://www.grad-zadar.hr/repos/doc/0.%20UPUTE%20za%20prijavitelje%202022.%20TK.pdf, pristup: 10. 12. 2021.

Grad Zadar administrativno je, obrazovno i gospodarsko središte županije. U njemu se nalazi preko 60 % ekonomskih kapaciteta županije (ostvarenih prihoda, zaposlenih, izvoza, broja tvrtki). Upravni odjel za kulturu i šport 14. rujna 2020. godine objavio je *Poziv za predlaganje programa javnih potreba u tehničkoj kulturi Grada Zadra za 2021. godinu*, čime se dala potpora inovativnim programima koji aktivno doprinose razvoju djelatnosti tehničke kulture u lokalnoj zajednici. Poziv se odnosi na sljedeća područja, odnosno grane tehničke kulture:

- astronautika i amaterska raketna tehnika, raketno modelarstvo i maketarstvo
- astronomija i astronomska, odnosno planetarna promatranja
- ekologija; zaštita čovjekovog okoliša, prirodnih i kulturnih vrijednosti
- informatika i računalstvo
- inovatorstvo (inventivni rad)
- izdavačka i publicistička djelatnost o znanosti, tehnici i tehničkoj kulturi
- strojarstvo i konstruktorstvo
- izvanškolske, izvannastavne i druge aktivnosti djece i mladeži u tehnici, informatici, prirodoslovlju, učeničkom zadrugarstvu (gospodarstvu i ekologiji), fotografiji, filmu i drugim područjima
- elektrotehnika, elektronika, automatika (djelatnosti elektrotehnike, elektronike, automatike i robotike)
- graditeljstvo, građevinska tehnika, strojarstvo i dr. područja, modelarstvo i maketarstvo (izrada uporabnih i ukrasnih tvorevina, samogradnja vozila, plovila, letjelica, opreme i pribora; brodomodelarstvo i brodomaketarstvo; raketno modelarstvo i maketarstvo; zrakoplovno modelarstvo i maketarstvo; željezničko modelarstvo i maketarstvo; jedriličarsko modelarstvo; automodelarstvo i automaketarstvo; ostale djelatnosti modelarstva, maketarstva i graditeljstva)
- vizualne i audiovizualne tehničke djelatnosti
- multimedija i multimedijska istraživanja
- pedagogija tehničke kulture
- podvodne tehničke aktivnosti: samogradnja u ronilaštvu, zaštita podmorja, podvodna arheološka istraživanja i drugo
- povijest tehnike i tehničke kulture s prikupljanjem, obradom i zaštitom ostvarenja i isprava
- prometna kultura i tehnika; jedriličarstvo i nautika; motonautika
- komunikacijska tehnika (radioamaterizam i radioamaterska služba:
- radiokonstruktorstvo i samogradnja, amaterska radiogoniometrija, radiotelegrafija,
- digitalne komunikacije, satelitske komunikacije, amaterska televizija, uporaba i zaštita radijskih frekvencija u civilnom području – CB i drugo)
- speleologija
- balonstvo, zrakoplovno jedriličarstvo, motorno letenje, padobranstvo, zmajarstvo, kajakaštvo i drugo.

Opći je cilj ovog *Poziva* za 2021. godinu pružanje potpore djelatnostima, aktivnostima, projektima, programima i manifestacijama u tehničkoj kulturi na području grada Zadra, od interesa za Grad Zadar, osobito programima koji doprinose zadovoljenju javnih potreba u tehničkoj kulturi i ispunjavanju ciljeva i prioriteta Grada Zadra[24].

Zadarska županija 2020. godine objavila je *Poziv za predlaganje programa javnih potreba u kulturi, prosvjeti, športu i tehničkoj kulturi Zadarske županije za 2021. godinu*. U javne potrebe u tehničkoj kulturi Zadarske županije za 2021. godinu uvrstit će se programi poticanja i promicanje tehničke kulture, programi odgoja, obrazovanja i osposobljavanja djece i mladeži za stjecanje tehničkih, tehnoloških i informatičkih znanja i vještina, specifični programi odgoja, obrazovanja i osposobljavanja djece i mladeži za stjecanje tehničkih, tehnoloških i informatičkih znanja i vještina koji obuhvaćaju darovitu i hendikepiranu djecu, programi prekvalifikacije i dokvalifikacije djelatnika i programi organiziranja inventivnog rada, organiziranje promaknuća tehnoloških inovacija (izložbi, sajmova i sl.) i nabava opreme i održavanje objekata tehničke kulture od interesa za jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.[25]

Inovatore i inventivne poduzetnike okupljaju i tzv. Centri koncentriranog tehnološkog razvoja organizirani na razini županije, kao što su tehnološki parkovi i centri, inovacijski centri i inkubatori, poduzetnički inkubatori, poslovno-inovacijski centri i dr. Tehnološki centri i inovacijski inkubatori ponajprije su usmjereni na razvitak poduzetničkih projekata koji se temelje na inovaciji. Financiranje takvih institucija u početku je proizlazilo iz lokalnih (gradskih i županijskih) proračunskih sredstava, a takve centre počelo je potpomagati i Ministarstvo gospodarstva.[26] Dana 17. travnja 2014. godine, osnovana je Udruga inovatora Zadar čija je svrha omogućiti više praktičnog rada na inovativnim projektima s naglaskom na potporu strukovnim školama.

Financijski plan tehničke kulture za razdoblje od 2021. do 2027. godine prikazan je u Tablici 2. Osim iz proračuna Zadarske županije i Grada Zadra, tehnička kultura financirat će se i putem EU projekta koji će doprinijeti razvoju osnovnih kompetencije u prirodoslovlju i tehnologiji, digitalnoj (IT) kompetenciji te smislu za inicijativu i poduzetništvo na području Zadarske županije.

[24] Grad Zadar, *Poziv za predlaganje programa javnih potreba u tehničkoj kulturi Grada Zadra za 2021. godinu*, 2020., dostupno na: https://www.grad-zadar.hr/repos/doc/Tehnicka%20kultura%20-%20Upute%20za%20prijavitelje%20-%20PDF.pdf, pristup: 21. 1. 2021.

[25] Zadarska županija, Javni poziv za predlaganje programa javnih potreba u kulturi, prosvjeti, športu i tehničkoj kulturi Zadarske županije za 2021. godinu, dostupno na: https://www.zadarska-zupanija.hr/natjecaji-i-javna-nabava/potpore-i-priznanja/aktivni-natjecaji, pristup: 10. 4. 2021.

[26] Organizacijska nadgradnja inovacijske djelatnosti, dostupno na: http://pubweb.carnet.hr/inovacije/wp-content/uploads/sites/225/2015/02/ORGANIZACIJSKA-NADGRADNJA.pdf, pristup: 22. 1. 2021.

Tablica 2. Izdatci za djelatnost tehničke kulture za razdoblje od 2021.-2027.

Strateški cilj	**SC.1. KONKURENTNO I INOVATIVNO GOSPODARSTVO** **SC.2. OBRAZOVANI I ZAPOSLENI LJUDI**
Pokazatelj učinka	**SC.1** • BDP po stanovniku prema paritetu kupovne moći, u % prosjeka EU-a • Indeks globalne konkurentnosti (GCI) • Udio ukupnih izdataka za istraživanje i razvoj (GERD) u BDP-u • Europska ljestvica uspjeha u inoviranju • Vrijednost izvoza roba i usluga, u % BDP-a **SC.2** • PISA – program međunarodne procjene znanja i vještina učenika: – matematička pismenost – prirodoslovna pismenost • Obuhvat djece od 4 godine do početka obaveznog obrazovanja (predškolski odgoj) • Duljina vremena kojeg učenici provode u nastavnom procesu (primarno i sekundarno obrazovanje) – Primarno obrazovanje – Niže sekundarno obrazovanje • Stopa sudjelovanja odraslih (dobna skupina 25 – 64) u cjeloživotnom obrazovanju • Stopa zaposlenosti u dobnoj skupini 20 – 64 godine • Postotak visokoobrazovanih u dobnoj skupini 30 – 34 godine
Posebni ciljevi	*Posebni cilj 1*: Razvoj i modernizacija infrastrukture i jačanje kapaciteta u području STEM-a/tehničke kulture za tranziciju na Industriju 4+ *Posebni cilj 2*: Unaprjeđenje međuinstitucionalne, međuregionalne suradnje i internacionalizacija STEM područja/tehničke kulture *Posebni cilj 3*: Unaprjeđenje prepoznatljivosti i promocija STEM područja/tehničke kulture, tehničkog odgoja i obrazovanja te znanstvenog i tehničkog opismenjavanja *Posebni cilj 4*: Poticanje inovatorstva, znanstvenog i stvaralačkog rada STEM područja /tehničke kulture, te promocija znanstvenih i tehničkih dostignuća Zadarske županije
Financijski plan tehničke kulture za razdoblje od 2021.-2027.[27]	Izdaci za djelatnost tehničke kulture za razdoblje od: ▪ 2021. – 2023. – 500.000,00 kuna ▪ 2024. – 2026. – 500.000,00 kuna ▪ 2027. – 200.000,00 kuna *Ukupno:* **1.200.000,00 kuna**
Planirani izvori financiranja[28]	EU projekti: *Ukupno:* **26.950.000,00 kuna**

Izvor: Proračun Zadarske županije za 2021. godinu i projekcija za 2022. i 2023. godinu

[27] Financijski plan napravljen je prema podatcima za razdoblje od 2021. do 2023. godine.
Ukupan iznos izdataka za tehničku kulturu odnosi se na razdoblje od 2021. godine do 2027. godine te su podatci dobiveni prema *Proračunu Zadarske županije za 2021. godinu i projekcija za 2022. i 2023. godinu*, dostupnost izvora: https://www.zadarska-zupanija.hr/component/content/article?id=479.

[28] Planirani izvori financiranja odnose se na EU projekte čiji je nositelj i/ili partner Sveučilište u Zadru. Projekti sufinancirani bespovratnim sredstvima EU doprinose ostvarenju ciljeva Programa razvoja tehničke kulture Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine.

8. Okvir za praćenje

Program razvoja tehničke kulture Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine usklađen je s Planom razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. Plan razvoja Zadarske županije 2021. – 2027. temeljni je srednjoročni akt strateškog planiranja od značaja za Zadarsku županiju kojim se definiraju posebni ciljevi za provedbu strateških ciljeva iz Nacionalne razvoje strategije Republike Hrvatske do 2030. Planom razvoja Zadarske županije utvrđuje se srednjoročna vizija, prioriteti i ciljevi razvoja Zadarske županije te drugi obvezujući elementi sadržaja srednjoročnih akata strateškog planiranja na područnoj (regionalnoj) razini propisani Zakonom o sustavu strateškog planiranja i upravljanja razvojem Republike Hrvatske (NN 123/17 – ZSSP). Praćenje Programa razvoja tehničke kulture Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine provodit će se kontinuirano jednom godišnje.

9. Literatura

1. Državni zavod za intelektualno vlasništvo Republike Hrvatske: Godišnje izvješće 2019., dostupno na: http://dziv.hr/files/file/go-izvjesca/godisnje_izvjesce_2019.pdf, (5. 3. 2021.)
2. Globalni ciljevi održivog razvoja do 2030., https://www.udruga-gradova.hr/wordpress/wp-content/uploads/2017/03/Novi-izazov_Globalni-ciljevi-odrzivog-razvoja-do-2030_Web.pdf, (13. 7. 2021.)
3. Grad Zadar, Poziv za predlaganje programa javnih potreba u tehničkoj kulturi Grada Zadra za 2021. godinu, 2020, dostupno na: https://www.grad-zadar.hr/repos/doc/Tehnicka%20kultura%20-%20Upute%20za%20prijavitelje%20-%20PDF.pdf, (21. 1. 2021.)
4. Grad Zadar (2021.), Poziv za predlaganje programa javnih potreba u tehničkoj kulturi Grada Zadra za 2022. godinu, dostupno na: https://www.grad-zadar.hr/repos/doc/0.%20UPUTE%20za%20prijavitelje%202022.%20TK.pdf, (10. 12. 2021.)
5. Hrvatska zajednica tehničke kulture, 2015., Strateški plan Hrvatske zajednice tehničke kulture 2015.-2018., dostupno na: https://www.ztk-bp-zupanije.hr/wp-content/uploads/2017/11/Strateskiplan_HZTK_2015-2018.pdf, (29. 6. 2021.)
6. Nacrt prijedloga Nacionalne razvojne strategije Republike Hrvatske do 2030. godine, dostupno na: https://esavjetovanja.gov.hr/ECon/MainScreen?entityId=15312, (29. 6. 2021.)
7. Narodne novine, Ministarstvo znanosti i obrazovanja, Odluka o donošenju kurikuluma za nastavni predmet Tehničke kulture za osnovne škole u Republici Hrvatskoj, 2019., br. 87/08., 86/09., 92/10., 105/10. – ispravak, 90/11, 16/12, 86/12, 94/13, 152/14, 7/17 i 68/18, dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2019_01_7_161.html, (12. 1. 2021.)
8. Organizacijska nadgradnja inovacijske djelatnosti, dostupno na: http://pubweb.carnet.hr/inovacije/wp-content/uploads/sites/225/2015/02/ORGANIZACIJSKA-NADGRADNJA.pdf, (22. 1. 2021.)
9. Proračun Zadarske županije za 2021. godinu i projekcija za 2022. i 2023. godinu, dostupno na: https://www.zadarska-zupanija.hr/component/content/article?id=479, (23. 8. 2021.)
10. Razvoj i uspostava poslovne infrastrukture poduzetničkog inkubatora Biograd na Moru, dostupno na: http://www.poduzetnicki-inkubator-biograd.hr/o-nama/, (25. 3. 2021.)
11. Udruga inovatora Hrvatske, Inovacije-pokretač gospodarskog razvoja, dostupno na: https://www.inovatorstvo.com/publikacije-i-katalozi/inovacije-pokretac-gospodarskog-razvoja/a159, (28. 6. 2021.)
12. Zadarska županija, Javni poziv za predlaganje programa javnih potreba u kulturi, prosvjeti, športu i tehničkoj kulturi Zadarske županije za 2021. godinu, dostupno na: https://www.zadarska-zupanija.hr/natjecaji-i-javna-nabava/potpore-i-priznanja/aktivni-natjecaji, (10. 4. 2021.)
13. Zadarska županija, Županijska razvojna strategija Zadarske županije do 2020., dostupno na : https://www.zadarska-zupanija.hr/images/dokumenti/Zupanijska_razvojna_strategija_Zadarske_zupanije_do_2020..pdf, (20. 1. 2021.)
14. Zajednica tehničke kulture Zadarske županije, dostupno na: http://ztkzd.skole.hr/o_nama, (29. 6. 2021.)
15. Zakon o tehničkoj kulturi (NN 76/93, 11/94, 38/09), dostupno na: https://www.zakon.hr/z/796/Zakon-o-tehni%C4%8Dkoj-kulturi, (10. 12. 2021.)

10. Prilozi

Prilog 1. Sažetak transkripta – gospodarstvenici

Tema: Diskusija i doprinos gospodarstvenika u kontekstu izrade Programa razvoja tehničke kulture Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine

Zadar/Zagreb, 7.12. 2020 i 16.12.2020

Prisutni:
Gospodarstvenici: Joško Markov, TANKERSKA PLOVIDBA; Ana Peroš, CROMARIS; Jerislav Bobić (LOCOMARINE, i ostala poduzeća iz grupe); Milivoj Knežević, LTH; Željko Goja, HSTEC
ZADRA NOVA: Ana Škunca; Josip Mišulić, Martina Vukašina
NOVAMINA CIT: Ernest Vlačić, Marija Valčić, Mirjana Kokanović

Prvi je intervju započeo je 7.12.2020 u 13:00h i trajao do 14:30, drugi je započeo 16.12.2020 u 10h i trajao do 11:30.

Poveznice na video snimke:
Interview#1: o
Interview#2: https://drive.google.com/file/d/1pD16dL9PPkqx4hA13mhXOCL_JzIcv0Uz/view?usp=sharing

Sudionici su pristali na razgovor i prihvatili su diskusiju u okviru predložene strukture intervjua:

***UVOD**: predstavljanje sudionika, cilj i obuhvat sastanka i kratak opis metodologije intervjua (informacija o snimanju ako ga bude bilo, odgovaranje na pitanja, sastavljanje transkripta, moderiranje rasprave…)*

GLAVNI DIO INTERVJUA, PRIJEDLOG PITANJA

- *Koje su realne potrebe gospodarskih subjekata na području Zadarske županije (ZDŽ) kad su u pitanju kadrovi/talenti iz područja tehničke kulture (TK) i kako se njihovo regrutiranje obavlja? Koje su barijere koje možete prepoznati u tom procesu?*
- *U kojoj mjeri i na koji način gospodarski subjekti surađuju s edukacijskim institucijama na području ZDŽ i kakve barijere u toj suradnji postoje? Koristi li gospodarstvo u dovoljnoj mjeri usluge sveučilišta, gimnazija/srednjih škola, i je li, s druge strane, školstvo u ZDŽ motivirano i/ili stimulirano da surađuje s gospodarstvom?*
- *U kojoj mjeri i na koji način gospodarski subjekti surađuju s institucijama javnog sektora, zajednicama i sl. na području ZDŽ i kakve barijere u toj suradnji postoje? Mogu li isti na neki način proaktivno sudjelovati u konceptualizaciji i prijavama projekata tehnološkog razvoja ili jačanja konkurentnosti vašeg poslovanja?*
- *Kako potaknuti suradnju u smislu razvoja TK na razini cijele županije u cilju jačanja robusnosti lokalnog gospodarstva (posebno u kriznim vremenima), kao i motiviranja mladih ljudi da se bave (između ostalog i tehničkom kulturom). Što tu gospodarstvenici mogu učiniti i koji se preduvjeti trebaju ostvariti?*
- *Koja su po vama tri najvažnija prioriteta za razvoj tehničke kulture u Zadarskoj županiji, a uglavnom se odnose na ciljano jačanje konkurentnosti gospodarstva ZDŽ?*
- *Razmislite o realističnim i ne pretjerano ambicioznim (dugoročnim i kratkoročnim) projektima koji iz perspektive gospodarstva mogu doprinijeti unaprjeđenju konkurentnosti lokalnog gospodarstva, a da imaju poveznicu s područjem tehničke kulture.*

ZAKLJUČAK I ZAVRŠNA RAZMATRANJA

Na početku intervjua svi su sudionici predstavili svoja poduzeća.
Moderator intervjua počinje upitom sudionika o ljudskim kapacitetima za rad u poduzećima i ponudama na tržištu rada. Sudionici intervjua složili su se da je potrebno poboljšati suradnju i uvjete za potencijalni radni kadar kako bi se što više osnivala *start-up* poduzeća, a stručnjaci ostali u Zadarskoj županiji. Stručnjake iz STEM područja teško je naći te je zbog toga potrebno pokrenuti koncept poduzetništva, poduzetnički HUB. Nedostaje strategija koja će promijeniti trenutačnu situaciju u županiji, što zahtijeva i određeno vremensko razdoblje za ispunjenje ciljeva. Do tada, radna snaga morat će se tražiti i izvan Hrvatske.

Program razvoja tehničke kulture Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine trebao bi promijeniti svijest ljudi o važnosti STEM-a i tehničke kulture za društvo u cjelini. Potrebno je iskoristiti sredstva EU putem različitih projekata i na taj način stvoriti uvjete za vidljivost STEM-a, obrazovanje stručnog kadara, nabavu suvremene opreme i dr. Isključiva orijentiranost prema turizmu zanemaruje ostale sektore. Sadašnje stanje zanemaruje pojedina zanimanja kao što su tokar, brusač i sl., stoga ponuda kadra dolazi izvana te dolazi do nemogućnosti širenja poduzeća. Za razvoj Zadarske županije potreban je kadar sa strojarskog i elektrotehničkog fakulteta te računarstva. Pojedine tvrtke u županiji same obrazuju kadar, razvijaju suradnju sa srednjim školama, nude stipendije i praksu učenicima i dr. Možemo reći da je potencijal Zadarske županije izgradnja industrijskih zona i veći fond sati u školama iz područja tehničke kulture.

Sudionici intervjua smatraju da ne postoji značajna suradnja iz područja tehničke kulture u Zadarskoj županiji. Nedostatak potencijala leži u činjenici što Sveučilište nema odjel STEM-a, nedovoljna je komunikacija i sa srednjim školama, iako Gimnazija Franje Petrića predstavlja rasadnik znanja. Kao zaključak postavlja se konstatacija da bi se stanje poboljšalo ukoliko bi promjene krenule od vrha države kroz strukturu obrazovanja.

Prilog 2. Sažetak transkripta – Sveučilište u Zadru

Tema: Diskusija i doprinos sveučilišta UNIZD Programu razvoja tehničke kulture Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine

Zadar/Zagreb, 7. prosinca 2020.

Prisutni:
Sveučilište Zadar:
prof. dr. sc Josip Faričić, prorektor za strategiju razvoja i izdavaštvo
doc. dr. sc. Franjo Pehar, Odjel za informacijske znanosti
doc. dr. sc. Ante Panjkota, Odjel za informacijske znanosti
doc. dr. sc. Mate Barić, Pomorski odjel
Irena Kozulić, dipl. oec., voditeljica Ureda za znanost, projekte i transfer tehnologija.

Zadra Nova: Ana Škunca; Josip Mišulić, Martina Vukašina

NOVAMINA CIT: Ernest Vlačić, Marija Valčić, Mirjana Kokanović

Sudionici su pristali na razgovor i prihvatili su okvirnu diskusiju u okviru predložene strukture intervjua:

UVODNI DIO
GLAVNI DIO INTERVJUA, PRIJEDLOG PITANJA I TEMA

- *Sudjelovanje Sveučilišta u Zadru u razvoju tehničke kulture (TK) u Zadarskoj županiji (ZDŽ);*
- *Suradnja Sveučilišta s gospodarskim subjektima na području Zadarske županije;*
- *Koja su po vama tri najvažnija prioriteta za razvoj tehničke kulture u ZDŽ, a uglavnom se tiču znanosti i obrazovanja, koja su ključna za unaprjeđenje stanja tehničke kulture ZDŽ i u tom smislu jačanja konkurentnosti gospodarstva na županijskoj razini?*

- *Kako potaknuti suradnju u smislu razvoja TK na razini cijele županije u cilju jačanja robusnosti lokalnog gospodarstva (posebno u kriznim vremenima), kao i motiviranja mladih ljudi da se bave (između ostalog i tehničkom kulturom). Što tu sveučilište može učiniti (specijalistički studiji, hibridni studiji i sl. i koji se preduvjeti trebaju ostvariti?*
- *Razmislite o realističnim i ne pretjerano ambicioznim (dugoročnim i kratkoročnim) projektima koji iz perspektive sveučilišta koji mogu doprinijeti unaprjeđenju konkurentnosti lokalnog gospodarstva, a da imaju poveznicu s područjem tehničke kulture.*

ZAKLJUČAK I ZAVRŠNA RAZMATRANJA

Početak intervjua: 13:06 sati. Završetak intervjua: 14:30 sati.

Moderator je predstavio cjelokupni tim koji sudjeluje u razgovoru te zahvalio za uključivanje i rad kroz Intervju a koji je vezan i bitan za nastanak dokumenta *Program razvoja tehničke kulture Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine*. Nakon uvodnog dijela o intervjuu, sudionici su se predstavili. Sudionici intervjua istaknuti su članovi znanstvene zajednice i njihovo pozicioniranje u okviru samog razgovora, kako i njihov dosadašnji rad i rezultati, vezani su za najuže područje TK, u okviru koje se i pozicionira dokument.

Sveučilište je započelo svoju aktivnost s humanističkim studijima a već dva desetljeća intenzivno nastoji pratiti potrebe gospodarstva i sukladno tome otvara nove studijske programe. Područja koja su izravno povezana s gospodarstvom su pomorstvo, zatim područje biotehničkih znanosti, agronomija i marikulture, studij informacijskih tehnologija u digitalnom okruženju, studij Geografije informacijskih sustava te aktivan rad na posebnim projektima gdje se odvija transfer znanja i tehnologija. Sukladno lokaciji Sveučilišta, prati se i razvoj županije. Stoga, Sveučilište nastoji organizirano jačati STEM područje, izgrađivanjem jednog takvog odjela te ga nastoji smjestiti ga u odgovarajući objekt. Takvim potezom stvorile bi se neke niše za ostvarivanje sadržaja koji bi snažno utjecali na razvoj županije. Sveučilište svoj rad temelji na suradnji kroz razne i mnogobrojne konferencije vezane uz STEM područje, kroz različite obrazovne programe i razmjene studenata i dr., međutim problem nastaje prilikom zapošljavanja kadra iz područja informacijskih tehnologija.

Sveučilište u Zadru također ima i Ured za znanost, projekte i transfer tehnologija zadužen za pripremu i provedbu svih kapitalnih, znanstvenih i stručnih projekata. Posljednjih godina vidljiv je porast broja projekata koje provodi Sveučilište. Vide se pomaci i čini se kako je Sveučilište dosta aktivno po pitanju EU projekata. Osim velikih kapitalnih projekata, zadnjih godina realizirao se projekt *coworkinga* za studente i poslovnu zajednicu – CODE HUB, zatim su osnovani novi studijski programi s kolegijima na engleskom jeziku pri Pomorskom odjelu i Odjelu za ekologiju, agronomiju i akvakulturu kroz projekte BE UNIZD i BLUE SMART. Trenutno je u pripremi izgradnja zgrade STEM odjela i prve faze realizacije programa Arhipelogos – obnova vojnog objekta Lučina na Molatu. STEM zgrada namijenjena je odjelima prirodnih, tehničkih, biotehničkih i biomedicinskih znanosti, u svrhu obrazovanja ljudskih resursa kvalificiranih za inovacije, transfer tehnologija i razvoj gospodarstva te će imati razvojnu ulogu za Sveučilište, grad i cijelu zadarsku regiju. Derutna zgrada (bivši vojni objekt) u uvali Lučina, na otoku Molatu, preuredit će se u znanstveno-nastavnu bazu Sveučilišta u svrhu razvoja znanstveno-istraživačkih programa, nastave, ljetnih škola i sl. Osim objekta na otoku Molatu, program Arhipelogos predviđa obnovu vojnih objekata na otoku Istu za istu namjenu.

Sveučilište i znanstvenici sa Sveučilišta intrinzično su motivirani. Kroz znanstveni laboratorij, nastoje se privući kolege iz drugih centara i snažno su usmjereni prema drugim subjektima. Za to je potrebna opremljenost i materijalne i stručne usluge. Potreban je snažan razvoj ljudskih potencijala kao preduvjet kako bi Sveučilište moglo udovoljiti potrebama gospodarstva. Sa stajališta informacijskih tehnologija vidimo poboljšanje kroz razvoj naprednih sustava studentske prakse.

U županiji, dulji period dominira tercijarni sektor u gospodarstvu i tu je Sveučilište prisutno. Na Sveučilištu postoji studij turizma, pomorstvo, i dr. U županiji je važan plavo zeleni svijet. Posebnost je projekta konzorcija EU CONEXUS usmjerenost multidisciplinarnom pristupu svim aspektima i izazovima pametnoga i održivog upravljanja obalnim prostorima te se pristupilo alijansi EU-CONEXUS, jednom od 17 europskih sveučilišnih alijansi. Sveučilište je član UniAdriona (virtualno sveučilište zemalja Jadransko-Jonskog bazena). Baza za industrije jezgri, kao što su LTH Metalni lijev – AD Klaster, nije razvijena u mjeri u kojoj bi trebala biti. Ne postoji

mogućnost zapošljavanja te s toga nema iskoraka za nove tehnologije kako bi se takav resor razvio. Dosta je toga zatomljeno zbog tranzicijskih tokova i prestrukturiranja, ali i zbog propadanja industrijskih grana i tvrtki.

Koncept razvoja proizvoda temelji se na principima otvorene inovacije i prototipne specijalne proizvodnje. Iznimna se važnost pridaje stalnom usavršavanju i usvajanju novih tehnologija te suradnji sa znanstvenoistraživačkim institucijama. Za razvoj tehničke kulture u kriznim vremenima jedno je od rješenja zaokret prema manufakturnim industrijama, jačanje proizvodne industrija. Sudionici ističu projekte u pripremi kojima bi željeli poboljšati područje tehničke kulture te navode sljedeće: Tehnološki park, Centar za klimu, digitalizacija čitavog Sveučilišta, projekt COL Centra (TO COOL) i dr.

Prilog 3. SWOT analiza

SWOT analiza izrađena je na temelju podataka osnovne analize stanja tehničke kulture u obrazovanju na području Zadarske županije te uključuje definirane snage i slabosti, prijetnje i prilike za područje obrazovanja.

OBRAZOVANJE (osnovno, srednje i visokoškolsko)	
SNAGE	**SLABOSTI**
– postojanje svih razina obrazovanja zadovoljavajuće kvalitete **– raspoloživost apsorpcijskog kapaciteta u obrazovnom sustavu za prepoznavanje i privlačenje raspoloživih sredstava financiranja (EU fondovi)** **– duga tradicija školskih natjecanja u područjima tehničke kulture i STEM-a** **– osnivanje odjela iz područja STEM-a na UNIZD** **– povećanje broja studijskih programa Sveučilišta u Zadru u tehničkom, biotehničkom i prirodnom području** **– postojanje IT opreme i dobre internetske veze u školama i na UNIZD**	**– nedostatak stručnog kadra, odnosno neodgovarajuća kadrovska ekipiranost** **– nedostatak obrazovnih programa za nastavnike vezanih za digitalizaciju nastavnih procesa** **– slaba opremljenost i nepostojanje kurikuluma za razvoj STEM-a u srednjim školama** **– neodgovarajuća tehnološka opremljenost** **– nedovoljna suradnja između škola i drugih organizacija iz područja TK** **– nedovoljna razvijenost STEM područja na sveučilištima i visokim školama** **– neadekvatna podloga za kvalitetno praćenje nastave učenika s teškoćama u razvoju u području TK i STEM-a (deficit kadra za rad po prilagođenim programima)**
PRILIKE	**PRIJETNJE**
– postojanje mogućnosti za međunarodnu suradnju u području TK (natjecanja, EU projekti, ERASMUS, prekogranični, međuregionalni i transnacionalni programi u sklopu europske teritorijalne suradnje) **– raspoloživost programa i odgovarajućih stipendija unutar EU i drugdje u TK/STEM** **– inovacijski i znanstveni potencijal Sveučilišta u Zadru**	**– nedostatna stručna snaga („odljev mozgova“ – odlazak stručnih ljudi)** **– nedostatna satnica za STEM područja (samo 2 sata informatike i 1 sat tehničke kulture tjedno nisu dovoljni za usvajanje znanja i vještina usklađenih s tržištem rada)**

SWOT analiza izrađena je na temelju podataka osnovne analize stanja tehničke kulture u gospodarstvu na području Zadarske županije te uključuje definirane snage i slabosti, prijetnje i prilike za područje gospodarstva.

GOSPODARSTVO	
SNAGE	**SLABOSTI**
– duga tradicija u metaloprerađivačkoj industriji, pomorstvu i ribarstvu **– postojanje suradnje između Sveučilišta u Zadru i poduzetnika (osnivanje diplomskog studija u pomorstvu)** **– uspostavljena mreža organizacija za poslovnu podršku u području tehnološkog razvoja, inovacija (INOVAcija, Inovativni Zadar, TIP d. o. o.)** **– postojanje poduzetničkih inkubatora (Centar za kreativne industrije, Centar za razvoj i edukaciju u Poličniku, Poduzetnički inkubator u Biogradu, Code Hub, Coin, Poduzetnički inkubator u Zadru – Inovativni Zadar…)** **– iskustvo zadarskih gospodarstvenika na različitim EU projektima** **– postojanje međunarodne suradnje u području TK (pomorstvo IT sektor, metaloprerađivačka industrija…)** **– postojanje regionalnih centara kompetencija za strojarstvo i zdravstvo**	**– dominantno uslužne djelatnosti** **– gospodarski subjekti relativno nedovoljno sudjeluju u prijavi na financiranje iz raspoloživih instrumenata financiranja (EU fondovi)** **– nedostatni ljudski potencijali u cjelokupnom području tehnološkog razvoja i inovacija** **– nedovoljan broj zaposlenih u IKT sektoru u odnosu na prosjek RH (2020. RH: 3,36 % zaposlenih u ovoj djelatnosti, na razini Zadarske županije 2019.: 1,14 %)** **– ispodprosječan broj prijavljenih i odobrenih patenata i žigova u usporedbi s nacionalnim prosjekom** **– slabamеđusobna suradnja između poduzetnika/gospodarstvenika** **– slaba prilagodljivost gospodarskog sektora egzogenim šokovima (koronavirus)**
PRILIKE	**PRIJETNJE**
– naglasak na povećanju konkurentnosti uz pomoć IKT-a (digitalizacija, ubrzavanje poslovnih procesa, robotika…) **– promjena preferencije kupaca koja se manifestira u vidu pojave novih potreba temeljenih na IKT tehnologijama (držanje socijalne distance)** **– dobra podloga za privlačenje digitalnih nomada (klima i geoprometni položaj)** **– popularizacija trenda rada izvan poslovnog prostora (engl. *smart working/remote working*)**	**– sporost i složene administrativne procedure (birokracija) na kojima počiva sustav** **– nedovoljna usklađenost obrazovnog sustava s potrebama gospodarstva, i obrnuto** **– daljnje smanjenje dostupnosti ljudskih potencijala u STEM području i području tehničke kulture** **– mogućnost niske razine prosječne plaće kod poduzetnika (ne postoji zakonska regulativa koja ograničava smanjenje plaća u STEM području ili ih usklađuje s prosjekom plaća u EU 15)**

SWOT analiza izrađena je na temelju podataka osnovne analize stanja tehničke kulture među udrugama na području Zadarske županije, te uključuje definirane snage i slabosti, prijetnje i prilike za područje civilnog sektora.

ORGANIZACIJE CIVILNOG SEKTORA	
SNAGE	**SLABOSTI**
– postojanje aktivnih Udruga i drugih organizacija civilnog društva u TK na području Zadarske županije **– promocija TK i STEM-a kroz brojne manifestacije pod pokroviteljskom ZTKZŽ** **– ZTKZŽ posjeduje dugu tradiciju rada te su pozicionirani kao središte razvoja i točka**	**– udruge TK relativno nedovoljno sudjeluju u prijavi na financiranje i provedbi projekta iz raspoloživih instrumenata financiranja (EU fondovi)** **– nedovoljni ljudski kapaciteti udruga TK (nema zaposlenih osoba)** **– nedovoljna podrška JLS-a radu udruga iz TK**

promocije TK ZŽ **– uspostavljena izvrsna suradnja s JLP(R)S**	**– neadekvatna opremljenost i nepostojanje infrastrukture za rad udruga u području tehničke kulture** **– nedovoljno educiran kadar za sudjelovanje na EU projektima** **– slaba vidljivost udruga u području TK**
PRILIKE	**PRIJETNJE**
– postojanje mogućnosti financiranja projekta iz EU fondova koji će poticati razvoj civilnog sektora upodručju tehničke kulture i STEM-a **– postojanje iskustva organizacija civilnog društva narazličitim EU projektima iz područja IKT-a i STEM-a** **– postojanje poticajnog okruženja za neformalno obrazovanje mladih kroz volontiranje u udrugama i organizacijama čiji je djelokrug vezan za poticanje razvoja i promoviranje tehničke kulture i STEM-a**	**– odljev mozgova, što za posljedicu ima trend smanjenja članova udruga u području TK i STEM-a**

SWOT analiza izrađena je na temelju podataka osnovne analize stanja tehničke kulture među jedinicama lokalne samouprave na području Zadarske županije, te uključuje definirane snage i slabosti, prijetnje i prilike za područje JLS.

JEDINICE LOKALNE SAMOUPRAVE	
SNAGE	**SLABOSTI**
– postojanje sustava financijske potpore u sklopu proračuna JL(R)S za razvoj STEM-a i TK kroz sufinanciranje rada OCD-a **– raspoloživost apsorpcijskog kapaciteta u javnom sektoru za prepoznavanje i privlačenje odgovarajućih sredstava financiranja (EU fondovi)**	**-nedovoljno razvijen sustav cjelovite potpore razvoju STEM područja** **-deficit kadra s iskustvom u pripremi i provedbi EU projekata** **-relativno slabo razvijen sustav start-up potpore u STEM području, uključujući učeničke i studentske programe** **-nedovoljna sredstva za poticanje razvoja infrastrukture koja će podržavati razvoj STEM-a i TK** **-manjak raspoloživih sredstava za stipendiranje studenata/učenika u TK/STEM području** **-smanjenje proračuna JLS (zbog gospodarske krize uzrokovane korona virusom)**
PRILIKE	**PRIJETNJE**
– tehnička kultura, posebno STEM, temelj modernizaciju proizvodnih procesa, na čemu se temelji razvoj gospodarstva 21. stoljeća **-raspoloživost instrumenata financiranja za potrebe razvoja TK i STEM područja (EU fondovi)**	**– transfer na druga nacionalna ili međunarodna područja** **– konkurencija drugih regija kao investicijskih lokacija** **– nedovoljna prepoznatljivost Zadarske županije kao povoljne za razvoj poslovne klime** **– nedostatna sredstva za ulaganje u istraživanje i razvoj**

– postojanje projektnih ideja koje su spremne za sufinanciranje iz EU fondova **– povoljan odnos cijene i uvjeta rada/ljudskih resursa u STEM području u usporedbi s razvijenim zemljama (EU 15)** **– mogućnost kombiniranja STEM tehnologija s razvijenijim gospodarskim područjima (turizam, pomorstvo, ribarstvo i uzgoj riba…)**	**uzrokovana negativnim ekonomskim trendovima** **– nedovoljno davanje na važnosti STEM-u i IKT-u kao području za financiranje sredstvima proračuna**

Prilog 4. KRATKO IZVJEŠĆE MODERIRANOG RADA TEMATSKE RADNE SKUPINE

TRANSKRIPT I. FOKUS GRUPE ZA IZRADU PROGRAMA RAZVOJA TEHNIČKE KULTURE ZADARSKE ŽUPANIJE ZA RAZDOBLJE DO 2027.

Klijent:	**Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA**
Naziv usluge:	Usluga vođenja fokus grupa i radnih skupina pri izradi Programa razvoja tehničke kulture Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine (ref. broj TEH-ZAD-8)
Kontakt osoba:	Martina Vukašina (martina.vukasina@zadra.hr), Larisa Maruna (larisa.maruna@zadra.hr)
Ugovorna aktivnost:	Moderiranje rada tematskih radnih skupina (3 susreta)
Vrijeme provedbe:	25. veljače 2021.
Mjesto provedbe:	ONLINE putem aplikacije MS Teams

Vrsta izvješća:	Sažeti izvještaj/transkript

Vrijeme održavanja:	25. veljače 2021. s početkom u 13:00 sati i završetkom u 15:00 sati
Moderator:	Ernest Vlačić
Datum izrade izvješća:	27. veljače 2021.

PRILOZI:	
Lista sudionika:	28 sudionika, izvezen pregled sudionika te *chat* komunikacije iz Microsoft Teams aplikacije
SWOT ANALIZA	SWOT analiza
Snimka i transkript online rada skupine:	pripremila NOVAMINA CIT za potrebe izrade internog izvješća

DNEVNI RED:

SWOT analiza – uključuje definirane snage i slabosti, prijetnje i prilike za područje organizacija civilnog sektora, jedinice lokalne samouprave, gospodarstvo i obrazovanje

Prije početka sastanka fokus grupe, Martina Vukašina, voditeljica odjela za provedbu projekata međuregionalne i transnacionalne suradnje – ZADRA NOVA, u ime koordinatora procesa izrade *Programa razvoja tehničke kulture Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine* Agencije za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA-e pozdravila je sve prisutne te prepuštajući riječ moderatoru Ernestu Vlačiću otvorila raspravu.

Moderator je vodio sudionike u fokus grupi tako da je postupno izložio definiranu snagu, slabost, prijetnju i priliku za svako pojedino područje u SWOT analizi (organizacije civilnog sektora, jedinice lokalne samouprave, gospodarstvo i obrazovanje). Nakon izlaganja prijedloga SWOT analize, sudionici su istaknuli važnost financiranja sredstvima iz EU fondova, kao prilike. Moderator Vlačić uključio se u raspravu te je također istaknuo kako je raspoloživost financiranja zapravo *prilika* a konkretno povlačenje financija *snaga*.

Kao jedan od problema Zadarske županije sudionici navode kako na otocima nedostaju profesori i informatičari te jača internetska veza. Sukladno nedovoljnoj razvijenosti otoka Zadarske županije u smislu tehničke kulture, sudionici u SWOT analizi ne mogu pronaći poveznicu kada je riječ o otocima, nema udruga niti stručnjaka za povlačenje sredstava iz EU fondova. Sve aktivnosti i stručnjaci vezani su isključivo uz Grad. Potrebno je potaknuti rad udruga, a isto tako ojačati i postojeće.

Sudionici također ističu da je prvenstveno potrebno raditi na podizanju svijesti o tome kako privući u županiju više informatičara, stručnjaka iz STEM područja. Sudionici predlažu i poticaje nadarenim učenicima, u smislu da im se trajno osigura mentor, praćenje i pomoć kakvu imaju i učenici s poteškoćama. Zadarska županije izdvaja milijun kuna godišnje za pomoćnike u nastavi i djecu s teškoćama, stoga je potrebno izdvojiti i određena sredstva za nadarene učenike, odnosno potrebno je u ciljeve staviti jaču potporu županije za financiranje nadarenih i talentiranih učenika. Nedovoljan stručni kadar vidljiv je u svim sektorima tehničke kulture, ali i drugim sektorima, kao što je na primjer nedostatak logopeda.

Moderator se zahvalio na navedenim prijedlozima koje se odnose na jačanje aktivnosti prema nadarenim učenicima.

Sudionici ističu nedovoljan naglasak na područje tzv. *Silver Economy* u SWOT analizi. *Silver* ekonomija predstavlja jedan od mega-trendova u razvoju modernog društva, a riječ je o digitaliziranoj potpori i brizi za stariju populaciju.

Moderator zahvaljuje na konstruktivnom prijedlogu te predlaže da se *Silver* ekonomija stavi u SWOT analizu, u kategoriju *prilike*.

U Gradu Zadru postoje različiti programi koji se izravno ne odnose na razvoj tehničke kulture, no ipak stvaraju temelje za razvoj tehničke kulture. Osnovne i srednje škole potrebno je više uključiti u sve aktivnosti iz područja tehničke kulture. Također, udruge iz područja tehničke kulture treba potaknuti na veći angažman te poraditi na njihovom financiranju, pri čemu veći dio sredstava odlazi na financiranje Zajednice tehničke kulture. Sredstva za financiranje tehničke kulture ostala su ista, dakle nisu umanjena, bez obzira na cjelokupnu društvenu situaciju. U Gradu Zadru ima dovoljan broj udruga

koje se bave tehničkom kulturom i robotikom, no problem leži u njihovoj vidljivosti. Osnivanje Centra za mlade idealan je način da se tehnička kultura približi društvu, posebno mladima te da se ujedno i poboljša vidljivost tehničke kulture.

Profesori su doprinijeli dubinskoj analizi te sustavno iznijeli probleme s kojima se susreću učitelji. Ističu da je nedopustivo da se učenici tek u petom razredu susreću s tehničkom kulturom, jedan sat tjedno, što doprinosi smanjenom interesu učenika u srednjoj školi. Učenici koji zavole robotiku, informatiku i tehničke znanosti u srednjoj školi nemaju dovoljno mogućnosti za daljnji razvitak i praktičnu nastavu. Potrebno je poboljšati suradnju škola i udruga.

Martina Vukašina, voditeljica odjela za provedbu projekata međuregionalne i transnacionalne suradnje – ZADRA NOVA, uključuje se u raspravu te stavlja naglasak na dosadašnja postignuća u tehničkoj kulturi, u Zadarskoj županiji, kao što je na primjer Centar kreativne industrije, Inkubator, COIN, Centar za mlade koji je u izgradnji i dr.

S *prijetnjama* u SWOT analizi te prijedlozima za poboljšanje cjelokupnog razvoja tehničke kulture završava sastanak fokus grupe.

Prilog 5. KRATKO IZVJEŠĆE MODERIRANOG RADA TEMATSKE RADNE SKUPINE

RAD NA INTERVENCIJSKOJ LOGICI KROZ FORMIRANJE VIZIJA, CILJEVI I MJERE TEHNIČKE KULTURE U ZADARSKOJ ŽUPANIJI

Klijent:	**Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA**
Naziv usluge:	Usluga vođenja fokus grupa i radnih skupina pri izradi Programa razvoja tehničke kulture Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine (ref. broj TEH-ZAD-8)
Kontakt osoba:	Martina Vukašina (martina.vukasina@zadra.hr), Larisa Maruna (larisa.maruna@zadra.hr)
Ugovorna aktivnost:	Moderiranje rada tematskih radnih skupina (3 susreta)
Vrijeme provedbe:	18. svibnja 2021.
Mjesto provedbe:	ONLINE putem aplikacije MS Teams

Vrsta izvješća:	Sažeti izvještaj/transkript

Vrijeme održavanja:	18. svibnja 2021. s početkom u 9:30 sati i završetkom u 11:00 sati
Moderator:	Ernest Vlačić
Datum izrade izvješća:	22. svibnja 2021.

PRILOZI:

Lista sudionika:	18 sudionika, izvezen pregled sudionika te chat komunikacije iz Microsoft Teams aplikacije
INTERVENCIJSKA LOGIKA (vizija, ciljevi i mjere):	Analiza intervencijske logike (vizije, ciljeva i mjera) dokumenta *Programa razvoja tehničke kulture Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine*
Snimka i transkript online rada skupine:	pripremila NOVAMINA CIT za potrebe izrade internog izvješća

Tema održane 2. fokus grupe bila je vizija i posebni ciljevi dokumenta *Program razvoja tehničke kulture Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine*. Dvije tematske radionice, odnosno fokus grupe, postavile su smjernice za razvoj tehničke kulture koje će biti implementirane u intervencijsku logiku dokumenta.

Kroz 2. fokus grupu, prepoznat je veliki potencijal županije u tehničkoj kulturi odnosno razvoju STEM-a. Razvoj tehničke kulture proizlazi ponajprije iz poticanja zajednice, posebno djece i mladih, na uključivanje u izvanškolske aktivnosti tehničke kulture te u aktivnosti Zajednice tehničke kulture Zadarske županije koja programe ostvaruje kroz 17 Udruga. Nužno je stvoriti preduvjete za ostvarenje mladih ljudi u tehničkoj kulturi jer su upravo oni potencijal za razvoj tehničke kulture u Zadarskoj županiji.

Poduzetnici tijekom fokus grupe zaključuju da kompetencije obrazovanih kadrova nisu u skladu s potrebama gospodarstva, odnosno da postoji velik broj zastarjelih obrazovnih programa te manjak praktičnog iskustva i kvalitetne stručne prakse unutar pojedinih. Dvije vjerojatno najčešće spominjane teze u posljednjih dvadesetak godina su kako se obrazovne ustanove i poslodavci „ne razumiju“ te kako postoji neusklađenost između obrazovanja i tržišta rada. Pored navedenog naglašava se i nedovoljan broj mjesta na kojima bi se mogla organizirati i provesti učenička ili studentska praksa. Pored zanimanja u digitalnim industrijama, gdje broj radnih mjesta kontinuirano raste, lokalni manjak kvalificiranih radnika, primjerice u nekim strojarskim zanimanjima, također postoji dugi niz godina.

Nastavnik je ključna osoba u obrazovnom procesu, važnija od kurikuluma, udžbenika ili infrastrukture. Upravo je zbog toga u nastavničku profesiju važno privući motivirane i kvalitetne ljude koji će kod učenika zapaliti iskru interesa za područje koje predaju, istaknuo je u svom obraćanju ravnatelj srednje škole te predložio više sati tehničke kulture te bolje izrađen kurikulum za osnovne škole. Također, ravnatelj smatra da bi trebalo stvoriti bolju vidljivost i prepoznatljivost tehničke kulture u županiji te bolju povezanost s Udruženjem pedagoga.

Formiranje okvira za stvaranje dokumenta *Program razvoja tehničke kulture Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine* uključilo je desk metodologiju kojom su utvrđene uporišne točke u postojećim zakonima, strategijama i planovima. Program za razvoj tehničke kulture temeljiti će se na jačoj uključenosti djece i mladih u aktivnosti civilnog društva iz područja tehničke kulture odnosno STEM-a. Sudionici 2. fokus grupe poboljšanje i razvoj tehničke kulture u Zadarskoj županiji vide u formiranju digitalne platforme koja će promovirati vrijednosti te povećati vidljivost programa u tehničkoj kulturi, s naglaskom na programe koji se uklapaju u STEM područja.

Prilog 6. KRATKO IZVJEŠĆE MODERIRANOG RADA TEMATSKE RADNE SKUPINE

RAD NA INTERVENCIJSKOJ LOGICI KROZ FORMIRANJE POKAZATELJA TEHNIČKE KULTURE U ZADARSKOJ ŽUPANIJI

Klijent:	**Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA**
Naziv usluge:	Usluga vođenja fokus grupa i radnih skupina pri izradi Programa razvoja tehničke kulture Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine (ref.broj TEH-ZAD-8))
Kontakt osoba:	Martina Vukašina, martina.vukasina@zadranova.hr
Voditelj fokus grupe	Doc. dr. sc. Ernest Vlačić, ernest.vlacic@gmail.com
Ugovorna aktivnost:	Moderiranje rada tematskih radnih skupina (3 susreta), 3. fokus grupa
Vrijeme provedbe:	od 25. prosinca 2020. godine do 1. svibnja 2021.
Mjesto provedbe:	ONLINE putem aplikacije MS Teams

Vrsta izvješća:	Sažeti izvještaj

Vrijeme održavanja:	9. lipnja 2021. s početkom u 9:30 sati i završetkom u 10:15 sati
Moderator:	Ernest Vlačić
Datum izrade izvješća:	9. lipnja 2021.

PRILOZI:	
Lista sudionika:	16 sudionika, izvezen pregled sudionika te chat komunikacije iz Microsoft Teams aplikacije
INTERVENCIJSKA LOGIKA (pokazatelji):	Analiza intervencijske logike (pokazatelji) dokumenta Programa razvoja tehničke kulture Zadarske županije
Snimka i transkript online rada skupine:	pripremila NOVAMINA CIT za potrebe izrade internog izvješća

U 3. fokus grupi, u procesu formiranja Programa razvoja tehničke kulture županije uključuju se pokazatelji uspješnosti koji predstavljaju elemente mjerljivosti za ostvarenje određenog cilja i neophodni su za potrebe izrade samog dokumenta. U izradi razvoja tehničke kulture Zadarske županije i pokazatelja, radni se tim oslanjao i na sljedeće izvore povezane s tehničkom kulturom: zakone, propise, uredbe, postojeći organizacijski okvir, ključne dokumente na razini županije, grada, države i EU.

Tijekom formiranja pokazatelja u ovom dokumentu, utvrđeni su kriteriji za odabir:

– Izravnost: mjeri što je bliže moguće rezultat koji je potrebno izmjeriti; teže ako pokazatelji imaju višestruke lance rezultata.
– Nedvosmislenost: definicija pokazatelja treba biti operativno precizna i ne smije postojati dvosmislenost o tome što se mjeri ili o načinu tumačenja rezultata. Treba izbjegavati subjektivan način izražavanja.
– Usredotočenost na djelovanje: pokazatelji trebaju voditi do djelovanja. Pokazatelj vjerojatno nije dobar ako dionici ne znaju što napraviti s podatcima iz pokazatelja.
– Važnost: dionici se moraju složiti da pokazatelj i podatci koji iz njega proizlaze trebaju osigurati relevantan i značajan doprinos u postizanju napretka prema zadanom cilju.
– Praktičnost: pokazatelj je praktičan ako podatci mogu biti prikupljeni na vrijeme i po razumnoj cijeni, s razumnim utroškom resursa.
– Korisnost: odabrani pokazatelji trebaju biti korisni i relevantni za potrebe upravljanja i nadzora tijekom izvedbe. Odabranim se pokazateljima treba obuhvatiti ono što je primarnim korisnicima važno za informacije o izvedbi.
– Jednostavnost: Pokazatelji trebaju biti jasni, jednoznačni i jednostavni te sadržavati upotrebljive podatke.

Sudionici 3. fokus grupe suglasni su s predloženim pokazateljima uspješnosti dokumenta *Program razvoja tehničke kulture Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine*.

Popis sudionika u izradi Programa razvoja tehničke kulture Zadarske županije za razdoblje do 2027. godine

IZRAĐIVAČ

Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA

KOORDINATOR IZRADE PROGRAMA RAZVOJA TEHNIČKE KULTURE ZADARSKE ŽUPANIJE ZA RAZDOBLJE DO 2027. GODINE

Marina Dujmović Vuković, ravnateljica Agencije za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA

TIM ZA IZRADU PROGRAMA RAZVOJA TEHNIČKE KULTURE ZADARSKE ŽUPANIJE ZA RAZDOBLJE DO 2027. GODINE:

Agencija za razvoj Zadarske županije ZADRA NOVA

1. Martina Vukašina, voditeljica Odjela za provedbu projekata međuregionalne i transnacionalne suradnje
2. Larisa Maruna, viša stručna suradnica na ugovorenom projektu
3. Martina Matešić, voditeljica Odjela za strateško planiranje i upravljanje razvojem
4. Ana Škunca, voditeljica Odsjeka za razvoj otoka
5. Šenol Selimović, savjetnik za strateško planiranje i koordinaciju razvoja Zadarske županije
6. Josip Mišulić, viši stručni suradnik za strateško planiranje i koordinaciju razvoja Zadarske županije
7. Marija Bosnić, voditeljica Odsjeka za strateško planiranje i koordinaciju razvoja Zadarske županije
8. Toni Sikirić, savjetnik za strateško planiranje i koordinaciju razvoja Zadarske županije
9. Zvonimir Nekić, viši stručni suradnik na ugovorenom projektu

SURADNICI ZA IZRADU ANALITIČKIH PODLOGA

Željko Vidović, Zajednica tehničke kulture Zadarske županije

Marija Živković, Zajednica tehničke kulture Zadarske županije

Petra Magaš Faričić, Zajednica tehničke kulture Zadarske županije

Ernest Vlačić, Novamina centar inovativnih tehnologija, d. o. o.

REPUBLIKA HRVATSKA

ZADARSKA ŽUPANIJA

ŽUPAN

KLASA: 320-03/22-01/1

URBROJ: 2198-01-22-345

Zadar, 14. srpnja 2022. godine

Temeljem članka 25. Odluke o izvršavanju Proračuna Zadarske županije za 2022. godinu („Službeni glasnik Zadarske županije“ broj 30/21), članka 5. Programa potpora poljoprivredi i ruralnom razvoju na području Zadarske županije 2021. – 2023. godine („Službeni glasnik Zadarske županije“ 13/21) i članka 27. Statuta Zadarske županije („Službeni glasnik Zadarske županije“ broj 15/09, 7/10, 11/10, 4/12, 2/13, 14/13, 3/18, 5/20 i 5/21) župan Zadarske županije dana 14. srpnja 2022. godine, d o n o s i

ODLUKU

o odobrenju potpora iz područja poljoprivrede i ruralnog razvoja za 2022. godinu

I.

Iz Proračuna Zadarske županije za 2022. godinu odobravaju se sredstva potpore iz područja poljoprivrede i ruralnog razvoja u iznosu od 1.000.000,00 kn te se raspoređuju kako slijedi:

Mjera 1, 2, 3 i 8

	Korisnik potpore	**OIB**	**Potpora**	**Odobreno za isplatu (kn):**	**Broj bodova**
1.	OPG Miodrag Deša	39311900970	**Mjera 8:** Potpora za adaptaciju/gradnju i opremanje objekata za preradu i prodaju vlastitih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda na poljoprivrednom gospodarstvu (kušaonice i izletišta)	18.742,50	17
2.	BOVAN D.O.O.	22664930073	**Mjera 1:** Kupnja mehanizacije, strojeva i opreme	27.565,00	17
3.	Braniteljska zadruga Lovinac	08364787651	**Mjera 2:** Biljna proizvodnja	30.000,00	16

4.	OTRES D.O.O.	07934054358	**Mjera 2:** Biljna proizvodnja	11.760,00	16
5.	OPG Brkić Luka	80307152412	**Mjera 1:** Kupnja mehanizacije, strojeva i opreme	26.266,75	16
6.	OPG Franjo Zubović	09458533758	**Mjera 8:** Potpora za adaptaciju/gradnju i opremanje objekata za preradu i prodaju vlastitih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda na poljoprivrednom gospodarstvu (kušaonice i izletišta)	11.891,52	15
7.	OPG Denis Ožaković	67041119073	**Mjera 1:** Kupnja mehanizacije, strojeva i opreme	30.000,00	15
8.	OPG DUBAJIĆ PETAR	55179336623	**Mjera 1:** Kupnja mehanizacije, strojeva i opreme	10.176,00	15
9.	OPG Mate Viduka	63332326945	**Mjera 2:** Biljna proizvodnja	30.000,00	15
10.	OPG Tankosić Darko	80365968652	**Mjera 1:** Kupnja mehanizacije, strojeva i opreme	25.000,00	15
11.	OPG Banić Rozalinda	63764589751	**Mjera 1:** Kupnja mehanizacije, strojeva i opreme	11.625,00	15
12.	OPG Petra Žampera Burmaz	33518694541	**Mjera 8:** Potpora za adaptaciju/gradnju i opremanje objekata za preradu i prodaju vlastitih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda na poljoprivrednom gospodarstvu (kušaonice i izletišta)	6.824,80	15
13.	ALFA-KOIĆ j.d.o.o.	18621019754	**Mjera 1:** Kupnja mehanizacije, strojeva i opreme	30.000,00	15

14.	OPG Zoran Veselinović	43655158330	**Mjera 3:** Stočarska proizvodnja	30.000,00	15
15.	Obrt KOKA TOMCRO	65734315446	**Mjera 8:** Potpora za adaptaciju/gradnju i opremanje objekata za preradu i prodaju vlastitih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda na poljoprivrednom gospodarstvu (kušaonice i izletišta)	30.000,00	15
16.	OPG Nataša Radmilović	92682939204	**Mjera 3:** Stočarska proizvodnja	13.230,09	15
17.	OPG Miodrag Deša	39311900970	**Mjera 1:** Kupnja mehanizacije, strojeva i opreme	11.257,50	14
18.	POLJOPRIVREDNI OBRT ZIR PROMET	19555481984	**Mjera 1:** Kupnja mehanizacije, strojeva i opreme	30.000,00	14
19.	OPG Ružica Džanan	83461354748	**Mjera 1:** Kupnja mehanizacije, strojeva i opreme	21.375,00	14
20.	OPG Martin Marušić	89336546099	**Mjera 2**: Biljna proizvodnja	14.891,25	14
21.	OPG Milena Pualić	60567440471	**Mjera 1:** Kupnja mehanizacije, strojeva i opreme	29.611,60	14
22.	POLJ. OBRT OPG PLASTIĆ	64626717871	**Mjera 1:** Kupnja mehanizacije, strojeva i opreme	27.565,00	14
23.	OPG Marica Peraić	91745434685	**Mjera 1:** Kupnja mehanizacije, strojeva i opreme	30.000,00	14
24.	OPG Ivan Mitrović	43538931216	**Mjera 2:** Biljna proizvodnja	12.022,56	14

25.	A&S obrt za obnovljive izvore i poljoprivredu	61936731473	**Mjera 8:** Potpora za adaptaciju/gradnju i opremanje objekata za preradu i prodaju vlastitih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda na poljoprivrednom gospodarstvu (kušaonice i izletišta)	11.862,21	13
26.	OPG Mario Maričić	18187303079	**Mjera 1:** Kupnja mehanizacije, strojeva i opreme	15.500,00	13
27.	OPG Jergan Slobodan	46658181020	**Mjera 1:** Kupnja mehanizacije, strojeva i opreme	30.000,00	13
28.	Poljoprivredno uslužna zadruga KRUPA	97478327465	**Mjera 3:** Stočarska proizvodnja	18.980,21	13
29.	PZ Dubrava	28115194608	**Mjera 2:** Biljna proizvodnja	29.212,80	13
30.	Obrt KER-VIN	91823670649	**Mjera 1:** Kupnja mehanizacije, strojeva i opreme	13.680,00	13
31.	OPG Božo Bačić	09366228051	**Mjera 1:** Kupnja mehanizacije, strojeva i opreme	30.000,00	13
32.	OPG Kristina Dražina	55727390030	**Mjera 1:** Kupnja mehanizacije, strojeva i opreme	16.025,00	13
33.	OPG Mate Dušević	58495374786	**Mjera 8:** Potpora za adaptaciju/gradnju i opremanje objekata za preradu i prodaju vlastitih poljoprivredno-prehrambenih proizvoda	23.700,00	12

			na poljoprivrednom gospodarstvu (kušaonice i izletišta)		
34.	OPG Franjo Zubović	09458533758	**Mjera 1:** Kupnja mehanizacije, strojeva i opreme	18.108,48	12
35.	OPG Davor Matak	32891716100	**Mjera 2:** Biljna proizvodnja	30.000,00	12
36.	OPG Elvis Nimčević	97018309460	**Mjera 1:** Kupnja mehanizacije, strojeva i opreme	28.110,00	12
37.	Poljoprivredna zadruga Maslina i vino	70895008624	**Mjera 1:** Kupnja mehanizacije, strojeva i opreme	12.383,60	12
38.	OPG Brđanović	68646864267	**Mjera 3:** Stočarska proizvodnja	16.000,00	12
39.	UO Buddy	40621709253	**Mjera 1:** Kupnja mehanizacije, strojeva i opreme	29.210,00	12
40.	OPG Ivan Mitrović	43538931216	**Mjera 1:** Kupnja mehanizacije, strojeva i opreme	4.583,97	12
41.	OPG Galešić Kristijan	78009476965	**Mjera 1:** Kupnja mehanizacije, strojeva i opreme	23.538,25	11
42.	OPG BUONA ACQUA	85185892410	**Mjera 1:** Kupnja mehanizacije, strojeva i opreme	14.250,00	11
43.	OPG Drlić Frane	08734587821	**Mjera 1:** Kupnja mehanizacije, strojeva i opreme	26.000,00	11

44.	PZ Dubrava	28115194608	**Mjera 1:** Kupnja mehanizacije, strojeva i opreme	787,20	11
45.	PO Kaštelanac	80573410508	**Mjera 2:** Biljna proizvodnja	898,22	11

Mjera 6 i 7

	Korisnik potpore	**OIB**	**Potpora**	**Odobreno za isplatu (kn):**
1.	Obrt KER-VIN	91823670649	**Mjera 6:** Potpora za sudjelovanje na domaćim i inozemnim sajmovima i manifestacijama	1.058,33
2.	OPG Kristina Dražina	55727390030	**Mjera 6:** Potpora za sudjelovanje na domaćim i inozemnim sajmovima i manifestacijama	1.200,00
3.	OPG Martin Marušić	89336546099	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	1.487,50
4.	OPG Ružica Džanan	83461354748	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	3.083,85
5.	OPG Elvis Nimčević	97018309460	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	1.890,00
6.	OPG Marinko Lepur	34766011691	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	1.522,50
7.	OPG Drlić Frane	08734587821	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	942,50

8.	OPG Dubajić Petar	55179336623	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	4.359,00
9.	OPG Niko Ninčević	35696880704	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	1.061,36
10.	OPG Ivo Pastuović	16144003033	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	1.603,13
11.	OPG Šime Kardum	69667943673	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	1.882,82
12.	Prijevozнички obrt Ražnjević	39695588525	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	1.623,00
13.	OPG Damir Bačić	23558163589	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	1.640,63
14.	OPG Rađenović Gojko	89397483276	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	1.261,50
15.	OPG Tankosić Darko	80365968652	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	5.000,00
16.	OPG KUJA	15615421082	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	2.223,00
17.	OPG Brđanović	68646864267	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	1.780,60

18.	OPG Željko Uzelac	36285563345	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	2.657,00
19.	Poljoprivredna zadruga Maslina i vino	70895008624	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	5.000,00
20.	OPG Ćopić Dane	25816233671	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	960,94
21.	OPG MV Milan Ćopić	09994578975	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	1.406,25
22.	OPG Zrilić Vrkić Suzana	04858576731	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	1.343,75
23.	OPG Nekić Josip	71346559035	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	1.595,00
24.	Poljoprivredno uslužna zadruga KRUPA	97478327465	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	3.588,25
25.	OPG Prijić Mane	20937015807	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	1.914,07
26.	OPG Ljubica Bašić	22464494171	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	1.765,63
27.	OPG Mladen Demo	63048711304	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	1.687,00

28.	OPG Ivica Šestan	54635872894	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	1.051,25
29.	UO Buddy	40621709253	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	790,00
30.	OPG Lepur Dragan	40744906596	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	510,40
31.	POLJOPRIVREDNO BRANITELJSKA ZADRUGA VRISAK	95839329185	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	1.427,50
32.	OPG Petra Žampera Burmaz	33518694541	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	5.000,00
33.	OPG Martin Mitrović	74020264515	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	3.604,82
34.	OPG Đilas Rada	08629294892	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	1.703,13
35.	OTRES D.O.O	07934054358	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	1.850,00
36.	OPG Vekić Đuro	70183339929	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	2.648,20
37.	OPG Dane Knežević	67548134142	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	1.140,63

38.	OPG Nevenka Brkljača	39572154497	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	946,25
39.	OPG Međimurec Marko	09015111264	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	2.818,00
40.	OPG Brkić Luka	80307152412	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	3.733,25
41.	OPG Nataša Radmilović	92682939204	**Mjera 7:** Potpora za certificiranje i marketinšku pripremu proizvoda	4.604,45

II.

Za provođenje ove Odluke sredstva se raspoređuju s aktivnosti A3601-03 – Potpore u poljoprivredi i ruralnom razvoju.

III.

Ova Odluka stupa na snagu danom donošenja, a objavit će se u „Službenom glasniku Zadarske županije“.

ŽUPAN

Božidar Longin, dipl. ing., v.r.

REPUBLIKA HRVATSKA

ZADARSKA ŽUPANIJA

ŽUPAN

KLASA: 007-04/22-01/1

URBROJ: 2198-01-22-1

Zadar, 15. srpnja 2022. godine

Temeljem članka 35. Zakona o ustanovama (“Narodne novine” broj 76/93, 29/97, 47/99, 35/08 i 127/19) i članka 27. Stavak 3. Točke 11. Statuta Zadarske županije (Službeni glasnik Zadarske županije broj 15/09, 7/10, 11/10, 4/12, 2/13, 14/13, 3/18, 11/18, 5/20 i 5/21) Župan Zadarske županije dana 15. srpnja 2022. godine d o n o s i

RJEŠENJE

o imenovanju predsjednika i člana Upravnog vijeća

Ustanove za razvoj kompetencija, inovacija i specijalizacije Zadarske županije – INOVAcija

I.

Za predsjednika i člana Upravnog vijeća Ustanove za razvoj kompetencija, inovacija i specijalizacije Zadarske županije – INOVAcija imenuju se:

1. Marta Hordov, univ. spec.oec., predsjednica – predstavnik Zadarske županije

2. Petar Bogović, prvostupnik novinarstva, član – predstavnik Zadarske županije

II.

Mandat predsjednika i člana Upravnog vijeća iz točke I. redni broj 1. i 2. ovog Rješenja počinje teći 16. srpnja 2022. godine i traje do 15. srpnja 2026. godine.

III.

Ovo Rješenje stupa na snagu 16. srpnja 2022. godine i biti će objavljeno u Službenom glasniku Zadarske županije.

ŽUPAN

Božidar Longin, dipl. ing., v.r.

Na temelju članka 134. stavka 1. i 4. Zakona o zaštiti prirode („Narodne novine“, br. 80/13, 15/18, 14/19 i 127/19), članka 54. stavka 1. Zakona o ustanovama („Narodne novine“, br. 76/93, 29/97, 47/99 i 35/08) i članka 4. Odluke o osnivanju Javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Zadarske županije („Službeni glasnik“ 2/01, 4/02, 15/12), Upravno vijeće „NATURA-JADERA“ javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Zadarske županije, na 7. sjednici održanoj 8. srpnja 2022. godine, donosi

IZMJENE I DOPUNE STATUTA

NATURA-JADERA javne ustanove

za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Zadarske županije

Članak 1.

U Statutu NATURA-JADERA javne ustanove za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode na području Zadarske županije, koji je Upravno vijeće donijelo na 6. sjednici održanoj dana 27. rujna 2021. godine (KLASA: 012-03/21-01/111, URBROJ: 2198-1-88-21-1), uz suglasnost župana od 18. listopada 2021. godine (KLASA: 012-03/21-01/04, URBROJ: 2198/1-01-21-3),

u članku 5. ispred riječi: „posebni rezervat“ dodaju se riječi: strogi rezervat.

Članak 2.

Članak 24. mijenja se i glasi:

Radi obavljanja posla iz nadležnosti Ustanove ustrojavaju se sljedeće unutarnje ustrojstvene jedinice:

1. Odsjek stručne službe zaštite, održavanja, promicanja i korištenja zaštićenih dijelova prirode.

2. Odsjek službe čuvara prirode.

Radno mjesto ravnatelja ustrojeno je izvan postojećih odsjeka.

Unutarnji ustroj Ustanove kao i način raspodjele plaća utvrđuje se posebnim Pravilnikom o unutarnjem ustrojstvu i Pravilnikom o plaćama djelatnika.

Članak 3.

U članku 33. podstavak 2 mijenja se i glasi:

Opći akti iz stavka 1. podstavka 1., 3. i 4. donose se uz suglasnost župana te stupaju na snagu dan nakon dana objave u službenom glasniku Zadarske županije.

Opći akti iz stavka 1. ovog članka podstavka 2. i 5. stupaju na snagu osmog dana od dana objave na oglasnoj ploči Ustanove.

Izmjene i dopune općih akata donose se po istom postupku kao i sami opći akti.

Članak 4.

U članku 34. podstavak 2 mijenja se i glasi:

Opći akti stupaju na snagu osam dana nakon dana objave na oglasnoj ploči Ustanove.

Članak 5.

Ove Izmjene i dopune Statuta stupaju na snagu dan nakon dana objave u Službenom glasniku Zadarske županije.

KLASA: 012-03/21-01/111

URBROJ: 2198-1-88-22-4

U Zadru, 8. srpnja 2022. godine

Predsjednik Upravnog vijeća:

_____

dr. sc. Zoran Šikić, v.r.

Bilješka o stupanju na snagu:

Na temelju članka 134. stavka 4. Zakona o zaštiti prirode („Narodne novine“, br. 80/13, 15/18, 14/19 i 127/19), članka 54. Zakona o ustanovama („Narodne novine“ broj 76/93, 29/97, 47/99, 35/08 i 127/19) i članka 28. stavka 1. Statuta Zadarske županije („Službeni glasnik Zadarske županije“ broj 15/09, 7/10, 11/10, 4/12, 2/13, 14/13, 3/18, 5/20 i 5/21) župan Zadarske županije je dana 19. srpnja 2022. godine dao suglasnost na ove Izmjene i dopune Statuta.

Izmjene i dopune Statuta stupaju na snagu dan nakon dana objave u Službenom glasniku Zadarske županije.

RAVNATELJ:

_____

Damir Perić, mag. ing. agr., v.r.